

1 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Sonia Karlsson* (s) avsat sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden och att *Eva Sonidsson* (s) avsat sig uppdraget som suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Monica Green som ledamot i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade vald till

ledamot i EU-nämnden

Monica Green (s)

3 § Utökning av antalet suppleanter i försvarsutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i försvarsutskottet skulle utökas från 24 till 25.

Kammaren medgav denna utökning.

4 § Val av extra suppleant i försvarsutskottet

Företogs val av extra suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i försvarsutskottet

Mats Sander (m)

5 § Anmälan om ny ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde att *Helena Bargholtz* (fp) skulle inträda som ersättare för statsrådet *Lars Leijonborg* (fp) från och med den 11 november och tills vidare.

6 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade
att *måndagen den 17 november kl. 17.00* skulle bordläggningsplenium äga rum,
att *torsdagen den 20 november* skulle voteringen kl. 16.00 utgå och votering efter debattens slut tillkomma, medan voteringen kl. 12.00 skulle äga rum enligt tidigare planering, samt
att *vecka 44 år 2009* skulle vara plenifri, inte vecka 45 som tidigare aviserats.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2008/09:34 till näringsutskottet

Motioner
2008/09:U1–U4 till utrikesutskottet

Allmänpolitisk debatt

8 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 13)

Miljö och klimat

Miljö och klimat

Anf. 1 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Det blir lätt ytligt i en sådan här debatt. Allt regeringen gör ska kritiseras av oppositionen. Regeringen slår sig ofta och gärna för bröstet i framhållandet av sin egen förträfflighet. Därför tänkte jag i stället börja med att lyfta fram några positiva drag i regeringens miljöpolitik.

Det är positivt att regeringen avsätter ¼ miljard kronor till havsmiljön. Det är synd att pengarna tas från den biologiska mångfalden, men det är positivt att satsa på havsmiljön.

Det är positivt att regeringen till slut har accepterat EU:s energi- och klimatpaket, även om Sveriges stämman hade hörts starkare om vi inte först hade försökt bekämpa höga ambitioner för Sveriges klimatåtaganden.

Det är positivt att regeringen nu till slut tar fram en del av de pengar till forskning och investeringar som oppositionen länge haft i sina budgetar, även om det är synd att det är så mycket mindre än vad oppositionen satsar.

Herr talman! Det har nu gått två år av regeringens fyraåriga mandatperiod. Det är halvvägs. Det är dags att utvärdera regeringen, inte efter ord och utfästelser utan efter handling och resultat.

Den kanske tydligaste och mest långtgående genomgången av regeringens resultat och handlingskraft har regeringens eget miljömålsråd stått för. Miljömålen är fastslagna i politisk enighet här i riksdagen från höger till vänster. Miljömålsrådets styrelse utses av regeringen själv och består av generaldirektör för våra största myndigheter. Sverige har 16 miljömål och 72 delmål. I den fördjupade utvärderingen som rådet lämnat till regeringen är det rådets bedömning att endast 1 av 16 mål kommer att nås. De övriga 15 kommer att bli svåra eller omöjliga att nå. Rådet ser så allvarligt på situationen att man har döpt hela den här 400-sidiga luntan till *Det är bråttom nu*.

Vad gör då regeringen när deras eget råd säger att miljömålen inte kommer att nås och att det behövs konkreta åtgärder samt föreslår strategier och hundratals åtgärder? Det är bråttom. Vad gör regeringen? Jo, regeringen bestämmer sig för att dra tillbaka den tidigare aviserade propositionen. De miljömål som hela riksdagen i enighet beslutat om ska nu utredas. Det är ett beslut som fattades utan diskussion med oppositionen. Alla konkreta förslag på åtgärder som rådet föreslår läggs i malpåse. Det blir utredning i stället för handling och passivitet i stället för åtgärder.

Detta kanske blir extra tydligt på området för biologisk mångfald. Här drar regeringens egen myndighet Skogsvårdsstyrelsen slutsatsen att målet inte kommer att nås. Miljömålsrådet kommer fram till samma slutsats. Vad gör regeringen då? Jo, man sparkar generaldirektören, skär ned anslagen och skriver en DN Debatt-artikel om att målen visst kommer att nås i strid med expertmyndigheten och i strid med regeringens eget miljömålsråd.

Det är bråttom nu, men det som kanske hastar allra mest är att byta regering.

Herr talman! Om man inte vet vad man vill kan man inte vara säker på var man hamnar. Det kan tyckas naturligt att alla våra idrottsmän sätter upp mål, kortsiktiga såväl som långsiktiga. Få tror väl att Stefan Holm hade klarat att hoppa över 2,40 utan ribba. Det är något som inte minst utbildningsminister Jan Björklund brukar framhålla. Samma sak gäller naturligtvis nationer. Vill vi fortsätta att vara framgångsrika krävs det ambitiösa nationella och internationella målsättningar.

Vi har sträckt ut en hand till regeringen och sagt oss vara beredda att komma överens om ett ambitiöst klimatmål. Vi deltog konstruktivt i regeringens klimatberedning. Tyvärr var inte regeringssidan lika konstruktiv utan använde den mesta av tiden åt att i stället gräla med varandra.

I Klimatberedningen reserverade sig Folkpartiet. I stället för beredningsmöten har man krismöten på miljöministerns rum. De borgerliga orkar inte kompromissa med oppositionen utan lämnar ett helt eget förslag. När det här förslaget väl kommer går den ena ministern efter den andra ut och kritiserar de mål och åtgärder som de borgerliga påstod sig vara överens om i beredningen. Man måste ställa frågan: Hur kan ni ena Europa när ni inte ens kan ena den egna alliansen?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Ska vi klara klimatkrisen krävs att vi minskar våra utsläpp med 40 procent till 2020 och att vi sedan fortsätter att minska våra utsläpp med 75–90 procent fram till 2050.

Två år in i mandatperioden har Sverige fortfarande inget nationellt klimatmål. I Klimatberedningen var den moderatledda sidan överens om att minska utsläppen i Sverige med 30 procent. Det tyckte miljöministern var lite för tufft, så i en tidningsintervju prutade han ned målet till 27, ja, kanske till och med till 25 procent. Det tyckte i sin tur statsministern var lite för tufft och ifrågasatte om vi verkligen behövde något mål över huvud taget.

Det är lite pinsamt att regeringen i denna ödesfråga inte ens har kunnat samla sig till ett mål för klimatpolitiken. Carlgren och Reinfeldt vill leda världen och EU men klarar inte ens att samla sig för att leda Sverige. Halva mandatperioden har gått, och regeringen klarar inte ens av att ställa upp ett mål. I andra länder ser det annorlunda ut. London vill minska sina utsläpp med 65 procent och Norge med 50 procent. I Merkels Tyskland vill man minska dem med 40 procent. Hur mycket sämre ska Sverige vara?

(Applåder)

Anf. 2 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag blev väldigt glad när Anders Ygeman annonserade att han skulle vara positiv, men det var snabbt avverkat kan man säga. Tog det tio sekunder? Sedan sätter han i gång och viftar och fäktar som en smärre vindkraftspark. Jag tror att miljöministern kommer att erbjuda honom ett hedersmedlemskap i Nätverket för vindbruk efter det här anförandet.

När det gäller miljömålsarbetet vet Anders Ygeman att det regeringen gör nu inte är att fila på nya formuleringar i första hand, utan det är att lägga fram propositioner på för miljömålen avgörande områden som klimat, hav, skogsskydd, bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag samt ett rikt djurliv. Här kommer konkreta förslag som går i riktning mot att nå miljömålen. Är inte det en bra ordning i stället för att bara fortsätta och låta allt rulla på, som ni gjorde under de tio år som miljömålen var i funktion?

Anf. 3 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Nej, Sven Gunnar Persson, jag må fäkta och vad du nu sade att jag gjorde, men det var så här att man i regeringens egen propositionsförteckning hade skrivit att man skulle ta hand om förslagen, de förslag som regeringens egen myndighet kommer med. I stället för handling väljer nu regeringen att inte handla. Det stämmer att det finns några randpropositioner i propositionsförteckningen, precis som Sven Gunnar Persson säger, men ingen av dem har ju presenterats för riksdagen än. Det enda som har hänt är ju att propositioner som har funnits på riksdagens propositionsförteckning i stället har dragits tillbaka. Det är ju verkligheten här i riksdagen.

Vi fick 440 sidor med förslag och åtgärder, *Det är bråttom nu*, och resultatet är att propositionen dras in. Allt hamnar i en utredning.

Anf. 4 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att det inte finns någon proposition som har dragits tillbaka. Tidsplanen har förskjutits något. Det kommer att läggas fram en samlad miljömålsproposition när underlaget är tillräckligt bra för att man ska kunna göra det.

Under tiden lägger regeringen fram konkreta och tydliga förslag på en rad områden som har avgörande betydelse för att uppfylla miljömålen. Det gäller klimat och hav, biologisk mångfald och så vidare, där vi, efter att den förra regeringen har tövat med till exempel att nå målen för avsättning för biologisk mångfald, nu signalerar genom de åtgärder och överenskommelser som har gjorts att vi ser ut att faktiskt nå det mål som har varit så svårt att nå.

Jag tycker, Anders Ygeman, att det är en bra ordning att man bearbetar miljömålen på ett sådant sätt att de blir riktigt bra och håller för en proposition och att man under tiden vidtar viktiga åtgärder som för oss närmare uppfyllandet av målen.

Anf. 5 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det här är ett replikskifte som kan gå till historien. Det finns ingen proposition som har dragits tillbaka, säger Sven Gunnar Persson. Det är ett uttalande som Bagdad Bob hade varit stolt över. Den finns på propositionslistan. Den kommer inte att läggas fram till riksdagen under innevarande riksdagsår. Det kan vara så att propositionsförteckningen är felaktig, att det var ett korrekturfel att det skulle komma en miljömålsproposition och att den 400-sidiga fördjupade utvärderingen aldrig har funnits. Men jag tror att det är osannolikt.

Sven Gunnar Persson säger att det kommer konkreta förslag från regeringen om biologisk mångfald. Ja, regeringens förslag är superkonkreta. Man sparkar generaldirektören, man struntar i den fördjupade utvärderingen och man skär ned anslagen med ¼ miljard kronor. Det är konkret, men det kommer inte att leda till att miljömålen uppnås.

Anf. 6 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Du är ändå ganska skön, Anders Ygeman! Du började med att säga att du ska vara nyanserad, och nu har vi hunnit till Bagdad Bob. Jag bara undrar vart vi hinner innan det här slutar!

Sven Gunnar Persson tyckte att du såg ut som en hel vindkraftspark, men kom ihåg att propellrar snurrar väldigt snabbt, men på samma ställe. Jag tror inte att detta blir historiskt.

Jag har dock en fråga. Du säger att du vill samarbeta med regeringen om 40 procent. Jag välkomnar ett mycket högt mål och en hög ambition, men berätta nu hur du summerar ihop åtgärderna till de utsläppsminskningar du lovar!

Vi lyssnade i Klimatberedningen. Ska jag vara ärlig – det vet du också – hade ni väldigt många förslag, men det gick inte att summera dem. Nu har ni presenterat 127 punkter. Ni har inte summerat dem. Ni har inte berättat hur ni ska täcka målen.

Vi samarbetar gärna om höga ambitioner. Berätta hur ni ska täcka 40 procent! Där är jag fortfarande mycket nyfiken och undrande.

Anf. 7 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag ska tacka miljöministern för en konstruktiv ansats.

De förslag som vi lade fram i Klimatberedningen tillsammans med de förslag som vi har i vår budget och tillsammans med de förslag vi har lagt fram i vår klimatplattform, som ministern uppenbarligen har tagit del av, menar jag summerar till en bit över 40 procent.

Vi hade en diskussion inför Klimatberedningen, du och jag på ditt rum, och då gjorde vi så att vi säkrade detta tillsammans med kansliet i Klimatberedningen. Jag känner mig väldigt trygg i att vi kan presentera de åtgärder som krävs och också kvantifiera dem i minskning av koldioxidutsläpp som krävs för att nå 40-procentsmålet.

Vill du vara med och diskutera dem gör jag gärna det igen. Vi har inte släppt ambitionen att komma överens med regeringen. Jag kan gärna sätta mig ned med tabeller och kvantifierbara uppgifter, ton för ton.

Anf. 8 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag hör hur du anstränger dig, Anders Ygeman. Det är vällovligt. Jag hör också hur du talar om de där tonnen. Men jag är ledsen: Hittills har vi faktiskt inte sett dem.

Vi har inte sett dem i Klimatberedningen – definitivt inte. Det var tvärtom så att det där fortfarande fanns ett mycket tydligt gap. Och vi har inte heller sett dem i det ni har presenterat.

Jag vet att några bad riksdagens utredningstjänst titta på er rapport, och jag har det med mig här. Man konstaterar om de 127 punkterna, jag läser högt vad de skrev, ”är egentligen bara löst formulerade idéer om vad man kan göra i dessa frågor och specificerar inte i vilken utsträckning de ska göras och vilka konsekvenser de skulle få och hur det i sin tur hänger ihop med utsläpp”.

Jag vet att man har försökt att få en kvantifiering. Hittills har de som har tittat på det inte kunnat göra det.

Du säger att du har kvantifieringarna, men går de att visa så att vi kan se dem, vi och allmänheten?

Anf. 9 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Ja, självklart! Och vi lär väl kvantifiera dem innan regeringen väljer att komma med sin klimatproposition. Vi gjorde det där kvantifieringsarbetet innan vi satte upp vårt 40-procentsmål, inte efter, för vi ville vara trygga i att vi ska nå det.

Men vi kan prata kvantifieringar och vara lite seriösa. Vi föreslår en ganska kraftig satsning på järnvägsutbyggnad i vår närtidssatsning i vår budget medan regeringen föreslår att 74 procent av våra trafikanslag ska läggas på vägar. Då innebär regeringens förslag att vi flyttar över trafik från järnväg till väg. Vår politik innebär att man flyttar över trafik från väg till järnväg. Vi ska naturligtvis räkna på båda effekterna, och båda ska kvantifieras, men vill man göra den kraftiga överflyttning från järnväg till väg som regeringen vill göra måste man ta det på minuskontot.

Jag är beredd att med konstruktivt och öppet sinne sätta mig ned med regeringen och komma fram till en ambition för både åtgärder och ambitiösa mål. Den handen är helt öppen.

Anf. 10 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Först av allt, Ygeman, tycker jag inte att man ska blanda in personer i en sådan här viktig debatt om miljöpolitiken. Generaldirektörer har ju ett eget fack, så att säga.

Jag vill hålla mig till miljömålet Levande skogar. Jag jobbade väldigt mycket med det under 2005 och 2006. Jag fick ett besked i augusti 2006 beträffande anslagsutformningen då att i varje fall i de fyra nordligaste länen skulle det dröja till 2017–2018 innan man skulle nå de målen.

Det har hänt en hel del under de senaste två åren, och jag är alldeles övertygad om att vi kommer att nå betydligt längre. Inte minst genom den framgångsrika förhandling som har skett med statliga Sveaskog kommer det att bli betydligt bättre.

Så de här rundpallarna och svepande formuleringarna gäller faktiskt inte området Levande skogar, där jag tycker att det ser förhoppningsfullt ut.

Anf. 11 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag önskar att jag kunde vara lika positiv som Åke Sandström. Låt oss ändå börja med det positiva. Regeringens uppgörelse med Sveaskog är bra, den är produktiv, och från mitt parti välkomnar vi den. Det är ett bra arbete. Det inleddes under vår tid i regeringsställning, men vi hann inte ända fram. Jag är väldigt glad att miljöministern kunde föra det arbetet i hamn. Det har han all heder av.

Det förtar emellertid inte det faktum att både Miljömålsrådet och Skogsstyrelsen gör bedömningen att man inte kommer att uppnå målet. Det krävs nya åtgärder. Det förtar inte det faktum att man skär ned anslagen med ¼ miljard i budgeten, och det förtar heller inte det faktum att vi har fler åtgärder och mer pengar i vårt budgetalternativ.

Anf. 12 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Arbetet går vidare. Vi måste också, i vid mening, ha folket med oss för att kunna genomföra det. Det finns, som bekant, stora problem. Det pågår ytterligare överläggningar med stora markägargrupper, och där spelar staten genom Fastighetsverket en viktig roll.

De besked jag fick 2006 var att det skulle ta till 2018. Jag tror att vi kommer att nå betydligt längre än den utveckling av anslagen som fanns under den perioden. Jag ser med förhoppning på att just detta mål ska nå framgång.

Anf. 13 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag önskar, som sagt, att jag kunde vara lika positiv som Åke Sandström och Andreas Carlgren. Problemet är att om man vill ha uppslutning från skogsägarnas sida är det inte säkert att man får en större uppslutning i det arbetet om man har ¼ miljard mindre att jobba med, eller 50 miljoner mindre att jobba med, än det förslag som oppositionen har. Om man inte har alla statliga skogsägare med sig vad gäller möjligheten att byta mark är det heller inte säkert att man når större framgång.

Jag skulle vilja säga att regeringen har kommit en liten bit på väg genom uppgörelsen med Sveaskog, vilket är positivt, men det räcker inte för att klara målet. Det krävs mer åtgärder, och det krävs mer pengar. Om

man vill veta vilka åtgärderna är finns de att läsa i det socialdemokratiska budgetalternativet.

Anf. 14 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Herr talman! Jag ska också anstränga mig och börja med att vara lite positiv. Vi får se om jag klarar det längre än tio sekunder, vilket Anders Ygeman enligt miljöministern klarade. Det gäller de satsningar på havet som regeringen kommer med. Där ser jag att ett flertal av våra förslag är med, och det känns mycket bra. Även uppgörelsen med Sveaskog, som också vi haft på förslag, är bra. Det finns alltså en del bra satsningar.

I världen finns ett antal kriser, och alla kriser kan vi kanske inte lasta regeringen för. Vi har finanskris, Volvokris, jobbkris som i mångt och mycket ersatt klimathotet som det allt överskuggande problemet i debatten. Självklart står vi inför enorma problem, inte minst i Västsverige där Volvoarbetare, underleverantörer och andra som lever av bilindustrin som huvudnäring nu riskerar att bli av med jobben och ska överleva på sänkt a-kassa, en a-kassa som gör att pengarna i plånboken minskar till hälften. Det är förstås mycket illa.

Det är också mycket illa om vi inte kan ha flera bollar i luften samtidigt. Det är mycket illa om vi förtränger de hot som klimatförändringarna utgör. Klimatförändringarna måste vi ta itu med oavsett andra kriser, vilket vi säkert är överens om. Vi måste göra det här hemma men också, förstås, ta ansvar för de klimatförändringar som vi varit med om att skapa i andra länder.

Herr talman! Den borgerliga regeringen säger sig vilja storsatsa på klimatbistånd. Det kan tyckas positivt, men tyvärr finns det inga nya pengar i den satsningen. I stället handlar det om en omfördelning av redan utlovat bistånd inom den vanliga biståndsramen. 4 miljarder ska under de kommande åren flyttas från biståndsbudgeten till klimatåtgärder i syd. Det kommer alldeles tydligt att begränsa Sveriges arbete för att minska fattigdom och svält, få fler barn i skolan och till exempel kunna hejda spridningen av hiv/aids.

Först ska världens fattiga alltså betala det högsta priset för de klimatförändringar som vi i den rika världen bär huvudansvaret för, och sedan ska de stå för kostnaderna genom att redan utlovat bistånd går till klimatåtgärder i stället för till fattigdomsbekämpning. Vi har sagt det förut, och vi säger det igen: Vi kan inte se det som en satsning. Det är att bestraffa världens fattiga, och det dubbelt upp.

Vänsterpartiet har länge sett behoven i fattigare länder, och vi föreslog för ett år sedan att 3 miljarder kronor satsas under tre år på klimatbistånd utöver den föreslagna biståndsramen. Det är bra att regeringen inser behoven, men det är orimligt att det är de fattiga själva som ska betala för dem. Det kan vi inte acceptera. Jag vill därför, herr talman, fråga miljöministern om han tycker att det är rimligt att de fattiga ska betala för våra utsläpp genom uteblivet bistånd.

Sedan har jag några efterlysningar. Jag efterlyser ett lokalt investeringsprogram. Ett sådant klimatinvesteringsprogram har funnits under fem år, det lokala klimatinvesteringsprogrammet Klimp, men i maj i år fördelades de sista pengarna. Staten har spenderat sammanlagt 2 miljarder kronor, och för det har vi fått minskade utsläpp med drygt ett

ton per år. Det motsvarar nästan 2 procent av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Det är alltså en betydande del. Det är ingen försumbar historia.

Nu är klimatinvesteringsprogrammet nedlagt och därför efterlyser jag en verklig, säger verklig, efterföljare till det. Vi är de första att säga att man naturligtvis skulle kunnat utveckla det programmet, och vi tycker att det är oerhört trist att det i stället är avvecklat. Jag finner ingen efterföljare till det och undrar om miljöministern har med sig ett äss i rockärmen vad gäller detta.

Herr talman! Jag efterlyser också de energisamtal som den borgerliga regeringen talat om och som Maud Olofsson redan för två år sedan sade att hon skulle bjuda in till. Vidare efterlyser vi ett svenskt klimatmål för hur mycket Sverige ska minska utsläppen på medellång sikt, fram till 2020.

Vi efterlyser resultatet av Klimatberedningens arbete, ett arbete som Anders Ygeman berörde och som nu mest verkar förvaras i någon förvaringsbox. Jag hoppas att miljöministern i alla fall har nyckeln till den. Nyckeln till klimatpropositionen, som vi alla väntar på, verkar nämligen näringsministern ha lagt rabarber på. Det är väl den nyckeln som ska låsa upp energisamtalen. Såvitt jag vet har ingenting hänt när det gäller dessa.

Jag vill därför fråga miljöministern om sådana samtal förs och i så fall hur, var, av vilka, när de ska vara klara och om de kommer att leda fram till en klimat- och energiproposition i år. Vi väntar med spänning. Vänsterpartiet har som mål att satsa 1 procent av bruttonationalprodukten på klimatåtgärder. Har regeringen ett liknande mål?

Anf. 15 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Wiwi-Anne Johansson tog upp frågan om klimatsatser i biståndet. Wiwi-Anne Johansson vet att hela biståndsramen ökar genom att det finns ett enprocentsmål och tillväxten varit god. Därför är det rejält med mer pengar som kommer biståndet till del.

De klimatsatser som görs i form av anpassning och tekniköverföring är starkt fattigdomsrelaterade. De försvagar alltså inte utan tvärtom förstärker fattigdomsbekämpningen i de länder som berörs. Med det internationella engagemang som Wiwi-Anne Johansson visar och den kritik hon framför är det konstigt att hon samtidigt står bakom det som sägs i Vänsterpartiets motion om att dra ned på insatser för internationella klimatinvesteringar.

Vänsterpartiet säger också nej till miljöbilspremierna och delar av det som ersätter och ska fortsätta arbetet i Klimps anda, nämligen hållbara städer.

Anf. 16 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! För att börja med biståndet var det länge sedan vi förfäktade idén om att biståndet skulle upp till 1 procent av vår bruttonationalprodukt. Då talar vi om det vanliga, generella biståndet. Vi menar att vi på grund av det som vi i de rika länderna ställt till med behöver utöka ramen med de 3 miljarder kronor jag nämnde.

Vi är säkert överens om att vi ska ha ett så kallat klimatbistånd. Där emot tycker vi inte att det är de fattiga länderna själva som ska behöva använda pengar som redan tidigare intecknats i hur man ser på och använder bistånd.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

När det gäller pengar till exempelvis CDM i andra länder är det helt riktigt att vi har lagt mindre än regeringen. Det har vi gjort av det enkla skälet att det inte har visat sig vara en sådan framgångssaga som vi skulle önska. Det är inte så att bara vi satsar i andra länder renar vi där och slipper göra det här hemma. Vi tycker att vi ska satsa på att göra det här hemma.

Anf. 17 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! CDM-projekten är en ganska ny företeelse som är på väg att utvecklas. Kvaliteten höjs hela tiden. Granskningen och skärpningen av kraven pågår också, så att de verkligen ska ge det som de syftar till, nämligen tekniköverföring och möjligheter till fattiga länder att utvecklas utan att det medför de mycket negativa konsekvenser för klimatet som västvärldens utveckling har lett till. Därför tycker jag att det är synd och tråkigt att Vänsterpartiet säger nej till ytterligare satsningar på internationella klimatinvesteringar, inte minst i de fattiga länderna.

Jag vill som svar på den synpunkt Wiwi-Anne Johansson gav upprepa att biståndsramen ökar med miljarder kronor. En del av de pengarna in-tecknas för att i fattigdomsbekämpande syfte göra klimatinsatser.

Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Eftersom man avsätter 1 procent av bnp ökar naturligtvis biståndet så länge vi har tillväxt. Jag är medveten om det.

Men det är också så att behoven ökar, och vi är med och bygger på de behoven. FN-organet FAO manar till politisk och finansiell kraftanstängning för att utrota hungern. Vi har inte mindre att göra för att hjälpa fattiga länder i klimatkrisens spår. Där satsar vi en försvarlig del, utan att begära någonting i utbyte. Vi har en plikt och en skyldighet att hjälpa till där vi har ställt till det.

Beträffande miljöbilspremien, som jag tidigare inte hann säga något om, tycker vi att man kanske skulle satsa de pengarna på att konvertera gamla bilar som kommer att rulla runt här i Sverige i årtal till, så att de blir något mer miljövänliga – även om jag egentligen inte vill ta det ordet i min mun när det gäller bilar, för de kan aldrig vara miljövänliga.

Anf. 19 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Just nu deltar de flesta som är verksamma i det här huset i en stor folkhälsokampanj. Vi promenerar virtuellt till Berlin tillsammans och tävlar lite skämtsamt om vem som ska komma först genom att dagligen rapportera in hur många steg vi lyckas samla in på våra stegräknare.

Det faktum att vi arrangerar en sådan här aktivitet betyder att vi är måna om vår egen hälsa. Eller hur, herr talman? Hälsan är viktig för oss alla. Vi månar om vår egen hälsa och om våra näras och käras hälsa. Och vem önskar inte även arbetskamrater och vänner det allra bästa, nämligen en god hälsa?

Denna debatt har miljö och klimat som tema. Det är två av de viktigaste förutsättningarna för en god hälsa. Utan ren miljö och ett bra klimat blir det för de flesta problem med hälsan.

Utifrån denna inledning skulle jag kunna prata om väldigt många olika sakfrågor. Men jag ska prata om en fråga som politiken verkar ha

glömt bort, nämligen den ohälsa som har sin grund i en undermåligt byggd miljö.

Ca 300 000 bostäder i landet byggda med krypgrund är fuktskadade. I hela vår byggda miljö, den vara som de flesta av oss vistas i, är närmare 20 procent av alla byggnader drabbade av fuktskador i så pass stor omfattning att det har en negativ hälsopåverkan. Det handlar inte bara om bostäder. Det finns mängder av arbetsplatser och inte minst många skolor som är allvarligt drabbade.

Vi har även byggt in många komplicerade material i husen som innehåller kemikalier som inte är testade för den svåra miljö som en fuktskadad byggnad utgör.

Till det kommer att vi inte anpassar ventilationen när byggnaderna och deras användning förändras. En lägenhet som byggdes för fyra personer bebos kanske i dag av åtta, men ventilationen är fortfarande avsedd för fyra personer. Ett badrum byggt på 1970-talet dimensionerades för bad och någon enstaka dusch. I dag kanske duschningen pågår flera timmar per dygn med allt vad det innebär av fukt som ska transporteras bort.

Många byggnadsmaterial påverkas kraftigt av fukt. Lim, betong, spackel, skivmaterial, lacker, mattor och så vidare som var för sig under torra och ideala förhållanden emitterar ganska harmlösa mängder kemikalier kan när de utsätts för fukt börja interagera med varandra och då helt plötsligt pumpa ut toxiner och till och med bilda helt nya kemiska föreningar. Inomhusluften i en sådan byggnad kan vara väldigt skadlig för hud, ögon, slemhinnor, lungor och andra organ.

Så fort det kommer in fukt i en byggnad får man påväxt av mögel i byggmaterialet. Det behöver inte vara farligt, men vissa sorters mögel kan under ogynnsamma förhållanden producera mycket farliga gifter. Stachybotrys är ett exempel på ett mycket farligt mögel som tyvärr ofta förekommer i de här husen.

Så länge byggnaden är fuktig trivs möglet rätt bra. Då bidrar det inte i så stor utsträckning till den ohälsosamma inomhusmiljön, utan då överväger effekten från de kemiska emissionerna i byggmaterialen. Men när fuktskadan sedan är åtgärdad och byggnaden är uttorkad börjar möglet vantrivas. Då utbryter en kamp mellan de olika mögelkolonier i byggmaterialet som tyvärr är kvar. Ofta sanerar man alldeles för dåligt, så att det finns sådant material kvar. De olika möglerna kämpar mot varandra genom toxiner. De bildar mer gifter och blir ungefär ett par tusen gånger giftigare än de var innan. När möglet så småningom har torkat ut helt och hållet förvandlas det till stoft, damm som flyger omkring i byggnaden under lång tid och kan tränga långt ned i våra lungor och då är extremt toxiskt.

Trötthet, svårigheter att koncentrera sig, kliande ögon, rinnande näsor, allmän irritation och så vidare bland skolbarn kan till viss del ha sin förklaring i den usla inomhusmiljö som många skolor har. Allt fler forskare kopplar irritation i slemhinnor, hudutslag och illamående till dålig inomhusmiljö. Enligt expertisen kan de toxiska ämnena från fuktskadade byggmaterial och från mögel även ge ett nedsatt immunförsvar och både akuta och kroniska leverskador. De kan skada nervsystemet och ge hormonrubbingar. Det finns till och med forskning som visar ett samband med cancer.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Vad avser regeringen att vidta för åtgärder med anledning av dessa omfattande hälsoproblem? Är regeringen beredd att lagstifta om en minst tioårig hälsogaranti vid nybyggnation? Det vore väl rimligt. Kommer regeringen att inrätta någon form av "sjuka-hus-akut"? Kommer regeringen att införa en haverikommission eller något liknande för den skadliga inomhusmiljö som redan finns? Kommer regeringen att se till att alla de som har drabbats får någon form av upprättelse, någon form av rimligt stöd för att kunna gå vidare i livet? Det är inte bara hälsan som är skadad. För dem som ägt eller äger sin bostad är ofta privatekonomin också raserad. Eller kommer regeringen att fortsätta som den förra regeringen och blunda för de hundratusentals människor som fått sin hälsa och ekonomi förstörd på grund av att vi har undermåliga bostäder, arbetsplatser och skolor?

Anf. 20 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag har en fråga om skogen. Dagens skogsproduktion med god hänsyn utvecklar skogens betydelse som kolsänka. Det finns tydliga forskarbesked, från SLU bland annat, om att en ökad produktion och en ökad tillväxt i skogen är bra för miljön.

Jag konstaterar dock att Miljöpartiet i princip säger nej till alla produktionshöjande åtgärder i skogsbruket. Hur går det här ihop? Är inte klimatmålet viktigt att jobba mot utifrån alla olika aspekter och möjligheter? Är det inte viktigt att bidra till klimatmålets uppfyllelse?

Anf. 21 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Åke Sandströms fråga ger mig möjlighet att fortsätta något på mitt ämne.

När det gäller skogen som råvara i byggindustrin bidrar det sätt som vi producerar skog på i dag till en försämrad inomhusmiljö. Vi använder i väldigt stor utsträckning skogsråvara i vår byggda miljö.

Den med konstgödsel framdrivna ganska höga produktionstakten av skogsråvara i våra skogar, och det sätt vi sågar och hastigt torkar vår skog till byggnadsmaterial och bräder, innebär att väldigt stor del av kolet i träet omvandlas till socker.

Det är därför ett modernt framtage trä i vår skog på det sätt vi producerar det i dag utgör en gräddbakelse för de bakterier och det mögel som hamnar i byggnaderna och som snabbt växer till när det blir fuktskadat.

Anf. 22 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det var kanske inte riktigt samma avdelning som de svarade på. Det är otvetydigt så att en ökad produktion i skogen är bra för miljön. Det finns också en lång rad andra möjligheter att öka produktionen än med konstgödsel. Där delar jag din uppfattning.

Det nationella träbyggnadsprogrammet har varit framgångsrikt. Tydliga forskarrapporter har också givit för handen att där man kan utöka det industriella träbyggandet på rätt sätt är det också bra för miljön. Där får vi nog förlita oss till forskarna.

Anf. 23 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker absolut att vi ska förlita oss till forskarna. Men inomhusmiljön är inte oväsentlig när vi väljer byggmaterial. Att öka skogsproduktion på ett sådant sätt att vi skapar dåliga förutsättningar för inomhusmiljö är inte hållbart.

Det finns många forskningsaspekter på problematiken med ökad skogsproduktion. Ska vi bara producera skog för kolsänkor spelar det naturligtvis ingen roll vilket innehåll du har i träet. Men om du ska producera skog för att använda skogsråvaran till exempel inom industrin för sågade virkesvaror är det viktigt hur vi producerar skogen för att träet ska fungera i den miljö vi bygger in det i.

Anf. 24 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Det Jan Lindholm tar upp är väldigt angelägna frågor. Även om det inte byggs lika mycket nu som tiden före 2006 måste vi lära oss mer om hur vi bygger och vad vi bygger. Jag är själv mögelallergiker, så jag vet hur besvärligt det kan vara.

Jan Lindholm ställde en fråga till regeringen: Vad gör man åt den här frågan? Jag vill fråga Jan Lindholm: Har du frågat tidigare utan att få några svar från regeringen? Här sitter ändå vår miljöminister tyst.

Anf. 25 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag har tagit upp frågan. Jag har försökt intressera politiker här i riksdagen. Jag har till exempel arrangerat ett seminarium med forskare från flera länder här i riksdagen. Men tyvärr behagade inte någon representant från regeringssidan närvara.

Jag har upplevt att man är väldigt ointresserad av den här frågan. Det är därför som jag inledde med att säga att jag tänkte ta upp en fråga som jag tycker att politiken verkar vilja glömma bort. Det gäller trots att jag vet att den berör väldigt många människor.

Det är ett oerhört stort mörkertal i detta. Det är mycket på grund av att det handlar om privatekonomin. Man vill helst inte att någon ska få reda på hur illa det är ställt, speciellt i bostadsrättsföreningar. Där drabbar det inte bara en själv utan också alla andra.

Anf. 26 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar Jan Lindholms uppfattning att det måste vara någonting som man tar tag i med kraft. Jag hoppas att miljöministern när han nu får hålla sitt anförande, och har fyra minuter längre talartid än Jan Lindholm, tar chansen att använda åtminstone en minut till den här viktiga frågan. Håller inte Jan Lindholm med mig om det?

Anf. 27 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jo, tack, jag håller med om det. Jag inväntar nästa anförande, så får vi se.

Anf. 28 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Vi är många som med nyfikenhet de senaste dagarna har följt det framväxande samarbetet mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Nu förstår vi vad det handlar om. Jag har fört många och långa interpellationsdebatter med Jan här i riksdagen. Jag välkomnar dem, och jag är övertygad om att vi också kommer att ha fler.

Just nu finns en stor finansiell oro ute i världen. Vi ser krisrubrikerna runt om oss. Många ställer också frågan: Kommer nu klimatåtgärderna att få vänta? Svaret är att klimatkrisen är verklig. Den sitter inte i väntrummet och väntar på sin tur, och den kan inte argumenteras bort på Wall Street.

Det gör också att svaren på klimatkrisen måste ges här och nu. Vi vet att det inte finns några långsiktiga lösningar på den ekonomiska krisen om vi inte också löser klimatkrisen.

Därför är det investeringar i lågutsläppsekonomi, nya jobb med nya gröna företag som växer fram och nya marknader som erövrar som ger svaret. Sverige ska vara förebilden i den omställningen.

När det ska utvärderas vad vi har gjort sägs det ofta att det händer så lite. Men kom ut en stund i den svenska verkligheten och andas frisk luft bortom politikerretoriken. Det vore inte så dumt.

Ta er till exempel ut i Vindkrafts-Sverige. Där planeras i skogslänen Västernorrland och Jämtland 400 vindkraftverk i sju vindkraftsparker. I markbygden utanför Piteå i Norrbotten planeras att 1 100 vindkraftverk ska växa fram.

Två stora vindkraftsparker byggs upp i Vindpark Vänern. Regeringen gav nyligen tillstånd till världens största vindkraftspark till havs vid Stora Middelgrund utanför Halmstad.

Vi förbereder nu nästa steg efter de gröna elcertifikaten med att också ta bort regelkrångel och dubbelprövningar för att få fram besluten ännu snabbare.

Förra året ökade vindkraftens kapacitet fyra gånger snabbare än normalt. Under första året med alliansregeringen har vi ökat antalet vindkraftverk med nästan lika mycket som skedde under förra mandatperioden. Under alliansregeringen ökar vindkraften mer än någonsin i Sverige.

Kom med ut i Miljötekniks-Sverige, där nu mängder av nya lösningar växer fram. Nu tas stegen för att utveckla nästa generation energi- och klimatlösningar. Regeringen bidrar genom att satsa ytterligare 875 miljoner kronor just till att hjälpa att ta steget från utveckling på ritbord till det som är kommersiell försäljning.

Vi satsar på att få fram användning av energitekniker som ännu inte bär sig på marknaden. Det gäller till exempel solceller och biogas med 339 miljoner kronor. Det gäller också hållbart byggande där vi kombinerar de olika spjutspetslösningarna för miljötekniken i hela system för stadsbyggande med 340 miljoner kronor.

Följ med ut i Miljöbils-Sverige, där etanolförsäljningen förra året ökade med 70 procent. Vi kommer inom kort att kunna tanka biogas i mer än dubbelt så många tankar på dubbelt så många ställen som förut. Vi är på väg att täcka området nere från landets södra spets upp till de norra delarna.

Vi presenterade förra året det mest miljöstyrkande klimatskattepaketet hittills. Vi lägger nu varje år 450 miljoner kronor på fordonsindustrin för att få fram de nya modeller som ska lägga oss i framkant.

Var tredje ny bil som säljs från en bilförsäljare är en miljöbil. Vi leder miljöbilsligan i Europa, och världens bilindustri vill presentera sina modeller här i Sverige.

Vi är vde Europas största och törstigaste bilpark. Under alliansregeringen minskar nu de svenska utsläppen från nya bilar mest i hela Europa.

Ta oss ut i Järnvägs-Sverige. Vi presenterade i budgeten den enskilt största satsningen på infrastruktur som någonsin har gjorts i en budgetproposition. Perronger förlängs, dubbelspår byggs, växlar justeras och tider anpassas för att mer gods ska kunna köras på järnvägarna.

Fakta är att under alliansregeringen ökar godstransporterna på järnväg och är nu större än någonsin, och under alliansregeringen byggs järnvägarna ut för fullt.

Vi har Botniabanan, där en ny sträckning invigs just i dag uppe i norr, Ådalsbanan och Haparandabanan. Nere i söder lägger vi nu pengar till Emmaboda och Karlskronasträckan som ger kraftigt ökad tågkapacitet i sydöstra Sverige. Vi kan också ta oss bort till västra Sverige. Där rustar vi sträckan Nykroppa–Kristinehamn så att vi kan frakta gods och personer från Dalarna och Bergslagen. Alla de tre storstadsområdena har stora satsningar för att kollektivtrafiken ska kunna ta fler pendlare och passa tiderna bättre.

Titta bara på Stockholm! Genom Citybanan fördubblas järnvägskapaciteten i Stockholm. Dessutom rustas Nynäsbanan. Årstabron förstärks. Tvärbanor byggs på ett annat sätt än tidigare. 80 procent av kollektivtrafiken går på väg. När vi fyller igen hålen efter det dåliga vägunderhåll som den förra majoriteten lämnade efter sig är det en stor satsning på kollektivtrafik. Under alliansregeringen ökar resandet med kollektivtrafiken. Statistiken visar att aldrig tidigare har så många valt att använda tåg och buss.

Eller kom med ut till havets och kusternas Sverige! Titta på allt det vi nu måste göra för att rädda Östersjöns miljö! Barn måste kunna bada vid Östersjöns stränder utan att behöva kliva ned i frätande grön sörja, som man brukar tvingas till vid Gotland. Vi ska kunna lämna över levande bottnar och rena stränder kring Östersjön till nästa generation av barn och barnbarn. Det kommer att ta tid.

Jag var förvånad när jag kom till Miljödepartementet och såg hur lite pengar som gick att spåra i budgeten. Därför lade vi direkt på ½ miljard. Nu lägger vi på ytterligare lika mycket så att det blir en havsmiljömiljard som förverkligas under alliansregeringen. Det leder till stora satsningar på rening genom nya våtmarker, som är naturens egna reningsverk, fånggrödor och skyddszoner. Vi vill se snabba resultat, och vi prövar även projekt för att syresätta bottnar eller fiska ut skarpsill. Vi ska visa på ledarskap för att hindra fortsatt övergödning.

Som exempel kan man också titta på de mängder av tvättmedel med fosfater i som har sålts under årens lopp i Sverige. Den 1 mars förbjöds de. Titta i butikshyllorna i dag; ni hittar inte de tvättmedlen längre! Om övriga länder runt Östersjön skulle följa oss skulle utsläppen av fosfater minska med en femtedel.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Dessutom har vi antagit en aktionsplan för Östersjön tillsammans med Östersjöstaterna som går längre än någon gång tidigare.

Kom ut i Miljöskogs-Sverige! Riksdagen här har beslutat att skydda 400 000 hektar skog från statens sida till 2010. När vi tog över regeringsmakten talade myndigheterna om för oss att det var omöjligt att nå det målet med det som hittills hade gjorts. Då omprövade vi politiken. Sveaskogs avsättning innebär bara den 70 000 hektar, och det innebär i sin tur att Naturvårdsverket slipper sätta av 200 miljoner kronor varje år, som de hade planerat göra för att köpa in den marken.

Förra mandatperioden skyddade staten totalt 67 000 hektar. Under den här perioden har vi redan efter halva tiden skyddat 107 000 hektar. På halva mandatperioden har vi alltså skyddat en och halv gång så mycket som vänstermajoriteten klarade under förra mandatperioden. Det visar statistiken. Under alliansregeringen skyddas mer skog än någonsin.

Anders Ygeman tog upp Miljömålsrådet. De har utvärderat resultaten. Det presenterades i början av 2007. Det är era resultat som har utvärderats. Dessutom är ingen proposition tillbakadragen, som nu har klargjorts. Men det finns en propositionslista som redovisar havsproposition, klimatproposition och en proposition för att nå målet Levande skogar. Alla dessa kommer dessutom att komma i förtid och med förtur. Vi skickar fram förslagen snabbare än vad som var tänkt enligt den ursprungliga tidtabellen.

Ta er också ut i Europa! Jag har en fråga till er som aldrig talar om Europa. Vilket ledarskap ska ni kunna visa där, i det som är vår viktigaste miljöplattform för framtiden?

(Applåder)

Anf. 29 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Andreas Carlgren låter som om han själv har stått bakom de här förslagen. En del av det som har räknats upp har handlat om långsiktighet, så det var beslut som fattades innan den här regeringen tillträdde.

Det som han inte berättade om är det som var aviserat och som man nu kommer att lägga ned. Hörde jag till exempel miljöministern nämna gröna jobb? Det var en arbetsmarknadspolitisk åtgärd som var väldigt lyckosam. Jag hörde också att miljöministern talade om Västsverige. Åk då ut i Miljö-Sverige och prata med länsarbetsnämnden där och även Skogsstyrelsen och hör efter hur många som kom i riktiga jobb efter åtgärderna! Det är otroligt viktiga insatser för både miljö- och kulturvärde som i stor utsträckning ledde till jobb och utbildning.

Anf. 30 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lätt att säga att flera bra saker gjordes under den förra regeringen. Visst är det så! Vi har till exempel pekat på de gröna certifikaten, där Centern var pådrivande men där vi fick ett beslut. Nu fullföljer alliansregeringen det. Det är ett sätt att skapa långsiktighet.

Men jag tror att ni skulle vinna i trovärdighet om ni lite oftare kunde erkänna att allt inte började med socialdemokratien. Det var trots allt inte ni som vaknade upp för miljöfrågorna i Sverige. Det vore klädsamt att någon gång erkänna hur sent omvändelsen kom.

Däremot säger jag gärna att gröna jobb är viktiga. Men det illustrerar också en del av hela skillnaden mellan de två alternativen i svensk politik – vänstersidan och alliansregeringen. Vi vill inte se gröna jobb som en arbetsmarknadsåtgärd. Vi vill se det som någonting som växer fram i starka växande företag, miljöteknikmarknader som växer och ny teknik där Sverige erövrar nya möjligheter. Det är därför vi flyttar pengarna från gamla bidragssystem till de åtgärderna.

Anf. 31 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ser att samhället också måste ta ett ansvar där man ser till exempel arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De riktade sig här särskilt till dem som står långt från arbetsmarknaden och var långtids-sjukskrivna. Men genom att de fick vara ute i skogen och så vidare kom de mycket snabbare in i utbildning och jobb. Åk gärna ut i Miljö-Sverige och ta del av de resultaten!

Ni ger dubbla signaler. Miljöministern säger att det är viktigt med långsiktighet. Med den utredning som nu är tillsatt för miljömålen är det många ute i Miljö-Sverige som känner sig oroade. En sådan omställning som vi har gjort med miljöbalk och miljömål är inte gjord i en handvändning, utan den måste sträcka sig över mandatperioder.

Det finns många som har gjort grundliga jobb i regioner och i kommuner som känner sig oroade. Hur går vi vidare? Det skulle vara bra att få ett svar på det. Ska vi ha miljömål med den här strukturen eller ska hela strukturen göras om?

Anf. 32 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Carina Ohlsson illustrerar verkligen den stora skillnaden mellan oss. Vi tror inte att det är arbetsmarknadspolitik som är lösningen vare sig för nya jobb i Sverige eller för miljöpolitiken. Det är en tillfällig åtgärd bara för att vi ska klara det hela tillfälligt.

Poängen är att vi nu ska bygga upp en ekonomi som i stället bygger på miljölösningarna, där vi investerar i det som är lönsamt och där miljön blir mer och mer lönsam. Men precis som du säger ska staten ta ansvar för att se till att det kommer fram. Det är det vi nu gör, och i mycket högre grad än tidigare.

Dessutom lägger jag märke till att du inte alls försöker rubba den bild jag gav av allt som går framåt. När det gäller Miljömålsrådet och utvärderingen kan jag lugna alla på den punkten. Det är alldeles uppenbart att de direktiv vi har gett till utredaren, som ju är en tidigare medarbetare till Margot Wallström, bygger just på det som Miljömålsrådet själv har framfört. Jag skulle vilja påstå att direktiven till kanske tre fjärdedelar innehåller det som Miljömålsrådet själv har pekat på.

Anf. 33 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Det är verkligen intressant att höra miljöministern, en företrädare för en moderatledd regering, stå här i kammaren och berömma investeringen i Botniabanan. Det om något kommer att gå till historien.

Men jag reagerade faktiskt när ministern orerade om den oerhörda satsningen på 417 miljarder i propositionen rörande transporter för framtiden. Det är väl ändå så att de här 417 miljarderna inte ens täcker uppräkningen av lönekostnader och inflation på det beslut som vi tog här i kammaren under riksdagsåret 2001/02. Egentligen är det inte mer pengar, men det är en annan tid.

Anf. 34 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att höra detta försök att hela tiden misstänkliggöra det vi gör. Ni kan visserligen inte kritisera att vi nu fullföljer Botniabanan – men ni vill ändå misstänkliggöra oss för att vi egentligen inte ville det.

Ursäkta mig! Jag vet ju vilka partier som har varit med hela vägen och stött detta program, redan på 90-talet. Nu genomförs politiken konsekvent under alliansregeringen. Är det inte någon gång dags att ställa sig upp och säga: Detta är bra! Det är precis långsiktighet som miljön i Sverige behöver.

Ska det vara så att allt bara rycks undan, mattan försvinner varje gång vi byter regering? Skulle det vara bra? Nu genomförs ju projektet ett efter ett. Jag hörde att du inte dementerade ett enda av de projekt jag nämnde. Det är det som också ger resultat i det ökade kollektivresandet. Jag hörde att du inte sade emot på den punkten.

Det enda som togs upp var prisuppräknningen. Men vi vet ju att vi också har betalat de skulder ni lämnade efter er, de tomma hål ni lämnade i infrastrukturen.

Anf. 35 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Vi kan stå här och diskutera tomma hål eller vi kan diskutera tomma löften. Vi kan också diskutera andra saker som har sagts tidigare här i kammaren om just satsningen på Botniabanan och andra infrastruktursatsningar.

Tala om för mig: Vad är det för miljötänk med att man satsar så mycket pengar på vägar i stället för på järnvägar? Varför pratar inte miljöministern om att öka transporterna på sjön, vilket faktiskt skulle ge många miljöfördelar?

Anf. 36 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vara den första att välkomna att också sjötransporterna ökade än mer. Det är därför som det också är en del av regeringens samlade politik för alla de olika transportdelarna.

När det sedan gäller järnvägarna görs nu de stora satsningarna.

Jag tycker att det framgick väl av det jag sade att fyra femtedelar av kollektivtrafikresandet går på väg. Det är också viktigt att vägar som det ska köras på faktiskt fungerar. Kom ut i Sverige och se hur verkligheten ser ut på tjälskadade vägar, se vad det innebär för skogsindustrin när man inte har tillräcklig möjlighet att leverera! Det slår till sist också mot mil-

jöpolitiken därför att en bra miljö också vinner på en bra ekonomi. De två kommer att och ska stå i samklang med varandra. Det är precis den politiken vi för.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 37 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! 75 procent av regeringens direktiv till utvärdering av miljömålen kommer från Miljömålsrådet. Allvarligt talat, utvärderingen heter *Miljömålen – nu är det bråttom!* Tolkade miljöministern det som ett skäl till att skjuta upp hela miljömålspropositionen i ett år? Man föreslår över hundra åtgärder. Inga av dem kommer i den propositionen. Var det så det skulle tolkas?

Statsrådet kräver att oppositionen ska kvantifiera varje åtgärd i ton koldioxid. Trots tio minuters talartid klarade inte Andreas Carlgren att kvantifiera regeringens mål för klimatpolitiken. Vart vill ni nå? Ni vill leda Europa till minskningar, vad är ert mål för Sverige?

Slutligen satsar ni 74 procent av närtidssatsningen på att bygga nya vägar, hur stor omflyttning tror statsrådet att det kommer att ge till kollektivtrafik?

Anf. 38 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! När det gäller miljömålen är det tvärtom så, Anders, som framgick av det jag sade, att vi kommer att ta fram propositioner med förtur som gäller några av de absolut största miljömålen. De täcker ännu större procentsatser än de vi har talat om när det gäller miljömålen för bland annat klimatet, havet och skogen.

Dessutom talar jag om att Miljömålsrådet pekar på en rad frågor som måste besvaras av en utredning. Det är precis det som sker. Jag noterar att den som kritiserade det var det tidigare socialdemokratiska statsrådet som vi hade som ordförande. Jag tror att vi alla tjänar på att de ordförande som vi utser tvärs över blockgränserna inte agerar partipolitiskt.

Jag vet hur du har uttryckt dig när det gäller miljöbilarna, till exempel när du bara sade: Jag tycker att miljöbilspremien är en dålig idé. När vi nu ser resultatet av vad den åstadkom kan du inte ställa dig upp och upprepa det uttalandet, Anders.

Anf. 39 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att statsrådet inte svarade på några av mina frågor. Vad är regeringens miljömål? Hur stor blir omflyttningen från vägar till kollektivtrafik när man satsar 74 procent av åtgärderna på att bygga nya vägar? Det vore kanske klädsamt att försöka samla sig till ett svar på de frågorna.

Jag tror inte att andemeningen i att ”nu är det bråttom” var att propositionen skulle skjutas ett år på framtiden.

När det gäller miljöbilspremien verkar statsrådet och jag ha samma uppfattning, för statsrådet lägger nu fram en budgetproposition där miljöbilspremien avskaffas.

Anf. 40 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att när det gäller klimatmålen har vi olika sätt att arbeta med frågor. Jag ser till att jag har tackning för de mål

jag presenterar. Den dag vi presenterar också vad den nationella siffran ska vara ska jag se till att vi har tackning för den siffran. Vi kommer inte att göra som ni hittills har gjort. Ni klubbar till en siffra – den här yxades ju till förra hösten – innan ni har något som helst att presentera som förslag.

Hittills har ni inte presenterat det som täcker målen. Jag väntar fortfarande med stor nyfikenhet på den redovisning som jag och naturligtvis också allmänheten ska få. Innan ni har gjort det tycker jag att det skulle vara klädsamt, för att använda ditt uttryck, att ligga lite lägre. Vem bryr sig om höga procentsatser där det inte finns tackning?

Jag tycker att just så höga klimatambitioner är bra. Det enda som ifrågasätts är om det går så snabbt. Där är du fortfarande svaret skyldig.

Anf. 41 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Till att börja med har jag en kommentar till vem som var först och vem som gjorde vad när det gäller Botniabanan. År 1965 lade Gunnar Hedlund fram en motion, inte i denna kammare men i riksdagen, om en väg utefter Norrlandskusten.

Jag vill flytta fokus till en fråga om Volvo och det utomordentligt allvarliga som händer där och i Västra Götaland. Det gäller Volvos teknikutveckling där jag ser ett besked via TT om att gasbilar ska lyfta Volvo ur krisen.

Delar miljöministern den synen? Rimligen måste vi vara överens om att bygga ut systemet med mackar. Det behövs möjligen en översyn av pumplagen och ett forskningsprogram så att vi kan vara mer flexibla i användningen av alla de råvaror som borde få ingå i en produktion av biogas för bilindustrin.

Anf. 42 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! När det gäller Åke Sandströms fråga vill jag säga att regeringen för närvarande bereder förslag om biogasproduktion. Det gäller både det vi i propositionen har presenterat när det gäller de 339 miljoner kronor som också kommer att finnas tillgängliga för att utveckla bland annat biogas och det uppdrag Jordbruksverket har haft att ta fram möjligheter också till gödselproducerad biogas. Det gäller självklart också stödet för infrastruktur, där fortfarande mycket pengar finns att söka så att långt fler biogastankställen kan etableras.

Jag välkomnar de tankar från Volvos sida som också beskrivs. Regeringen har för närvarande överläggningar med Volvo när det gäller fordonsindustrin och de villkor som kommer att vara viktiga både för att skapa miljöutveckling och för att lösa problemen för Volvo.

Anf. 43 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Tack för svaret. Finns någon preliminär tidsplan för när förslagen kan vara färdiga?

Anf. 44 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Nu arbetas det med mycket högt tempo. Det beror på hur situationen ser ut både i företaget och för regeringen. Men jag vill vara tydlig med att vår hållning har varit att det i huvudsak är företagets

– ägarens – ansvar att lösa de problem som finns. Vi välkomnar om man igen vill satsa på biogasdrivna bilar. Men staten ska stå mycket tydligt för det som är statens roll. Den har vi markerat med de konkreta förslag och den hållning vi har valt att beskriva i budgeten och där beredningsarbete pågår liksom överläggningar med Volvo.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 45 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Miljöministern sade inledningsvis att världen är större än Sverige. Han tycker att vi ska se ut i Europa. Jag upprepar att jag tycker att världen är större än Europa.

Jag vill ha svar på min fråga om klimatbiståndet. Tycker miljöministern att det är rimligt att det är den ordinarie biståndsbudgeten och de fattiga människorna som ska betala för de klimatförändringar som vi har ställt till med?

Vad har hänt med det framgångsrika klimatinvesteringsprogrammet? Är det verkligen frågan om hållbara städer som ska ersätta programmet? När kan regeringen tänka sig att bli överens om ett svenskt klimatmål? Det ser vi fram emot. Blir det några samtal, och kommer det en klimat- och energiproposition?

Anf. 46 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Låt mig först säga något om biståndet. Det är ett populistiskt sätt att beskriva det som nu görs. Sanningen är att jämfört med länderna i världen ger Sverige ojämförligt högre bistånd. När jag reser runt i världen är vi ett av fem länder i världen som uppfyller FN:s 0,7-procentsmål. Därutöver ger vi upp till 1 procent av bni. Precis som Sven Gunnar Persson har sagt fylls det på med mycket pengar varje år. Det är sannerligen fel att beskriva det som att det är de fattiga som får betala för de insatser vi gör för klimatet.

Jag vill tydligt och klart säga när det gäller klimatet att vi redan har sagt att vi ska sikta på att genomföra det högsta mål som EU har satt, som i sin tur är det högsta mål som har satts av någon ländergrupp i världen. Vi kommer att ha de lägsta utsläppen per capita i Europa redan 2020. Tidtabellen är mycket beroende av hur snabbt klimat- och energipaketet antas i EU.

Anf. 47 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag förstår inte indignationen när det gäller klimatbiståndet. Jag vet också att om bnp går upp ökar biståndet till 1 procent av bruttonationalprodukten i kronor och ören räknat och att vi betalar mer än de flesta andra länder i det vanliga biståndet.

Finns det diskussioner om att vi ska börja urholka och sänka vårt en-procentsmål? Det är vad vi håller på med om vi börjar använda biståndet till alla möjliga olika andra insatser än vad det vanligtvis har varit avsatt för. Finns det en sådan diskussion inom regeringen?

Anf. 48 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Det finns självfallet inga planer på att urholka biståndet. Än en gång; det är bara ett populistiskt sätt att beskriva det.

När jag reser i världen skiljer Sverige ut sig fullständigt i de satsningar som görs. Jag träffade världens miljöministrar i Warszawa i går och i förrgår. Det stora temat var hur vi ska förbereda miljö- och klimatkonferensen i FN:s regi i december. Sverige nämndes gång på gång som det stora exemplet på dem som gör de stora insatserna. Vi fyller på för det anpassningsarbete som behövs, och det skiljer ut sig totalt jämfört med övriga världen. Ni sitter med en helt felaktig bild här hemma i Sverige.

Vad gäller klimatmålet är det väl ingen hemlighet att det just nu är svårt att få igenom EU:s klimat- och energipaket. Tyvärr har inte alla länder samma höga ambition som Sverige. Det är ändå en mycket viktig förutsättning för den proposition jag kommer att lägga fram så fort möjligheterna har skapats i EU-arbetet.

Anf. 49 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tänkte anknyta till det senaste miljöministern sade. Tack för ett bra, inspirerande och innehållsrikt anförande.

Vi har hört att det kärvar i klimatförhandlingarna. Det sade miljöministern i sitt anförande. Vad gör Sverige för att överenskommelsen som tidigare har nåtts inte ska urholkas i ljuset av finanskrisen? Miljöministern påpekar mycket riktigt att vi med stor sannolikhet kommer att nå arealmålen när det gäller avsättningar av skyddsvärd skog om vi får till stånd ytterligare åtgärder. Överenskommelsen med Sveaskog är ett viktigt steg. Hur går vi vidare? Vilket arbete pågår med andra myndigheter och skogsbolag på området?

Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! När det gäller klimat- och energipaketet har alla berörda ambassader fått instruktioner om att hålla kontakt med respektive land. I alla våra ministerkontakter tar vi upp denna fråga. Sverige är mycket drivande för att EU självklart ska behålla sina höga ambitioner på klimatområdet. Det är det ledarskap vi ska utöva i världen. EU:s trovärdighet hänger mycket på detta. Jag är också övertygad om att när väl det som nu är kärt har klarats av har vi också antagit paketet. Jag räknar med att det sker före årsskiftet.

När det gäller skogsmålen kommer vi att lägga fram en proposition nästa vår. Den kommer att innehålla både ökade möjligheter för enskilda skogsägare att göra ökade insatser och en tydlig uppmaning till bolagen att engagera sig mer för den del de ska bidra med. Vi kommer också att ytterligare titta på möjligheterna för det som staten själv kan göra med sin egen mark.

Anf. 51 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det var trevligt att höra att ministern har så mycket tid att vistas ute i den friska härliga miljön – den friska luften. Det är tyvärr inte verkligheten för de flesta människorna i vårt samhälle att ha tid för skog, vindkraftverk eller sjöar på det sätt ministern berättade om.

Om ministern inte känner till det är den verklighet de flesta människor vistas i den byggda miljön. Den genomsnittlige medborgaren i det här landet tillbringar 90 procent av dygnet inomhus. Det finns många skäl till att det har blivit mer och mer så. Vi planerar och bygger våra samhällen med alla möjliga nya inomhusfunktioner.

Min fråga handlar om den miljö som jag inte får diskutera med bostadsministern utan måste diskutera med miljöministern. Jag antar att regeringen gör den prioriteringen. Är regeringen beredd – oavsett vilken minister som är ansvarig – att göra någonting åt den inomhusmiljö som faktiskt de allra flesta människor i det här landet i huvudsak vistas i?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 52 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! På Jan Lindholms fråga om vi är beredda att göra något är svaret självklart ja. Det finns tydliga uppdrag till de ansvariga myndigheterna att bevaka det som ligger inom miljömålen. De föreslår också de åtgärder som behöver vidtas på området. Vi följer detta hela tiden. Dessutom har vi lagt stora pengar på att forska fram de nya material som är en del av förutsättningen för att lösa problemen. Däremot om Jan Lindholm menar att vi ska genomföra den form av akuta åtgärder och garanti som han föreslog är svaret nej.

Jag konstaterar att alliansregeringen ökar användandet av vindkraften mer än någonsin. Det är bra. Järnvägen byggs ut för fullt. Utsläppen från nya bilar minskar mest i hela Europa här i Sverige under vår ledning. Godstransporterna ökar under alliansregeringen. Kollektivtrafikresandet ökar under alliansregeringen. Vi förverkligar havsmiljömiljarden. Det är mycket stora miljöframgångar. Möjligen skulle det vara bra för ett miljöparti att också någon gång berömma detta.

Anf. 53 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Vi har så lite tid att beröra dessa saker utan jag får i stället ställa frågor. Jag tackar för de tydliga svaren, och jag tar med mig dem.

Under anförandet räknade ministern upp ett antal olika projekt när det gäller infrastruktur som han vill satsa på. Motivet är att vi ser att Sverige mer och mer blir ett råvaruproducerande land.

Vi har stora fyndigheter, nya fyndigheter som eventuellt ska exploateras eller som är på väg att exploateras, och ska vi klara det krävs naturligtvis att en ökad del av godset lastas över på järnväg och att vi inte fortsätter att transportera det på landsväg i den utsträckning vi gör.

I det systemet finns flaskhalsar. Ministern kanske känner till att jag kommer från Dalarna. Den högst belastade delsträckan i det svenska järnvägsnätet finns mellan Falun och Borlänge. Jag hörde inte frågan om något dubbelspår där. Kan ministern lova mig ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge? Där kör man, enligt de ansvariga, i dag fler tåg än man teoretiskt klarar av.

Anf. 54 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Det är infrastrukturminister Åsa Torstenssons ansvar att svara på den sista frågan, och svar kommer också att ges när vi har arbetat med regionerna för att ta fram förslag utifrån vad de önskar.

Jag konstaterar bara att just med den produktion vi båda vill se, i det som för Miljö-Sverige framåt, tror jag inte att det är en framkomlig väg att vi ska arbeta mindre, vilket är Miljöpartiets själva idé. Detta är en del av själva kärnan i er politik: Vi ska arbeta mindre, vi ska gå hem tidigare från jobbet, vi ska helst ta ledigt något år under livet också.

Jag tror tvärtom att Sverige ska arbeta, ha lönsamma företag som driver utvecklingen, vinner nya marknader, vinner mer export för miljöteknik, säljer mer miljöteknik, uppfinner ny miljöteknik – detta tror jag är en del av det som kommer att ge oss fortsatta stora framgångar på miljöområdet.

Anf. 55 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! I Aftonbladet måndagen den 6 oktober var det en ganska intressant debattartikel med rubriken "Östersjöavtal hotar svenska jordbruket". Jag citerar: "Miljöministern skrev i november 2007 på ett 'avtal för att rädda Östersjön' – uppenbarligen utan att kostnaderna för Sverige, konsekvenserna för jordbruket, osäkerheten i underlaget och alternativa strategier utretts." – – – "Alltså: Östersjön står inte på randen till en kollaps och det finns ingen anledning till dyra, förhastade och dåligt underbyggda åtgärder."

Min fråga är: Delar miljöministern denna uppfattning?

Anf. 56 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag menar tvärtom att miljösituationen i Östersjön är fullständigt alarmerande krisartad. Jag vet att jordbrukare i Sverige vill vara med och rädda Östersjön. Det är till exempel därför man gör så mycket inom projektet Greppa näringen, ett projekt där man minskar utsläppen på sin egen gård, men där det samtidigt finns en kunskap som vi också vill kunna exportera till andra sidan Östersjön, där man gör väldigt mycket mindre.

Det är därför vi också satsar så mycket på våtmarker – naturens egna reningsverk, som jag sade. Vi satsar på fånggrödor och skyddszoner som samlar och lagrar och renar vattnet innan det rinner ut i sjöar och hav. Vi vill se snabba resultat. Det är därför vi också har överläggningar med jordbrukssektorn liksom med de andra delarna av samhället. Vi ska ha levande jordbruk och levande hav. Vi ska också ha de bidrag som krävs från reningsverk och industrier och andra som släpper ut i det svenska samhället.

Anf. 57 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag försöker också vara lite positiv. Jag tycker också att Greppa näringen är bra, både för Sverige och för andra länder. Det är bra att vi delar med oss av vår erfarenhet av det vi är duktiga på. Jag skulle bara vilja se lite mer ledarhatt, som miljöministern säger. Jag har inte sett så mycket av den, men jag skulle gärna vilja se den.

Jag vill ändå ställa en fråga: Var ska åtgärderna göras? Är det viktigare att man gör det någon annanstans, eller har Sverige också ett ansvar enligt den plan som Helcom har antagit, att vi faktiskt har en ansvarsfördelning? Jag har ibland lite svårt att hitta vad ministern tycker, fast jag har roat mig med att läsa miljöministerns artiklar och alla tal. Ska vi ta vårt ansvar, eller ska vi låta andra göra vårt jobb?

Anf. 58 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Jag uppskattar frågan, även om jag får säga att den är lite förvånande med tanke på att det ju i dag görs skyhögt större insatser

– pengamässigt, med åtgärder, med det som faktiskt sker i resultat – än vad som har skett under tidigare regeringar på just havsmiljöområdet här hemma i Sverige. Det är en storleksordning och en satsning av ett helt annat slag än det vi hittills har sett.

Självklart gör vi det för att vi har ett ansvar, men vi ska samtidigt utöva ledarskap. Det är orimligt att mycket större utsläppsländer med mycket större utsläpp på andra sidan Östersjön inte ska göra sina åtgärder, och det är därför vi har gjort aktionsplanen tillsammans. Den innebär att utsläppen i Östersjön ska ned till den nivå som havet tål. Där ska varje land vara med och ta sin del av ansvaret. Sverige tar sitt ansvar, men vi kräver också att de andra tar sin del av ansvaret.

Anf. 59 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Jag tyckte att miljöministern sade att vi i oppositionen är ointresserade av EU som en arena för miljöpolitiken. Då vill jag informera miljöministern om att Vänsterpartiet har lagt fram en motion om svensk miljöpolitik i EU som innehåller ett femtiotal hemställanspunkter.

Jag vill dock ta upp en specifik fråga som är väldigt aktuell i förhandlingarna om EU:s klimat- och energipaket, nämligen frågan om koldioxidläckage. Jag uppfattar det så att det franska ordförandeskapet har föreslagit att tung energiintensiv industri ska få frisedel och inte behöva betala någonting för sina växthusgasutsläpp. Det är oklart i vilken omfattning detta gäller, och min fråga till miljöministern är: Vad är din ståndpunkt i den frågan?

Anf. 60 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Först vill jag välkomna Jacob Johnsons fråga om EU. Jag tycker att det är slående när oppositionen ställer frågor. Här har vi EU, Europa, som vår absolut viktigaste plattform för miljöarbete, och ingen av er är egentligen upptagen med frågan om hur vi ska använda den plattformen. Ingen av er ställer frågor om vad vi mer kan göra för att använda den plattformen. Jag får aldrig någon kritik för att vi borde göra mer för att använda den plattformen, utan tvärtom handlar det hela tiden bara om det egna, det nationella. Det är en klimatnationalism som ibland är häpnadsväckande.

Däremot ska jag, när jag pratar med Jacob Johnson, erkänna att ni har skrivit en mycket ambitiös motion. Jag har sett vilken kvalitet det finns i era tankar i förslagen. Det välkomnar jag också, även om jag får säga att det är synd att ni sedan drar slutsatsen att vi därför ska lämna EU. Det gör ju trots allt att ni liksom aldrig ens kommer förbi farstun och in i diskussionen. Men ni gör ett gott jobb.

Anf. 61 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Nu hann miljöministern inte svara på min fråga om koldioxidläckaget och den svenska regeringens ståndpunkt, men det hinner han kanske göra i sin andra replik.

Jag kan utveckla detta lite grann, eftersom jag får en andra chans. Jag anser att även den tunga industrin måste vara med och ta sitt ansvar. Alternativ teknik är ju att företag som ska exportera till EU och som inte följer de här kraven beläggs med koldioxidtullar eller alternativt måste köpa utsläppsrätter för EU för att kunna få exportera till EU och till Sve-

rige så att vi får neutrala villkor. Men industrin kan inte komma undan, utan samma krav som vi ställer på den icke handlande sektorn bör också ställas på den handlande sektorn.

Anf. 62 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Självklart ska också den tunga industrin ta sitt ansvar. Då ska vi också lägga märke till att vi till exempel har kanske världens mest koldioxideffektiva stålindustri. Det vore orimligt om vi ställde upp sådana regler i Sverige och EU att den produktionen tvingades lägga ned och i stället ersattes av produktion av stål i andra delar av världen, utanför EU, där utsläppen är oerhört mycket större.

Vi ska ha ett mycket ambitiöst satt tak för utsläppen. Det taket ska sänkas stegvis hela vägen fram till 2020 så att vi når de mål som EU har satt upp. Vi kommer också att auktionera ut en allt större andel. För elindustrin vill vi se det som 100 procent direkt. För elproduktionen, energisektorn och för de tunga industrierna kommer den introduktion som sker att ske gradvis. Vi kan också tänka oss branschvisa och sektorsvisa lösningar för den tunga industrin. Men kravet och ansvaret ska finnas där.

Anf. 63 SOFIA ARKELSTEN (m):

Herr talman! Nu har vi äntligen kommit i gång i den allmänpolitiska debatten. Först verkade det misstänkt likt en budgetdebatt, sedan tog vi ett mögelspår, och sedan har vi gjort en rejäl genomkörare av miljöpolitiken just nu och de goda effekterna av alliansens politik. Vi behöver ju inte köra allt detta en gång till. I stället tänkte jag att vi skulle lyfta blicken lite och prata om det som påverkar oss som miljöpolitiker.

Det är viktigt att vi är ödmjuka inför det som händer i omvärlden. Jag ska prata lite om de viktigaste trenderna i miljöpolitiken. Jag menar att själva miljöintresset i sig inte är någon trend. Det är en grundläggande värdering. Men inuti det finns det flera olika trender.

Det första är att miljöfrågorna demokratiseras. Förr i tiden, under den förra regeringen, var det bara några som var med i miljödebatten. Det var en debatt för experter. Det var en exkluderande debatt. Det var en debatt för renläriga företrädare för olika intressen. Numera är flera inne, och det tycker jag är en positiv utveckling. De här frågorna har verkligen demokratiserats.

Alla politiska partier är med. Det som skiljer oss i den här debatten är hur vi vill lösa de olika miljöproblemen.

Företagen är med på banan. Klimatpakten i Stockholm är ett bra exempel, men även enskilda företag gör saker. Till och med bensinbolag som Shell och Preem pratar om klimatfrågorna, och det är bra. Jag tror att de stora förändringarna kommer att ske i de mest utskällda branscherna.

Herr talman! Med all respekt för kammaren – ibland kan man få intrycket att det är här det händer, och ibland får man intrycket att om något ska förändras krävs det politiska beslut och politisk styrning. Det är en väldigt vänsterinriktad problemformulering. Jag tror att det är viktigt att vi rör oss ifrån den ganska rejält.

Vi i alliansen har en annan människosyn. Vi tror på människor och på det civila samhällets kraft. Det ska synas i vår politik, och det ska synas på politikens roll.

Det leder in till den andra trenden, nämligen att miljöfrågorna globaliseras och internationaliseras. Vi har pratat om att vi kommer att ha svårt att nå alla våra miljömål, för vad andra gör påverkar oss. Jag tycker att det är viktigt att vi utvärderar miljömålen så att vi kan lyfta blicken och se till att både vår organisation och våra åtgärder stämmer in med den nya internationella arena som vi rör oss på.

Globalisering handlar inte bara om Köpenhamnsmötet eller om Klimatkommissionen, som leds av biståndsminister Gunilla Carlsson. Det handlar inte heller om alla förkortningarna: FN, FAO, Helcom, BSAP, EEU, WTO, WHO och alla andra. Det handlar om människor som jobbar tillsammans för att lösa problem.

Vi kan titta på EU. I dag är ju Fredrik på toppmöte. I går kväll pratade de om klimatet. Det ställs helt nya krav på miljöpolitiker. Det är lätt att prata på ett övergripande plan, men att sedan ta ledningen och driva igenom frågorna är ganska tufft. Det jag är glad för är att Fredrik har stöd av hela riksdagen, i alla fall av majoriteten och kanske av fler. Vi vet inte riktigt var Miljöpartiet landar.

Som pessimist – det finns ju några sådana i salen – kan man måla upp en mörk bild av det internationella samarbetet. Men det finns hopp.

Lars-Erik Liljelund, som är känd från Naturvårdsverket och vår klimatambassadör, sade något bra i en debatt där vi möttes: EU har en lustig förmåga att gå i mål. Det tycker jag är positivt, och det ger faktiskt hopp.

Den tredje trenden är att miljö är över allt och att det går att tjäna pengar på det. Det tycker jag som moderat är väldigt bra. Trenden är tydlig. Vi ser mindre alarmism och mer av lösningar. Jag tror också att det är viktigt att få fram att miljöfrågor inte är något för amatörer. Här handlar det om framgångsrika företag som tar till sig miljöfrågan och utvecklar den och driver på. Man kan titta på Telia, som säljer apparater. Vänsterpartiets företrädare skakar på huvudet. Jag skulle gärna vilja få det taget till protokollet. Det känns viktigt för mig.

Telia säljer apparater som gör att man kan mötas utan att resa. Skype är ett bra exempel, men det är branschglidning också. Ikea köper solceller. Jag tror att det är viktigt att vi som politiker stöttar den utvecklingen. Det är det krav som ställs på oss i den nya världen.

Inga utmaningar som vi har mött har vi lyckats spara oss ur. Det handlar om att förändras eller dö, som vår partiledare sade.

Jag har naturligtvis ett exempel som visar att alla dessa tre trender är uppfyllda, nämligen livsmedelsfrågorna. Vi kan testa: Är de demokratiserade? Ja, det gäller alla aktörer som är med från jord till bord. Jag skrev upp några: LRF, Eldrimner, Föreningen Krav, Ica, Axfood, Coop, Bert Karlsson, kocken Melker Andersson och Max hamburgerrestauranger. Alla är med.

Är de globaliserade? Ja. Titta bara på överenskommelserna inom EU: fiskeripolitiken och jordbrukspolitiken, som båda funkar så där.

Genomsyrar miljötanket allt som rör livsmedel? Jajamän! Det handlar om alla aspekter av livsmedel. Det handlar om kassarna vi bär hem dem i. Det handlar om vattenfrågorna. Det handlar om att finkrogarna serverar kossor som man nästan vet namnet på, och griskinder när det är säsong.

Allt detta sker utan att vi har lagstiftat fram det. Det är något som vi ska vara väldigt ödmjuka och glada för. Jag tror att vi måste fundera på hur vi ska driva en politik för att få fram mer miljönytta. Det handlar om

varje människas egen kraft och vilja att göra rätt, och det handlar om sunt förnuft.

(Applåder)

Anf. 64 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag vill citera Sofia Arkelsten själv: "Ibland kan man få intrycket att det är här det händer". Jag kan hålla med Sofia Arkelsten: Det var ungefär två år sedan det hände något här.

Jag har två konkreta frågor till Sofia Arkelsten.

Hon satt ju med i Klimatberedningen och kom där fram att man som mål till 2020 skulle sätta upp att ha 95 gram CO₂ som snitt. Sedan har Moderaternas egen arbetsgrupp varit lite radikalare än Sofia och kommit fram till att man ska ha 95 gram som tak. Jag undrar bara försiktigt vilket av detta som Sofia nu tycker ska vara rådande för 2020.

Jag ska också passa på att ställa den fråga som jag inte fick svar på av miljöministern. När den moderatledda regeringen nu satsar 74 procent av anslagen på vägar och 26 procent på järnvägar, hur stor omflyttning från väg till järnväg tror Sofia Arkelsten att det då blir?

Anf. 65 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det här är fantastiskt. Det är lite som ett torgmöte när man får sådana här frågor. Det är liksom upplagt för att jag ska få komma med mina bra budskap.

Jag ska börja med att säga varför jag inte begärde replik på Anders Ygemans anförande. Socialdemokraterna har ju abdikerat från miljöpolitiken. Det enda vi hör är ganska hård retorik. Ni har outsourcat det till Miljöpartiet, vilket jag som liberal kan tycka är rätt imponerande men ändå sorgligt på något sätt.

När det gäller nivån 95 gram tror jag att det är viktigt att man fortsätter att utveckla sig. 95 gram som tak är ett förslag från en av våra miljöarbetsgrupper. Jag tror att det är viktigt. När vi diskuterade detta i Klimatberedningen var vi tydliga om att vi inte ville landa i exakta kurvor som man skulle lägga sig på, för det var fortfarande en öppen debatt i EU-parlamentet. Även där var Socialdemokraterna väldigt intresserade av att det vi skulle komma fram till skulle vara öppet. Beslutet där togs i full konsensus.

Man ska vara medveten om att Klimatberedningen är minsta gemensamma nämnare. Jag tycker att det är positivt att man kan gå längre.

Anf. 66 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag får väl säga som Sveriges statsminister: Den som förstod något av det där kan väl ringa en kompis.

Jag förstod faktiskt inte om Sofia Arkelsten är för 95 gram som tak eller om hon är för 95 gram som snitt. Och hur stor andel av transporter-na tror hon flyttas över från väg till järnväg när man nu väljer att lägga 74 procent av pengarna på att bygga nya vägar? Man satsar tre skatte-kronor på vägar och en krona på järnväg och kollektivtrafik. Hur stor omflyttning från väg till järnväg tror Sofia Arkelsten att det leder till?

Anf. 67 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Jag kan förklara ännu tydligare, för jag uppfattade det som att Anders hade svårt att hänga med. Jag är mycket mån om att alla förstår.

Klimatberedningen är grunden. Moderaternas miljöarbetsgrupp har sagt att 95 gram är tak. Det tycker jag är bra, och det stöder jag.

Detta med vägar och järnvägar är det modigt av Anders Ygeman att ta upp. Socialdemokraternas budget saknade ju väldigt mycket pengar. Det var påhittade pengar som inte fanns. Jag vet också varför anslaget till järnvägar ökade. Det var för att man hade gjort en omstrukturering för att flytta underskottet från trängselskatten. Det tycker jag är viktigt att man lyfter fram här.

Vi satsar mer på både vägar och järnvägar än ni gjorde. Vi har dessutom finanser för att göra det. Det är mycket lätt att vifta med påhittade pengar. Det är svårare att leverera riktiga vägar, men det är faktiskt det som vi gör i alliansen.

Anf. 68 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad man ska säga om de trender som Sofia Arkelsten tog upp, men man kan förstås se det som positivt att Moderaterna hakar på dessa trender, ser miljöfrågorna och diskuterar dem.

Jag antar att det var statsministern som Sofia pratade om när hon nämnde Fredrik. Men för två år sedan lyfte inte han direkt upp miljöfrågorna, utan han sade att de inte var så viktiga, exempelvis i Almedalen.

Jag vill hävda att politik har betydelse, och Socialdemokraterna har varit trovärdiga i de här frågorna när det gäller hållbar utveckling och globalisering. Jag vill upplysa om några namn: Gro Harlem Brundtland, Margot Wallström, Olof Palme. Det finns ganska många på den internationella arenan.

Men jag skulle vilja ha reda på hur Sofia ser på vad en trend är. För jag tycker inte att trend är detsamma som hållbarhet och långsiktighet. Jag undrar över definitionen av trend i förhållande till hållbarhet.

Anf. 69 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att säga: Ja, statsministern heter Fredrik – Fredrik Reinfeldt.

När det gäller förgrundsfigurerna inom den socialdemokratiska miljöpolitiken är de nog ganska få. Vi är rätt många inom Moderaterna, och jag är väldigt stolt över att bära vidare det idéarv som mitt parti har. Det handlar om äganderätten. Det handlar om marknadsekonomiska lösningar. Det handlar om förvaltarskapstanken, som är en av de grundtankar som vi har.

Jag är väldigt stolt över att kunna kasta fram sådana som Gösta Bohman, till exempel, och alla de människor som sitter och arbetar i de olika kommunerna med svåra politiska frågor som handlar om miljöpolitik.

Definitionen av en trend är en förändring, skulle jag kunna säga. Vi brukar prata om trendkurvor, herr talman. Jag tror att det är viktigt att man faktiskt ser en trend som en förändring av bland annat värdegrunder. Men det är också så att miljöfrågan inte längre är en trend. Miljöfrågan är en värdering. Den har faktiskt stärkts till det.

Anf. 70 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Då hoppas jag att den värderingen är beständig, så att vi kan se en långsiktig och hållbar miljöpolitik.

Jag kan väl gå in på den tråd som miljöministern tog upp, om att åka runt i Miljö-Sverige. Det kan jag rekommendera Sofia Arkelsten att göra.

Majoriteten säger nu ofta att man ska ha andra utvärderare för att det ska vara trovärdigt. Det ska inte vara myndigheten själv. Naturskyddsföreningen har gjort en väldigt bra rankingslista och verkligen gått på djupet när det gäller klimatfrågorna.

Det är fem socialdemokratiska kommuner som toppar. Statsministerns egen kommun kommer näst sist på listan. Välkommen i gänget! Oavsett om du kallar det trend eller långsiktighet behöver ni nog jobba på lite. Man kan ju åka runt och titta i det Sverige som Andreas Carlgren, miljöministern, här beskrev. Det är faktiskt skillnad, precis som Sofia Arkelsten tidigare också sade, på värderingar och trender.

Anf. 71 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt underhållande att höra denna fråga. Carina Ohlsson! Du och jag kan åka ut och resa, om du vill. Vi kan åka till Stockholm, där du faktiskt är just nu. Jag hoppas att du lämnar Riksdagshuset någon gång, för här händer det oerhört mycket.

Stockholms kommun är fantastiskt duktig på klimatarbetet. Vi har bland de absolut lägsta per capita-utsläppen i hela landet – hallå, Carina Ohlsson, vill du lyssna?

Vi kan också åka till Växjö som är en väldigt duktig kommun och som vinner internationella priser för det. Den är också moderatstyrd.

När det gäller vår statsminister Fredrik Reinfeldt och Naturskyddsföreningen ska ni också veta att Mikael Karlsson har kallat Fredrik Reinfeldt för den mest progressiva miljöpolitikern i hela Europa. Det tycker jag är ett väldigt bra betyg. Jag är stolt över det också.

Anf. 72 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Det gäller lite grann i Sofia Arkelstens anförande. Det blir lite gott och blandat som vi pratar om här. Men jag hakar på trendsnacket.

Sofia och jag har faktiskt varit på resa. Vi var på ett OECD-möte i Paris för inte så länge sedan.

En trend som jag ser är väldigt tydlig, och den finns också här hemma. Det är att kärnkraften ska vara den energiform som löser klimatfrågan.

Då undrar jag om Sofia Arkelsten kan berätta för mig vad det är som gör att energisamtal och alla sådana saker som ska leda fram till en klimat- och energiproposition fallerar? Var har ni era problem? Är det det faktum att ni inte är överens som gör att vi inte kommer att få behandla någon proposition i ärendet?

Anf. 73 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Vår miljöminister, Andreas, har varit väldigt tydlig med att det här är ett pågående arbete och en process. Vi har inga problem. Vi jobbar väldigt bra i alliansen.

Jag tycker att det är väldigt modigt av just Vänsterpartiet, som företäder en väldigt splittrad opposition, att försöka antyda att vi har svårigheter. Vi har ju sett inför öppen ridå på ett ganska, ja, pinsamt sätt hur ni inte kan samarbeta i den extremt splittrade oppositionen.

Sedan gäller det min egen inställning till kärnkraft – jag gissar att det blir följdfrågan. Jag kan då förekomma dig lite – Wiwi-Anne nickar. Jag ska säga att vi moderater är väldigt teknikneutrala, och där har jag ett tydligt mandat från min stämma att luta mig mot.

Anf. 74 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att man kan vara oense i de flesta familjer och ändå på något sätt hålla ihop. Men Sofia Arkelsten svarar inte på min fråga, för det var egentligen inte Sofia Arkelstens privata uppfattning som jag var ute efter, utan det gällde hur den moderatledda regeringen ser på kärnkraften som en stor del av vår framtida energiförsörjning.

I min fråga ligger då att jag inte är så förtjust i den tanken. Jag vill veta hur de diskussionerna går i den moderatledda regeringen.

Anf. 75 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det märks att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna fortfarande samarbetar lite grann, för ni har samma budskapsplattform. Men i alliansregeringen fortsätter vi våra samtal och den här processen och diskussionerna. När det gäller Moderaterna, som parti, har vi ett väldigt tydligt mandat från vår partistämma.

Anf. 76 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! I dag är det den 16 oktober 2008. Det är en dag som kallas för Världshungerdagen. FAO rapporterar att 923 miljoner människor i världen är kroniskt undernärda. Samtidigt har samma organisation rapporterat om att den livsmedelsproduktion som finns på jorden skulle kunna räcka till alla världens människor, om inte ”om” fanns.

Vi vet också att det är oerhört viktigt för att man ska klara den här fortsatta livsmedelsproduktionen att vi har solida ekosystem, och för att man ska kunna ha de här solida ekosystemen är den biologiska mångfalden avgörande. Vi i den rika världen bör ha råd att satsa på den biologiska mångfalden.

Regeringen har ju bestämt sig för att skjuta upp miljömålsarbetet. Man har lagt fram en skogsproposition som inriktar sig mer på produktion än miljö, och man drar ned på pengar till biologisk mångfald. Vad säger Sofia Arkelsten om det?

Anf. 77 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Biologisk mångfald är prioriterat av regeringen. Vi lägger väldigt mycket pengar på det anslaget. Det vi också gör är att försöka finna nya sätt att arbeta. Det tror jag är helt avgörande för att vi ska komma upp till de här målen.

En väldigt bra och positiv sak tycker vi är det som Sveaskog gjorde när man valde att gå in med en avsättning.

Jag har tidigare i mitt anförande talat om det civila samhällets kraft. Jag och min kollega, Hans Wallmark, har också kommit med ett förslag.

Vi tycker att Svenska kyrkan, till exempel, borde avsätta ett tionde av sitt skogsinnehav. De äger en halv miljon hektar. Det vore fantastiskt om de, som är en oerhört engagerad organisation i miljöfrågor, också skulle vilja dra sitt strå till stacken.

Vi har ännu inte fått svar, men jag hoppas att det här kan landa på ett bra sätt. Jag tror att det är så man måste göra. Jag ser också att det finns stora utvecklingsmöjligheter när det gäller hur vi kommunicerar. Då kommer vi in på den finska Metsomodellen, som vi har talat om så många gånger förr.

Anf. 78 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Ja, alla fiffiga förslag är naturligtvis bra, men samtidigt kan man inte bara nämna dem, utan man måste också visa på dem.

Regeringen säger att den biologiska mångfalden är en hörnsten i politiken. Men samtidigt drar man ned på pengar till den biologiska mångfalden. Då rasar den här hörnstenen ganska fort.

Om man nu tror på människors inneboende kraft måste man ge människor möjligheter. Vad andra gör påverkar oss, säger Sofia. Det tror jag också. Men vad vi gör påverkar också andra väldigt mycket.

Man utarmar strandskyddet, drar ned på pengar till biologisk mångfald, satsar jättemycket på produktion i skogspolitiken och ändrar målen där och skjuter upp miljömålsarbetet. Är det fortfarande att satsa på den biologiska mångfalden?

Anf. 79 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det gör mig lite ledsen att Tina Ehn är så negativt inställd till alliansregeringen och de förslag vi har och den politik vi genomför. Vi gör faktiskt mer nu, sådant som ger bättre effekter för miljön, än vad Miljöpartiet, som stödparti till den gamla socialdemokratiska regeringen, fick igenom under förra mandatperioden.

Jag delar inte din uppfattning. Jag köper inte din verklighetsbeskrivning. Vi har en offensiv och effektiv miljöpolitik. Jag tror det är så oerhört viktigt att vi egentligen skulle kunna samarbeta, för vi vill allihop samma sak. Vi vill ju rädda världen. Vi tror att vårt sätt är bättre.

Ibland i andra frågor tycker ni att marknadsekonomi är bra. Vi hittar sätt att förhålla oss till Miljöpartiet, och vi samregerar i massor av kommuner. Det är tråkigt att du har valt att liera dig med vänstergänget.

En annan viktig sak som du tog upp i ditt första inlägg var bristen på mat, svälten. Vi vet att det inte är bristen på mat som är problemet. Det är bristen på pengar. Där hoppas jag att vi kan jobba mer med frihandel och bistandsfrågorna.

Anf. 80 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Sofia Arkelsten pratade om klimatfrågor och demokrati bland annat. Sofia har hänvisat till sin kompis Fredrik som också väldigt starkt, precis som ministern här i dag, har påpekat att det är andra som ska ta sitt ansvar i klimatfrågan. Det har ni varit väldigt tydliga med. Fredrik upprepar gång på gång att det är andra som ska ta sitt ansvar.

Därför tycker jag att demokratidimensionen vore intressant. Jag har också träffat ledare runt om i världen. Jag har fått resa väldigt mycket. Jag träffar många ledare i den tredje världen som säger tydligt: Vi har rätt

att använda den billigaste tekniken som finns tillgänglig för att nå samma levnadsstandard som er. De problem som vi ser i världen i dag får ni ta hand om.

Gäller inte den demokratiska rättigheten för dessa länder?

Anf. 81 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Vi kan börja med att göra detta väldigt tydligt. Vi pratar aldrig om att andra ska ta sitt ansvar. Vi pratar om att alla ska ta sitt ansvar. Det är en väldigt stor skillnad på det. Vi ska göra vad vi kan i Sverige, men vi kommer inte att rädda världens klimat i Sverige. Det är ganska tydligt.

När det gäller demokratiaspekten och utvecklingsländerna är Jan Lindholm något viktigt på spåren. Det här är kanske vår möjlighet. Vi kan både lösa klimatfrågorna och häva människor ur fattigdom. Jag tror att det kan bli vår generations största framgång om vi får det här att fungera.

Men då gäller det också att man säger ja till CDM, att man säger ja till teknikutbyte och att man är positivt inställd till miljöteknik och frihandel. Annars kommer vi inte långt alls. Det är ett stort ansvar. Jag hoppas att Miljöpartiet tar det.

Anf. 82 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Ja till CDM, men vi får inte tillgodoräkna oss de minskade utsläppsrätterna då. Det är en förutsättning. Annars leder det ingensans.

Sofia Arkelsten nämnde också mögelspåret som hade varit innan. Jag tänkte passa på att fråga om det. Eftersom vi hörde miljöministern här i princip vara helt ointresserad av den frågan undrar jag hur det står till med Moderaterna. Är ni intresserade av att arbeta med den miljö som de flesta människor vistas i under i stort sett hela sitt liv, 90 procent av sin tid? Är det en fråga som är viktig för er?

När det gäller demokratiaspekten fick jag inget riktigt svar. Min fråga är: Gäller den demokratiska rättigheten för andra länder att nå vår levnadsstandard? Nu tycktes det som att det var ett delat ansvar, men jag hörde alldeles nyss när ministern svarade att man kräver att andra ska ta sitt ansvar. Vad betyder det att andra ska ta sitt ansvar i det här perspektivet? Har de den demokratiska rätten att nå vår levnadsstandard?

Anf. 83 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det är en väldigt intressant användning som Jan Lindholm gör av demokratisk rättighet. Har man en demokratisk rättighet att förstöra naturen och miljön hur som helst? Jag är inte beredd att säga att det är en demokratisk rättighet, särskilt inte om man tror på ekosystemansatsen som Tina Ehn gav uttryck för och som Moderaterna faktiskt delar. Jag tror att det är viktigt att alla inte behöver göra samma misstag när de genomgår sin utveckling. Nu nickar Jan Lindholm, så nu är det också i protokollet.

Jag är väldigt glad att du säger ja till CDM, men jag är ledsen att du inte vill att det ska tillgodoräknas. Jag tror att det är viktigt att vi kan tillgodoräkna oss alla sätt vi kan och att vi kan utveckla investeringar i andra länder. Det är helt avgörande för att vi ska kunna lösa det här, och

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

det är helt avgörande för att vi ska få till stånd ett globalt avtal i Köpenhamn.

Anf. 84 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Vi lever i en turbulent tid minst sagt. Under de senaste veckorna har finanskrisen dominerat nyhetssändningarna. Insikten av behovet av att finna globala lösningar men också en gemensam EU-plattform har vuxit sig allt starkare. Vi är i hög grad beroende av varandra.

Sedan en längre tid tillbaka lever vi också i en ekologiskt turbulent tid, där också insikten har infunnit sig att vi måste hitta globala lösningar och en gemensam EU-plattform. Därför är jag väldigt glad att kunna säga att Sverige är pådrivande i detta stycke.

Just nu pågår stora förberedelser inför klimatmötet i Köpenhamn. Det har vi hört talas om. En förutsättning för att få en framgång där är att EU:s samtliga länder ställer sig bakom ansvarsfördelningen. Visst är det oroande att flera länder nu de senaste dagarna på grund av finansoron har aviserat att de kan känna en tveksamhet – det handlar om Polen och Italien. Därför hänger det nu så kolossalt mycket på Sverige som pådrivande i det här arbetet men också givetvis på EU:s ordförandeskap Frankrike.

Herr talman! Miljöpåverkan och klimatförändring hänger ihop. Därför är det så viktigt att vi på olika sätt arbetar för att säkerställa den biologiska mångfalden. Det kan inte nog upprepas. Det arbetet måste ske nationellt och internationellt. Biologisk mångfald är en hörnsten i regeringens politik, och det är också den enskilt största anslagsposten på miljösidan i vår budget.

Vi har talat om och tagit del av information om resor runt om i vårt land och runt omkring. Förra veckan var jag i Härnösandstrakten. Jag vandrade under en dag i en fantastisk gammal skog. Men jag fick också möjlighet att åka upp och gå runt i Mellanbergsmysarna där det är ett kalhygge som återstår av en tidigare skyddsvärd skog med många rödlistade arter. Ett bolag hade begått ett stort misstag.

Därför är det så angeläget att vi intensifierar den möjlighet som regeringen redan har gett till Naturvårdsverket och länsstyrelserna att teckna tillfälliga avtalslösningar med markägare för att snabbt kunna skydda den skyddsvärda skogen. Jag vet att miljöministern är medveten om den här problematiken. Jag vill bara understryka vikten av att vi handlar vidare och kör på det här spåret.

Precis som tidigare talare ansluter jag mig till och är otroligt nöjd med Sveaskogslösningen. Ingen tidigare regering har lyckats med det avtal som nu har knutits att också bolag och kyrkoägd skog ska kunna användas när Sveaskog används som utbytesskog. Det betyder kolossalt mycket att man snabbt kan få lösningar, både tvåparts- och trepartslösningar. Självklart betyder det också mycket ekonomiskt sett för statskassan.

Just nu pågår ett fiskeseminarium inriktat på Östersjön som Folkpartiet tillsammans med Baltic Sea 2020 arrangerar. Därför, herr talman, har jag tyvärr inte haft möjlighet att vara med under hela denna debatt så jag har missat en del, vilket jag beklagar.

Men jag har tagit del av den beskrivning som Brian Tobin, före detta premiärminister i Newfoundland, har gett oss. Det är en kuslig ekologisk tragik. Vi känner till att fisken där försvann. Man tog inte vara på varningssignalerna i tid. Det leder förstås till eftertanke. Det krävs radikala åtgärder för att detta inte ska ske i våra vatten.

Den stora budgetsatsningen på klimat och hav som nu sker såväl i Östersjön som i Västerhavet för att få en god ekologisk balans är välkommen och livsnödvändig, skulle jag vilja säga.

Östersjön är otroligt utsatt, av många orsaker. Det är många omkringsliggande länder. Vi vet att det är mycket utsläpp från marker och avlopp. Det är under perioder ett hårt utfiskat hav. Det pågår också ett gigantiskt antal oljetransporter – oljetransporter som för med sig incidenter, och dess värre är det mer regel än undantag.

Jag vill ändå säga, herr talman, att aldrig tidigare har en regering satsat så mycket på miljön som alliansregeringen. Aldrig tidigare har någon regering varit så angelägen om att driva på internationella lösningar och samverkansavtal som vår regering. Det ger hopp, herr talman, när problemen hopar sig.

Anf. 85 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är inte bara storleken på satsningarna som är väsentlig, utan det är också vad man använder pengarna till.

Nu har vi hört i den här debatten att Centerpartiet inte har något stort intresse av att satsa resurser på att åtgärda den byggda miljön, där de flesta människor vistas största delen av sitt liv. Vi har hört att Moderaterna helt negligerar den frågan. Då undrar jag hur det står till med Folkpartiet.

Är man från Folkpartiets sida intresserad av det faktum att närmare 20 procent av den byggda miljön i dag är ohälsosam att vistas i, att den är så fuktskadad att toxiner från fuktskadat byggmaterial och mögel som växer i den miljön gör att människor blir sjuka, att många av våra skolor är i dåligt skick? Är det en fråga som har någon prioritet hos Folkpartiet?

Anf. 86 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det som Jan Lindholm tar upp hänger mycket väl ihop. Klimat och hälsa, hur vi ser till att planera vårt boende, hänger ihop med hur vi mår som människor.

Under den senaste tiden är vi ganska många som har uppmärksammat – regeringen har också uppmärksammat det – den nya typen av byggnation, bland annat från energieffektiviseringssynpunkt. Jag tänker mycket på passivhusbyggnation. Det är inte den enda lösningen, men det är en av de framtida lösningarna. Men vi måste också komma till rätta med det som Jan Lindholm är inne på. Mögelproblematiken är självfallet oerhört viktig.

Människor ska också beredas möjlighet att i sina boenden och på sina bostadsorter komma ut i naturen på ett nära sätt. Den stadsnära skogen är viktig, liksom hur vi planerar vårt framtida samhälle. Därför är hållbara städer en så viktig satsning.

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 87 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att vi får hjälp med den här frågan när det gäller det kommande arbetet med plan- och bygglagen, så att vi verkligen får en förändring av lagstiftningen och i framtiden kan bygga ett samhälle där människor får ökade möjligheter att ha nära kontakt med naturen, så att vi får resurser på den kommunala nivån från lagstiftningen, att vi får möjlighet att se till att i mindre utsträckning bygga in bilismen i städerna, att i mindre utsträckning bygga in bilismen i bostadsområdena. Det är några av de exempel som Anita Brodén tar upp när det gäller just åtgärder som man kan vidta för att förbättra miljön.

Men vi har också byggnaderna i sig. Där behövs det alltså mycket mer kunskap. I dag saknar vi i stort sett kunskap om hur sambandet ser ut mellan alla de toxiner som finns i byggnaderna och den hälsa som är ett resultat av det. Där behövs det också resurser.

Anf. 88 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att kunskap är början till allting. Det handlar om att vi också använder en ny kunskap när vi bygger den nya typen av hus och hem framöver, så att vi inte bygger in nya problem. Det är ny teknik som krävs, och det krävs ny kunskap.

Vad gäller hållbara städer har regeringen nu utsett Peter Örn till att leda det arbetet under ett par års tid. Det kommer, Jan Lindholm, att innebära stora möjligheter att ta in precis de här sakerna som du för fram: hur infrastrukturen är, hur vi skapar de framtida städerna, byarna och olika samhällen. Det är viktigt. Och då kan många av Jan Lindholms goda idéer komma in i det arbetet. Varsågod och bidra med goda idéer! Det är vi öppna för.

Anf. 89 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! För ett par helger sedan hade vi förmånen att tillbringa inte mindre än tre dagar med barnbarnet Albin. Vi tillbringade en tid i skogen, där hustrun plockade svamp och jag och Albin åt blåbär. Han idkade också en god portion skogsvård genom att med sin trimmer, i form av en pinne, trimma stora delar av skogen.

Förra helgen fick vi tillbringa ett dygn tillsammans med barnbarnet Ida. Båda är drygt två år. Vi stod på bryggan nere vid Östersjön och tittade på svanarna, snatteränderna, ejderparet och tyvärr också en hop skarvar som satt ute på stenarna och torkade sina vingar.

Det är klart att man tänker och funderar: Vilken framtid ger vi våra barn och barnbarn? Engagemanget för att kämpa för en bättre miljö förstärks naturligtvis hos alla i sådana här situationer.

I Sverige har vi tidigt sett de utmaningar som ligger framför oss. Miljöpolitiken har varit offensiv, och vi har varit ledande i Europa och i världen, både under den socialdemokratiska regeringstiden och under den tid som alliansregeringen har arbetat. Vi har vidareutvecklat, gått vidare och lagt ännu mer resurser på miljöpolitiken, förbättrat och utvecklat.

Vi har viktiga instrument. Vi har budgetarbetet, lagstiftning, övervakning och internationella förhandlingar i olika avseenden. Det är absolut nödvändiga och jätteviktiga saker, men väldigt mycket handlar om att åtgärda misslyckanden, att reparera.

Den bistra sanningen är den att vi i västvärlden fortsätter i huvudsak som tidigare, med vissa ljuspunkter och med vissa undantag. Avfallsproblematiken är stor och ökande. Rovdriften på naturresurser runt om i världen fortsätter. Kemikaliesamhället har vi inte mycket koll på, tyvärr. Jag tror att vi måste arbeta mer framtidsinriktat och välja nya vägar för konsumtion och produktion.

I dessa dagar sitter statsmän på rad med bekymrade miner och rynkade pannor. Man ska rädda de finansiella systemen. Men vår och samhällets uppgift måste vara att rädda de ekologiska systemen, som är starkt hotade. Om vi inte klarar det är de värdepapper som man nu vill klara värdet av inte mer värda än att vi kan tända lägereldarna med dem eller något sådant.

Därför måste vi lägga fokus på de förebyggande och proaktiva insatserna. Forskning och utveckling av ny, smart teknik. Det designarbete som pågår inom EU måste ges full kraft och stöd. Det måste finnas miljömärkning så att vi som konsument kan göra de riktigt klimatsmarta valen. Det måste finnas styrmedel som hjälper oss att välja rätt.

Jag vill lyfta fram två andra saker som jag har motionerat om i enskilda motioner under allmänna motionstiden, och det är på utbildningsområdet.

Det gäller grund- och gymnasieskolan. Här måste det ges uppdrag som förstärker skolans arbete med hållbarhetsfrågorna så att de kommer mer i centrum för skolans arbete.

På universitet och högskolor måste specialiseringen och åtskillnaden upphöra, inte minst när det gäller de ekonomiska vetenskaperna och samhällsvetenskaperna. Helhetssynen vad gäller hållbarhet i hela utbildningsvärlden, inte minst i den högre utbildningen, måste stärkas och fokuseras.

Den andra delen som jag vill lyfta fram är att ekosystemen och ekosystemtjänsterna måste ges sitt rätta värde. De måste in i de ekonomiska modellerna. Vi måste ha förebyggande utbildning och värdering av ekosystemen och ekosystemtjänsterna i de ekonomiska modellerna, annars kommer vi bara att fortsätta som tidigare. När handlare och andra sitter och pillar på sina tangentbord måste de samtidigt reflektera över vilka konsekvenser agerandet får för ekosystemen.

När vi avslutat våra nog så viktiga diskussioner om några miljoner hit eller dit hoppas jag att vi får tid, kraft och möjlighet att sitta ned tillsammans och dra upp riktlinjer som ger Albin, Ida och världens barn, var de än befinner sig, en framtid och ett hopp.

Anf. 90 CARINA ÖHLSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ett bra anförande, Sven Gunnar Persson. Jag uppskattar att du som statsman, eller åtminstone riksdagsledamot, tog upp barnperspektivet. Du sade att statsmännen som sitter på rad antagligen inte gör det. Det borde fler göra.

Därför är det viktigt att vi som politiker tar ansvar, lägger fram förslag och gör så mycket som möjligt för att Albin och Ida ska få det bra. Jag tänker kanske ännu mer på det nu eftersom jag själv snart ska få ett barnbarn.

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

När det närmar sig jul ska man köpa leksaker och kläder till barnbarnen. Den ena rapporten efter den andra visar att här finns långlivade gifter som skadar både hälsa och miljö.

Blir det några förslag om detta nu när inte miljömålspropositionen om giftfri miljö kommer, Sven Gunnar Persson?

Anf. 91 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar Carina för de fina orden om statsmannaskap och mitt anförande. Grattis till att du ska bli farmor! Det är fantastiskt.

Du tar upp en viktig fråga, Carina. Jag vet inte om det kommer att stå exakt om detta i miljömålspropositionen. Jag förutsätter att det kommer att göra det och att man kommer att jobba aktivt med miljömålet Giftfri miljö.

Många av de regler som styr vilka kemikalier som ska vara tillåtna beslutas det om på EU-nivå. Jag har ofta påpekat för Miljödepartementet och i olika sammanhang där jag har en röst att här måste vi vara mycket aktiva och våga gå före och förbjuda kemikalier som vi vet är skadliga för människans hälsa och för miljön.

Anf. 92 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Därom är vi helt eniga. Därför vore det bra att det kom ett förslag nu. Man kan inte vänta ett par år med att lägga fram förslag. Det är nu larmrapporterna kommer och med bara ett par månaders mellanrum. Bara man går ut och tittar hittar man gifterna.

Ett sätt skulle kunna vara att Sven Gunnar Persson, precis som vi, säger att miljömärkning ska vara ett måste och inte frivillig. Det skulle man kunna driva både inom EU och här på hemmaplan. Alla har kanske inte, som vi hörde tidigare, hakat på trenden att ta miljöansvar. Det behövs mer styrning. Frivillighet räcker inte eftersom man inte tycks ta detta på tillräckligt stort allvar.

Det vore intressant att höra om Sven Gunnar Persson kan haka på det.

Anf. 93 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är ett bra förslag, och jag stöder gärna ett förslag om miljömärkning. Jag ska också göra allt vad jag kan för att regeringen ska ligga på, kräva undantag och fatta egna självständiga beslut om de farliga ämnena som ännu inte är förbjudna på EU-nivå. Vi kan gå före där. Vi ska vara radikala när det gäller kemikaliesamhället. Det är förfärande när man läser undersökningar om vad som skvalpar runt i vårt blod.

Anf. 94 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Sven Gunnar Persson. Man lär sig mycket av sina barnbarn. Det har jag också gjort. Jag har numera fem stycken. De har dock hunnit bli lite större och har börjat gå ut. Några av dem bor här i Stockholm.

För några år sedan hade vi långt framskridna planer på att ha små smileys på krogar och annat här i stan. Tyvärr försvann idén. Nu är det helt tyst om att ha ett system med märkning av restauranger för hur pass miljövänliga de är. Man skulle också kunna ha en extra smiley om de har exempelvis kollektivavtal.

Anf. 95 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är viktigt att konsumenten kan göra aktiva val. Det är viktigt att restauranger har möjlighet att marknadsföra sig genom att lyfta fram de värden i varumärke och verksamhet som man tror gör skillnad. Det finns inget som hindrar att en restaurang lyfter fram de värden som Christina Axelsson nämner. Huruvida det ska organiseras i någon form av obligatorisk eller frivillig märkning vet jag inte. Jag var dock för smileysiden när den kom.

Hemma i Kumla har jag sett restauranger som har olika intyg från miljö- och hälsokontoret i skyltfönstret för att visa att de är på rätt sida och har goda vitsord.

Anf. 96 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, Sven Gunnar Persson. Vi är flera i kammaren som kommer att fortsätta att slåss för att det blir en ordentlig märkning.

Vi talade tidigare om trender. Det här är en så pass stark trend att en av våra större morgontidningar i dag har med en hel bilaga där det står mycket om miljövänlighet och att konsumenterna i Stockholm vill köpa mer miljövänligt. Då måste vi få till en ordentlig märkning.

Jag vill fråga Sven Gunnar Persson: Är du beredd att inom den borgerliga regeringen slåss för att vi får en märkning av både restauranger och varor – som kläder och annat som Carina Ohlsson tog upp tidigare – så att vi som konsument kan välja det absolut mest miljövänliga?

Anf. 97 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har förmånen att tillsammans med Christina Axelsons man sitta i bolagsstyrelsen för svanmärkningen, SIS Miljömärkning AB. Svanen är omtalad som ett världsledande varumärke när det gäller miljömärkning. Vi arbetar hårt för att få in fler produkter och marknadsföra Svanen. Det är en alldeles utmärkt märkning som konsumenterna kan välja miljövänligt utifrån.

Det finns andra miljömärkningar också. Man måste se nya miljömärkningar i ljuset av dem som redan finns så att det inte blir en alltför diversifierad marknad som skapar förvirring. Det ska vara enkelt. Man ska veta vad man väljer när man väljer en vara med miljömärkning. Vi får titta ännu mer på det och komma fram till bra förslag.

Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tyckte i likhet med Carina Ohlsson att det var ett väldigt intressant och spännande anförande som Sven Gunnar Persson bjöd oss på. Det gäller särskilt delarna i början som handlade om att vi fortsätter i samma spår som tidigare och på det sättet gräper ur möjligheterna för att upprätthålla en sund miljö. Sven Gunnar Persson sade att vi måste ha nya vägar för produktion och konsumtion. Jag tyckte att det lät väldigt grönt och miljöpartistiskt.

Jag undrar hur Sven Gunnar Persson ser på det faktum att många av de ändliga resurser som vi använder för att upprätthålla produktionen är

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

på väg att närma sig sitt slut. Vi känner till att när det gäller oljan har man nått *peak oil*. Vi vet att vi kanske har 60 år kvar när det gäller fosfor, kanske 40 år kvar när det gäller koppar och så vidare. Det finns mängder av sådana saker.

Är det intressant med någon form av styrmedel för att förändra dessa förhållanden?

Anf. 99 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det behöver inte alltid vara så att det låter miljöpartistiskt bara för att man är engagerad i miljöfrågor. Det kan låta till exempel kristdemokratiskt också eftersom vi har förvalterskapet som en av våra hörnpelare i det politiska arbetet.

Behövs det särskilda styrmedel när det gäller de ändliga resurserna? Det är möjligt att det behövs särskilda restriktioner, men marknaden brukar sköta detta. När tillgången begränsas starkt går priserna upp, och därmed begränsas konsumtionen av de aktuella produkterna. Men det kan, som sagt, finnas anledning att på global nivå inom FN-systemet se till att bevara vissa naturvärden och naturresurser på ett särskilt sätt, och det görs genom olika konventioner.

Anf. 100 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Sven Gunnar Persson talade i sitt anförande ganska mycket om olika märkningssystem för konsumenterna. Vi fick också reda på att han sitter i styrelsen för Svanen.

Jag ska försöka hinna med att ställa två frågor till Sven Gunnar Persson. Hur ser du på Blomman, EU-märkningen? Du talade om att det inte får bli en för stor flora. Det skulle vara intressant att få höra en kommentar om Blommans framtid.

Du nämnde kemikalier och förfäras över hur mycket kemikalier som det finns i vår miljö. De flesta kemikalierna är så att säga inbyggda i de produkter som vi skaffar oss. Vi har ganska hårda krav när det gäller kemikalier i leksaker eftersom vi kanske är mer rädda om våra barn som stoppar saker i munnen och så vidare. Men vi bor också i en kemikalieburburk. Du har suttit här under debatten och vet vad jag syftar på, nämligen inomhusmiljön och hälsan. Hur ser ni från Kristdemokraterna på inomhusmiljö och ohälsa?

Anf. 101 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Blomman lever ett ganska undanskymt liv i relation till exempelvis Svanen och även Bra Miljöval. Nu pågår ett arbete inom EU för att stärka Blomman, i alla fall i en bemärkelse, inte säkert när det gäller kontrollen av kriterierna och så vidare.

Om man ska satsa på att utveckla blomman måste det ske på ett sådant sätt att inte innehållet, kriterierna, försvagas. Det får inte heller ske på bekostnad av så starka miljömärken som exempelvis Svanen. Annars är det bra att fler produkter blir miljömärkta även om det blir med Blomman.

Inomhusmiljön är oerhört viktig. Eftersom min talartid är slut får vi återkomma till inomhusmiljön när det gäller forskning och utveckling och vad marknaden kan göra när det gäller försäkringslösningar för att sanera den dåliga miljön.

Anf. 102 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med glädje till Sven Gunnar Perssons tal om att vi skulle få in mer miljötänk i ekonomutbildningar och ekonomiska modeller. Jag har själv haft förmånen att få läsa nationalekonomi med miljöinriktning. Men även vi har fått ta del av mer standardiserade ekonomiska modeller där alla antydningar om att vårt ekonomiska system är en del av ett ekologiskt system behändigt har tagits bort.

Det som jag tyckte var mest spännande var talet om att vi skulle få in mer konsekvenser för ekosystemen i ekonomiska analyser. Jag tänker särskilt på de infrastrukturinvesteringar som regeringen nu föreslår. Hur många av dem skulle klara den samhällsekonomiska prövningen om konsekvenserna för ekosystemen till fullo beaktades?

Anf. 103 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det kan jag naturligtvis inte svara på. Det är en väldigt svår fråga därför att det är många aspekter som då ska vägas in. Exempelvis kan man kritisera vägsatsningarna å ena sidan för att de gynnar bilismen, men å andra sidan vet vi att ungefär 70 procent av kollektivtrafiken sker med buss, och bussar behöver också framkomlighet och bra vägar. Det är mer komplext än att säga att det finns ett slags infrastrukturinvesteringar som klarar miljökonsekvensanalyser bra och att alla andra inte gör det. Men som svar på din fråga måste jag säga att jag inte vet det.

Anf. 104 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Det är annars ganska bra när man ska göra stora infrastrukturinvesteringar som vi får leva med väldigt länge att man har bra koll på vilka konsekvenser de får på ekosystemen.

Nu går mycket av kollektivtrafiken på vägar, precis som du säger. Och inte lär det blir mindre som går på väg om det är vägar som man satsar på. Om man däremot vill att järnvägen ska ta andelar kan det vara bra att satsa mer på järnvägar än på vägar.

Anf. 105 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Regeringen gör stora satsningar på järnvägen. Till skillnad från tidigare är de också finansierade, och pengar finns för att de ska genomföras.

Jag hoppas att det ska bli ännu mer satsningar på järnvägen i fortsättningen för att man ska komma till rätta med de flaskhalsar som finns för godstrafiken. Dessa satsningar är redan på väg och så att säga på banan. Målet måste vara att föra över mer av tung trafik från väg till järnväg. Då krävs det att effektiva och snabba transportvägar, inte minst mot Mella- och Sydeuropa, kommer till stånd på järnvägssidan. Sådana satsningar hoppas jag liksom Helena Leander på.

Anf. 106 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag har kallat mitt anförande Stockholms län – en hållbar storstadsregion. Att man talar varmt om miljön i dag, även från den borgerliga kanten, visar att miljöfrågorna har fått ordentligt genomslag. Bakgrunden är naturligtvis de klimateffekter som vi kan se genom den glo-

bala uppvärmningen. Alla verkar också rörande överens om att om vi ska klara de målsättningar som vi har satt upp här i landet och inom ramen vårt EU-samarbete måste vi börja nu.

Om vi tänker efter före bör klimat- och miljöfrågorna vara en drivkraft framåt, och kanske särskilt i Stockholmsregionen.

Någon lär ha sagt att stockholmarna är smartare. Jag håller inte med om det. Vi är som folk är mest. Men att bo i en storstad kan vara klimat-smart. Vi bor tätt, vilket ger fördelar för en effektiv kollektivtrafik och billigare sätt att värma husen. När man är många är det både lättare och mer verkningsfullt att hitta smarta lösningar som minskar miljöbelastningen.

Men till det behövs forskning och nya innovationer om vi ska klara av att både bygga hållbara bostäder till rimliga kostnader och finna nya sätt att resa utan att samtidigt påverka miljön negativt.

Om vi ligger i framkant kan vi vända utmaningen till en fördel för den teknikintensiva och kunskapsintensiva Stockholmsregionen.

Vi kan bli en modell för andra storstäder genom att ställa om till framtidens tekniker och stimulera nya sätt att leva.

Fru talman! Utmaningarna är många och stora. Det kräver både politisk vilja och engagemang. Många offentliga upphandlingar sker i Stockholm. Där är det viktigt att ställa skarpa miljökrav men också att göra tekniska funktionsupphandlingar för att hitta nya lösningar.

Stockholms län består av 26 kommuner som samordnat skulle kunna erbjuda alla länets snart två miljoner invånare tjänster – klimatcoacher och annan miljöteknisk rådgivning.

Här finns också många miljömedvetna konsumenter. Det måste ses som en utmaning för näringslivet att marknadsföra och erbjuda varor och tjänster som inte tär på våra gemensamma resurser. Det borde vara ett informationsansvar för kommunernas konsumentvägledare. Ja, men dessa håller, tyvärr, på att försvinna. I borgarnas iver att spara pengar för att sänka skatten är denna resurs något som det prutas på.

Fru talman! Jag tror att alla som sitter här i kammaren just nu håller med om kollektivtrafikens miljöfördel. Men på andra sidan vattnet sitter en regering som inte riktigt hänger med på det. I propositionen om infrastruktur, *Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt*, tar de bort det stöd som vi hittills haft för spårbunden kollektivtrafik. Det är en mycket konstig prioritering med tanke på propositionens namn. Att regeringen också totalt ignorerar träffade överenskommelser när de tar bort detta stöd visar bara att regeringens miljöpolitik mer handlar om retorik än om praktisk handling. Man kan undra, så svara mig på följande fråga: Vad är det för framtid och hållbar tillväxtsatsning att ta bort bidrag för regional spårtrafik?

Vi socialdemokrater i Stockholmsregionen vill i stället investera i en bättre kollektivtrafik. Kollektivtrafiken här har en stor andel resenärer, men om vi ska klara klimatmålen måste den bli ännu större. Att investera i kollektivtrafik är därför en av de viktigaste nycklarna för att nå målet om hållbara transporter.

Fru talman! Det finns, som sagt, många fördelar med täthet. Men täthet är också någonting sårbart.

Det viktigaste och vackraste vi har här i Stockholm är vårt läge vid vatten. Men här kan klimatförändringarna verkligen ställa till det. Alla

minns vi Mälarens översvämningar 2000 och 2001, något som visar hur sårbart Stockholm är. Då var det bara några centimeter från att Gamla stan vattenfylldes.

Den globala uppvärmningen kan också medföra att vi blir tvungna att höja vattennivån i Mälaren för att klara vårt sötvattenbehov. Vi behöver tänka efter *före* när vi planerar.

Fru talman! Våra kunskaper om de kommande förändringarna, väderförhållandena, ställer krav på en god planering men även på sårbarhetsanalyser i en helt annan utsträckning än tidigare. Även om alla nu talar om att de anstränger sig är jag rädd att det blir mycket prat och lite verkstad.

Det krävs investeringar, forskning och praktiska åtgärder för att klimatsäkra Stockholm så att vi kan fortsätta att leva klimatsmart och bli ett föredöme för andra storstäder.

Anf. 107 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Ja, ett klimatsmart Stockholm är ett jättebra tema. Jag har ju frågat de fyra företrädarna för regeringspartierna om hur de ser på inomhusmiljön och kan naturligtvis inte låta bli att utnyttja möjligheten att ställa en fråga i ämnet också till en socialdemokrat.

De allra flesta människor i det här landet lever större delen av sin tid i byggd miljö. Våldigt få bor numera på landet. En allt längre del av dygnet vistas vi inomhus; det finns många skäl till det. Vi bygger om vårt samhälle med stormarknader. Vi bygger in arbetsplatser som tidigare var utomhus och så vidare.

Det finns saker att göra i sammanhanget. Man kan ställa hårdare krav på byggherrarna. Jag är väldigt nyfiken på om Socialdemokraterna skulle kunna tänka sig att göra en översyn för att se om vi inte kan ändra lagstiftningen så att större krav ställs för att redan från början ha minst en tioårig garanti på hälsosäkerhet i nybyggnation.

Anf. 108 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att det var så enkelt att vi i denna kammar kunde stifta en lag om att det vi bygger i dag är hälsosäkert tio år framåt. Vi pratade tidigare här om barnbarnen. Jag vill verkligen att de ska bo i hus som de mår bra av, och det tror jag att vi alla vill. Men så enkelt är det inte i verkligheten. Det som vi tror är bra i dag är kanske inte bra om fem år då forskningen har kommit längre.

Vad jag tror är viktigt är att satsa på investeringar i det som redan är byggt för att det ska bli bättre. Vi har sagt att vi vill satsa mycket på investeringar i miljonprogramsområdena. Jag tror att vi också måste satsa betydligt mer på forskning exempelvis just för att bygga både klimatsmart och hälsosäkert.

Anf. 109 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Christina Axelsson för ett engagerat anförande, framför allt med tanke på Stockholm och energieffektiviteten.

Det är tyvärr så att de partier, framför allt Centerpartiet i Stockholm, som förordat att staden ska förtätas och att skyskrapor ska tillåtas har motarbetats av dina partikamrater. Men vi vet att ett energieffektivt och klimatsäkert sätt att bygga är just att låta städerna växa på höjden. Det

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

gör att Stockholms kommun ligger i täten när det gäller att vara en klimatsmart kommun i Sverige.

Jag undrar om Christina Axelsson kommer att uppmuntra sina partikamrater i Stadshuset och se till att vi kan förtäta och bygga staden också på höjden.

Vidare handlar det om ordning och reda i finanserna, vilket Socialdemokraterna ofta säger sig vara företrädare för. Men när alliansregeringen tog över blev nog infrastrukturminister Åsa Torstensson oerhört förvånad när hon upptäckte att det i er budget fattades nästan 100 miljarder på infrastrukturuområdet. Trots utmaningen att täppa till ett hål på 100 miljarder kronor lyckas alliansregeringen satsa mer pengar på både vägar och järnvägar än ni klarat av.

Anf. 110 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Eftersom jag bor i länet ber jag att få ta det sistnämnda först, det om Åsa Torstensson och de hål i budgeten som hon tyckt sig ha funnit. När hon säger att det fattas 100 miljarder är det märkligt att då komma med en satsning på ungefär 20 miljarder i förhållande till vad vi tidigare hade.

Om man räknar på hur mycket den oerhörda satsning innebär som Åsa Torstensson berömmar sig av ser man – det ska du, Fredrick Federley, veta – att det inte ens täcker den inflation som har varit sedan 2001–2002 då vi fattade beslut om den infrastrukturpropositionen.

Åsa Torstenssons retorik är faktiskt bara prat. Vi däremot vill så att säga göra verkstad. Därför lägger vi ännu mer pengar i vår motion till följd av er proposition.

Anf. 111 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag vore tacksam för ett svar om Christina Axelssons syn också på detta med att bygga högre och att möjliggöra för skyskrapor i Stockholms stad.

Det är klart att det är lätt att bygga upp budgetar när man inte behöver ta något ansvar över huvud taget. Det som ni under flera mandatperioder byggde hela er infrastrukturpolitik på var att inte upprätthålla ett bra järnvägsnät i Sverige och att inte underhålla vägnätet. Därmed skapades stora luckor.

Allt handlar inte bara om de satsningar som ni vill göra. Underhåll och goda kommunikationsmöjligheter kostar också pengar. Där har ni framöver en stor skuld att hantera. Det var vad denna regering fick i sitt knä för att hantera, något som Åsa Torstensson har klarat med den äran och dessutom klarat att tillsammans med allianspartierna satsa på ett oerhört offensivt program för framtiden.

Det är väl så att skuld bör läggas där skuld ska ligga. Den förra regeringen har en stor skuld i detta. Den nuvarande regeringen tar ett stort ansvar och vågar satsa för framtiden mer än ni klarade av när ni regerade.

Anf. 112 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Tack för det, Fredrick Federley, men jag tror inte att någon av pendlarna i dag är särskilt imponerade av ert sätt att sköta trafiken. Vi satsade faktiskt väldigt mycket pengar under den tid vi var i re-

geringsställning. Men mot oss har vi, vilket ni också har, den kostnadsökning som finns i sektorn. Det är alltså ett gemensamt problem.

Vi behöver också finna bättre sätt att planera, inte minst när man ska bygga här i staden.

Du frågade om byggandet av höghus. Innan en sådan byggnad blivit tillräckligt överprövad är det nog våra barnbarn som sitter i denna kammar och fattar framtida beslut.

Där har vi räckt ut en hand till Åsa Torstensson: Var med oss, vi kan hjälpa till med att hitta bättre sätt att gå fram med det vi vill göra, på vilken sida man än är, men det har hon inte ens svarat på.

Anf. 113 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Först vill jag återknyta lite grann till Sven Gunnar Perssons inlägg och säga att det var många intressanta saker i det, ända tills han sade att marknaden brukar lösa det här. Det tycker jag är en alltför enkel syn. Sedan tar Sven Gunnar Persson upp att vi behöver se över de ekonomiska modellerna och beakta de ekologiska aspekterna. Jag har väckt en sådan motion i riksdagen. Varför inte nästa gång väcka en tvärspolitisk motion i den frågan, för det är en väldigt viktig fråga?

Fru talman! Om ett år är Sverige ordförande för EU, och Sverige prioriterar en bred politisk enighet i klimatfrågan. Vänsterpartiet har i en motion till riksdagen föreslagit att Sverige under denna punkt ska lyfta fram frågan om köttkonsumtionens påverkan på klimatet.

Enligt FAO-rapporten *Livestock's long shadow* står boskapssektorn för hela 18 procent av de globala klimatpåverkande utsläppen. Konsumtionen av djurprodukter som livsmedel ökar explosionsartat i världen. Jämfört med 1950 års nivåer har köttkonsumtionen femfaldigats. Det finns anledning att sätta fokus på djurindustrin som ett globalt miljö- och resursproblem.

EU understöder kött- och mejeriindustrin med för närvarande ungefär 30 miljarder kronor per år i form av interventioner och direktstöd. Dessutom ger EU 400 miljoner kronor i stöd till marknadsföring av olika djurprodukter, så att försäljningen av dem därmed ska öka. Det måste vi få en ändring på. Det här har FN:s klimatpanels ordförande Rajendra Pachauri nyligen talat om vid ett anförande i belgiska Gent under rubriken *Less Meat – Less Heat*. Han ställde sig där bakom förslag från en belgisk vegetarisk organisation om att göra alla torsdagar till en vegetarisk dag i Flandern, *Donderdag Veggidag*, som det heter på flamländska. Enbart genom att göra detta skulle Flandern nå halvvägs till sina Kyoto-åtaganden.

Vi måste börja äta på ett nytt sätt. I rapporten *Att äta för en bättre miljö* slog Naturvårdsverket redan år 1997 fast att svenskarna i framtiden endast kan äta fjärdedelen av all den mat av kött, fågel och korv som i dag konsumeras. Även konsumtionen av mjölkprodukter måste minska, med ungefär en fjärdedel.

Denna rapport tillsammans med annan kunskap borde ligga till grund för en landsomfattande folkbildningskampanj om vegetariska livsmedels miljö- och klimatvinster. Livsmedelsproduktionen måste bli mer klimatmedveten för att kunna utgöra en av grundpelarna i det hållbara samhället och för att människor ska kunna få ett bra underlag för att fatta sina beslut och få en bättre förståelse mellan sambanden mat, hälsa och miljö.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Jag har tidigare i kammaren föreslagit som ett etappmål att köttkonsumtionen i Sverige ska minska med 25 procent per capita. Det skulle innebära att vi gick tillbaka till den nivå som var vid EU-inträdet 1995. Vi anser också att det ska Sverige driva i EU som ett EU-mål. Det är positivt att kunna notera att Livsmedelsverket nu diskuterar kostråd med just innebörden att sänka köttkonsumtionen med 20–25 procent.

Vad skulle då konsekvenserna bli om vi minskade köttkonsumtionen? Ja, vi skulle kanske äta mindre kött men också av bättre kvalitet, till exempel sådan kvalitet som kommer från det småskaliga mathantverket. I går var jag på ett seminarium som anordnades av Eldrimner, som är ett nationellt centrum för småskaligt mathantverk och som är beläget i Jämtland. Där uppmuntrar man småföretagare och små lantbruk att utveckla sådan kunskap. Tyvärr är det ekonomiska stödet till Eldrimner osäkert, med en osäker finansiering. Det tycker jag att riksdagen bör säkerställa.

Vi kan stödja en sådan här utveckling också på ett annat sätt, nämligen genom att förenkla och göra livsmedelskontrollen bättre. I dag finns det inte tillräcklig kompetens ute i kommunerna att klara av den här ganska speciella livsmedelskontrollen. Jag anser att man bör överväga att förstatliga denna livsmedelskontroll.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis ta upp en fråga kopplad till biologisk mångfald. Vi vet att den hotas, och vi vet också att regeringen minskar anslagen till biologisk mångfald, även om det är positivt att regeringen nu har genomfört förslaget att Sveaskog ska överföra områden till Naturvårdsverket.

Jag vill till slut framföra min kritik mot att regeringen avskedade generaldirektören för Skogsstyrelsen på grund av kritik från Riksrevisionen. Jag anser att det var ett osakligt agerande. Det var regeringen själv som hade ändrat förutsättningarna för Skogsstyrelsen. Det var ett osnyggt beteende från regeringens sida att avskeda en av sina generaldirektörer.

Anf. 114 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack, Jacob, för ett intressant anförande! Det är viktiga frågor du tar upp, inte minst de om matkvaliteten, det vi äter, men också om dem vi äter. Där tycker jag att du använder ganska svepande ordalag när du fördömer köttkonsumtionen. För det första är det framför allt idisslarna som orsakar den eventuella klimatpåverkan. För det andra härrör en hel del av den köttkonsumtion som vi har i vårt land från naturbetesdjur, am- och dikor, som håller uppe strandängar och håller landskapet öppet i våra hagar och ängar.

Hur vill du styra detta så att vi minskar köttkonsumtionen, och hur ser du på möjligheterna att ha naturbetesdrift även fortsättningsvis för köttproduktion?

Anf. 115 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Jämfört med situationen 1995 har vi ökat köttkonsumtionen med ca 25 procent. Samtidigt har importen av kött till Sverige ökat kraftigt. Ett sätt är att verka för att importen av köttprodukter från framför allt idisslare minskar. Det kan man verka för genom att ta upp frågan på EU-nivå. På global nivå har det väldigt stor betydelse. Vi bör konsumera produkter med råvaror närmare ursprunget än via köttet.

Anf. 116 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag undrar om jag uppfattade Jacob Johnson rätt när det gäller viljan att styra människors beteende och konsumtion. Hur har du tänkt dig att via EU minska köttkonsumtionen? Ska vi ha något slags tullar, straffbeskattning, eller hur ska det gå till? Hur vill du ha det med den svenska naturbetesdriften? Det är ganska avsevärda mängder kött-djur som betar ängar, hagmarker och håller dem öppna.

Anf. 117 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Jag sade inledningsvis att jag anser att Sverige under ord-förandeskapet ska lyfta fram den här frågan för diskussion. Exakt vilka åtgärder och hur man ska styra det kan diskuteras. Men det finns möjlig-heter redan i dag att ha differentierad moms på olika typer av livsmedel. Det är en sak som jag tycker att man kan pröva och på det sättet premiera andra typer av livsmedel.

Sedan är det klart att det är viktigt med hagmark och så vidare för den biologiska mångfalden, men det finns också andra aspekter på betande djur, till exempel nära kuster, som gör att man kanske måste tänka på var någonstans i landet man har denna. Alltså: mindre volym, bättre kvalitet och mer genomtänkt lokalisering.

Anf. 118 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Jacob Johnson har just gjort det mycket lätt för mig ge-nom att gå igenom mycket av det som jag ville säga om just köttkon-sumtionens miljöpåverkan. Jag tackar för det. Det innebär att jag inte behöver prata fullt så fort för att hinna med allt annat som jag vill säga.

Nåväl, det är fantastiskt att se hur klimatfrågan verkligen har lyfts de senaste åren. När man lyssnade på miljöministern tidigare i dag fick man nästan intrycket att det bara är regeringens förtjänst. Och kanske är det så att det faktiskt är Andreas Carlgren som har skrivit både IPCC-rapporten och Sternrapporten plus skickat ut Al Gore för att upplysa mänskligheten om klimatförändringarna vi står inför – vad vet jag? Det viktiga är i alla fall att det händer saker, och det gör det nu. Sofia Arkelsten var ödmjuk nog att erkänna att det faktiskt sker en del saker också utanför det här huset, och det tycker jag att vi ska vara väldigt glada för. Men trots allt behövs det ganska mycket action framöver om vi ska få ordning på kli-matet. Vi måste minska våra växthusgasutsläpp med åtminstone 75–90 procent fram till 2050, och det kräver en del förändringar, både politiska och i vårt sätt att leva.

Att träta om vad som är viktigast – livsstilsförändringar eller politiska förändringar, insatser här i Sverige eller utomlands – är ganska menings-löst, för vi behöver insatser på bred front. Var och en av oss måste ta sitt ansvar, men vi som politiker har ett extra ansvar att se till att detta ansvar blir möjligt att ta. Vi måste ge förutsättningar att göra klimatsmarta val i vardagen. Det är svårt att välja tåget om det inte går något tåg. Det är enklare att ta bilen om samhället är uppbyggt utifrån bilisternas behov. Det kräver väldigt engagerade konsumenter för att välja det miljövänliga alternativet om det miljöfarliga är billigare. Men vi politiker kan göra det möjligt – och lönsamt – att vara miljöhjärte.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Den infrastruktur vi bygger är förstås en nyckelfaktor. Det borde inte vara så svårt att inse att bygger vi fler vägar så åker folk mer bil och bygger vi fler järnvägar så åker folk mer tåg. Men eftersom det är lite kontroversiellt i vissa kretsar ska jag understryka att vi i Miljöpartiet inte har hittat på det alldeles själva. Då blir det väldigt olyckligt när regeringen satsar så mycket mer på vägar än på järnvägar. Visst, gärna trafiksäkerhetsåtgärder som mitträcken, men hellre fler spår än fler vägar.

Sedan är det ju så krasst att plånboken spelar in. Men genom ekonomiska styrmedel kan vi göra det långsiktigt hållbara också kortsiktigt lönsamt. Och det ska vi göra också!

Det kanske framstår som mer sympatiskt att ge en bonus till den som gör någonting sjyst för miljön i stället för att lägga en skatt på det som är dåligt för miljön, typ regeringens miljöbilspremie. Och visst kan det finnas skäl för det under en övergångsperiod för att få in ny teknik på marknaden. Men det funkar liksom inte att basera hela miljöpolitiken på det, för om den som köper en miljöbil får en bonus vill ju också den som åker kollektivt, den som cyklar, den som samåker, den som distansarbetar och alla andra som inte kör bil få det. Då börjar det kosta pengar, och de pengarna ska vi få in via någon annan skatt. Då kunde vi lika gärna ha höjt miljöskatterna från början. Det hade varit mer träffsäkert.

Det fina med att höja skatten på det man vill ha bort direkt, som koldioxidutsläpp i det här fallet, är att vi politiker inte behöver fundera över exakt vilka alternativ som är de bästa, med risk att vi satsar på fel häst. För handen på hjärtat är det kanske inte alltid vi som har de bästa idéerna om vad som har störst potential för att fasa ut de fossila bränslena. Det behöver vi inte heller om vi ser till att det kostar att släppa ut koldioxid, för då blir det upp till förorenaren att själv fundera på: Hur ska jag komma undan den där jobbiga skatten? Kan jag minska mina utsläpp så eller kanske så? Då väljer man det som är bäst utifrån sina egna förutsättningar. Och den som kommer på en ny teknik som minskar utsläppen har stora pengar att tjäna på det. På så sätt frigör vi människors kreativitet i någonting som vi kan kalla en positiv form av skatteplanering. Syftet med miljöskatter är trots allt inte i första hand att få in pengar till statskassan.

Sedan är det onekligen så att koldioxidutsläppen knappast kommer att försvinna över en natt, så visst kommer vi att få in skatteintäkter genom koldioxidskatterna. De kan vi också använda för att sänka andra skatter eller för att investera i alternativ som järnvägar eller både–och. Jag har redan antytt att jag ser koldioxidskatten som bland de absolut mest effektiva styrmedlen, för all del tillsammans med utsläppshandeln som i alla fall teoretiskt fyller samma funktion, även om den utformning den fått i praktiken kan ifrågasättas.

Det kan också behövas kompletterande styrmedel. Till exempel kan konkurrensmotiverade nedsättningar av skatter behöva andra styrmedel. Dessutom har vi andra skatteregler som egentligen inte handlar om miljön men som ändå får oönskade miljökonsekvenser, till exempel reglerna för förmånsbilar och reseavdrag som vi kan behöva se över ur ett miljöperspektiv.

Det som jag oroar mig för, förutom koldioxidutsläppen, är de växthusgaser som inte är koldioxid. Jacob Johnson var inne på att 18 procent av mänsklighetens klimatpåverkan kommer från uppfödningen av djur inom jordbruket. Där är visserligen koldioxid en del, men de stora är metan och dikväveoxid som bland annat kommer från idisslarmagar respektive gödselstackar. Där hjälper det inte med en koldioxidskatt, utan där måste vi ha andra verktyg. Tyvärr är det inte lika lätt och praktiskt som med koldioxidutsläpp, för där vet man hur mycket koldioxidutsläpp en viss mängd bränsle ger och kan fastställa en skatt utifrån det. Här måste vi verkligen fundera om det går att skatta direkt vid källan eller om vi måste ta till med schabloniserade styrmedel som styr mot minskad konsumtion av det som ger höga utsläpp, till exempel kött. Det återstår att utreda.

En sak är i alla fall säker: Klimatförändringarna kommer att kräva stora förändringar av oss, och då kan vi inte blunda för stora utsläppskällor.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (mp).

Anf. 119 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack, Helena Leander, för ett engagerat och intressant anförande. Jag vill bara höra hur Helena Leander ser på möjligheterna att bo och verka på landsbygd där det inte finns något alternativ till bilen under de närmaste åren, där det inte finns tillräckligt med infrastruktur för alternativa bränslen eller där andrahandsmarknaden för miljöbilar inte ännu har gjort det möjligt för den något mindre bemedlade att köpa en ny miljöbil. Hur ska det med den politik som ni förfäktar när det gäller koldioxidskatt på drivmedel vara möjligt att bo och verka på landsbygden, där man är utan kollektivtrafik och totalt beroende av en eller två bilar?

Anf. 120 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag berätta att den gröna skatteväxling som genomfördes under den förra mandatperioden var just en skatteväxling. Miljöskatter höjdes. Inkomstskatter sänktes. Utvärderingen har visat att de stora vinnarna faktiskt inte finns här i Stockholm eller ens i Stockholms förorter, utan de finns ute på landet i de små kommunerna. Okej de har fått högre miljöskatter, men de har också fått så pass mycket lägre inkomstskatt. Vi styrde den så att den framför allt skulle gå till låg- och medelinkomsttagare, så det har varit en ren vinst.

Men visst är det så, som Sven Gunnar Persson säger, att på landet är inte kollektivtrafik ett alternativ vare sig ekonomiskt eller miljömässigt. Där är det inte rimligt att ha en buss som går runt till varje buske, utan där behövs det faktiskt bilar. Därför tror jag att det är viktigt att vi inte bara har beskattning på bränslet generellt, utan att vi också ser till att det finns större möjligheter i städerna att välja bort bilen. Det är där det behövs extra insatser, till exempel i form av trängselskatter. De styr på de ställen där det är lättare att välja bort bilen och där bilen dessutom ger större miljöproblem. Vi får alltså olika ansvar.

Anf. 121 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Helena tog sig snabbt in från landsbygden till storstaden och trängselskatterna. Men min fråga gällde hur det ska bli möjligt för människor att även fortsättningsvis bo och verka, driva företag och ägna sig åt fritidsverksamheter på landsbygden när man som Miljöpartiet vill höja koldioxidskatten så rejält att bensinpriset går upp med 2, 5 eller 10 kronor åren framöver.

Anf. 122 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Vi har för de närmaste åren föreslagit en höjning med 2 kronor.

Det är inte helt orimligt att blanda in storstaden, för om landsbygden skulle bära hela ansvaret för klimatförändringarna skulle den ju avfolkas. Det fattar jag också. Det är därför jag menar att vi måste lägga ett större ansvar i storstäderna, till exempel genom trängselskatt som inte drabbar landsbygden. Sedan måste även landsbygden dra sitt strå till stacken. Där finns det färre alternativ, men även på landsbygden kan man till exempel när man byter bil byta till en mer bränslesnål bil. Nu när vi utökar tillgången till förnybart bränsle runt om i landet kanske man kan ha en bil som drivs med annat bränsle. Även på landsbygden kan man köra mjukare, så kallad *eco driving*, ibland samåka och cykla kortare sträckor.

Jag menar att det finns möjligheter även om de är färre, så jag tror inte att landsbygden ska blunda helt för sitt ansvar. Men det är viktigt att vi är tydliga med att det är storstaden som ska bära det tyngsta ansvaret.

Anf. 123 ANNICKA ENGBLOM (m):

Fru talman! När jag växte upp på 70-talet fanns det en stor kampanj som hette Håll naturen ren! Den utmynnade så småningom i stiftelsen Håll Sverige rent! Det var en stor debatt då om att vi skulle hålla rent efter oss.

Nästa stora våg av debatt om hur vi skulle hålla nere sopberget kom i början av 90-talet, som ni kanske minns. Då kom återvinningen i fokus och fick också sin form. Vem skulle bära ansvaret för konsumentförpackningarna? Man kunde till exempel lämna ifrån sig förpackningen runt tandkrämstuben i affären och slippa släpa med sig den hem. Det var egentligen en bra idé, som har försvunnit längs vägen.

Trots den miljömedvetenhet som svenska folket har – man återvinner så mycket man bara orkar – upplever jag att det finns mer förpackningar än någonsin. Den åsikten delas av många. Antingen här i kammaren eller uppe på läktaren kanske det finns någon som liksom jag har småtjejer hemma och som har köpt en Bratz- eller Kidzdocka åt dem. Då får man erfara de närmast ointagliga emballagen fulla av små snoddar, ståltrådar och plastbitar. Mängden skräp efter ett födelsedagskalas får en verkligen att fundera.

När vi handlar mat till familjen försöker vi handla ekologiskt. Men det hjälper ju inte om avokadon är Kravmärkt om den är förpackad i en hårdplastförpackning som dessutom har mjukplast runt omkring. Vänder man på förpackningen står det *Made in China*. Låt oss ta avokadon som exempel. Var odlas den? De flesta avokador importeras från Chile. Den här stackars avokadan har åkt från Chile över till Kina för att förpackas för att sedan komma till Sverige. Fabriken som förmodligen har fram-

ställt förpackningen i Kina har med största sannolikhet inte gjort det på något särskilt miljömässigt sätt.

Vi som konsumenter ställs ofta när vi kommer till affären inför situationen att vi inte har några alternativ. Paprikorna plastas in var för sig. Det finns inga andra alternativ om man vill köpa paprikor exempelvis. Man borde kunna plocka några som inte är inplastade. Här vilar ett tungt ansvar både på oss som konsumenter och på dem som köper in, det vill säga livsmedelshandlarna.

Fru talman! Är min avsikt här i dag att bekämpa förpackningsindustrierna? Nej, det är det inte alls. Det handlar om att lyfta fram att vi behöver tänka över hela produktkedjan miljömässigt.

Jag tänkte lyfta fram ett gott exempel. Det är nästan som om den tidigare talaren Sofia Arkelsten och jag skulle ha pratat med varandra. Vi säger båda att det sker stora förändringar i de mest utskälda branscherna, och det utan politisk styrning. Jag har under en tid följt det målmedvetna miljöarbete som bedrivs på Cascades Djupafors i Ronneby. Det är ett pappersbruk som inriktar sig på kartongtillverkning. Pappersmassaindustri räknas precis som stålindustri till den smutsiga och energislukande industriella sektorn. Men med stort miljöengagemang där man jobbar efter devisen ”vi kan också bidra” har företaget tecknat avtal med Vattenfall om miljövarudeklarerad el. Företaget är också i full färd med att se över ett femårigt program för att förbättra energieffektiviteten.

Men man har inte nöjt sig med det, utan man har också tagit reda på hur mycket koldioxid den produkt man tillverkar släpper ut. Sedan har man tagit fram en lång lista på alla inköp man gör, analyserat detta och beräknat i vilken grad till exempel de kemikalier som används vid en pappersmassaindustri påverkar miljön. Man har tittat över sina transporter och fått fram en siffra på koldioxidutsläpp per producerad kartong.

Det har lett till att företaget är världens enda klimatcertifierade pappersbruk i dag. Stora användare som Nestlé och Familjen Dafgård börjar gå över till att använda företagets produkter. Problemet är dock: Hur ska vi veta det? Man fann ingen gemensam internationell miljömärkning, så man hittade faktiskt på en själv som nu får lite spridning. Här är min poäng, fru talman. Förutom att vi behöver se över vårt konsumtionsmönster och använda färre förpackningar behöver vi ta hänsyn till att de förpackningar vi ändå måste använda är producerade på ett miljömässigt acceptabelt sätt. Vi ska alltså inte bara ta hänsyn till att majsen som blir flingor i flingpaketet odlas ekologiskt utan att flingorna dessutom är förpackade i en miljömässigt sjyst förpackning.

Vi har talat om ämnet miljömärkning här tidigare också. Vi kanske inte behöver ännu en märkning med en svan, en pilgrimsfalk eller en EU-blomma. Men vi behöver en samlad miljömärkning och en trovärdig klimatomärkning av olika produkter som gör att vi som konsumenter enkelt kan göra de miljömässiga val vi vill.

Man ska tänka på hela kedjan från ax till limpa. Vi här ska kunna ge en politisk stöttning till de företag som faktiskt tar initiativ själva.

I detta anförande instämde Sven Gunnar Persson (kd).

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 124 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Annicka Engblom tog upp ett bra perspektiv för vad man kan göra på olika fronter. Det finns företag som är företagsamma på flera olika sätt. De går före när det gäller miljön och de ser att det faktiskt främjar tillväxten för företagen.

Det var också roligt att det är ett företag från mina trakter som köper de här produkterna, nämligen Familjen Dafgård. Det förtar ju inte nöjet med att ta upp den här viktiga frågan.

Vi politiker har också ett ansvar. Alla företag ser inte på detta på det sätt som Annicka Engblom har tagit upp. Det handlar om klimatmärkning. Jag undrar om Annicka Engblom tror att företagen kommer att göra det här frivilligt eller om vi som politiker måste trycka på och säga att vi nu behöver ha den här märkningen. Vi kanske behöver vara tydligare än att bara säga att det kommer att lösa sig på frivillig basis.

Anf. 125 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Carina Ohlsson! Jag tror att det här är ett joint venture. Vi talade tidigare här om Jacob Johnson som inte tyckte att marknaden skulle kunna ta hand om det här på egen hand utan att det måste vara politiker som tar hand om det. Jag tror att intresset måste komma från båda håll.

Vi har pratat här tidigare i kammaren om trender. Det ligger förstås pengar i det här också. Det ligger pengar i att vi som konsumenter blir alltmer miljömedvetna och vill göra bra val. Det är så klart någonting som industrin, som till exempel tillverkar förpackningar som i det här fallet, hakar på. Det blir ju också ett intresse för dem att kunna erbjuda det. Från politiskt håll ska vi också tillsammans göra trovärdiga klimatmärkningar så att vi gör det hela enklare.

Anf. 126 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Det sista om en trovärdig klimatmärkning hakar jag gärna på. Det tycker jag också är jätteviktigt. Jag tycker att det är bra att företag som går före också ska kunna tjäna på det. Men man kan inte som konsument vänta hur länge som helst. Man ska inte behöva vänta in att alla gör detta frivilligt utan säga: Nu vill vi ha fram det här!

Jag har inga små barn, men jag har syskonbarn som är små. De heter Johanna och Oskar och är sex och åtta år. När man går och handlar med dem vill man också kunna ta del av det här på ett enkelt sätt och hitta bra symboler som till och med barn kan se. Barn är ju bra på att ta till sig nya saker. Det kan man ha med i det förebyggande arbetet för en bra miljö.

När jag har lyssnat på Annicka Engblom tror jag att det finns ett stöd. Förut har jag hört Sven Gunnar Persson, och nu har jag alltså hört Annicka Engblom från Moderaterna säga att det nog inte räcker med frivillighet utan att vi behöver ha den svenska modellen där man går ihop – både marknad och lagstiftning.

Anf. 127 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Barnaspekten är rolig. Liksom jag skällde på mina föräldrar när de råkade kasta papperslappen bredvid papperskorgen får jag också skäll av mina barn när jag råkar lägga hårdplatsbyrpackningen i fel återvinningsbehållare. Kommande generationer är väldigt viktiga budbä-

rare beträffande utvecklingen av den miljöpolitik vi har i dag liksom av miljömässigheten och miljömedvetenheten.

Vad gäller miljömärkning känner ju miljön inga politiska gränser, bara lösningarna runt omkring. Miljömärkningen är någonting vi diskuterar på alla håll och kanter. Precis som Sven Gunnar Persson visade tidigare är det någonting som både ni och vi kan fundera på så kanske vi kan fundera på det tillsammans. Men i valet mellan att trycka ned detta i halsen på industrin eller jobba med det tillsammans med den förordar jag det senare.

Anf. 128 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Annicka Engblom för ett inspirerande anförande. Det är viktigt att vi konsumenter också inser att vi kan göra något. Alla kan göra något, brukar jag säga. Då måste man också se över vilka möjligheter konsumenterna har att ta till sig det som händer, precis som Annicka Engblom sade. Då har vi våra konsumentorganisationer.

Men konsumentorganisationerna i Sverige, med en moderatledd regering, lider tyvärr en tynande tillvaro. Det handlar om att konsumentorganisationer också måste få lite hjälp och lite resurser så att de kan vara med när det händer viktiga saker till exempel i EU-sammanhang. Man kan kanske få resan betald, få ersättning för förlorad arbetsförtjänst och så vidare.

Tycker inte Annicka Engblom då att det vore viktigt att vi från riksdagen samfällt skulle kunna stötta de konsumentorganisationer vi har?

Anf. 129 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Tack för de uppmuntrande orden, Christina Axelsson, om mitt anförande! Visst är det väl viktigt, och visst har vi det gemensamt, att vi på alla sätt underlättar för att vi ska kunna göra bra miljöval. Jag måste nog säga att svensken i gemen har en strävan och en god inneboende känsla av att man vill göra gott ifrån sig, och det ska vi definitivt underlätta tillsammans.

Vad gäller konsumentorganisationerna finns det ju olika forum för var de här frågorna kan drivas. Som jag har berättat här finns det även privata initiativ som egentligen inte behöver någon politisk styrning men politisk stöttning. Det företag som jag har pratat kan vi till exempel hjälpa med en miljömärkning. Det finns ju ett genuint miljöintresse hos det här företaget och inte bara kommersiella intressen.

Anf. 130 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Tack, Annicka Engblom, men du svarade inte riktigt på min fråga.

Vad jag undrade är: Vill du slå ett slag för att konsumentorganisationerna, vi konsumenter tillsammans, ska kunna informera varandra och driva på så att det blir fler företag som arbetar med bättre förpackningar och annat? Vi har ju gjort det tidigare när vi till exempel tvingade fram icke klorblekt toapapper.

Vi kan fortsätta det arbetet, men då handlar det också om att vi behöver stötta de konsumentorganisationer som finns. Därför frågar jag Annicka Engblom: Är du beredd, inom ramen för ert regeringssamarbete

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

med övriga borgerliga partier, att arbeta för att konsumentorganisationerna ska få lite starkare muskler?

Anf. 131 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Ja, det är en väldigt bra fråga. Jag är inte insatt i detta, om jag nu ska försöka svepa förbi det.

Jag tror att alla goda krafter behövs: att konsumentorganisationer tillsammans med oss politiker pratar om det, att vi pratar om det ute i samhället och att också näringslivet är med på tåget. I vilken utsträckning vem ska ta olika delar av ansvaret har jag inte funderat över här i dag, men låt oss fundera på det tillsammans!

Anf. 132 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag får tacka Annicka Engblom för att du lyfter fram väldigt intressanta delar på miljöområdet, nämligen vårt konsumtionsmönster. Det är helt avgörande hur vårt konsumtionsmönster ser ut, framför allt beträffande förpackningsindustrin.

Men sedan tycker jag att du gör lite reträtt i ditt anförande genom att du säger att alla måste vara delaktiga och vara med. Det är naturligtvis riktigt, men du sätter oss politiker lite grann på läktaren.

Min fråga är: Är du beredd att driva på för att ni moderater och regeringen ska använda de verktyg som vi politiker ändå har för att styra konsumtionsmönstret åt rätt håll?

Anf. 133 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Du får gärna, Peter Rådberg, utveckla vad det är du specifikt menar i det här fallet. Det finns ju en mängd olika styrmedel. En sådan sak har vi pratat om här, nämligen att vi från politiskt håll skulle kunna hjälpa till i processen med en trovärdig miljömärkning så att vi konsumenterna kan göra riktigt bra val.

Man kan också, som Helena Leander tog fram i sitt anförande och som också regeringen gör, använda skattesystemet på olika sätt för att ändra beteendemönster, exempelvis med koldioxidskatt. Man kan också ge både pisk och morötter. Miljöbilspremien har ju också ändrat konsumtionsmönstret vad gäller valet mellan miljö- eller icke miljöbil.

Så visst finns det många olika instrument som vi politiker kan använda oss av, men jag tror att det allra viktigaste är att vi får med oss konsumenterna själva och deras egna inneboende drivkraft.

Anf. 134 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Den mest kända miljödebattören just nu, professor Christian Azar, säger ungefär följande: Ska man ändra vårt beteende så att vi går åt rätt håll när det gäller miljön är det de stora dragen som gäller. Då måste man bygga ut till exempel järnvägsnätet. Då måste man som politiker styra.

Vi kan gärna källsortera och allt det här. Det tycker jag naturligtvis är jättebra. Jag kör själv ingen bil och så. Men om vi ska få någon förändring i samhället måste de som har makten, bland annat vi politiker här i riksdagen, faktiskt styra med de verktyg vi har. Du nämner själv några stycken här på skattesidan och vad det nu kan vara för någonting.

Men om man inte gör detta utan pratar om att alla ska vara med och att alla ska ta sitt ansvar, ja, då står man ju där som konsument och har väldigt svårt att välja. Det är kanske framför allt priset som avgör.

Då är återigen min fråga om man ska lita på professionen. Professor Christian Azar säger att om man ska vrida klockan åt rätt håll måste de som har makten också fatta rätt beslut. Därför frågar jag igen: Är du beredd att driva den frågan och använda de verktyg du har?

Anf. 135 ANNICKA ENGBLOM (m) replik:

Fru talman! Här finns kanske den stora skillnaden mellan dig, Peter, och mig. Jag har som moderat en väldigt stor tilltro till människornas egna drivkrafter, inte bara att politiken ska trycka ned. Vi måste få en acceptans för de förslag och de lagändringar som ska syfta till att ändra beteendemönstret och som ska vara väl avvägda mot alla andra behov här i samhället också.

Rätt beslut – vad är rätt beslut? Är det rätt beslut att till exempel inte satsa på vägar utan bara satsa på järnvägar? Är det ett bra politiskt beslut? Det är ju stora drag, om man säger så. Nej, det fungerar inte därför att människor som bor i vårt avlånga land skulle inte klara sig i vardagen om vi bara gjorde på det viset.

Det var en väldigt ospecifik fråga. Vad jag menar är att vi från politikernas sida måste underlätta för de goda drivkrafter som jag upplever finns hos svenska folket i miljöfrågan.

Anf. 136 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Som rubrik för mitt anförande har jag valt Behov av bred klimatforskning. Alltsedan den rekordmilda hösten 2006 och FN:s klimatpanels rapporter 2007 har klimatfrågan och befarade klimatförändringar varit i fokus på ett ibland nästan hysteriskt sätt både bland politiker och andra debattörer. Domedagsprofetior har avlöst varandra i medier. Aningslösa journalister och politiker påstår ej sällan, när någon spektakulär väderhändelse ägt rum, att vi redan ser resultatet av klimatförändringarna, trots att statistiken visar att likadant väder har ägt rum förr.

Enligt SMHI är klimat det genomsnittliga vädret under en 30-årsperiod. Det dagliga vädret bevisar därför ingenting om eventuella klimatförändringar. För övrigt är klimatförändringar i sig inget att hetsa upp sig för, eftersom de alltid har ägt rum så länge jorden funnits till. Vad som i det här fallet är intressant är om vi kan befara en rent antropogen klimatförändring, alltså förorsakad av människan själv.

Tvivelsutan har vi haft en global uppvärmning under senare årtionden. Den så gott som allmänt förhärskande teorin är att detta beror på att våra ökande koldioxidutsläpp utgör en förstärkt växthuseffekt som därmed verkar uppvärmande på jorden. I debatten hörs ofta att koldioxidhalten i atmosfären ökat med 30 procent, vilket givetvis är ett anmärkningsvärt värde. Dock är andelen koldioxid i atmosfären mycket låg. Längre har den legat på 0,3 promille. Nu är den efter nämnda ökning snart uppe i 0,4 promille. Andelen koldioxid i atmosfären har alltså gått upp en tiondels promille.

Det ter sig svårförklarligt att denna tiondels promille skulle vara orsak till nutidens alla klimatlarm såsom tinande tundra, smältande glaciär-

rer, utrotningshotade isbjörnar etcetera. Vidare är det svårt att tro att koldioxiden i sig skulle vara speciellt värmehöjande, särskilt om man beaktar det faktum att på planeten Mars är det 20 gånger mer koldioxid per kubikmeter atmosfär än på jorden, och där ligger temperaturen på 50 minusgrader.

Sveriges Radio belyste klimatfrågan i en serie vetenskapsprogram i somras. Där framkom det att den globala uppvärmningen nu faktiskt avstannat, och sedan 2005 sker en avkylning. Detta är det dock tyst om i klimatdebatten, eftersom det inte riktigt stämmer med koldioxidteorin. Jordens invånare har aldrig släppt ut så mycket koldioxid som nu, och så blir det plötsligt kallare. Under de senaste tio åren har den globala medeltemperaturen inte ökat. Om trenden för årets första månader håller i sig kommer den globala medeltemperaturen för 2008 att hamna ungefär 0,2 grader lägre än för 2007 och 2008 bli det kallaste året sedan 1996.

Mot bakgrund av nuvarande avkylning är det intressant att satellitmätningar visar att det inte i första hand är en av människan förstärkt växthuseffekt som ökat på energimängden i jordens klimatsystem under de senaste årtiondena. Det är i stället en kraftig ökning av solinstrålning, vilket inte finns med i klimatmodellerna, uppgavs det i ett av radioprogrammen. Modellerna säger att växthusgaserna mer eller mindre ensamma stått för temperaturökningen när gaserna i själva verket fått hjälp av ökad instrålning. Koldioxidens temperaturhöjande effekt övervärderas i klimatmodellerna, vilka ger en alltför förenklad bild av solen och dess inverkan.

Detta finns redovisat i FN:s klimatpanels senaste rapport. Däremot nämns det inte i rapportens sammanfattning, som presenterades för beslutsfattare och medier. Förklaringen till det, uppgavs det i radioprogrammet, var att i sammanfattningen bör det bara stå sådant som vi kan förstå och förklara, och vi vet ju inte varför instrålningen ökat eller hur länge ökningen varar, uppgavs det.

De senaste 25 åren har koldioxiden varit den förhärskande teorin för att förklara all klimatvariation. Men historiskt sett råder det inga tvivel om solens betydelse. När solen är mer aktiv blir det varmare på jorden och tvärtom. För mer än 300 år sedan var solen till exempel inte så aktiv. Då hade vi vad som populärt brukar kallas lilla istiden, och det var kallt på många platser. För tusen år sedan, däremot, var solen lika aktiv som i dag, och då var det varmt. Vikingarna kunde då kartlägga Grönland, för stränderna i norr var inte istäckta. Solens aktivitet har fördubblats under de senaste hundra åren, och det är det som i huvudsak har lett till 1900-talets uppvärmning.

Det finns således många frågetecken när det gäller den allmänt erkända koldioxidteorin som praktiskt taget enda förklaring till den globala uppvärmningen. Det finns åtskilliga seriösa klimatforskare som är av annan åsikt, men eftersom deras uppfattningar inte är medialt eller politiskt korrekta har de svårt att kunna bedriva forskning och presentera resultat.

Fru talman! Vi behöver få en bred klimatforskning som tar till vara nya infallsvinklar i förståelsen av vårt klimat och dess förändringar. Det är inte acceptabelt att en forskare, för att få resurser till sin forskning, bör bekänna sig till en viss skola. Sådant för aldrig forskning i vidare bemärkelse framåt. Stora och viktiga beslut i klimatfrågor måste bygga på

relevanta fakta. Därför är det nödvändigt för beslutsfattare att se till att även forskare med lite annorlunda teorier får möjlighet att bedriva forskning.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 137 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Ingemar Vänerlöv och jag sitter i samma utskott, trafikutskottet. Jag är tacksam över att han tagit chansen att tala under rubriken Miljö.

Tyvärr var Ingemar Vänerlöv inte närvarande när jag höll mitt anförande. Med tanke på temat i hans anförande tänkte jag ändå fråga om det finns forskningsresultat som visar att det är bättre för klimatet att satsa mer på vägar än på järnvägar, såsom nu sker i den infrastrukturproposition som Ingemar Vänerlövs parti står bakom.

Är det på grund av forskningsresultat som man drar in anslaget till rullande materiel vid regional spårtrafik?

Anf. 138 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Nu förstod jag kanske inte riktigt vad det hade med mitt anförande att göra. Jag hann inte säga att jag naturligtvis menar att vi ska göra allt vi kan för att minska utsläppen. Det måste vi göra.

Samtidigt är jag långt ifrån säker på att det är koldioxidteorin som är den allenarådande förklaringen till att vi fått en global uppvärmning. Jag anser det vara ökad solinstrålning som ger den största effekten.

Kan Christina Axelsson ta frågan en gång till så att jag kopplar rätt?

Anf. 139 CHRISTINA AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Att minska utsläppen är det vi diskuterar när vi vill ha mer persontrafik och mer godstrafik på spår. Men det fungerar inte om man i stället satsar mer pengar på att bygga vägar. Jag har aldrig hört någon forskare säga att utsläppen därigenom skulle minska.

Med tanke på Ingemar Vänerlövs engagemang för forskning undrar jag hur man kan lägga fram en sådan proposition som man nu lagt fram. Och vad är det för forskning som säger att om man drar in anslaget till rullande materiel vid regional spårtrafik får man mindre utsläpp? Jag bara undrar.

Anf. 140 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Nu hade ju regeringen en väldig börda att ta hand om eftersom den tidigare regeringen satsat alldeles för lite på underhåll av vägar och järnvägar.

Jag hörde en del av Christina Axelssons anförande på intern-tv. Hon tog upp sjöfarten. Om vi ska minska utsläppen är sjöfartstransporter det viktigaste. Därefter kommer järnvägar och vägar.

Vi måste ha vägar. Vi måste bygga ut vägarna. Problemet i dag är bilarnas bränsle. Jag tror inte att någon är motståndare till bilar. Däremot är bränslet ett problem. Så småningom kommer vi att ställa om mer och mer till alternativa bränslen för all trafik. Då kommer det hela att hamna i ett annat läge.

Anf. 141 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Ingemar Vänerlöv började med att säga att han tyckte att det inte kan vara rimligt att en höjning med 1 promille av koldioxidhalten i atmosfären skulle ha så stor betydelse. En sänkning med 1 promille innebär istid. Vid istiderna har atmosfären 180 ppm, vilket upprepats sex gånger geologiskt, alltså de senaste sex istiderna. I mellanistiden – den som vi lever i nu – har man normalt 280. I dag är den siffran 387. Nu har vi alltså en större skillnad åt andra hållet än den som råder mellan mellanistider och istider.

Att säga att det väl inte kan ha så stor betydelse visar att Ingemar Vänerlöv inte riktigt tänkt igenom frågan. Höjningen har naturligtvis en enorm betydelse för klimatet.

Anf. 142 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om du hörde exakt vad jag sade. Det handlar om en tiondels promille, en ökning från 0,3 promille till 0,4 promille. En ökning från 300 ppm till 400 ppm är detsamma som från 0,3 promille till 0,4 promille.

Jag är lite tveksam till att just en tiondels promilles höjning skulle kunna vara anledningen till alla dessa klimatlarm vi har hört nu med smältande isar, tinande tundra, utrotningshotade isbjörnar och så vidare. Jag har svårt att tro det. Jag tror att det är kraftigt ökad solinstrålning under de senaste årtiondena som är den största anledningen.

Anf. 143 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Det kanske är dumt att vi bråkar om siffrorna, men vi tar det i ppm i stället: 180 ppm – istid, 280 ppm – mellanistid, 387 ppm nu. Skillnaden mellan istid och mellanistid är mindre än skillnaden mellan mellanistid och dagens läge. Oavsett om det är 0,1 eller 1 eller vad det är så är skillnaden större mellan mellanistiden och läget vi i dag befinner oss i. Att temperaturskillnaden inte har blivit så stor beror på att det tar tid för temperaturen att förändra sig. Vi har förändrat atmosfären med en blinkning, oerhört snabbt. Det har normalt tagit 1 000 år mellan de tidigare perioderna när det här har skett. Det har nu skett på mindre än 100 år.

Men vi lämnar detta nu. Jag undrar, eftersom du i ditt anförande pratade om forskning, om du menar att du vill att forskning ska vara politiskt styrd. Om forskning får vara vetenskapligt styrd sker den enligt IPCC:s prognoser.

Anf. 144 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Självfallet ska forskning vara vetenskapligt styrd, absolut. Det är ingen tvekan om det.

Okej, vi befinner oss mellan två istider och så vidare. Det har varit enighet bland forskarna i väldigt många år om att istider kommer och går. Trots ökade koldioxidutsläpp sker faktiskt just nu en avkylning av vårt jordklot. Under 2000-talet har temperaturen inte ökat speciellt.

Fru talman! Jag tror att jag vänder mig till Sven Gunnar Persson, som är utskottets talesman för regeringen här. Jag skulle vilja be att få tacka Sven Gunnar Persson för ödmjukhet i miljöfrågorna när han säger att det finns en långsiktighet, speciellt som jag pratar om Östersjön. Vi bär också en gemensam skuld, och jag tror att man måste vara långsiktig i den här frågan om vår generation ska klara av att betala den skuld som vi har skapat i Östersjön.

Jag förstår naturligtvis att regeringen är stolt över sin miljöpolitik. Annars vore det konstigt. Men man kanske också skulle vara lite ödmjuk när man tittar på de barometrar som kommer från till exempel Världsnaturfonden och Naturskyddsföreningen. Där ligger man inte så bra till. Det är naturligtvis inte bara denna regerings fel, utan det är de gamla skulderna som vi har.

Vi har inte regeringens kunskap om hur bra den egentligen är. Vi väntar på alla propositioner. Jag har roat mig med att läsa de tal och artiklar som miljöministern har skrivit och försökt hitta miljöpolitiken där. Men den är lite svår att hitta den vägen.

Eftersom vi vet vad vi ska göra är det som jag kanske är mest oroad över var regeringen har tänkt göra det. Jag vet inte riktigt. Är det hemma i Sverige? Är det någon annanstans? Eller är det kanske, som någon sade, marknadskrafterna som klarar av det här?

De utvärderingar som görs runt Östersjön av miljöarbetet visar att Sverige och Tyskland fortfarande är de länder som har mest utsläpp av kväve från till exempel jordbruket. Det kanske inte bara räcker, som miljöministern har skrivit, att regeringen och LRF ska rädda Östersjön. Jag tror inte att de åtgärderna räcker.

Jag är lite oroad över trenden att göra om alla miljömålen. Vi vet vad vi behöver göra, och det är ett väldigt bra instrument för politikerna att följa: De beslut som vi har tagit, är de rätt eller fel?

Vad jag också saknar i Östersjösamarbetet är ledarskap. Vi har Östersjörådet, där statsministrarna sitter, och jag skulle gärna se att någon statsminister, gärna Sveriges, skulle vara den som ledde arbetet vidare.

Det som är intressant när man pratar om Östersjön är oftast själva havet. Men Sidas Östersjöenhet har gjort en ganska rolig bok som heter *En Östersjö – tre framtider*. Det är tre tänkbara framtidsbilder för Östersjöområdet år 2048. Det som vi beslutar i år ska vi få resultatet av om 40 år. I det gröna alternativet, naturligtvis den bästa av världar, står det: "Det var sista chansen att rädda Östersjön" – alltså i år. "Och länderna tog den. Alternativet hade varit ett dött, slemmigt innanhav. Idag talar omvärlden om den särskilda Östersjöanda 'The Baltic Spirit', som blivit områdets signum."

Dit vill alla. Men frågan är om vi klarar av det med de åtgärder som finns framme i dag.

Jag har också ställt en fråga till regeringen, och jag har motionerat. Jag skulle här i kammaren vilja se en skrivelse om Östersjösamarbetet, eftersom det inte enbart handlar om miljöfrågor utan om mycket annat också. Men jag har fått ett negativt svar. Det är lite tråkigt, eftersom alla andra nordiska länder har en speciell Östersjöskrivelse och det debatteras, till och med i Norge, som inte är en Östersjöstat.

Jag hoppas att regeringen kommer att läsa lite mer noga vad jag menar med det här. Vi skulle kunna ha en debatt i kammaren som, liksom Sidas Östersjöenhet, tog upp olika frågor: Ryssland, energi, miljö, demografi, utbildning, innovation och till och med Nordostpassagen.

Eftersom jag skulle vilja ha en rejäl debatt om hela Östersjöområdet ska jag avsluta med ett avsnitt från den här fina skriften, eftersom vi är på väg över till en försvars- och säkerhetspolitisk diskussion. Man pratar om fredens hav, som om 40 år inte längre är fredens hav. Det är en kamp om resurser, om vatten, om mat, om mineraler och om energi.

”Att säkra sina gränser kostar på. Det har inte gått att genomföra de storslagna planerna på nya effektiva transportstråk där flera länder samarbetar, eftersom länderna prioriterar försörjning och försvar. Klimatförändringarna har visserligen öppnat Nordostpassagen, farleden genom Norra ishavet som tidigare har varit blockerad av packis. Nu är det istället säkerhetspolitiska skäl som stänger porten.”

Fru talman! Med det lämnar jag över till försvars- och säkerhetspolitiken.

(Applåder)

Anf. 146 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Om jag inte visste det hörs det på brytningen att Sinikka Bohlin har finskt påbrå. Jag tror mig veta att halva ditt hjärta klappar för andra sidan Östersjön.

Jag vet att Finland ligger långt före oss när det gäller utsläpp från privata småbåtar och båtar i vatten över huvud taget och att man där har byggt upp infrastruktur i hamnar för att kunna ta hand om avfall från småbåtar. Man har väldigt stränga bestämmelser för det. Vad jag har kunnat se har inte den svenska regeringen hakat på och arbetat för samma krav i Sverige.

Min enkla fråga till Sinikka är: Kommer vi att få se någon ordning, så att vi får finska regler i Sverige för småbåtar efter nästa val?

Anf. 147 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att både Åland och Finland – ja, Åland är ju en del av Finland – har varit före oss i många frågor vad gäller trafiken på sjön, eftersom man är väldigt beroende av ett rent hav, till exempel i Ålands skärgård. Det handlar om småbåtar, men också mindre avlopp. Man är väldigt rädd om det vatten man har.

Vi har diskuterat detta i Östersjösammanhanget, och vi hoppas att Sverige kan fatta beslutet att följa Finlands exempel. Allt som släpps ut i havet bidrar till att havet blir smutsigare.

Anf. 148 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack för ditt inlägg, Sinikka. Jag saknar dig i miljö- och jordbruksutskottet. Vi hade många trevliga diskussioner och debatter och även ett bra kamratskap. Du behövde lite vägledning för att hitta regeringens havsmiljöpolitik. Jag kan kanske ge några läsanvisningar.

I den budget som nu läggs fram finns tillsammans med tidigare budget över 1 miljard till havsmiljösatsningarna. Det ställer ni er bakom i er motion. Det går bra att ta del av dem där.

Där står till exempel om vikten av att implementera Baltic Sea Action Plan. Det handlar om inrättande av ett havsmiljöinstitut och sektorsövergripande ansatser. Det finns en statssekreterargrupp som leder arbetet för att ta ett gemensamt grepp om havsmiljö.

Mer måste naturligtvis göras i frågan. Jag är väldigt ödmjuk i frågan. Vi måste hjälpas åt och göra rejäla satsningar på havsmiljön. Jag håller med om det.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Miljö och klimat

Anf. 149 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag saknar i första hand en helhetspolitik. Vi pratar väldigt mycket om havsmiljön. Det är naturligtvis viktigt. Det är vad som binder ihop våra länder. Men det finns något som oroar mig lite.

Vi som arbetar med Östersjöparlamentariska konferensen har observatörer i Helcom som hela tiden följer implementeringsgruppen. Det som oroar oss väldigt mycket är att vi får signaler att man redan nu håller på att tolka beslutet från Krakow. Vi tycker alla att det är ett steg, men det är inte tillräckligt mycket.

Vad gör vi om det redan håller på att krackelerar på hanteringsstadiet? Min fråga är: Finns det en plan B? Vad gör vi om det inte blir någonting av implementeringen av Krakowbeslutet?

Anf. 150 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag håller naturligtvis med Sinikka om att det är jätteviktigt att implementeringen verkligen genomförs. Vi ska lägga all kraft på att så ska ske.

När det gäller Östersjöarbetet och havsmiljöarbetet kommer det en havsmiljöproposition. Jag hoppas att du ska bli glad och nöjd över innehållet.

Inför EU-ordförandeskapet driver Sverige också frågan om Östersjöstrategin. De svenska ståndpunkterna och positionerna i arbetet ska i det perspektivet göras över blockgränserna. EU-ordförandeskapet är inte bara något för den sittande regeringen utan ett gemensamt ansvarstagande.

Jag hoppas verkligen att du och andra mycket kunniga på området kan vara med och ge bra input.

Anf. 151 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! EU:s Östersjöstrategi handlar om mycket mer än miljö. Det ska egentligen bara vara 15 sidor. Jag är rädd för att man tror att EU:s Östersjöstrategi ska rädda Östersjön. Det är mycket mer än miljö.

Om vi ser att vi inte klarar av implementeringen av Krakowbeslutet är det väldigt bra att EU öppnar ögonen och ett fönster mot Östersjön. Vi ska noga följa den diskussionen. Men det kommer aldrig att ersätta det jobb som vi själva måste göra.

Jag hoppas att ingen tror att det till exempel ska ersätta Helcoms planering för Östersjön.

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

Anf. 152 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Kriget i Georgien, IT-attacken mot Estland, utvecklingen av kriget i Afghanistan och Irak är alla händelser som präglar oss och måste återspeglas i den svenska försvarsplaneringen. Oavsett om framtida hot mot Sverige eller vårt närområde sker elektroniskt eller militärt är det just ett robust samhälle som klarar alla tänkbara former av kriser. Den breda synen på säkerhet ska därför även fortsättningsvis genomsyra vårt arbete. Samtidigt måste vi fortsätta att bli bättre på att hantera och åtgärda de kriser som trots allt uppstår.

Det är en politik för säkerhet som berör många fler politikområden än försvars- och utrikespolitiken, som traditionellt sett varit ensamt dominerande. Nu omfattas till exempel även bistånds-, kriminal-, miljö-, social- och näringspolitiken i en modern politik för säkerhet. Detta breda synsätt bör vila på en säkerhetsbalk som liksom miljöbalken skapar en sammanhållen lagstiftning för att täppa till hål, klargöra ansvar, förhindra dubbelarbete och tvinga fram samarbete mellan stuprören.

Fru talman! Sverige är militärt alliansfritt. Det hindrar oss inte att vara en aktiv internationell part. Vi socialdemokrater ser gärna ett fördjupat nordiskt försvarsarbete. Där det ger oss ett mervärde bör vi utveckla ett närmare samarbete.

När vi deltar i internationella insatser bidrar vi inte bara till andras säkerhet och utveckling utan ökar även vår egen säkerhet genom att vi förhindrar att konflikter sprids. Samtidigt får Försvarsmakten ovärderlig praktisk erfarenhet.

Mot bakgrund av den ansträngda ekonomiska situationen för Försvarsmakten anser vi socialdemokrater att det är rimligt att Sverige långsiktigt bibehåller dagens ambitionsnivå för internationella insatser. Sverige bör bidra med färre men längre internationella insatser. Det ökar vår möjlighet att göra en verklig skillnad. Vidare underlättar det för Försvarsmaktens planering.

Vi ifrågasätter det hållbara i regeringens ambitionsökning på det fredsfrämjande området. Det ställer orimliga krav på Försvarsmakten som i dag ska spara kraftfullt på materiel. För att skapa utrymme för den viktiga omställningsprocessen och komma till rätta med det ekonomiska underskottet menar vi att det är motiverat att tillfälligt minska den internationella närvaron.

Vi vill inte att Sverige ställer upp som ramnation för den nordiska stridsgruppen 2011, och vi vill avsluta det militära engagemanget i Kosovo men fortsätta vårt civila engagemang.

Vi socialdemokrater vill fortsätta det omställningsarbete som angavs i försvarsbeslutet 2004 från ett förrådsställt invasionsförsvar till ett användbart, snabbt och rörligt militärt försvar. På sikt menar vi att omställningen medger en anslagsbesparing. Men för att komma dit krävs samtidigt satsningar. Försvarsmaktens förmågor måste ständigt förnyas och utvecklas.

Fungerande helikopterresurser, kvalificerad sjukvårdskedja och lättare amfibisk förmåga i hamn- och storstadsmiljö är några viktiga exempel på detta. Att fortsätta utvecklingen av dessa förmågor är särskilt vik-

tigt för att Försvarsmakten bättre ska kunna möta en mer mångfasetterad hotbild.

Fru talman! Vi socialdemokrater vägleds av tre saker i vår syn på Försvarsmakten. Vi ska ha en modern försvarsmakt. Den ska vara effektiv, och den ska vara folkligt förankrad. Låt mig utveckla detta kort.

Det moderna försvaret syftar på den fortsatta omställningen till ett gripbart insatsförsvaret. Det kräver ett bra utbildningssystem där värnpliktiga känner att de får en meningsfull utbildning och rätt övning.

Ett modernt försvar innebär att vi bidrar till internationell fred och säkerhet. Internationell solidaritet har alltid varit viktig för Socialdemokraterna. Det kan ske med militära resurser för att skapa stabilitet och säkerhet. Men lika viktigt, och när situationen stabiliserats ännu viktigare, är civilt stöd till exempelvis polis, domstolsväsende och inte minst utbildningsväsende.

Flexibel och funktionella försvarsmateriel är en grundbult i ett modernt försvar. Vi menar dessutom att en inhemsk försvarsindustri både bidrar till Sveriges oberoende och gagnar Sverige som industrination.

Vi socialdemokrater vill ha ett effektivt försvar och är övertygade om att det går att minska försvarsbyråkratin. Genom rationaliseringar och effektiviseringar kan vi frigöra medel för att bygga det nya, moderna försvaret.

Vi vill bland annat se en mer samordnad logistikprocess där industrin kan vara med och ta ett ökat ansvar. Vi vill se en rationellare statlig fastighetshantering. Vi tror också att vissa civila uppgifter kan överföras till civila myndigheter så att Försvarsmakten kan koncentrera sig på det man är bäst på.

Vi socialdemokrater är övertygade om att ett folkligt förankrat försvar är grunden för långsiktighet. Vi tror inte på en yrkesarmé och inte heller på en försvarsmakt vars huvuduppgift är att vara en expeditiionsstyrka. Vi vill ha någon form plikttag kvar. Vi ser större värnpliktskullar än i dag framför oss. Det handlar då om en kortare värnplikt, tre fyra månader, och därefter följer vidare utbildning för insatsförbanden och rekrytering till hemvärnet och de framtida nationella styrkorna.

En sådan modell förstärker försvarets folkförankring, ökar flexibiliteten, breddar kompetensbasen inom Försvarsmakten samt ökar möjligheten att upprätthålla förmågor och nå uthållighet i insatserna.

Vi socialdemokrater vill se ett modernt, effektivt och folkligt förankrat försvar.

Fru talman! Till sist kan vi konstatera att den borgerliga regeringen brutit den historiska traditionen med blocköverskridande lösningar på försvarsområdet. Det beklagar vi.

Försvarsmakten kommer även fortsättningsvis att hamna i ekonomiska och organisatoriska problem så länge Försvarsdepartementet sätter dagordningen varje morgon.

Vi är övertygade om att Sverige, i enlighet med den svenska tradition som gällt tidigare, tjänar på långsiktiga försvarspolitiska lösningar med blocköverskridande överenskommelser.

I detta anförande instämde Inger Jarl Beck (s).

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

Anf. 153 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Det var med stort intresse som jag följde Anders Karlssons resonemang om det svenska försvarets insatser internationellt, det breda samarbetet och ett närmande till våra nordiska grannländer. För mig som enskild ledamot kommer frågan om ett Natomedlemskap upp.

I sitt anförande pratade Anders Karlsson sig varm för ett upprätthållande av den så kallade alliansfriheten, om den nu verkligen finns eller någonsin har funnits. Hur ska Anders Karlsson och Socialdemokraterna kunna samarbeta med Finland, som för en pågående diskussion om ett Natomedlemskap, Danmark som har ett Natomedlemskap som är viktigt för deras försvarsinsatser, och Norge? Dessutom pratar man om ett allt större samarbete i Europa där Natosamarbetet kommer allt närmare.

Ovanpå detta kommer också internationella insatser där jag, precis som Anders Karlsson, tycker att Sverige bör vara oerhört aktivt. Hur ska vi kunna göra detta fullt ut utan ett medlemskap i Nato? I de internationella insatserna lyder vi ofta Natobefäl eftersom det är den mest effektiva organisationen. Varför ska vi inte också ha inflytande i den organisationen?

Anf. 154 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det finns egentligen bara ett parti i Sveriges riksdag som tycker att vi ska ha ett Natomedlemskap, Fredrick Federley. Det andra blir faktiskt Fredrick Federleys om han nu tycker att vi ska vara medlemmar i Nato. Det är egentligen bara Folkpartiet som har sagt det. Ingen annan tycker det. Vi tycker inte heller det. Men därmed inte sagt att man för den sakens skull inte kan utveckla samarbetet på försvarsområdet mellan de nordiska länderna. Det kan vara i form av plattformar till olika vapensystem till exempel. Det är inte samma sak som att gå in i en allians med olika länder i ett försvarssamarbete. Det handlar om att kunna utveckla och utöka den kompetens som finns inte minst på försvarsindustriområdet. Det handlar också om att vi kan ha gemensamma plattformar för de olika system som de olika försvarsgrupperna har. Vi säger klart nej till ett Natomedlemskap.

Anf. 155 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Tidigare i debatter om alliansfrihet har man hävdat att det har funnits två block som stått mot varandra, och Sverige ville hålla sig neutralt mellan dem. I dag ser verkligheten annorlunda ut. I dag finns det en diskussion om demokratier ska hjälpa och stödja varandra eller om vi ska hålla oss neutrala mellan demokratier och diktaturer. För mig som enskild ledamot finns det inget som säger att vi ska hålla oss neutrala eller vända oss från våra vänner i Europa eller i den nordatlantiska försvarsunionen.

Anders Karlsson och Socialdemokraterna försöker lägga ut dimridåer för medborgarna och väljarna genom att i alla lägen ligga med Nato men inte vilja ta det fulla ansvaret och bära politiskt inflytande i organisationen eller gifta sig fullt ut. Man är beredd att utveckla försvarssamarbetet i alla delar, det internationella samarbetet och samarbetet med andra Natomedlemsländers försvar, men man vill inte ha ett politiskt inflytande. Är inte detta oerhört märkligt?

Anf. 156 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, det är inte alls märkligt. Vi deltar i gemensamma FN-ledda operationer där det kan vara ett Natoland som är ansvarigt för styrkan som är där. Det kan också vara ett nordiskt land som är ansvarigt. Vi ansvarade för NBG-styrkan 2007 eller 2008 för att göra en snabbinsats där andra länder deltog. Om vi är med i en utlandsledd mission kan det på samma sätt vara en Natoledd mission, men det är på ett FN-mandat där vi deltar som svensk nation för att skapa solidaritet och säkerhet i de områden där vi befinner oss. Det är långt ifrån ett medlemskap i Nato som är en militär allians. Det är ett jättestort steg mellan det och att delta för att skapa fred och säkerhet i världen.

Anf. 157 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Fru talman! Det var många fina ord i Anders Karlssons anförande. Det skulle vara en modern, effektiv och folkligt förankrad försvarsmakt. Jag undrar vad Anders Karlsson tycker om den försvarsmakt som Socialdemokraterna lämnade över till alliansregeringen när man blev bortröstad från majoriteten.

Jag skulle också vilja höra om Anders Karlsson, med den säkerhetspolitiska inriktning som han framför, kan utveckla vilken ekonomisk nivå som krävs för att man ska ha en allsidig, självständig försvarsförmåga som gör att man trovärdigt kan hålla fast vid den säkerhetspolitik som Anders Karlsson ganska bestämt hävdar ska vara, vad jag tolkar, för evigt.

Anf. 158 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Tack, Göran Pettersson, för att du berömde mitt anförande. Det är socialdemokratisk politik, och har varit det. I försvars- och säkerhetspolitik är det viktigt att skapa så breda lösningar som möjligt, helst blocköverskridande. Dem har den socialdemokratiska regeringen försökt att hitta under i stort sett hela sin regeringsperiod efter kriget.

Nu väljer den borgerliga regeringen en annan väg. Det må vara deras val, men vi skulle önska att det var bredare. Under hela den tiden har det funnits en bred samstämmighet om ungefär var nivån på försvaret ska ligga i ekonomiska termer. Det ligger ungefär på samma nivå i dag. Vi har ungefär samma budgetalternativ från oppositionen som den regeringen lägger fram. Vi har valt att lägga det på lite olika saker. Vi har ungefär samma nivå.

När man ska svara på din fråga om hur det ska se ut i framtiden behöver man en riktigt bred analys av detta. Den har vi efterlyst länge. Den har den borgerliga regeringen inte tagit fram.

Anf. 159 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Fru talman! Det blir tydligen budgetöverdrag för Anders Karlsson även på talartiden.

Den breda förankringen i parlamentet är väldigt viktig. Det trycker vi moderater på när det gäller säkerhetspolitiken. Vi säger att ett svenskt medlemskap i Nato är det naturliga steget. Men sedan ger vi det förbehåll att det då ska finnas en bred parlamentarisk majoritet för detta, en folklig förankring och samordning med Finland. För att uppnå en folklig

förankring och en bred parlamentarisk majoritet krävs det att vi politiker tar vårt ansvar och folkbildar och opinionsbildar.

Jag skulle vilja fråga Anders Karlsson hur han ställer sig till detta. Om Finland ansökte om medlemskap i Nato, skulle Anders Karlsson då fortsätta att hävda samma linje som Mona Sahlin, det vill säga att Sverige aldrig ska vara medlem i Nato?

Anf. 160 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Göran Pettersson har själv svarat vad jag skulle svara. Tror Göran Pettersson att jag skulle hävda något annat från talarstolen än vad min partiledare gör? Nej, säger Fredrick Federley. Inte ens Fredrick Federley skulle göra det även om han ibland vill springa sina egna vägar.

Varje nation får ta ansvar för sitt land. Vi tar ansvar för vårt om vi kommer i majoritet, vilket jag hoppas att vi gör 2010. Det ser ju ganska bra ut, Göran Pettersson, för att vi ska kunna ta över det här landet och förhoppningsvis kunna hitta de breda lösningarna på försvarspolitiken och säkerhetspolitiken som vi eftersträvar. Den regering som du tillhör vill ju inte hitta de breda lösningarna.

Anf. 161 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Det ska verkligen vara självsäkra partier, partiledare och ordförande i försvarsutskottet som ger eviga besked att Sverige aldrig ska göra någonting. Jag noterar detta för att få det fört till riksdagens protokoll.

Det är viktigt att Sverige tar sitt ansvar för fred och säkerhet i världen. Där är vi överens. Sverige har ett viktigt och långvarigt engagemang i Kosovo och gör viktiga insatser i EU:s *battle groups*. Det bekymrar mig att Socialdemokraterna så kraftigt nu tillfälligt vill minska de här viktiga internationella insatserna med miljardbelopp.

Sverige är militärt alliansfritt, och trovärdigheten i detta kräver att vi tar ansvar för vår egen och för andras fred och säkerhet i världen. Den här väsentligt lägre ambitionsnivån från Sveriges största parti bekymrar mig. Och vad är tillfälligt? Det är ett otydligare besked än detta eviga ”aldrig” som gäller Sveriges allianser. Det är min fråga.

Anf. 162 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas att ”tillfälligt” är längre än ditt FRA-beslut.

Vi har för avsikt att spara därför att försvaret befinner sig i en ekonomiskt problematisk situation. Så är det. Det vill vi rätta till. Vi gör en tillfällig neddragning av utlandsstyrkorna för att rätta till försvarets ekonomi. Då kan vi säga att vi plockar hem Kosovostyrkorna. Det gör vi av det skälet att vi tycker att det nu är tid att starkare civila insatser kan göras där.

Vi säger också att vi inte behöver vara ledande nation i en ny NBG-styrka som kostar oerhört mycket pengar. Vi kan delta med en mindre del, som det land som ni har framhåvt här flera gånger, Finland, har gjort. Vi behöver inte vara ledande nation. Då sparar vi pengarna tillfälligt för det här. Sedan kanske vi kan bli ledande igen om ett antal år, när vi har fått ordning och reda. Men som jag har sagt många gånger i de här debatterna: Analysen först och sedan beslutet, inte som det alltför länge har varit, åt andra hållet.

Anf. 163 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bekymmersamt i alla fall. Det enklaste sättet att få trygghet i ett starkt försvar och en bred uppslutning i riksdagen är att ansluta sig till regeringens proposition, där försvarets ekonomi är i balans och vi fortsätter att ta vårt internationella ansvar.

Det som bekymrar mig är att när vi hade en diskussion om det här med Socialdemokraterna 2004, när varken jag eller Anders Karlsson var med, skilde det 400 miljoner mellan våra alternativ. Nu skiljer det 1 miljard, och ni har väldigt starkt närmat er Vänsterpartiets linje i frågan som ligger på 1,3 miljarder. Det oroar mig. Jag vill ha en bred samsyn i politiken. Vi har haft det av hävd. Socialdemokraterna, Centern och alliansen har kunnat hitta varandra. Nu ligger ni väldigt nära Vänsterpartiet och långt ifrån alliansen. Det tycker jag är ett bekymmer.

Anf. 164 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi gör en besparing där vi reellt kan säga vad det är vi sparar på. Vi sätter av mer pengar till materiel än vad regeringen gör. Vi pekar exakt på det som ska göras, och därmed sparar vi de här pengarna.

Det är de internationella styrkorna som vi tillfälligt kan dra ned på. Vi kan kalla hem Kosovostyrkorna. Det har blivit en självständig stat, och läget är nu sådant att vi borde kunna ta hem dem. Sedan kan de civila insatserna fortsätta och kanske till och med utökas lite. Det säger vi. Vi pekar klart på var vi vill göra förändringar. Det gör inte regeringen.

Man har gjort upp en lista i hemlighet över vad man kan göra. Vilken analys ligger bakom den? Vi vet inte det. Jag vet inte om Staffan Danielsson vet det. Det tycker jag är bekymmersamt. Vi pekar exakt på vilka besparingar vi kan göra, och vi tar ansvar för den budget som vi har presenterat. Vi kommer att ta ansvar för en sådan budget den dag vi tar över regeringsmakten.

Anf. 165 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Ärade publik! Georgienkrisen i september fick försvarsministern att skjuta upp det viktiga inriktningsbeslutet till våren, och Folkpartiet började vifta med Natoflaggan med anledning av händelsen i Kaukasus.

I debatten har det ibland framstått som om Georgienkonflikten i sig kräver helt nya svenska prioriteringar. Det är inte Miljöpartiets uppfattning. Naturligtvis ska konflikten analyseras, både vad gäller det ryska och det georgiska agerandet samt hur det internationella systemet har hanterat krisen.

Vad det svenska försvaret behöver är att bli ett mer flexibelt och användbart försvar, alldeles oavsett Georgienkonflikten. Vad den säkerhetspolitiska diskussionen bör handla om är hur konflikten i Kaukasus inte ska trappas upp och hur alla tendenser till ytterligare polarisering mellan Ryssland och Nato motverkas, inte hur man löser konflikter med ökade militära resurser.

Svensk försvarspolitik måste i dag och i framtiden vila på en realistisk hotbild, och förhastade åtgärder som kan motverka sitt syfte ska inte vidtas. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget ser vi medverkan i internationellt fredsfrämjande arbete som den främsta uppgiften för det militära försvaret under överblickbar framtid. Det internationella freds-

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

främjande arbetet, under FN-mandat, ska vara huvuduppgiften för Försvarsmakten.

Det är också viktigt att identifiera vilken typ av resurser som kan förväntas bli mest efterfrågad i framtida fredsfrämjande operationer. Miljöpartiet förordar huvudsakligen arméstridskrafter för internationella insatser. Denna kompetens är efterfrågad, och Sverige har både en lång tradition och ett mycket gott renommé inom det här området.

För att försvaret effektivt ska kunna uppfylla sina nya åtaganden är det viktigt att Försvarsmakten får ett tydligt och renodlat uppdrag att uppfylla dessa på ett kostnadseffektivt sätt. Försvarets organisation och lokalisering måste i framtiden framför allt bestämmas utifrån vad som är effektivt från militär synpunkt.

I många fall bör det leda till en koncentration av verksamheten med färre lokaliseringar än i dag. Miljöpartiet är därför mycket kritiskt till att regeringen nu gör halt för den nödvändiga rationaliseringen av Försvarsmakten.

Regeringspartierna har stött på patrull hos de traditionalister inom respektive parti som inte vågar eller orkar genomföra denna nödvändiga förändring. I sin iver att försöka plocka opinionsmässiga poäng genom att stoppa den fortsatta förändringsprocessen riskerar regeringen i stället att befästa de ekonomiska problem som Försvarsmakten dragits med de senaste åren.

Resultatet kommer med största sannolikhet att leda till att försvarets operativa förmåga hämmas, med inställda övningar och minskad flygtid för flygvapnet som följd. Denna oförmåga att åstadkomma nödvändiga förändringar kan visa sig mycket dyrbar för försvaret och för svenska skattebetalare.

Finlands försvar kostar drygt hälften av Sveriges, trots att länderna har ungefär lika många soldater i internationell tjänst. Orsaken till att Finland kan ha lika många soldater i internationell tjänst, trots hälften av den svenska budgeten, är att deras materielkostnader är betydligt lägre.

Det är inte rimligt att Sverige upprätthåller en överdimensionerad militär verksamhet bara för att kunna förse en del av vår försvarsindustri med order. Försvarets materielbeställningar ska främst dimensioneras utifrån vad som behövs för att klara de operativa, främst internationella, uppgifterna och för att upprätthålla en grundläggande kompetens inom vissa snävt definierade områden av särskild betydelse om det strategiska läget allvarligt skulle försämrats i framtiden.

Sedd mot denna bakgrund är den svenska försvarsindustrin i dag överdimensionerad. De delar av industrin som vill överleva måste göra det på egna meriter. Jag ska ta några exempel, herr talman.

- Vi har i dag 137 stridsflygplan. Det är nästan lika många stridsplan som våra grannländer har tillsammans.
- Dagens ubåtar håller i 10–15 år till. Trots detta vill regeringen beställa en ny generation ubåtar, A 26, till en kostnad på 3 miljarder styck.
- Vi har också tillsammans med Storbritannien utvecklat en ny jaktrobot med lång räckvidd till JAS Gripen som heter Meteor. Den ska

kunna skjuta ned luftfarkoster utom synhåll – som ett flygplan på tio mils avstånd.

Skattebetalarna har hittills investerat minst 2 miljarder kronor i utvecklingen av Meteor. I vilken situation behöver svenska flygplan skjuta ned andra plan på tio mils avstånd? Svaret på frågan om varför vi har en överkapacitet på så många försvarsanslag stavas Saab.

Herr talman! När ska Sverige börja producera krigsmateriel efter de behov som försvaret har och sluta producera krigsmateriel för Saabs exportbehov? Regeringen hade chansen att i budgeten renodla försvarets uppgifter och uppfylla dessa på ett kostnadseffektivt sätt. Tyvärr tog man inte den chansen.

Anf. 166 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Herr talman! Peter Rådberg och Miljöpartiet är varma anhängare av fredsfrämjande internationella insatser. Det är bra. Det är en bra del i Miljöpartiets försvarspolitik. Det finns andra delar som jag inte tycker är lika bra, men jag tänkte lämna dem åt sidan.

Hur ser Peter Rådberg på att gå in i något slags fördjupat samarbete med Anders Karlssons socialdemokrater? Jag har lyssnat på er båda när ni har kommit efter varandra. Ni verkar vara de två som står längst från varandra i försvarsfrågan. Där Anders Karlsson lyfter upp att det är viktigare att satsa på materiel, en nationell inriktning och att dra ned på de internationella insatserna talar Peter Rådberg sig varm för precis motsatsen. Hur går det ihop? Är det lite förhandlingsarbete kvar att göra?

Anf. 167 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Anders Karlsson sade själv att han vill dra ned på Nordic Battlegroup. Vi är helt överens på den punkten. Att Socialdemokraterna vill lägga till lite extra på materielkostnaden var tillfälligt. Jag är övertygad om att om vi 2010 får möjlighet att regera landet kommer vi att komma överens även på det området. Jag kan mellan raderna av det Anders Karlsson säger skönja att vi inte står så långt från varandra som Göran Pettersson vill göra gällande. Jag tror att vi kommer att hitta varandra.

Nordic Battlegroup är en jättekostnad för det svenska försvaret. Den kostnaden vill Anders Karlsson och Socialdemokraterna dra ned till ett minimum. Jag delar den uppfattningen till hundra procent.

Anf. 168 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att de som lyssnar på den här debatten kommer till en annan slutsats än vad Peter Rådberg gör. Men när maktens hunger ligger där kanske man ger upp sina principer. Det vore tråkigt om Miljöpartiet vek ned sig när det gäller internationaliseringen av Försvarsmakten och satsandet på de fredsfrämjande insatserna.

Anf. 169 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Göran Pettersson med att vi inte kommer att göra det. Det finns naturligtvis skillnader. Men jag tror att jag kan hitta lika många skillnader mellan de fyra borgerliga partierna. Det är inte problemet. Frågan är om vi vill regera tillsammans och om vi har

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

ambitionen att komma överens. Jag är helt övertygad om att Anders Karlsson och jag har ambitionen att komma överens – även om det naturligtvis finns skiljelinjer. Det finns väl mellan alla partier. Konstigt vore det annars. De är till för att lösas. Jag tror också att vi kommer att lösa dem när den tiden kommer.

Anf. 170 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Peter Rådberg talade om säkerhetspolitisk analys utifrån Georgienkonflikten. Nu sveper en finanskris över världen, och den håller på att bli en säkerhetspolitisk kris, inte minst på Island. Man genomför där nu förhandlingar med Ryssland om att överta det ekonomiska ansvaret.

Island har inget eget försvar, och Island har inte heller närvaro av USA- eller Natostödda trupper på till exempel Keflavikbasen. Min fråga till Peter Rådberg och Miljöpartiet är: Vilken säkerhetspolitisk analys gör ni av detta problem där Ryssland nu skapar sig ekonomisk makt över Island i en sådan här förhandling?

Anf. 171 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag tror inte att svaret på den frågan, Finn Bengtsson, är att vi ska rusta upp vårt försvar. Sveriges uppgift i krissituationer är att vi ska föra en dialog. Vi ska vara mycket aktiva.

Vad gäller Georgienkonflikten försökte jag säga att på grund av femdagarskriget i Kaukasus hotade regeringen med att rusta upp. Det är helt fel väg att gå. Vi ska föra en dialog, och vi ska analysera. En situation som den i Kaukasus har pågått i flera hundra år. Det senaste kriget inträffade 1993. Att det här inträffade just nu var väl ingen överraskning för dem som har följt utvecklingen. Men att på grund av den nuvarande krisen dra slutsatsen att försvaret ska rustas upp ger helt fel signaler.

Anf. 172 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Tack, Peter Rådberg, för svaret, som egentligen inte var något svar. Jag frågade efter vilken säkerhetspolitisk analys ni gör av ett akut läge. Jag talade inte om upprustning och så vidare, utan jag undrade vad Peter Rådberg och Miljöpartiet gör för analys. Är det ett problem eller är det ett icke-problem?

Anf. 173 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det är klart att den ekonomiska krisen är ett problem för hela världen. Det framgår för alla. Frågan är vad man ska dra för slutsats av detta. Det här är en försvarspolitisk debatt. Miljöpartiet har dragit sitt strå till stacken – som alla andra partier har gjort. Vi tycker att regeringen hanterar den här ekonomiska krisen på ett bra sätt. Det har vi inga andra uppfattningar om.

Frågan om säkerhetspolitiska slutsatser av krisen svarade jag på i mitt förra inlägg. Jag tror att det är livsfarligt att börja rusta upp. Regeringen skickade den signalen när Georgienkrisen pågick. Då reagerade Miljöpartiet direkt och sade att det inte är där vi ska sätta in vår kraft. Vår kraft ska sättas in i att analysera varför konflikten uppstod och därefter agera på ett konstruktivt sätt.

Anf. 174 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Det svenska försvaret har minskats kraftigt sedan 2004 och finns på bara ett begränsat antal orter i landet. Detta är ett bekymmer för Peter Rådberg, som är djupt oroad över att det är så många orter att försvarets ekonomi får bekymmer. Det låter vackert. Jag tror att det är bra att vi har ett försvar som finns över landet.

Samtidigt lägger Miljöpartiet fram förslag och säger att vi bör minska försvaret i Sverige med 10 miljarder kronor på sikt, det vill säga ta bort en tredjedel – slakta delar av försvaret. Vi kommer att få en bottennivå i Europa. Det blir ett säkerhetspolitiskt vakuum i Norden.

I en av era motioner står det att hoten mot det svenska samhällets säkerhet inte kan mötas med militära medel utan måste motverkas på en lång rad andra sätt. Den meningen är entydig. Det finns inga hot som bör mötas med militära medel. Finns det inget behov av detta för Sverige?

Om det ändå skulle bli problem, ska andra ta ansvar för Sveriges säkerhet om Miljöpartiet skulle ha fel i denna för vår nations säkerhet så viktiga fråga?

Anf. 175 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson hörde att jag jämförde med Finland. Finland har motsvarande halva Sveriges budget men ändå lika många soldater i internationell tjänst. Varför lyckas de med det? Svaret är att de har en annan typ av materielkostnader.

Låt oss se på beslutet från 2004 i kammaren, nämligen att satsa på ett insatsförsvar. Då ska vi göra det. Miljöpartiet är det enda partiet som fullt ut driver denna fråga och lägger fram en budget för dessa internationella uppgifter. Det gör inte Centerpartiet och de övriga borgerliga. De behåller samma struktur sedan kalla kriget, och sedan osthyvlar de så mycket de orkar. Är det lösningen, Staffan Danielsson, på problemet?

Jag tror att vi är överens, och militären är överens, om att vi har för många anläggningar i Sverige. Om vi ska få något effektivt måste vi skära ned. Miljöpartiets förslag är att skära ned från elva till sex anläggningar, men det orkar inte regeringen göra i den här budgeten på grund av Georgienkonflikten.

Anf. 176 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Det har gått knappt fyra år sedan det genomgripande försvarsbeslutet 2004 när vi avvecklade en stor del av regementena. Försvaret minskades kraftigt. Det börjar sätta sig nu efter ett imponerande arbete av försvaret, men Miljöpartiet vill kraftigt radera det som finns nu. Det är oklokt.

Finland och Sverige satsar i dag ungefär lika mycket på sina försvar i förhållande till våra länders storlekar och ekonomiska styrkor – 1,3 procent av bnp. Miljöpartiet i Sverige vill av Sveriges 40 miljarder ta bort 10 av dessa, vilket är dramatiskt mycket. Det är lite oroande att Peter nuförtiden är bästis med Anders Karlsson och hoppas att om några år styra Sverige. Den förhandlingen känns oroväckande.

Jag hoppas att Socialdemokraterna väljer en annan väg i det här samarbetet, och jag hoppas att Miljöpartiet tänker om vad gäller den dramatiska bantningen av det svenska försvaret.

Anf. 177 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Materielkostnaderna är 33 procent av vår totala försvarsbudget på 41 miljarder. Vi leder hela Europaligan med detta. Där ligger kostnaden. Vi har ett materielinköp som inte motsvarar det uppdrag som vi har i internationell tjänst. De 10 miljarder vi pratar om kan minskas på fem till sju års sikt, skriver vi i motionen. Vi klipper inte det direkt.

Vi har en budget som helt är riktad mot 2004 års beslut här i riksdagen. Problemet är att ni i de andra partierna inte gör detta. Ni behåller ju samma struktur och osthyvlar så mycket ni kan. Och det fattas 1 ½ miljard. Man plockar inte bort.

Vad är vårt uppdrag? Vi vill renodla det militära uppdraget. Och Staffan Danielsson! Militären och vi är helt överens när det gäller lokaliseringarna. Det går att minska med ungefär hälften. Problemet är att politikerna inte vågar följa professionen. Det är det Miljöpartiet gör.

Anf. 178 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Alliansregeringen har presenterat en färdplan för en försvarsekonomi i balans 2010. Det är centralt för det arbete som pågår i departementet med inriktningspropositionen om försvarets framtid. Utan balans i ekonomin skulle varje beslut om framtida inriktning och dimensionering omedelbart undergrävas.

Regeringen har visat ansvar och handlingskraft. Vi utökar satsningen på förbandsverksamhet och internationella insatser. Vi fortsätter att stärka försvarets förmåga att värna Sverige nationellt och internationellt.

I början på året redovisade Försvarsmakten ett underskott på förbandsverksamheten på 1 ½ miljard, detta utan att besparingar gjorts eller nya, ofinansierade uppgifter tillförts.

Tillsammans med Försvarsmakten utarbetade vi därför en plan för ekonomisk balans. Den innefattade försvarsmaktsinterna besparingar och överföringar från materiel- till förbandsverksamheten.

Dessutom omfattar den en betydande förstärkning av Försvarsmaktens ekonomistyrning. Ekonomistyrningsverket har granskat Försvarsmakten och lämnat tydliga rekommendationer. Utan detta hade ingen överföring kunnat ge önskat resultat.

Genomförandegruppen har lämnat förslag till effektiviseringar av materielförsörjningen. Det har frigjort resurser för att stegvis förstärka förbandsverksamheten och internationella insatser till en nivå som 2011 kommer att vara 2,2 miljarder högre än 2006. I föl vid den här tiden handlade debatten om om det gick att effektivisera materielförsörjningen. Nu har vi visat *hur* det går, och vi har dessutom visat vad pengarna ska användas till. De stannar i försvaret.

Försvarsmakten har fått en ny generaldirektör för att stärka ekonomistyrningen, och vi har inlett en utredning av hur kringmyndigheter och stödfunktioner ska effektiviseras.

Under året har SAC-samarbetet kommit på plats, ett tvåbefälssystem införts liksom aspirantskolor. Insatsen i Afghanistan utökas, och insatsen i Tchad pågår. En ny myndighet för samhällsskydd och beredskap är beslutad. En strategi för internationella insatser har lagts fast. Den nordiska stridsgruppen har fullgjort sitt uppdrag. Det nordiska samarbetet

fördjupas. Försvarsberedningen har lämnat två eniga rapporter som bekräftar regeringens förnyelselinje.

Detta bekräftar inte bara regeringens vilja utan också förmåga till en bred lösning – där är sju partier överens. Det enda sättet att inte ha en bred överenskommelse om försvarspolitik är att Socialdemokraterna under Anders Karlsson i utskottet frångår sin egen ledamot i Försvarsberedningen eller inte förmår finansiera den linje som Försvarsberedningen legitimerat. I båda fallen finns frågetecken.

Vi uppdaterar och fördjupar nu den säkerhetspolitiska analysen inför propositionen, men klart står redan nu att ökad tillgänglighet och användbarhet är centralt i en tid då hela krig utspelar sig på enstaka dagar.

Mot detta står en oerhört splittrad vänsterkartell. Det enda gemensamma är att man står för mycket betydande besparingar på försvaret.

Socialdemokraterna vill skära ned försvarsbudgeten med 5 miljarder kronor över tre år. Vänsterpartiet vill skära 4 miljarder och Miljöpartiet bortåt 8 miljarder.

”Ungefär samma nivå” hörde vi tidigare Anders Karlsson prata om. Det är knappast ungefär samma nivå – det är minus 5 miljarder på tre år.

Vi ska ha en analys först, sade Anders Karlsson. Det är knappast vad oppositionen gör. Man skär ned först.

Det är faktiskt så att Vänsterpartiet nu lägger mer pengar på försvaret än Socialdemokraterna. Detta är en historisk förändring i svensk politik! Anders Karlsson talar om att man ska ställa om försvaret först, och det medger en besparing. Men det är nu man skär, inte sedan. Det är nu, dessutom mer än Vänstern.

Förbandsverksamheten vill Vänsterpartiet öka, men s och mp vill minska. S och v minskar anslagen till internationella fredsinsatser, samtidigt som mp vill öka. S vill minska anslaget för internationella fredsinsatser med 4 miljarder kronor de kommande åren.

Detta markerar ett avsteg från en mycket lång och djup svensk tradition av ambitiöst deltagande i att sprida fred och säkerhet, grundat i internationell solidaritet och en insikt om att deltagande gagnar också vår egen säkerhet.

Försvaret ska ha förmåga att både värna Sverige och göra internationella insatser, för att tillsammans med andra exportera fred och säkerhet.

Världen saknar inte utmaningar. Trycket på det internationella samfundet ökar. FN har gått från 50 000 till bortåt 140 000 man i internationella insatser på några få år, samtidigt som Europas länder framför allt genomför ESDP- och Natoinsatser. I detta läge väljer Socialdemokraterna att dra ned Sveriges solidariska ansvarstagande. Det sker i bjärt kontrast till en enig sjupartiöverenskommelse i Försvarsberedningen, som liksom regeringen ville dubbla förmågan till internationella fredsinsatser.

S vill direktavsluta Sveriges militära insats i Kosovo, något som varken v eller mp föreslår. Man sparar 4 miljarder på fredsinsatser, och man satsar en tiondel av detta på materiel, därför att försvarsutskottets ordförande har rest land och rike runt och försökt värna varje materielprojekt med 7 miljarder mindre i sin tidigare budget.

Det är inte en seriös hantering. S tillgodoräknar sig omedelbara ekonomiska effekter av en insats som, om man så skulle vilja, tar tid att avveckla och ersätta med en civil. Om bidraget till Kosovo avslutas i dag

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

skulle det finnas kostnader för arrangemanget både under 2009 och förmodligen också under 2010.

Att detta sedan skickar väldigt konstiga signaler till omvärlden, att Sverige inte riktigt går att lita på och är uthålligt, är en annan femma. Att pang bom avsluta det militära engagemanget i Kosovo har ett politiskt pris och skulle påverka relationen till andra.

Det senaste året har s, som sagt, rest land och rike runt och ställt i utsikt att man ska rädda både varje materielprojekt och förband – samtidigt som man har haft en budget med 7 miljarder mindre på tre år. Nu är man nere på 5 miljarder mindre. Men det är knappast stärkta förutsättningar att uppfylla utställda löften.

Nu godtar s, trots högljudd kritik på vägen, i stället regeringens förslag till materieleffektiviseringar. Men man tar inte avstånd från tidigare förslag om att lyfta bort pengarna för att vidmakthålla och utveckla Gripen-systemet, och man är inte heller i ord för att effektivisera materielförsörjningen genom köp av materiel som produceras av andra.

Vad gäller frågan om SAC för strategisk flygtransport duckar s. Vänsterpartiet vill avsluta samarbetet.

Nu är det dags att Socialdemokraterna ger besked. Ni röstade nej i riksdagen, ni sade ja i Försvarsberedningen – och nu säger ni ingenting.

Det finns inget regeringsalternativ i försvarspolitik. Det räcker med att lyssna på Rådberg och Karlsson i kombination så förstår man det. Det behövs egentligen inte att någon annan säger någonting.

Men Miljöpartiets försvarsexpert Annika Nordgren skriver på följande sätt på sin blogg:

”Man kan konstatera att det spretar ganska kraftfullt mellan (s), (v) och (mp).

Om man vill vara positiv kan man tänka att (s) och (v) lär vara möjliga att inspirera eftersom de verkar sakna idéer och förslag om hur det svenska militära försvaret ska vara utformat. En mer negativ tolkning torde vara att oppositionen står inför stora utmaningar när det gäller att samla sig inom försvarspolitik inför 2010.

Arbetet måste börja nu, om det inte ska bli en fallgrop under regeringsförhandlingarna.”

Vänsterkartellens kraftiga nedskärningar i försvaret talar sitt tydliga språk. Alliansregeringen kommer alltid att vara mer försvarsvänlig än varje vänsteralternativ. Vi effektiviserar materielförsörjningen, stärker förbandsverksamheten och förmågan till internationella insatser och tar internationell solidaritet på allvar.

Detta var tidigare ett socialdemokratiskt kärnvärde, men det är nu bortblåst.

Samtidigt följer vi upp Försvarsberedningen, där det fanns sjupartienighet om inriktningen – den uppgörelse som finns och som nu Anders Karlsson har att värna i sitt parti. Och vi lägger grunden till ökad tillgänglighet och användbarhet för försvaret.

Den fråga som inställer sig för dem som är närvarande i kammaren är: När kommer en gemensam försvarsbudget från Vänstern, mp och Socialdemokraterna? Om det inte är nu, när? Vad ska den innehålla, hur stor ska den vara, och vad ska inriktningen beskriva?

En poäng från regeringens sida är det faktum att Sverige i dag kan ha ca 10 000 man tillgängliga inom ett år. Övriga förband representerar ca 20 000 av de sammanlagt 30 000 i insatsorganisationen. Det finns inga krav på dessa övriga förband att de ska kunna sättas in samtidigt som insatsförbanden. Det finns inte heller krav på hur de ska göra, utan de är grund för produktionen av insatsförband. Detta är för sent! I en tid då vi ser att hela krig utspelar sig på en vecka måste tillgängligheten och användbarheten i svenskt försvar prioriteras för både hemma- och bortaplan.

Anf. 179 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Sten Tolgfors försöker dölja regeringens oförmåga att regera genom vilda slängar mot oppositionen, som vanligt. Återigen, Tolgfors: Det är faktiskt du och den borgerliga regeringen som styr landet. Det är inte socialdemokratin.

Försvarsministern ägnar fem minuter av sitt anförande åt att hoppa på oppositionen i stället för att tala om vad man ska göra. Var blev den försvarspolitiska propositionen av? Det är den första frågan. Den skulle ha varit levererad.

Hur är det med genomförandegruppen och strategin för den? Vilka konsekvenser får det för försvarsindustrin? De frågorna tycker jag att försvarsministern skulle svara på i stället för att ägna mer än halva tiden av sitt anförande åt att slå på oppositionen.

Det är Sten Tolgfors som har ansvar för försvarspolitiken, och det är Fredrik Reinfeldt och den borgerliga regeringen som har ansvar för Sveriges säkerhet. Det är inte vi.

Ägna tiden åt att leverera en proposition så att riksdagen kan ta ställning!

Anf. 180 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Jag har full förståelse för Anders Karlssons instinkt att inte vilja prata om sin egen politik. Han tycker att det är jobbigt att bli granskad.

Vi har levererat. Vi har levererat två gånger i Försvarsberedningen. Vi har sjupartienighet. Det är mycket oklart var Socialdemokraterna står där. I allt det konkreta man pratar om frångår man den sjupartiuppgörelse som finns. Samtidigt är huvudbudskapet från Mona Sahlin och Anders Karlsson att det ska ske partiledaröverläggningar för att nå en annan bred överenskommelse.

Socialdemokraterna sparar nu 1,9 miljarder på NBG. Det skulle vara väldigt intressant att höra Anders Karlsson hur man har beräknat detta. Man sparar 1,3 miljarder på att minska de internationella insatserna. Man sparar direkt på den internationella solidariteten. Man skärar 750 miljoner på Kfor. Man ska skära ned 1,2 miljarder på stödmyndigheterna, utan utredning. Det ska bli väldigt intressant att höra hur man har beräknat detta.

Hur ser socialdemokratisk försvarspolitik egentligen ut? Hjälp oss, Anders Karlsson. Jag tror inte att någon i kammaren kan beskriva den.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Försvars- och
säkerhetspolitik

Anf. 181 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det bara är Tolgfors som hade bomull i öronen när jag pratade. Jag höll ett anförande på sex minuter – jag över-skred till och med tiden – där jag talade om socialdemokratisk försvars-politik. Tolgfors har ägnat halva sitt anförande och hela repliken åt att angripa oss, inte åt att svara på frågorna.

När kommer försvarspropositionen, Tolgfors? När kan ni redovisa försvarsindustrin? När gör ni detta?

I stället angriper ni oss. Vi lovar att ta ansvar för Sverige och för ri-kets säkerhet 2010, när vi har vunnit valet. Men tala om vad ni gör! När kommer försvarspropositionen?

Nu har jag ställt denna fråga tre gånger. Jag hoppas att jag får ett svar.

Anf. 182 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Jag vet att Anders Karlsson läser tidningar och därför har svaret på de här frågorna. Försvarspropositionen kommer under vår-vintern. Det hade varit oansvarigt att inte nu uppdatera och fördjupa den säkerhetspolitiska beskrivningen. Försvarsberedningens rapport lades fram i juni, och kriget i Georgien kom i augusti.

Utredningar tar fram underlag och regeringen skriver propositioner. Propositionen kommer i vårvinter. Detta är offentligt deklarerat.

Materielprojekten hanteras i budgeten. Den ligger nu i utskottet för behandling. Även detta vet Anders Karlsson.

Låt mig konstatera att Socialdemokraterna lade ned 60 förband och verksamhetsställen mellan år 1994 och regeringsskiftet. Nu säger Mona Sahlin att inga fler ska läggas ned. Men man drar ju ned 5 miljarder på försvarsutgifterna, och man säger nej till en effektivisering av materiel-försörjningen. Därmed kommer s-besparingarna att slå rakt in i den för-bandsverksamhet som s säger sig vilja värna om.

Börja ta ansvar för din egen politik, och bli inte ledsen när den blir granskad! Den behöver bli granskad, men den tål det inte.

Anf. 183 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag håller med Anders Karlsson om att det är intressant att höra hur försvarsministern gång på gång försöker attackera oss i klump. Det välkomnar jag. Det är ett bevis på att regeringen kanske bör-jar bli lite nervös inför det som ska komma.

Jag har faktiskt konkreta frågor till försvarsministern. Försvarsbered-ningen var överens om att minska JAS-flottan väsentligt. Försvarsbered-ningen var överens om att färre lokaliseringar skulle ske än i dag. För-svarsministern kör fullständigt över en enig försvarsberedning på dessa två viktiga punkter, och jag skulle vilja ha en förklaring till varför.

När det gäller materielanslagen räknade försvarsministern upp ett an-tal försvarsmateriel. Men i mitt anförande försökte jag säga att vi väl ska ha materiel som motsvarar försvarets behov. Vi har ju en överkapacitet om 33 procent. Vi leder alltså Europaligan när det gäller detta. Titta på Finland! Där har man halva materielkostnaden och lika mycket folk i internationell tjänst.

Anf. 184 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Nej, jag försöker inte attackera oppositionen i klump. Ni utgör nämligen inte en enhet. Ni tycker inte likadant om någonting.

Ett av de exempel som Rådberg tar upp visar detta. I direkt motsats till Anders Karlsson menar han att man ska dra ned på materiel och industri. Det är ju det enda Socialdemokraterna satsar på, resten skär de ned med miljardbelopp. Men på det här lägger de ett par hundra miljoner extra. Det Miljöpartiet och vi vill värna om – internationella insatser, bland annat – är däremot det som Socialdemokraterna skär ned mest på.

Jag behandlar er inte i klump. Jag säger att ni inte utgör en klump. Ni har inte tillstymmelse till enighet.

Då blir min motfråga till Rådberg, som tidigare sade att ambitionen är att komma överens: När då? När ska oppositionen komma överens och om vad? Allt ni nu presterar pekar åt olika håll. Hur stora pengar ska gå till försvaret? Ska det bli 4 miljarder i nedskärning som Vänstern vill, är det 5 miljarder som Socialdemokraterna vill, eller är det 8 miljarder som Miljöpartiet vill? När kommer er gemensamma budget?

Anf. 185 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det var inte de två frågorna som jag ställde till försvarsministern. Det är ju ganska vanligt att han inte svarar på frågor, men vi gör ett försök till här, så får vi se hur det går.

I Försvarsberedningen var sju partier helt överens om att minska JAS-flottan. Försvarsberedningens sju partier var helt överens om att minska lokaliseringarna, alltså försvarsanläggningarna ute i landet. Det är precis det som militären vill. Detta kör Sten Tolgfors fullständigt över.

Miljöpartiets materielminskning, att vi vill ta bort materiel, bygger på det behov och de uppgifter som försvaret har. Problemet är att man nu har materiel som vida överträffar det uppdrag man har internationellt.

Naturligtvis kan ni skälla på oss och säga att vi vill dra ned för mycket. Vi drar ned utifrån 2004 års riksdagsbeslut, där man satsar på ett insatsförvar. Det är det vi gör. Vi gör vår läxa. Problemet är att försvarsministern håller kvar vid gamla strukturer. Därför går också försvaret med underskott år efter år.

Anf. 186 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Jag för den diskussionen med Anders Karlsson, som vill lägga mer pengar på att värna industriprojekt – mycket mer än vad ni gör, Peter Rådberg.

Jag tror inte att Peter Rådberg har klart för sig hur man tar om hand Försvarsberedningen. Beredningen tar fram underlag för inriktningspropositionen som kommer nästa vårvinter. De har inte tagit fram underlag för höstens budget över huvud taget. De har jobbat med den långsiktiga utvecklingen i försvaret.

Vi kommer att leverera en proposition som handlar om utvecklingen 2010–2014. Den kommer att baseras på en omvärldsanalys. Utifrån den tar man fram en inriktning för försvaret. Därefter går man på en dimensionering av försvaret, och därefter kommer frågan hur man ska producera denna militära förmåga, det vill säga frågan om grundorganisation.

Försvarsberedningen kommer att hanteras i inriktningspropositionen. Den har Rådberg inte sett. Men det är en intressant fråga även till honom: Kommer han att värna om Försvarsberedningens och ledamoten Annika Nordgren Christensens ståndpunkter när propositionen väl kommer till riksdagen?

Anf. 187 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att berömma försvarsministern för ett otroligt engagerat och framtidsinriktat tal. Det är nästan så att man tycker lite synd om den bräckliga oppositionen som verkar befinna sig i ett stormigt pepparkakshus. Det känns tryggt att tillhöra alliansen och veta att det är alliansen som sköter svensk försvarspolitik.

Min fråga berör inte direkt det anförande som försvarsministern hade, utan den berör den fråga om integritet och FRA som vi har haft uppe under ganska lång tid i Sverige, med intensitet under sommaren.

Det har förekommit en del uppgifter, sanna eller osanna anklagelser, om att FRA historiskt har agerat på ett felaktigt sätt. I kammardebatten som vi hade precis före avslutningen i våras framförde jag ett önskemål till regeringen om en översyn av vad FRA har gjort historiskt. Jag undrar om regeringen avser att tillsätta en utredning eller en översyn på något sätt.

Anf. 188 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Det är inte aktuellt, vill jag svara rakt till Fredrick Federley.

Det vi nu jobbar med är att förverkliga riksdagens beställning från mitten av juni när man antog lagen. Där har inte minst Fredrick Federley medverkat till att utarbeta ett antal kompletterande punkter.

Det andra vi gör är att arbeta med att förverkliga den alliansöverenskommelse om 15 punkter som ligger till grund för kompletteringspropositionen.

Vi har nu också sett till att vi kommer att få en bra beredningsprocess när det gäller detta, med en utförlig remissomgång innan förslagen läggs fram för riksdagen i formell mening.

Dessutom kan jag konstatera att Datainspektionen nyligen har granskat de uppgifter som förekom under FRA-debattens mest stormiga dagar, det vill säga att man på ett felaktigt sätt skulle ha lagrat information om 103 svenskar som haft kontakt med Ryssland. Man har där funnit att hanteringen var i enlighet med den dåvarande lagstiftningen. Så i alla fall på den punkten har ytterligare klarhet kunnat vinnas.

Anf. 189 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag känner mig nöjd med den politiska överenskommelse som vi har kunnat komma fram till vad gäller FRA. Jag är särskilt tacksam över att man bereder detta i lugn och ordning, så som sig bör.

Jag är också glad över den översyn som Datainspektionen har gjort. Men när det gäller samhällets trovärdighet i fråga om statens övervakningsmöjligheter och också skyldighet att faktiskt kunna säkerställa trygghet och säkerhet i landet tror jag att det skulle vara bra, för att stilla en del oroliga sinnen, om man tittade på detta i framtiden.

Anf. 190 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles korrekt, som Fredrick Federley säger, att många har bidragit till att den här frågan har fått en bra lösning.

Här finns balanspunkter. Vi ska värna en effektiv svensk underrättelseinhämtning. Samtidigt vill vi också stärka den personliga integriteten.

En annan avvägning som är viktig handlar om att när vi går ur den här debatten ska de som inte vill Sverige väl inte veta för mycket om vad vi kan, vad vi förmår, vad vi intresserar oss för. Det är en balanspunkt, för jag vill gärna som försvarsminister berätta mycket om verksamheten för svenska folket. Men ansvaret i detta ligger i att värna effektiviteten för att värna landets säkerhet.

Anf. 191 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Jag trodde möjligen när jag för några år sedan fick ansvar i Centerpartiet för försvarsfrågorna att det mesta var bantat och klart och att dessa så viktiga frågor levde ett harmoniskt och stabilt liv i en allt fredligare värld. Så enkel var och är dock varken världen eller försvarspolitik.

År 2004 togs det förra försvarsbeslutet. Tonläget var då högt kring de 400 miljoner kronor som skilde regering och opposition. Om grunddragen i den omvälvande bantning som har genomförts och i ominriktningen rådde det dock en stor samsyn. Det är bra.

Försvars- och säkerhetspolitiken handlar om för vårt land utomordentligt viktiga frågor, och det har ett stort värde med en bred samsyn som ger stabilitet över riksdagsvalen.

Vad gäller omvärldsanalysen och försvarets inriktning har Försvarsberedningen i bred samstämmighet redovisat sina bedömningar, och en proposition om försvarets inriktning kommer nästa år.

Tyvärr är de tre oppositionspartierna lika splittrade på försvarsområdet som de är i den ekonomiska politiken. Det är ingen styrka för oppositionen, och det är faktiskt inte bra för Sverige heller.

Regeringen har lagt fram en stark försvarsbudget med vissa besparingar på försvarsmateriel, med en kraftig ökning av förbandsanslaget och med ett ökat internationellt åtagande i de fredsfrämjande internationella insatserna.

Försvarets ekonomi kommer i balans, och de olika kalkyler som har gjorts för nedläggningar av olika garnisoner behöver inte aktualiseras. Det tycker vi från Centerpartiet är bra. Det ger försvaret arbetsro efter den väldiga omställning som man framgångsrikt har klarat av och inför de viktiga uppgifter som man har framför sig.

Utvecklingen i vårt östra grannland, det väldiga Ryssland, inger oro i olika avseenden. Deras inträngande i Georgien var mycket allvarligt. Det lackmustest som Försvarsberedningen ansåg att Rysslands kommande agerande i Kaukasus skulle utgöra utföll blodrött och måste analyseras med stor eftertanke.

I enlighet med FN-stadgans principer har Sverige ett ansvar för att främja internationell fred och säkerhet. Vår säkerhet är intimt kopplad till våra grannars och Europas säkerhet. Det är viktigt för Sverige som ett militärt alliansfritt land att ta sitt ansvar vad gäller försvar och fredsinsatser på ett med länderna i vår omvärld jämbördigt sätt.

Jag bedömer att vi gör detta i dag, men det är värdefullt att sätta in våra ansträngningar i ett internationellt sammanhang och analysera hur vi ligger till. I ett långsiktigt perspektiv är det intressant att studera hur stor andel av Sveriges bruttonationalprodukt, bnp, som vårt försvar tar i anspråk i dag och i en bedömd framtid. Detta mått anges ofta i internationella jämförelser mellan olika länders försvarsutgifter.

Nato har som ambition att medlemsländernas försvarsanslag bör uppgå till 2 procent av bnp, medan EU-ländernas genomsnitt lär vara ca 1,75 procent. USA och Ryssland ligger på nivån 4 procent medan länderna i vårt närområde i övrigt ligger lägre. Norges försvarsanslag uppgår till ca 1,6 procent av deras bnp, liksom Nederländernas, medan Sverige ligger i häradet 1,3 procent tillsammans med Tyskland, Finland och Danmark.

Sverige närmar sig dock 1,2 procent. Även därför är det bra att regeringens besparingar på försvarsmateriel närmast ograverat förs över till förbandsverksamheten.

Men hur tänker oppositionen? Hur tänker framför allt det mångåriga regeringspartiet Socialdemokraterna? Ni vill lämna Sveriges åtaganden i Kosovo och minska Sveriges deltagande i EU:s stridsgrupper, sammantaget med miljardbelopp. Samtidigt slår ni vakt om vår urgamla militära alliansfrihet – och det är bra. Er partiledare har till och med sagt: "Sverige ska aldrig gå med i Nato." Hur en ledande politiker vågar utfästa sådana eviga garantier förstår jag faktiskt inte. Inser ni inte att er lägre ambitionsnivå på sikt kan undergräva trovärdigheten i vår alliansfrihet?

Miljöpartiet – Socialdemokraternas nya bästis – vill närmast slakta försvaret med, på sikt, en tiomiljardersminskning, 10 000 miljoner kronor. Sveriges försvarskostnader skulle hamna långt under 1 procent av vår bnp. Det skulle bli något av ett säkerhetspolitiskt vakuum i Norden, och våra soldater skulle i hög grad vara utomlands.

Litar Miljöpartiet på att andra ska försvara Sverige om det skulle behövas, eller är analysen så enkel som att det aldrig kommer att bli några fler konflikter som berör oss?

Det känns tryggt för Sverige med regeringens politik vad gäller sysselsättning och ekonomi. Det känns lika tryggt, tycker jag, med regeringens försvarspolitik. Det känns däremot, tyvärr, inte tryggt med de andra alternativ här i riksdagen som erbjuds folket.

Anf. 192 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag kan säga att Miljöpartiet är positivt till att förbandsverksamheten får mer pengar, rent generellt. Det skriver vi också. Men det blir ett problem när man sedan inte rationaliserar, som jag försökte säga i talarstolen.

Man ger med ena handen, och så stoppar man den andra handen i byxfickan. Det blir liksom ingenting.

Tycker Staffan Danielsson att det är okej att man gör halt inför de nödvändiga rationaliseringarna? Vi har ungefär elva stora förband i dag ute i landet. Vi tycker att de bör ligga på fem sex stycken. Vi har alltså professionen – militären – med oss. För att vi ska få någon effektivitet måste vi göra något. Men regeringen sade nej till det, och Staffan Danielsson tycker att det är jättebra. Det ska vara ett förband i varje skrubbe eller by eller vad du sade i ditt anförande.

Jag blir oerhört rädd för detta. Effektiviseringen är lika med noll med Centerpartiets förslag.

Återigen, när det gäller materielanslagen har vi ett materielanslag efter det behov som Sverige har. Ni har ett materielanslag som är en överdimensionering av detta.

Anf. 193 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Det har skett enormt stora rationaliseringar av försvaret sedan 2004, efter det historiska beslutet när vi ändrade från invasionsförsvaret till insatsförsvaret och lade ned ett mycket stort antal garnisoner. Det har satt sig, och nu behöver försvaret arbetsro inför framtiden. Det har varit oro. Det har funnits kalkyler och så vidare. Det är bra med beskedet att just nu har vi en bra organisation för det försvar som vi ska ha.

Jag tycker att det är bra att vi har ett försvar som finns över landet och inte är koncentrerat till storstadsområdena. Att Miljöpartiet vill halvera dagens förband är ett mycket radikalt besked som borde väcka oro på många håll i Sverige.

När det gäller materielanslagen säger Peter Rådberg som en sanning att ni vill ha den sanna nivån och att vi vill ha en för hög nivå. Jag menar att det är tvärtom. Vi har ett försvarsmaterielanslag som är rimligt, och ni ligger för lågt.

Anf. 194 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Regeringen var innan Georgienkrisen överens om att förbandsverksamheten ska krympas. Sedan kom femdagarskriget, och man vågar inte gå. Vi är i grund och botten överens, men Staffan Danielsson säger att det är bra att man har ett förband lite var som helst. Detta är ineffektivt. Så är det. Det vet var och en.

När det gäller vårt materielanslag har vi 33 procent som är materielkostnad. Vi är bäst i hela Europa på detta. Finland har hälften av försvarskostnaden men klarar sina uppgifter lika bra i alla fall. Kan inte Staffan Danielsson och Centerpartiet förstå att det är en överdimensionering av materielanslagen i förhållande till de uppgifter som vi har?

Jag gav exempel på en massa vapen som vi gör som vi egentligen inte har någon nytta av och som kostar miljarder. Det är dem som vi tar bort och får ett effektivt försvar.

Anf. 195 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Vi har olika verklighetsbilder, Miljöpartiet, Peter Rådberg och jag. Jag menar att vi har ett väl dimensionerat försvar att möta framtiden med den budget som nu är framlagd. Det har varit bekymmer med ekonomin. Det är riktigt. Det är upprätat nu med den starka försvarsbudgeten som vi lägger fram.

Vi kan tala om att vi har en stabil sits. Vi har en bra grundorganisation. Nu tittar vi framåt.

När det gäller försvarsmateriel är det samma sak. Det är ingen sanning. Vad det gäller flygvapnet har vi haft ett större flygvapen. Vi har haft 200 plan, vi har haft 137 plan, vi har 100 plan. Vi ska minska ytterligare. Det är radikala förändringar som har skett med vårt flygvapen.

Men Miljöpartiet är inte nöjt. Ni slutar inte förrän vi knappt har någonting kvar. Det är det som är bekymret, tycker jag.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Försvars- och
säkerhetspolitik

Anf. 196 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Alliansen vill ha ett starkt, tillgängligt och användbart försvar. Försvaret ska ha förmåga att både värna Sverige och göra internationella insatser för att tillsammans med andra kunna sprida fred och säkerhet i vår värld. Ett snabbt tillgängligt insatsförsvar har bättre förmåga att möta den nya tidens säkerhetspolitiska utmaningar och hot. Förnyelsen måste därför fortsätta.

Försvaret och dess budget är en mycket viktig fråga. Försvaret av nationen mot yttre hot är statens grunduppgift. Därför är anslaget till försvaret ett av de viktigaste och bör således vara ett av de mest prioriterade områdena, menar jag.

För mig är trygghet och säkerhet centralt, inte bara i de små gemenskaperna som i familjen och trygghet på gator och torg. Säkerhet är också trygghet från att bli attackerad av fientligt inställda makter eller organisationer som av en eller annan anledning vill attackera Sverige.

I takt med globaliseringen byggs svensk säkerhet i allt högre grad bakom våra gränser. Därför är det glädjande att Sverige under alliansregeringen utökar sitt deltagande i internationella insatser för fred och säkerhet.

När jag nu har läst motionerna från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ser jag att man vill minska de internationella ambitionerna. Det gör mig besviken. Den samsyn som vi har haft över blockgränserna när det gäller långsiktighet i insatser för att bidra till fred i världen är nu helt plötsligt ifrågasatt.

Herr talman! Utan säkerhet ingen utveckling, och ingen utveckling utan säkerhet. Det försvar som vi skapar i dag ska hantera omvärlden med dess osäkerheter för lång tid framöver. Därför behövs ett långsiktigt perspektiv i all säkerhets- och försvarspolitisk verksamhet och i beslutsfattande. Okloka nedskärningar i dag blir något som våra barn får betala för i morgon.

Herr talman! Världen förändras snabbt. Vi måste ständigt kunna omvärdera vår säkerhetsanalys. Vi kan inte frånga att Rysslands invasion av Georgien har fått konsekvenser och kan få konsekvenser även för Sverige.

Dagens hot känner inte gränser på samma sätt som tidigare och påverkar många länder samtidigt. Konflikter och händelser långt borta påverkar oss här hemma. Rysslands ökade militärutgifter, ökade ambitionsnivå och stationering av strategiska styrkor visar på Rysslands intressen, och det måste vi följa.

Därför måste förnyelsen av det svenska försvaret fortsätta. Ett modernt insatsförsvar har bättre förmåga att möta den nya tidens säkerhetspolitiska utmaningar, då den nya tidens hot måste mötas med snabbt tillgängliga förband.

Men det är viktigt att påminna om att Sveriges försvarsförmåga inte styrs av antalet stridsvagnar, kaserner eller värnpliktiga utan av den effekt som vi får ut av dem. Jag önskar också påminna om att försvarets operativa förmåga i Sverige har ökat något de senaste åren, enligt Försvarsmaktens egen värdering, byggd på internationella standarder.

Herr talman! Det är bristen på kontroll över den egna ekonomin som nu är en av Försvarsmaktens stora utmaningar. Lösningen på försvarets ekonomiska problem ligger inte i att lägga ned förband, halvera hemvärn eller minska JAS-piloternas flygtid. Då skjuter man bara problemen framför sig samtidigt som man i strid med alliansens intentioner minskar Sveriges militära förmåga. Därför förstärker alliansen förbandsverksamheten och vidtar åtgärder för en bättre ekonomistyrning.

Herr talman! Det är dock med glädje som jag noterar att oppositionen i sina motioner har visat på att hemvärnet spelar en mycket viktig roll. Jag utgår från att vi här kan få en mycket bred överenskommelse.

Kristdemokraterna har alltid värnat frivilliga gemenskaper och känner således extra varmt för hemvärnets och frivilligverksamhetens uppdrag. Hemvärnet är en betydelsefull plantskola som skyddar samhällsviktig infrastruktur i fred och kristid.

Vi ser gång på gång hur hemvärnet omedelbart ingriper för att stödja samhällsfunktioner vid extraordinära händelser. Hemvärnets och dess nationella skyddsstyrkors viktigaste uppgifter är att bevaka, skydda och ytbevaka samt stödja det civila samhället. Alla hemvärnsförband utbildas därför för att kunna lösa dessa uppgifter. Det är av stor vikt att hemvärnet finns representerat i hela landet.

Utöver dessa tillkommer ett antal tilläggsförmågor som bara vissa förband behöver ha. Enheter som har andra och kanske svårare uppgifter än huvuddelen måste årligen utbildas och öva fler timmar. De har ett nationellt perspektiv, och de bidrar till allmänhetens delaktighet i försvaret.

Hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna bör i högre grad utvecklas till en krishanteringsorganisation. Hemvärnet och frivilligorganisationer måste i takt med det övriga försvaret anpassa sin verksamhet till ett modernt och flexibelt försvar.

Anf. 197 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Else-Marie Lindgren! Till skillnad från försvarsministern ägnade Else-Marie Lindgren sig åt att presentera sin politik och inte angripa oppositionen.

Det var intressant, men jag vill säga till Else-Marie Lindgren och Kristdemokraterna: Vårt internationella engagemang kommer att fortsätta. Vi har haft ca 100 000 soldater utomlands sedan 50-talet, under i stort sett bara socialdemokratiskt ledda regeringar. Vi kommer att fortsätta det arbetet.

Men vi är realisterna och ser att vi måste komma till rätta med försvarets ekonomi. Det vi ser är att Kosovo har blivit en egen stat. Vi tror att vi kan plocka hem trupperna. Vi tycker heller inte att vi behöver vara ledande nation i NBG 2011.

Det är det vi har sagt. Men hur ska den borgerliga regeringen klara ökade ambitioner när det gäller internationella styrkor och ökade ambitioner i Afghanistan och så vidare? Det är vad försvarsministern står här i talarstolen och säger i dag; propositionen har inte kommit ännu, så jag vet inte. Hur ska man kunna klara det samtidigt som man ska behålla allting?

Anf. 198 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Det var glädjande att höra att Anders Karlsson säger att det bara är en paus när det gäller det internationella engagemanget, om jag förstod det rätt. Det får framtiden utvisa.

Hur som helst tror jag inte att ta hem just styrkorna från Kosovo ger den besparing som ni har tänkt er, för det för med sig konsekvenser under flera år framöver med åtaganden som vi ändå har för soldater som är ute, deras ersättningar och annat.

Det är den delen jag vill svara på när det gäller Kosovo. Jag tror alltså inte att ni kommer att tjäna några pengar på att ta hem styrkorna från Kosovo. Dessutom ger det ett dåligt anseende i världen för övrigt.

Jag ser det som naturligt att vi har en ansvarsfull budget, och vi har redan tagit in medel för att kunna öka förbandsanslagen genom att göra vissa nedskärningar i materielanslagen. Med de pengarna ska vi också kunna förstärka den internationella delen.

Anf. 199 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ju ändå så att ni vill öka. Snabbinsatsstyrkan vill ni ha kvar. Ni vill öka ambitionerna i Afghanistan, enligt försvarsmi-
nister i talarstolen – vi har ännu inte sett propositionen.

Vi har ett förhöjt hotläge, säger ni. Vi ska befinna oss i Kosovo, och samtidigt ska vi dra ned på materiel.

Min fråga är: Hur ska ni få den här budgeten att gå ihop? Försvarsmakten har problem att få det att gå ihop i år, och de hade problem i fjol, och ni ökar ambitionerna.

Jag säger det igen: Ni beställer en Ferrari, men ni betalar för en Skoda.

Anf. 200 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att Anders Karlsson är mycket medveten om att den budget som vi har lagt fram har diskuterats länge. Vi har också sett gemensamt på det här i Försvarsberedningen där flera av oss sitter med. Jag tror alltså inte att du behöver vara orolig för att det inte ska gå ihop.

Det finns ambitioner, och det finns mycket att göra inom Försvarsmakten, inte minst när vi tittar på deras olika ledningsorganisationer. Jag är övertygad om att vi inom en snar framtid kommer att se en förändrad struktur på flera områden inom Försvarsmakten, och därmed kan vi också öka ambitionen på förbandssidan, både nationellt och internationellt.

Anf. 201 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Vårt signum i vår försvarsbudget är att vi vill ha ett för-
svar efter det behov som vi har satt upp. Så har vi målat upp vår budget.

Jag vill fråga Else-Marie Lindgren om förbandsverksamheten som hon var inne på. Jag sade till Staffan Danielsson att vi håller med om att förbandsverksamheten faktiskt behöver mer pengar, men det är under förutsättning att man kan göra de andra rationaliseringarna som militären är överens om och som även regeringen hade ambitionen att göra men inte orkade på grund av Georgienkonflikten; då satte man till bromsen.

Vad är Else-Marie Lindgrens uppfattning om rationaliseringen på förbandssidan? Tycker du att det är bra att vi har ett förband i var och

varannan stuga i landet, eller tycker du att vi ska rationalisera för att på så sätt bli mer effektiva?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 202 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att det är långt ifrån sanningen när du säger att vi ska ett förband i varje stuga. Det stämmer ju inte, och flest förband – där du också var med och tillstyrkte – lades ned under den förra mandatperioden, från 2004 och fram till nu. Det var då vi gjorde den stora strukturella förändringen. Då sade Peter Rådberg inte någonting, utan då diskuterades det på ett annat sätt.

När det gäller omflyttningen av förbanden och det geografiska läget tror jag att det i dag är viktigt att vi ser över och gör en konsekvensanalys av var förbanden ska vara och vilken inriktning de ska ha. Det innebär inte att man inte kan flytta om själva verksamheten, men vi har också tidigare sett att när man lägger ned förband får man inte ut de pengarna på väldigt lång tid.

Jag tror alltså att det är viktigt att göra en ordentlig analys innan vi går in och säger att vi ska lägga ned förband.

Anf. 203 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt: att bara flytta om ger inga pengar. Det är helt rätt, men vi måste skära bort stora tårtbitar utifrån det uppdrag vi har. Det är det som är själva grundproblemet. Att minska antalet förband är man ju helt överens om i dag. Det var också regeringen, som jag har sagt några gånger. Men man orkade inte på grund av Georgienkonflikten som pågick i fem dagar. Då satte man stopp för allting.

Staffan Danielsson från Centerpartiet sade alldeles nyss att han vill ha förband lite varstans i Sverige, för han tycker att det är bra. Då blir min fråga till dig: Delar du Centerpartiets, och för närvarande regeringens, uppfattning att det är okej att man fortfarande håller på att oshyvla och inte gör några större ingrepp i förbandsverksamheten vilket vore nödvändigt, skulle jag vilja påstå, utifrån det uppdrag vi har?

Anf. 204 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Självfallet delar jag alliansens uppfattning när det gäller detta, och jag tror att det är oerhört viktigt att vi analyserar och ser efter: Vad ska vi ha försvaret till i framtiden? Hur ska det utformas?

Då är det inte bara att skära bort stora delar, eller tårtbitar som du säger, ur ett mycket bra och användbart försvar. Vi har duktiga officerare, och vi har duktiga soldater. Jag hoppas att Peter Rådberg har varit ute i verksamheten och hört vad man säger och vad man gör. Jag tycker att det är oerhört värdefullt, och jag vill tacka alla våra soldater och officerare som utför ett fantastiskt arbete under denna press som det ändå är.

Med Miljöpartiets politik skulle vi inte ha en enda soldat i Sverige, och det tror jag inte att svenska folket ställer upp på.

Anf. 205 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Jag tänkte prata lite om den tidigare så omtalade FRA-lagen eller signalspaningslagen. Det har inte pratats så jättemycket om det här i dag. Det kan bero på att regeringens hantering av frågan är en

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

lång rad av misslyckanden. Jag tror att regeringen till slut insåg detta och tänkte att nu måste vi åtminstone komma fram med någonting som verkar som om vi har tagit till oss kritiken och insett hur ohanterligt förslaget är. Då kom man fram med 15 punkter, och jag tycker att det är beundransvärt att man kan ändra sig, om än så lite som jag uppfattar att det är.

Det återstår nämligen väldigt många oklarheter efter att de här punkterna har presenterats. Faktum är att beroende på hur punkterna kommer att implementeras och hur de tolkas skulle det kunna vara så att det egentligen inte kommer att ske någon förändring värd namnet över huvud taget i den lag som just nu föreligger och som det är väldigt tydligt att en stor majoritet av Sveriges befolkning inte vill ha.

Det finns några begrepp som är väldigt luddiga, till exempel "trafikstråk", som det sägs att man ska hantera. Jag har inte hört talas om någon som faktiskt kan Internetteknik som har någon aning om vad ett trafikstråk är, så då undrar man hur det ska bli.

En annan kanske ännu viktigare fråga är: Vem är det som ska ta hand om trafiken? Vem ska separera den? Vem ska skicka vidare den i den här apparaten? Är det staten som ska övervaka och kontrollera vilken trafik som sedan i sin tur ska vidare till FRA? Men FRA kanske döper om sig för att namnet och myndigheten har blivit så förknippade med övervakningssamhället.

Jag tycker att nr 12 på listan är ganska rolig. Där står att kontrollmyndigheten på begäran från enskild ska vara skyldig att undersöka om verksamhet avseende honom eller henne har skett i enlighet med lag. Kontrollmyndigheten ska alltså undersöka om något har skett i enlighet med lag *om* någon begär det. Det borde väl rimligtvis vara så att allt som myndigheterna gör alltid sker i enlighet med lag. Myndigheterna bör väl även utan att enskilda påpekar det upprätthålla lag. Det måste vara ett av syftena med en myndighet, kan man tycka. Det är i och för sig bra att det ska göras. Det har jag ingen invändning mot.

Ett av de riktigt stora problemen är att man helt verkar ha glömt meddelarfriheten och källskyddet. De nämns inte. Så som jag uppfattar det enligt dessa punkter kommer det inte att ske något som gör att det blir en förbättring som ser till att vi kan upprätthålla de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna och den svenska grundlagen – om det inte finns dolt någonstans där man inte kan utläsa det. Jag önskar att propositionen kommer tillbaka till detta.

Det kvarstår en hel del oklarheter. Med tiden ska regeringen kanske komma tillbaka. Men som tidsplanen ser ut kommer denna lag, som har blivit så kritiserad, att börja gälla innan vi får ett beslut om en ny lag. Det är högst otillfredsställande.

Vi röstade igenom lagen i juni, tyvärr. De borgerliga partierna verkade tycka om den då, men nu har man kanske insett att den är dålig. Om man nu inser att den är dålig, kan man då inte riva upp den innan den börjar gälla? Varför ska den dåliga lagen gälla ett tag innan man kommer med ett nytt förslag – som ännu är oklart vad det är? Det vore högst naturligt att riva upp den lag man ändå inte vill ha. Så verkar tyvärr inte vara fallet. Detta vill jag uppmärksamma riksdagen på.

Anf. 206 FINN BENGTSSON (m) replik:

Herr talman! Före sommaren präglades inte Miljöpartiets engagemang i att lagreglera en oreglerad verksamhet av särskilt stor konstruktivitet.

Nu har det hänt ett par saker. Det har varit problem i Georgien och jag lyfte upp i en replik till din partkollega Peter Rådberg ett problem på Island som Miljöpartiet inte verkar ha något som helst intresse av att se som ett problem. Vi har konflikter i öst och möjligtvis i väst. Vi måste fundera över hur vi ska få information. Den absolut största mängden information som Försvarsmakten inhämtar fås genom signalspaning.

Nu har vi fått fram en avancerad plan för en beställning av riksdagen på ny signalspaningsreglering. Hur ser Lage Rahm på möjligheten att riva upp en lag och ha ett oreglerat tillstånd under ett antal år när det i närtid händer saker där vi behöver få information? Är det bättre att ha lagreglering eller att sakna lagreglering?

Anf. 207 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag trodde inte att någon skulle begära replik. Jag tycker att det är bättre att låta bli att ha en lagreglering än att ha en dålig lagreglering. Givetvis hade det varit bättre att ha en vettig lagreglering. Regeringen har haft lång tid på sig att föreslå en sådan, men nu föreligger det inte en sådan. Tyvärr är det inte riksdagen som förbereder lagarna. Det ligger i normalfall på regeringen. Då vore det rimligt att regeringen kom med ett bra förslag, i stället för med ett dåligt förslag.

När oppositionen och hela det svenska samhället anmärker på att det är ett dåligt förslag kommer man med argumentet att det bara finns ett förslag och att det måste godtas. Det är ett konstigt sätt att argumentera. Det är som om det bara fanns två alternativ, nämligen ett dåligt förslag eller inget förslag alls. I stället borde man ha haft ett bra förslag.

Anf. 208 FINN BENGTSSON (m) replik:

Herr talman! Då ska Lage Rahm få lägga fram ett förslag. I närtid kommer vi att ha en reglering där en domstol har rätt att överpröva regeringen på förhand om vilken sökfrihet man ska ha för att få reda på viktiga saker, till exempel vad som händer i Georgien och om det finns något hot i samband med att Ryssland lägger vantarna på Islands ekonomi.

Vad är det för tidshorisont inom vilken integriteten fullständigt flyter utan någon som helst kontroll som Miljöpartiet tänker sig för att reglera denna viktiga verksamhet? Jag föreställer mig att det handlar om år av åltande där man kanske inte kommer med något konstruktivt förslag alls.

Samtidigt, om jag förstår det rätt, har man i budgeten som man ska presentera samtidigt med Socialdemokraterna inte tagit bort anslaget till FRA. Det måste innebära att man vill ha en signalspaning och uppenbarligen en oreglerad sådan. Vilken är den tidsram inom vilken Miljöpartiet kommer med ett konstruktivt förslag som ger oss trygghet på integritetsidan och som samtidigt ger oss möjlighet att fånga upp oroshärdar som till exempel Georgien och möjligen sådant som kan hända Island på sikt?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

Anf. 209 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte sätta en ära i att svara på frågorna. Jag uppfattade inte i förslaget att en domstol skulle bedöma vad som händer i Georgien. Jag ville tydliggöra det eftersom jag uppfattade att Finn Bengtsson sade detta. Det är väl snarare så att enligt förslaget ska en domstol göra bedömningar av de ansökningar som sker. Frågan är då vilken typ av domstol det rör sig om och på vilket sätt den ska göra bedömningen. Det finns en mängd oklarheter som jag skulle önska att regeringen redde ut innan det går att uttala sig konkret om vad som skulle kunna vara fel med just detta förslag.

När det gäller vilken tidshorisont vi har på förslaget kan jag konstatera att det, som sagt, är svårt att presentera omfattande lagförslag utan att ha den utredningsapparat som regeringen har. Jag utgår från att när vi hamnar i regeringsställning kommer vi att presentera ett förslag när vi har haft tid att utreda det.

Anf. 210 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Bevare mig för den dagen som Lage Rahm och Miljöpartiet sitter i regeringen. Kanske grundar sig många av de oklarheter som råder för Miljöpartiet och Lage Rahm i det faktum att ni aldrig har regerat. Så som processen fungerar gör man politiska överenskommelser som i detta fall är mycket tydligare än exempelvis mycket av Miljöpartiets program som man går till val på. Därefter börjar en beredningsprocess där man klargör tydligheterna.

Flera av de frågor som du ställde om meddelarfriheten, Lage, är redan reglerade sedan tidigare. Det är inte heller så att du behöver känna någon stor rädsla från den 1 september 2009 för att det ska finnas ett oreglerat utrymme där domstolen inte fungerar. De stora bitarna i det vi har beslutat träder i kraft den 1 september 2009. Det hade Lage Rahm vetat om han hade engagerat sig mer i denna process.

Det är beklagligt när en riksdagsledamot som säger sig vilja värna integriteten och följa debatten inte tar sig tid att vara i kammaren och ställa frågor när försvarsministern finns på plats.

Anf. 211 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag blev uppmanad att ställa frågor när försvarsministern var på plats. Det kan hända att jag som är ny i riksdagen har missuppfattat något. Jag trodde att man skulle ställa frågor främst på det som försvarsministern yttrade.

Jag får nog göra Fredrick Federley besviken. Jag kommer inte att sitta i regeringen. Däremot utgår jag från att Miljöpartiet kommer att göra det.

Jag vet inte vad det var för förändringar som Fredrick Federley talade om som skulle komma den 1 september. Jag vet däremot att det ska komma förändringar den 1 oktober. Det är tråkigt om det var det som åsyftades och Fredrick Federley inte hade koll på det. Möjligen skulle det kunna vara så att datumet har ändrats.

Anf. 212 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag får börja med att ge Lage Rahm rätt i att det är oktober och inte september. Jag backar på det.

Samtidigt är det tydligt att Lage Rahm inte har något eget att komma med. Det är det härliga med att sitta i opposition. Det skulle kunna bli Miljöpartiets förskräckelse att man i regeringsställning måste kunna lägga fram konkreta förslag som ska leda till handling.

Hur vill du, Lage Rahm, se till att begränsa möjligheten för integritetsintrång och samtidigt upprätthålla ett informationsflöde som är rimligt så att svensk regering kan vara välunderrättad, så att svensk försvarsverksamhet kan fungera väl och så att vi också kan säkerställa tryggheten för svenska medborgare?

Hur avser Lage Rahm och Miljöpartiet att agera den dagen något otäckt kan tänkas hända och vi inte hade möjlighet att inhämta den informationen? Eller kommer man bara framgent att försöka fortsätta fulröstfiska med en trålare i en insjö för att på något sätt hävda att man värnar integriteten utan att lägga fram konkreta förslag på hur vi kan upprätthålla en säkerhetsinformation för landet och ett integritetsskydd?

Anf. 213 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Det verkar som om Fredrick Federley anser att det är fulröstfiske att värna om de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna. Det gör mig väldigt bekymrad eftersom han är en del av regeringens parlamentariska underlag. Jag tycker att det är tragiskt om han anser att det är det som det handlar om.

Jag tycker att det är rimligt att vi upprätthåller meddelarfriheten och källskyddet i grundlagen. Jag tycker att det är väldigt otydligt hur det ska göras här, och jag tycker också att det är rimligt att vi följer Europakonventionen.

När det gäller mitt förslag tycker jag att det är aningen tråkigt att be mig presentera ett färdigt förslag som jag skulle ha en minut på mig för att presentera. Jag tror inte att det är möjligt. Däremot tror jag att det finns en mängd olika saker som man kan göra.

När det gäller vad vi i Miljöpartiet anser och varför vi fortfarande anser att man ska ge pengar till FRA så finns det även spaning som inte handlar om övervakning av Internettrafiken.

Anf. 214 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Vi har diskuterat den här frågan flera gånger i riksdagen. Miljöpartiets representant har varit väldigt tydlig med att signalspaning i kabel för att skydda landet mot yttre hot är någonting som vi inte ska ha. Jag har förstått det som att det inte finns något behov. Integriteten väger tyngre.

Nu kräver Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna att det absolut ska utredas hur sådan här spaning ska bedrivas i kabel. Jag uppfattar det som att Miljöpartiet har rört sig högst väsentligt i denna fråga. Det kunde vara intressant att få höra Lage Rahms bedömning av hur ni och Socialdemokraterna vill att denna lag ska se ut.

Den här frågan utreddes under åtta år av Socialdemokraterna, 1998–2006, och man kom aldrig till skott. Man tog kontakt med oppositionen, men man kom inte till skott. Nu ska frågan börja utredas från scratch. Det är en fråga som av olika skäl behöver regleras. Att starta om på nytt tror jag vore mycket olyckligt.

Anf. 215 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om att det behövs regleringar. Men jag vill påpeka att i de fall som det inte finns en lag om en väldigt specifik sak ska det i det fall man anser att någonting inte är lagligt prövas av domstol, och det är upp till domstol att då avgöra detta enligt gällande lagar. Man kan faktiskt fortfarande hävda att saker kan vara lagliga eller inte även om riksdagen inte har stiftat en lag om en väldigt specifik sak.

Vi menar att det ska utredas huruvida det finns ett behov av detta. Jag anser att det är upp till dem som hävdar att det behövs en lag som innebär inskränkningar av människors fri- och rättigheter att visa att det verkligen finns ett behov. Något sådant har tyvärr inte gjorts.

Anf. 216 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Hade det inte varit så att det tyvärr funnits ett behov för Sverige liksom för andra länder, såsom världen ser ut, att skydda landets säkerhet mot yttre hot genom underrättelseverksamhet och signalspaning hade vi självfallet inte diskuterat denna fråga i riksdagen. Om Lage Rahm är osäker i fråga om detta har han missat väldigt mycket av debatten. Detta är en svår fråga. Den rör människors integritet. Det är en jättejobbig fråga för oss i Centerpartiet. Vi har verkligen jobbat med detta och stångats för att få in så mycket integritetsskydd som möjligt. Om Lage Rahm inte har insett och upptäckt att orsaken till att frågan måste regleras av Sveriges riksdag är att det tyvärr finns ett behov av militär underrättelseverksamhet och av signalspaning, då har han missat mycket. Vi lever nämligen i en värld som är tuff.

En svensk som hade sin bas i Sverige blev nyligen dödad i Irak. Det är ett exempel.

Anf. 217 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson ägnar sig åt en ganska intressant argumentationsmetod här. Han säger att om det inte hade funnits ett behov hade man inte gjort det här. Det är som att säga att allt som vi gör finns det alltid behov av. Oavsett vad vi gör motiverar vi det med att det finns behov av det. Varför finns det behov av det? Jo, därför att vi gör det. Det blir en typ av rundresonemang. Det finns ingen orsak i botten helt enkelt. Man förklarar inte varför man gör en sak, utan man gör en sak för att man vill förklara att man har gjort den.

Det är faktiskt rimligt att det finns någon sorts förklaring i botten som har någon anknytning till den riktiga världen och inte bara till vad regeringen gör och inte gör.

Det är skillnad på signalspaning över huvud taget och signalspaning i kabel, vilket ibland inte verkar framgå när Staffan Danielsson yttrar sig.

Anf. 218 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Herr talman! Myndigheten FRA har under den senaste tiden fått uppleva en sällan skådad hetskampanj. Den trogna personalen ute på Lovön utanför Stockholm har i många fall förtalats och i flera fall också beskrivits som någon sorts snuskpellar som vill snoka i folks privata mejl.

Det finns dock ett syfte med denna verksamhet, och det är därför som vi har den. Jag kan garantera Lage Rahm att Sveriges försvarsmyndigheter kommer att skydda även hans säkerhet, även om han som ledamot av Sveriges riksdag inte är beredd att ta sitt ansvar för Sveriges säkerhet.

Anf. 219 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Det känns givetvis skönt att någon skyddar min säkerhet. Jag skulle nog säga att det i betydligt större utsträckning handlar om att det är polisen och rättsväsendet som skyddar min säkerhet och även lagar där det sägs att staten inte får begå övergrepp mot mig när det gäller skydd av min säkerhet. Tyvärr verkar dessa lagar vara något ifrågasatta av vissa människor här.

Jag vill slutligen säga att jag verkligen beklagar om det är så att enskilda människor som jobbar på en myndighet har utsatts för hetskampanjer och hot. Det tycker jag verkligen inte att det finns någon grund för att göra. Det som givetvis är fel i detta perspektiv är de lagar och de förslag och den vilja som finns när det gäller att inkräkta på människors integritet. Det handlar inte om de enskilda människor som jobbar på en myndighet.

Anf. 220 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Herr talman! Enligt den alliansuppgörelse som nu finns sker vissa förändringar när det gäller den lag som det har fattats beslut om här i riksdagen.

Så sent som i går fick vi ett tydligt exempel på behovet av skydd mot yttre hot. Det avslöjades då att en svensk medborgare hade varit en al-Qaidaledare i Irak. De tillägg som nu har gjorts i alliansöverenskommelsen innebär att vissa av statens säkerhetsbehov lyfts ur den nuvarande lagen. Men detta kommer att utredas skyndsamt, framför allt säkerhetspolisens behov av signalspaning.

Jag tycker att vi ska vara väldigt noga med att se till att vi har ett bra skydd mot terrorism.

Anf. 221 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag delar Göran Petterssons åsikt att det är väldigt viktigt att ha ett bra skydd mot terrorism. Jag tror dock att man ska vara medveten om att det inte är givet att det bästa skyddet mot terrorism är att skapa en övervakningsstat som granskar precis vad alla människor gör. Jag säger inte att det är detta som definitivt sker i och med detta. Det är inte riktigt så illa som det skulle kunna vara. Men det är åt det hållet. Jag tror egentligen att det finns mycket bättre sätt att skydda sig mot terrorism som är mer effektiva. Det kan handla om att man ser till att människor inte hemfaller åt den typen av verksamhet.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Försvars- och
säkerhetspolitik*

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 222 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Jag ska inleda debatten om sjukförsäkringsfrågor med att tala om de människor som den faktiskt berör, nämligen de enligt Försäkringskassans senaste prognoser 144 474 personer som har varit sjukskrivna i mer än 14 dagar plus den dryga halva miljonen människor som lever på sjukersättning.

Detta är ett problem. Om det är vi överens, så jag börjar där. Men problemet är inte att man lever på sjukersättning eller är sjukskriven, utan problemet är att människor blir sjuka.

Problemet är att vi har ett arbetsliv som gör att människor inte orkar arbeta hela livet. Vi har behov av alla gemensamma krafter. Människor i arbete ger tillväxt. Människor i arbete ger människor ett människovärde. Frågan om sjukersättning, arbete och arbetsplatser handlar om en syn på samhället och om en syn på människan.

Efter att ha sagt detta vill jag för tydlighetens skull säga att den som är sjuk ska ha rätt både till ett gott ekonomiskt skydd och till ett stöd för att kunna komma tillbaka till arbetslivet, eller till livet.

För mig som socialdemokrat är sjukförsäkringen djupt ideologisk. Det handlar om en samhällssyn. Det handlar om vilken syn vi har på ekonomin – om hur vi vill att den ska utvecklas. Det handlar om en människosyn – om hur vi ser på människor och på människovärdet.

Jag och vi i det socialdemokratiska partiet och den samlade arbetarrörelsen tycker att grunden för sjukförsäkringen är en standardtrygghetsmodell baserad på inkomstbortfallsprincipen och en solidarisk fördelning med en tydlig arbetslinje.

Det här är våra utgångspunkter. Utifrån det vill vi få möjlighet att diskutera hur man kan utveckla en sjukförsäkring som omfattar alla och som ger ekonomisk trygghet för den händelse att någon av oss – alla kan ju drabbas – är borta från arbetet under en kortare eller en längre tid. Det gäller också de så att säga aktiva möjligheterna att komma tillbaka. Vi är öppna för sådana samtal.

Vi har flera gånger sagt, och jag säger det igen: Vi vill utveckla sjukförsäkringen. Om ni inte lyckas läsa in det mellan raderna kan jag säga att det betyder att inte allt var bra före oktober 2006, så slipper vi den diskussionen. Det fanns en hel del brister. Men det som händer nu är att regeringen och den samlade högermajoriteten i denna kammare fullständigt slår sönder basen för den svenska modellen. Det går inte att kalla förändringarna för någonting annat än ett systemskifte.

Ni sänker taket. Men trygga människor vågar. Samstämmiga remissinstanser visar att det är fråga om kraftiga försämringar. Sänker man taket får människor mindre pengar. Och sänker man taket får människor mindre möjligheter att komma tillbaka i arbete. Fattigare människor blir inte friskare, väldigt enkelt uttryckt.

Det är snäva tidsgränser enbart riktade till den enskilda individen, inte till de andra som har ansvaret i en sjukskrivningsprocess.

Det är fråga om en ettårsgräns för att sedan slänga ut folk. Möjligen kan man, efter en ansökan, få 550 dagar till och då till en ännu lägre ersättning. Sedan kastas man ut. Vem som efter en ansökan ska få den

här förlängningen är lite svårt att bedöma, speciellt som Försäkringskassan med jämna mellanrum blir tillrättavisad av ministern.

Arbetsmiljöansvaret har i sak inte förändrats lagligt. I dag är det inte ens ett papper. Rehabiliteringsansvaret ligger helt på den enskilde sjuke utan några extra pengar. Anställningstryggheten undergrävs. Redan efter sex månader kan man förlora rätten till den anställning man har. Ett borttagande av den tillfälliga sjukersättningen gör att människor som faktiskt hade en möjlighet att komma tillbaka nu helt slås ut, helt förtidspensioneras bort.

Det är en rättsosäker och djupt orättvis politik. Det är hjärtlöst och fullständigt otillständigt för ett välfärdssamhälle. Nu ser vi effekterna.

Enligt Försäkringskassans prognoser kommer 33 000 människor att utförsäkras, kastas ut, från sjukförsäkringen år 2010. Till detta kommer de 19 000 människor som har en tidsbegränsad sjukersättning – en ersättning som upphör.

Sammantaget är det 52 000 människor som försvinner ut. Till vad? Ja, till någon form av sysselsättning och till någon form av ersättning har vi hört. Men vi har inte sett det.

De nyfriskjobb som regeringen inrättade har inte ens gett tusen nya platser. Och detta sker i en lågkonjunktur när socialbidragen i hälften av landets kommuner ökar. Det är en mörk människosyn och en oansvarig ekonomisk politik. Ökade orättvisor är inte lösningen på Sveriges problem!

Anf. 223 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Detta med att utveckla sjukförsäkringen var intressant. Jag har två konkreta frågor till dig, Veronica Palm, som jag tror att det är ganska enkelt att besvara.

I er budgetmotion läser jag att den så kallade rehabiliteringskedjan mer korrekt kan beskrivas som en utsorteringskedja. Du var själv ganska kritisk. Kan du som en läsanvisning tala om var i er budget vi hittar ert alternativa förslag – eller är det så att ni kommer att rösta för en bibehållen rehabiliteringskedja?

Min andra, konkreta, fråga handlar om att ni vill tillföra 1 miljard under de kommande tre åren för arbetslivsinriktad rehabilitering. Före sommaren hade vi en debatt där flera av dina partikamrater sade att 3,4 miljarder var helt otillräckligt för detta syfte. Nu är 1 miljard uppenbarligen helt tillräckligt. Var det så att dina partikamrater hade fel före sommaren och att behoven bara är en tredjedel så stora som vi bedömer att de är?

Anf. 224 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Om man läser den socialdemokratiska budgetmotionen – det gläder mig att du gör det – kan man där se att vi när det gäller konkreta åtgärder pekar på mer av rehabilitering *i början* av vårdkedjan. Vi säger inte nej till att det behövs också i slutet av vårdkedjan, så som det är med rehabiliteringskedjan. Problemet är att de pengarna plockas från början av vårdkedjan. Där vill vi alltså föra in mer pengar. Det handlar om 1 miljard kronor under tre år – en rehabiliteringsmiljard tydligt riktad till början av vårdkedjan – och om att kunna utveckla möjligheter att möta de människor som har komplexa problem och som i dag hamnar

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

väldigt långt utanför. I en pågående lågkonjunktur har de ännu svårare att komma in.

Sedan vill jag vara glasklar med att en framtida socialdemokratiskt ledd regering *inte* kommer att acceptera den grundläggande syn som den här utsorteringskedjan innehåller.

Anf. 225 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Okej, i brist på ett annat svar tolkar jag att ni ändå kommer att vilja fortsätta med det här hemska systemet. Så blir det ju om du inte har ett nytt system att föreslå. Vi är lite vana vid den diskussionen. Jobbskatteavdraget var ni ju först emot. Sedan röstade ni för det. Det där är alltså ingenting nytt.

Nu lät det på dig, Veronica, som att du inte tycker att det är fel av oss att satsa 3,4 miljarder, vilket dina kamrater tyckt, och att ni ska ha 1 miljard till. Är det så vi ska tolka det? Du är alltså egentligen för det som ditt parti före sommaren röstade emot. Eller är du emot satsningen på 3,4 miljarder? Kan du reda ut begreppen?

Anf. 226 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Vi tycker att det är bra att man förstärker företagshälsovården. Vi tycker också att det är bra att man ger resurser till landstinget för arbete med rehabilitering, även om man tar från andra viktiga insatser.

Vi vill dock förstärka tidigare i vårdkedjan och när det gäller den samlade rehabiliteringen kring människan. Det gäller alltså samordnade finansiella insatser.

Återigen vill jag vara glasklar: Nej, en socialdemokratiskt ledd regering kommer att riva upp när det gäller stora delar av de systemförändringar som den här rehabiliteringskedjan innebär.

Vi kommer att höja taket. Ekonomisk trygghet kommer att vara reell för fler. Vi kommer att ta bort de snäva tidsgränserna riktade mot den enskilda individen. Vi kommer inte att ha några stupstockar. Vi kommer inte att ha någon avräkning på ersättningen. Vi kommer att fokusera på tidiga reella insatser riktade till individen, med ett samlat ansvar. Det gäller då arbetsgivaren, individen och Försäkringskassan.

Anf. 227 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! När alliansen tillträdde 2006 hade vi 750 000 människor i någon form av sjukfrånvaro. Ett stort problem som jag tror att få förnekare var att alltför många var sjukskrivna alltför länge och att alltför många blev förtidspensionerade, fastän de borde ha erbjudits en chans att komma tillbaka.

Alliansens hela politik går ut på att ge människor en chans att snabbt komma tillbaka och att ge tidig rehabilitering.

Jag har två frågor. Håller Veronica Palm med om att väldigt många människor i onödan var passiviserade genom långa sjukskrivningar och förtidspensioneringar fram till i dag?

Är Veronica Palm i grunden med på den rehabiliteringskedja som vi tvingar fram, med både avstämning och träff med arbetsgivare och rehabiliteringsorgan mycket tidigare? Tre månader är den absoluta deadline för en avstämning som ofta skedde först efter ett år.

Anf. 228 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Man kan välja på vilken sida man ställer sig när man ser ett problem. Om man ser att människor blir sjuka, att de blir sjuka av sitt arbete, att människor faktiskt kan bli sjuka av att vara sjukskrivna kan man välja att ställa sig på olika sidor. Jag väljer att se det utifrån ett samhällsekonomiskt, ett ideologiskt och ett medborgarperspektiv. Då är min utgångspunkt att du som individ som är sjukskriven har rätt till aktivt stöd för att komma tillbaka. Ett aktivt stöd innebär också ett arbetsgivaransvar, inte att släppa arbetsgivaransvaret. Arbetsgivaransvaret, ansvaret från Försäkringskassan innebär inte att jag rycker undan dina pengar och hoppas att du kryper till ditt jobb.

Anf. 229 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Arbetsgivaransvaret är kvar, skillnaden är att Försäkringskassan har rätt att kräva avstämning vid vissa bestämda tidpunkter, vilket man inte hade tidigare. En annan skillnad är att Försäkringskassan inte längre automatiskt prövar förtidspensionering redan efter ett år, som man gjorde med ert system.

Jag ställer samma fråga som föregående talare. Vad är det ni är missnöjda med när vi nu får in aktiva rehabiliteringsinsatser, aktiva uppföljningar och avstämningar tidigare i processen än vad som var fallet under de tolv år då ni hade ansvaret för de här frågorna?

Anf. 230 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Det där är inte riktigt sant. Avstämningsmötena fanns redan innan. Ansvar hos Försäkringskassan för att ha avstämningsmöten med arbetsgivare och arbetstagare fanns redan innan just för att kunna få in tidiga aktiva insatser.

Jag säger inte att det var bra, jag säger inte att det funkade alla gånger. Men där skulle jag vilja lägga ned mer arbete, inte säga att avstämningsmötena handlar om att rycka undan tryggheten och försörjningen för människor. Att ramla ut ur trygghetssystem, att bli utkastad och utförsäkrad ur de gemensamma sjukförsäkringarna handlar inte bara om att man får mindre pengar. Det handlar om att man måste kvalificera sig in i systemet igen. Den som står längst bort från arbetsmarknaden måste kvalificera sig in. Det handlar om att man måste skaffa sig en billigare lägenhet och göra sig av med bilen innan man kan gå till socialkontoret och ställa sig i den kön för att söka socialbidrag, för det är där som man kommer att kunna ha sin försörjning. Detta sker samtidigt som vi går rakt in i en lågkonjunktur och socialbidragskostnaderna ökar i hälften av landets kommuner.

Anf. 231 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Allt var inte bra före oktober 2006, säger Veronica Palm. Det får väl betraktas som dagens understatement. En och en halv miljon människor var i utanförskap vid regeringsövertagandet, som vi hörde av föregående talare, och 750 000 i sjukfrånvaro. Så talar Veronica Palm om att hon går in i en diskussion med en djup ideologisk förankring och med ett människovärdesynsätt. Låt mig upplysa Veronica Palm om att forskningen visar att överdödligheten är ungefär sju gånger större för

dem som är i förtidspension jämfört med åldersmatchade individer i arbete.

Sedan talar Veronica Palm om att vi skulle stå för en mörk människosyn. Då kan man ställa sig frågan: Att ha förtidspensionerade för förtida död, vad är det för en människosyn? Är inte den mörk?

Anf. 232 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Nu tror jag att man måste backa bandet lite för att hänga med här. En positiv människosyn för mig är en syn att alla människor, oavsett om man är byggnadsarbetare – det är också en grupp som har överdödlighet – eller något annat har rätt till ett värdigt liv, och ett värdigt liv är att få rätten att göra rätt för sig. Rätten att få göra rätt för sig är att ha en koppling till det gemensamma, rätten att finnas på arbetsmarknaden. För att komma dit krävs det aktiva insatser och rehabilitering, inte att man rycker undan pengarna för en i tron att någon blir friskare av det.

Det är det som är den grundläggande skillnaden. Vi ser inte några stupstockar, inte någon nedräkning av ersättningen. Vi säger att det finns andra saker. Det är inte bara den enskilde sjuke som bär ansvaret för sin egen rehabilitering.

Anf. 233 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Men det är bara tomma ord, Veronica Palm. Fakta säger att rekordåret 2002, när vi hade flest förtidspensionärer i Sverige, var Försäkringskassan tvungen att gå in och föranstalta om ett så kallat mål för ohälsotalet. Efter regeringsskiftet har detta mål infriats i augusti, fast målet var uppsatt att nås vid årsskiftet. Detta är konkret politik som alliansen har lyckats med. Vad Socialdemokraterna eventuellt hade lyckats med har vi ingen aning om, men om man tittar på det som var tidigare måste man förskräckas över det utanförskap som rådde när vi tog över.

Då återstår min fråga. När Veronica Palm tar till så stora ord som mörk människosyn och utifrån ideologisk utgångspunkt måste jag utmana detta. Vad är det för människosyn att förtidspension i denna stora omfattning skulle vara bättre för människor och medborgare ur, som du nämnde själv, ett samhällsekonomiskt, ideologiskt och medborgarperspektiv? Jag vill inte dö som förtidspensionär. Det tror jag ingen vill.

Anf. 234 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Jag vill erinra Finn Bengtsson om hans partikamrat Anders Borg som vid ett flertal tillfällen har sagt att effekterna av den politik som den här regeringen för när det gäller jobben, arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik och att få människor tillbaka i arbete, kommer att märkas om ungefär två år. Det är nu, det är nu när vi står inför en lågkonjunktur. Det som har skett under den här tiden är effekten av det som vi pratade om tidigare, de tydliga avstämningsmötena, att sätta upp tydliga mål, att säga att människor måste få vara välkomna tillbaka till arbetsmarknaden.

Återigen: Jag är inte nöjd med allt som har varit tidigare, men vägen tillbaka är inte att skrämma bort människor och dra undan deras ersättning. Vägen tillbaka var precis det som den förra regeringen påbörjade, alltså tydlig fokusering på att ge människor möjlighet att komma tillbaka i arbete. Det ser vi effekterna av, och det gläds vi åt tillsammans. Men

jag är orolig för de effekter som den här nya politiken kommer att ge, och ger redan nu.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 235 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! För det första får jag välkomna att Socialdemokraterna äntligen har släppt den oerhört hårda låsning som de haft tidigare och som har gjort att vi inte kommit fram till direktiv för att kunna få en utredning om socialförsäkringen. Det välkomnar vi från samtliga allianspartier, tror jag.

För det andra vill jag ge dig rätt i att det är ett systemskifte som vi har infört, ett systemskifte från ett evighetslångt utanförskap där man inte kunde få hjälp och där man fortfarande efter ett år kanske inte hade de kontakter som Veronica Palm verkar tro var de allena saliggörande förr i tiden, till att vi i stället gör en historisk satsning på rehabilitering för att hjälpa människor att komma tillbaka. Då behöver man inte, som Veronica sade, krypa slagen och rädd till sitt arbete utan rak i ryggen och med glädje kunna gå tillbaka till sitt arbete.

Det handlar också om att minska antalet sjukskrivningar, och det handlar om en minskning av antalet i sjuk- och aktivitetsersättning. Vi har infört ett systemskifte bort från en människosyn med människor i passivitet och omöjlighet att komma tillbaka till en tro på människor, att alla kan vara med och bidra.

Anf. 236 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! En kvinna, 44 år, i Växjö som lider av en allvarlig skada i armen som hon har åsamkats i sitt arbete när hon var 19 år har varit sjukskriven sedan dess. Till och från får hon kraftiga smärtanfall och säger själv: Jag skulle gärna vilja jobba lite grann. Det vore väldigt bra för mig, men jag kommer inte att kunna arbeta speciellt mycket, och jag kommer att behöva bestämma över min egen arbetstid. Den kvinnan, som nu står med beskedet att hon är utförsäkrad, har jag svårt att se att Fredrick Federley kan se i ögonen och säga: Gå till ett nytt arbete rak i ryggen!

Det handlar inte om huruvida man är rak eller böjd i ryggen. Det handlar om vilken syn man har på människor. Blir folk friskare av att man tar deras pengar?

Anf. 237 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Nej, folk blir inte friskare av att man tar deras pengar, däremot av att man lösgör resurser för rehabilitering så att de har möjligheter att komma tillbaka. Från alliansens sida kommer man nu att införa generösa system som är betydligt mer flexibla än de som Veronica Palm var med och införde tidigare. De möjliggör att man kan arbeta mer när man kan, mindre när man inte kan och därtill tjäna lite extra pengar.

Det som kanske är mest slående i hela Veronica Palms anförande på sex minuter är att hon inte med ett enda ord sade vad det egentligen är ni vill, bara vad ni inte vill.

Det är klart att det är lätt att säga: Jag vill inte ha regn på min semester, jag vill inte ha slut på pengar på min semester, jag vill inte att glassen ska vara slut på min semester, jag vill inte att någon i familjen ska vara sur på min semester. Men vad är det du egentligen vill, och hur vill du ta

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

dig till detta som du inte vill? Inte med ett ord kommer du fram till detta. Kanske har det sin grund i att Socialdemokraterna på två år inte arbetat seriöst med de här frågorna, för man har satt sig i en politisk låsning. Det har också gjort att vi inte kommer framåt med den utredning som är så oerhört viktig för framtiden och där vi hoppas att Socialdemokraterna nu ska vara konstruktiva.

Anf. 238 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Vi vill höja taket i socialförsäkringen, vi vill ha en aktiv rehabilitering i början, vi vill ha mer fokusering på individen, vi vill ha tydliga avstämningsmöten med ett gemensamt ansvar mellan arbetsgivare, Försäkringskassan och den sjuke individen. Det är några konkreta saker som vi har sagt hela tiden. Vi vill inte ha några stupstockar och nedräkning av pengar. Visst har jag sagt det, och visst är det så att vi för de samtalen.

I vår budgetmotion kan man tydligt se att vi har ett ganska långt resomang om hur vi vill att vägen dit ska gå. Men det är inte vi som lägger fram propositioner. Vi måste också som opposition kunna få agera när man genomför ett, som Fredrick Federley säger, systemskifte i den grundläggande välfärdspolitiken, som sjukförsäkringen är.

Lösgör det pengar? Ja, det lösgör ganska mycket pengar att dra undan de här ersättningarna för folk. Men dessa pengar använder ni ju till att sänka skatten för dem som tjänar allra mest. Visst lösgör det pengar, men det är ingenting som kommer de sjuka människorna till del.

Anf. 239 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Det är ju så med sjukdom att man inte är antingen hundra procent sjuk eller hundra procent frisk. Det är där människosynen kommer in.

Om man tror på människan och satsar på det friska hos människan, vinner man mer framgång än om man fokuserar på ersättningen och att ersättningen ska vara lång, evighetslång, att taket är högt, att ersättningarna är generösa och rikliga, att standardtryggheten består.

Det är tron på att människan av inneboende kraft ska kunna återvända till arbetslivet som är den springande punkten.

Anf. 240 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Det finns en koppling mellan en ekonomisk trygghet som är så pass god att man inte behöver gå från hus och hem, att man inte behöver sälja sin bostadsrätt för att kunna söka socialbidrag, och möjligheten att våga.

Helena Rivière säger att den människa som har gått från en arbetsplats ska komma tillbaka till samma. Det kanske är så att man behöver omskolning, att man behöver få möjlighet att ta nya kliv i sitt liv. Man kan då välja två sätt att se på det, antingen att stödja den här människan så att hon kan komma tillbaka – då har man trygghet och trygga människor vågar – eller så kan man säga att om vi sparkar lite till kanske hon tvingas ut att pröva någonting annat. Jag väljer det förstnämnda, både för att det är mest humant och för att det är mest ekonomiskt effektivt ur ett samhällsperspektiv.

Anf. 241 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Att gå från hus och hem – i min värld blir 90 procent friska efter tre månader, och efter tre månader är man nog inte ruinerad i de flesta fall.

Socialdemokraternas tes är att man ska ha möjlighet att våga, att trygga människor vågar. Jag har alltid undrat över den mekanismen, för om människorna är alltför trygga, vad har de då för anledning att våga?

Anf. 242 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Det kan man fundera på, men alla bevis säger det motsatta. I samhällen som har ett inlåsningsystem, ett dogmatiskt system, ett fattigbidragssystem, där vågar man inte.

Sverige har den mest flexibla och rörliga arbetsmarknaden, inte för att folk känner sig tvingade att våga utan för att man känner en trygghet. Man vågar testa, vågar gå en vuxenutbildning som gör att man även som vuxen kan starta på nytt.

Vi har en arbetslöshetsförsäkring, eller åtminstone delar kvar av en arbetslöshetsförsäkring, som gör att man känner sig trygg om en olycka skulle inträffa. Till detta har vi en öppen ekonomi, en av världens mest öppna ekonomier som hela tiden slår på internationella konjunkturer. Men vi klarar det just för att vi har ett grundläggande välfärdssystem som gör att människor känner: Jag får vara med, jag är viktig, min insats är viktig. Det är den grundläggande skillnaden. Man kan välja att ha ett låglönesamhälle med bidrag bara till dem som har det sämst ställt eller ett välfärdssamhälle där alla har rätt att göra sin del för det gemensamma.

Anf. 243 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Veronica Palm tog i väldigt starkt i sitt anförande, och förmodligen syftade det till att skyla över Socialdemokraternas misslyckande vid makten.

Socialdemokraternas styre präglades av många, långa och passiva sjukskrivningar. För att råda bot på de skenande sjukskrivningstalen införde man en automatisk förtidspensionering av människor som hade varit sjukskrivna i ett år – en stupstock, skulle man kunna säga för att använda Veronica Palms egna ord, efter ett års passiv sjukskrivning. Man gick från 80 procent i sjukpeng till 64 procent i sjukersättning. Människor tvingades i många fall från hus och hem.

140 personer per dag förtidspensionerades under Socialdemokraternas tid vid makten. Jag frågar bara: Varför?

Anf. 244 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Det som händer nu är att den borgerliga majoriteten i riksdagen väljer att ta bort den tillfälliga sjukersättningen. Då måste jag få fråga: Vad händer med dessa människor? Man brukar säga att det är 1 procent som kommer tillbaka i arbete. Det är alldeles för lite, alldeles för lite insatser och de är alldeles för mycket lämnade åt sitt öde. Jag håller helt med om det. Men vad händer med de 19 000 människor som 2010 går ut i vadå – i ingenting, i någon form av sysselsättning till någon form av ersättning eller socialbidrag?

Anf. 245 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Nu var det jag som ställde en fråga till Veronica Palm.

Jag har träffat och pratat med hundratals, kanske till och med tusentals, människor som Socialdemokraterna förpassade ut i förtidspension. De ställer en fråga: Varför, varför, varför gjorde man detta?

Varför införde Socialdemokraterna en stupstock efter ett års sjukskrivning? Människor tvingades gå från 80 procent i sjukpeng till 64 procent i sjukersättning, och många tvingades lämna hus och hem. Varför gjorde man detta? Den frågan vill jag och landets över 430 000 förtidspensionerade ha svar på.

140 personer per dag förtidspensionerade ni bort i ett permanent utanförskap. Jag och de vill veta varför.

Anf. 246 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Sanningen är den att det som den socialdemokratiska regeringen valde att göra när sjukskrivningstalen ökade var att säga att vi måste hitta vägar. Då kan man välja vilka de vägarna är. Den socialdemokratiska regeringen valde tidiga avstämningsmöten, mer av resurser på Försäkringskassan för att kunna möta de här människorna så att de inte ska tvingas ut i en förtidspension som de ibland inte behöver. Vissa människor behöver det, medan andra inte behöver det.

Mer av tydliga och tidiga insatser och avstämningsmöten, som visar sig ha gett effekt och att ohälsotalen minskar, var vad den socialdemokratiska regeringen valde.

Jag vill återigen säga att när jag i början av mitt anförande valde att peka på siffror på hur många människor som i dag finns i sjukersättning och som är sjukskrivna var det för att säga att jag är orolig och att vi har ett gemensamt ansvar för det.

Anf. 247 GUNVOR GERICSON (mp):

Herr talman! Sjukförsäkringen blev allmän 1955. Många är de människor som genom åren har behövt och fått hjälp via det systemet. Veronica Palm nämnde förut hur många det är som finns där i dag, hur många människor av kött och blod som faktiskt har stöd av det här systemet.

Den moderatledda regeringen har nu suttit vid makten i två år. Ni har konsekvent använt ordet utanförskap, så även i dag. Men med er politik börjar nu det verkliga utanförskapet synas, människor som ställs utanför både arbete och sjukförsäkring eller arbetslöshetsersättning, a-kassa. Det är vad jag kallar verkligt utanförskap.

Den 4 juni beslutade vi här i kammaren om ett nytt sjukförsäkrings-system. De reglerna har Moderaterna nu drivit igenom med Folkpartiet och de andra på släptåg. Det leder till en ökad osäkerhet och en ökad rädsla som försvårar läkeprocess och tillfrisknande. De gamla reglerna var inte bra, men det blir inte bättre av att riva upp sömmarna och sätta dit nya lappar i den luggslitna överrocken när det blåser hårt och kallt som i dagens höstrusk.

Det här är ju ett system som ska fungera när man behöver det som bäst. Man ska inte behöva slåss för sin rätt. Man ska veta vilken rätt man har. Många är de människor som har mejlat och hört av sig till mig som inte känner trygghet i fråga om vilka regler som faktiskt gäller.

Det allra bästa är naturligtvis att inte behöva trygghetssystemen, att inte bli sjuk eller att inte råka ut för en olycka och skadas på sin arbetsplats. Men det händer, och då behöver vi ha system som människor kan känna tillit till och veta att de faktiskt fungerar. Både som anställd och som företagare ska man kunna känna tillit till att försäkringen fungerar.

Vi behöver börja om från början. Vad är det för problem som ni i den moderatledda regeringen vill lösa med snävare tidsgränser? Att inte få rätt till förlängd sjukersättning, vilka problem löser det? Att inte veta vilka regler som gäller och tvivla på om beskedet som ges från handläggaren är rätt, vilka problem löser det? Nej, det leder till ökad otrygghet, och det blir ingen friskare av.

Miljöpartiet har föreslagit ett helt nytt system, med *en* dörr in. Du som blir sjuk eller arbetslös vänder dig till ett och samma kontor för att få en skräddarsydd insats just för dig. Det kallar vi arbetslivstrygghet.

Flera av remissinstanserna kritiserade de nya reglerna inför beslutet. Framför allt gällde det den diagnosbaserade skillnaden i ersättning för långtidssjuka, den försämrade anställningstryggheten för sjukskrivna och den rättsosäkerhet som följer av att regelverket är så svåröverskådligt och svårtolkat.

Det är därför mycket bra att TCO har skrivit till Cristina Husmark Pehrsson och påtalat de signaler som kommer från medlemmarna i deras förbund om att reglerna är krångliga och att de inte tillämpas likartat över landet. Många upplever att de inte själva kan skapa sig en bild av vilka rättigheter man har som sjukskriven. Flera fall beskriver situationer som närmast kan sägas vara rättsvidriga, då enskilda fått sänkt ersättning trots diagnoser som gör dem fullständigt arbetsförmögna. Det är ju arbetsförmågan man ska ta ställning till, inte sjukdomen i sig.

TCO skriver vidare: Dessutom har reglerna i den så kallade rehabiliteringskedjan, där den enskilde redan efter ett halvårs sjukskrivning kan bli av med sin anställning och då hänvisas till att söka arbete på den reguljära arbetsmarknaden, ökat den oron ytterligare.

Miljöpartiet delar TCO:s och de andra fackförbundens oro över utvecklingen och befarar att de här förändringarna inte bara leder till minskad rättssäkerhet och effektivitet i försäkringen, utan också till att många sjukskrivna får en sämre hälsa på grund av ökad ekonomisk press och osäkerhet. Som bekant är Ekonomisk och social trygghet ett av folkhälsopolitikens målområden. Det är inte taget ur luften utan bygger på vetenskaplig forskning.

Regeringen har flera gånger gått in och sagt att Försäkringskassan tolkar reglerna fel. Det är orimligt att personer som är sjuka och handläggare på Försäkringskassan får klä skott för de här ogenomtänkta förslagen från regeringen. Miljöpartiets förslag om en verklig arbetslivstrygghet är en bättre medicin för de sjuka än hårdare regler med sänkt sjukersättning och utsorteringsregler som till exempel de här sex månaderna.

Vi förespråkar en modell som är mer lik den man har i Norge. Det är mer en helhetssyn på människan där man slår ihop försäkringskassa och arbetsförmedling, och alla ersättningsarna läggs i en påse, så att man får en dörr in.

Anf. 248 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är mycket intressant att lyssna till Gunvor G Ericson som företrädar Miljöpartiet och också bär ett ansvar för misslyckandet under förra regeringen.

När man kritiserar den här regeringen, vilket naturligtvis är oppositionens roll, men gör det utifrån det här synsättet blir jag lite förvånad. Det är som att man inte kan ta till sig att människor faktiskt fick bli ännu mer arbetsoförmögna därför att de inte fick den rehabilitering eller den vård de behövde. Det misslyckandet ledde till det utanförskapet. Nu ser man att regeringen vill ha ett nytt tankesätt, det vill säga att när jag blir sjuk och får en åkomma ska sjukvården ge mig bästa möjliga vård så snabbt som möjligt så att jag kan börja jobba igen. Vad är det för fel på det, Gunvor G Ericson?

Anf. 249 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren lyssnade tydligen inte på det jag sade. Jag sade att jag tycker att vi ska börja om från början och utreda det här systemet. Ni har haft två år på er att tillsätta den socialförsäkringsutredning som vi faktiskt tillsammans var överens om förra mandatperioden. Jag vill minnas att den här kammaren i december 2004 röstade för en socialförsäkringsutredning. Miljöpartiet var överens med de fyra borgerliga partierna om att en sådan skulle tillsättas. Det gjordes inte under förra mandatperioden, men ni har haft två år på er att göra det.

Jag var faktiskt väldigt tydlig när jag sade att jag tycker att vi ska börja om från början i stället för att lappa och laga den här trasiga överrocken, där ni nu har sytt på några nya lappar och sprättat upp några sömmar så att man ändå inte får skydd när det blåser snålt i regnet.

Anf. 250 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Vad är logiken i detta när vi talar om vilket tankesätt man har. Om min bil går sönder och jag lämnar in den på min verkstad hemma kan jag väl inte om det tar tid ägna mig åt att säga att nu får vi ordna lite regler så att jag får en hyrbil. Det som gäller är ju hur vi ska vi få min bil lagad. Det är ju det som det handlar om.

Det är som att säga till människor: Var du sjukskriven! Samhället kan inte ge dig vård. Vänta du! Ha ångest och oro i stället för att få den behandling du behöver nu och den rehabilitering du behöver sedan!

Det låter ungefär som om den borgerliga regeringen inte har någon sjukersättning alls. Det har vi ju visst det. Men vi har bestämt stationer för den enskilda människans skull, inte för något systems skull. Det hoppas jag att vi kan vara överens om, att sjukvård och sjukvårdsförsäkring är för patienternas skull, inte för något systems skull. Därför måste vårt tankesätt sättas i relation till det tankesätt Gunvor G Ericson och hennes parti var med om förra mandatperioden.

Anf. 251 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren sitter i regeringen. De är vi som är i opposition.

Den enskilda människan är utgångspunkten för våra förslag. Den enskilda människan ska ha rätt att begära samtal. Det har ni yrkat avslag på. Nu är det bara Försäkringskassan som kan ta ställning till om det ska

vara ett samtal eller inte. Våra förslag bygger på att den enskilda människan också ska få makt att begära ett avstämningssamtal.

Vi förde till en sjukskrivningsmiljard under förra mandatperioden. Det är bra att ni har fortsatt. Men det räcker inte. Det som händer nu är att Försäkringskassan inte längre köper rehabtjänster. Ergonomicentrum i Eskilstuna varslar all sin personal. De människorna har inte fått hjälp i motsvarande grad inom sjukvården i landstinget i Sörmland. Jag hade hoppats att de skulle få det, men så har inte skett.

Tyvärr fungerar inte de förändringar ni har genomfört.

Anf. 252 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! När det blåser hårt och kallt ömmar Gunvor G Ericson med vackra ord för de svaga. Det gör hon genom att slå på dem som kanske löser de svagas problem. Låt oss titta på budgeten som lades fram 2007 och jämföra den med budgetförslaget som har lagts fram i år. Det är fråga om en ökning på över 4 miljarder på hälso- och sjukvård av alliansregeringen samtidigt som det är en minskning över samma år på utgifter för ersättningar till arbetsoförmögna på över 10 miljarder. Det är 6 miljarder netto som de svaga kan få sig till del.

Vad är det Gunvor G Ericson i samarbete med Socialdemokraterna kommer att ha för bidrag att ge till dem som uppenbarligen behöver bidragen? Är det ekonomi som löses med hjälp av friår, där man inte arbetar alls, eller är det gigantiska ofinansierade förslag till infrastruktur-satsningar och miljö-satsningar? När räkenskapens dag kommer blåser det hårt och kallt för de svaga. Jag vill veta hur Gunvor G Ericson ska finansiera detta med hjälp av Socialdemokraterna utan att höja skatten.

Anf. 253 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Vi i Miljöpartiet och Socialdemokraterna kommer inför nästa val att skriva ihop oss om ett gemensamt förslag. Vi kommer att förtydliga vad vi kommer att gå till val på. Det jobbet är vi inte färdiga med. Vi kommer att sätta oss i arbetsgrupper som ska ha till uppgift att förtydliga. Finn Bengtsson kommer att få svar, men jag kommer inte att ge det svaret här och nu.

Däremot kommer jag att ta mig friheten att fortsätta att kritisera regeringen när jag tycker att man inte tar hänsyn till och löser de svagas problem. Folkhälsopolitiken, som Finn Bengtsson också är väl medveten om, går faktiskt ut på att skapa förutsättningar för att utjämna de skillnader som finns i ohälsa. Det är vad jag tycker att man ska jobba mer med så att människor slipper komma in i systemet. Det är alldeles för stort fokus på dem som finns i systemet i stället för att människor inte ska komma in i systemet över huvud taget.

Anf. 254 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är här för att tala om socialförsäkringspolitik. Den moderatledda regeringens socialförsäkringsminister har bidragit från sitt ansvarsområde med netto 10 miljarder över två år till ökad välfärd. Det är rimligt att kommunicera att fler ska arbeta och att de som behöver hälso- och sjukvård också kan få den. Vi ska ha en ekonomiskt rimlig trygghet att ge dem.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

På vilket sätt ska de förslag som Miljöpartiet lagt fram på en rad andra områden finansieras, till exempel friåret där man inte arbetar och andra betalar för det eller stora ofinansierade satsningar som kan vara vällovliga till orden men där pengarna måste tas någonstans ifrån utan att skatterna höjs? Jag fruktar att vi kommer att få se en minskning av möjligheterna till att ge ekonomiskt bistånd till just de svaga och utsatta, som tyvärr Gunvor G Ericson säger sig ömma för när det blåser kallt. Vi har också risken av att vi faktiskt befinner oss i en lågkonjunktur när ni ska lägga fram era förslag tillsammans med Socialdemokraterna. Jag är lite intresserad av att på förhand få veta hur ni tänker lösa detta.

Anf. 255 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! De som står allra längst från arbetsmarknaden har också haft svårast att komma in, trots att det har varit en högkonjunktur. Andelen funktionshindrade bland de arbetslösa som inte har fått jobb är högre nu än för tre fyra år sedan. Det beror på att när fler och fler kommer ut i jobb är det inte de som står längst ifrån som har lättast att få jobben.

Kostnaderna för socialavgifterna har sänkts. Det är bra att fler människor får jobb, men problemet är att ni har använt pengarna till att sänka skatterna. Vårt friår är ett sätt för människor att göra något annat, kanske till och med i förebyggande syfte så att de inte hamnar i sjukdom. Det är väl ändå positivt att kunna stanna kvar i arbetslivet längre.

Anf. 256 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Vi i alliansen vill hjälpa de 430 000 människor som den socialdemokratiska stupstocken efter ett års sjukskrivning förpassade ut i ett permanent utanförskap och i förtidspensionering tillbaka till social gemenskap genom att skapa en trygg och flexibel sjukersättning där de förtidspensionerade får möjlighet att förvärvsarbeta, engagera sig ideellt och utbilda sig utan att rätten till sjukersättning eller förtidspension ifrågasätts.

Miljöpartiet tillstyrker förslaget, och det är jag glad för. Men tillsammans med de andra oppositionspartierna skriver man i sin motion att man bara vill se detta som ett tillfälligt försök. Den formuleringen, det ställningstagandet, oroar många och riskerar att många inte vågar söka sig tillbaka till en social gemenskap via ideellt arbete, utbildning eller förvärvsarbete. Kan inte Gunvor G Ericson i dag deklarerat att Miljöpartiet inte ser detta som ett tillfälligt försök? Det skulle lugna många.

Anf. 257 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Tänk om vi hade fått tillsätta den parlamentariska socialförsäkringsutredningen så att vi i bred politisk enighet hade fått diskutera sådana förslag. Då hade vi kanske nått en samsyn om hur man ska göra så att det blir stabila socialförsäkringssystem, som Gunnar Axén efterlyser.

Att inte veta vilken rättighet man har ger naturligtvis en stor otrygghet. Men det finns också en hel del tekniska svårigheter i det förslag som vi har sagt ja till. Vi vill då utvärdera och säga att det är rimligt att det blir de effekter vi hoppas på, att människor vågar pröva arbete, att människor med sjukdomar som går i skov med behov av stor flexibilitet kan få komma tillbaka under korta perioder.

Anf. 258 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Vi kommer säkerligen att få se en parlamentarisk utredning. Var så lugn för den saken. Men nu pratar jag om de 430 000 människor som drabbades av den socialdemokratiska stupstocken, som förpassades till ett permanent utanförskap. Nu vill vi ge dem en möjlighet att arbeta, engagera sig ideellt och utbilda sig utan att deras rätt till förtidspension ska ifrågasättas.

Miljöpartiet tillsammans med de andra oppositionspartierna säger att detta bara ska vara ett tillfälligt försök. Nu tror jag inte att så kommer att ske. Men det är klart att en del oroar sig för att Miljöpartiet en gång i framtiden kommer att få möjlighet att bestämma över regeringspolitiken. Många är då rädda för att söka sig tillbaka till den sociala gemenskap ett arbete, en utbildning eller ett ideellt engagemang kan erbjuda.

Jag har alltid uppfattat Gunvor G Ericson som en klok och förnuftig kollega. Jag skulle vilja höra att Gunvor G Ericson nu kan deklarera att Miljöpartiet inte ser detta som ett tillfälligt försök så att så många som möjligt kan söka sig tillbaka till en social gemenskap.

Anf. 259 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag får tacka så mycket om Gunnar Axén anser att jag är en klok kollega. När det gäller den här frågan, att faktiskt pröva och utvärdera, är det mitt sätt att försöka vara klok. Det handlar om att tänka efter hur vi kan göra. Det är en ny princip. Hur kan vi se om det behöver ske en omprövning?

Detta är inte fel. Vi är inte emot. Det är därför vi har skrivit i motionen att det är bra att regeringen inför denna möjlighet. Jag har själv pratat med många människor. Det är inte rädsla att våga pröva som jag möter, utan rädslan handlar om att regeringen har ändrat reglerna så många gånger att de är rädda för att bli utkastade.

Den viktigaste frågan nu är att nå en bred politisk samsyn, att tillsätta socialförsäkringsutredningen så att det inte blir en vindflöjel mellan varje val med systemskiten. Kanske kan vi nå en bredare överenskommelse.

Anf. 260 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Gunvor G Ericson när hon säger att det nuvarande systemet är så otydligt att det leder till att fler blir sjuka och sjukskrivna. Då måste det förra systemet ha varit skrivet på något hemligt språk som inte gick att tyda över huvud taget, när vi vet hur många som verkligen blev sjukskrivna och förtidspensionerade under det systemet.

Då föreslår Gunvor G Ericson tillsammans med de övriga i oppositionen att man ska införa rehabiliteringsutredningar och avstämningsmöten för att komma till rätta med sjukskrivningarna. Det fungerade ju inte tidigare. Då undrar jag: Vad är det som får Gunvor G Ericson att tro att det ska leda till färre sjukskrivningar i framtiden?

Anf. 261 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! När kravet på rehabiliteringsutredning och avstämningsmöten infördes var det i en period när Försäkringskassan stod inför en väldigt stor omorganisering. Försäkringskassan har fortfarande ett tufft uppdrag att klara av. Vi har sett i revisionsrapporter när det gäller rehabi-

literingsutredning och avstämningsmöten att det behövde göras ytterligare saker.

Men ni har inte heller tagit bort avstämningsmöten. Det ni har gjort är att förflytta makten till Försäkringskassan. Den enskilda individen har inte rätt att begära avstämningsmöten. Arbetsgivaren har inte rätt att begära avstämningsmöten.

När det gäller de här två detaljerna i det stora hela tycker jag att det hade varit rimligt att alla tre parter skulle ha haft möjlighet att begära. Då tror jag att det hade varit enklare att få till de här samtalen. Det behövs en bred samverkan för att det också ska finnas arbetsplatser som de här personerna ska kunna komma till.

Anf. 262 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra vad Gunvor G Ericson säger. Ena stunden uttrycker hon sig positivt om arbetsgivaren och arbetsgivarens möjligheter i detta. I ett annat sammanhang säger hon att det kommer att bli sämre för dem som är sjuka därför att man nu kan bli utkastad efter sex månader. Det stämmer inte, Gunvor G Ericson. Det var mycket svårare tidigare, för då hade man en möjlighet att bli utslängd och avskedad efter i praktiken tre veckor.

Nu har vi förlängt detta, och möjligheten att ha sin fortsatta anställning under tiden man rehabiliteras är egentligen förlängd hur länge som helst om man står under rehabilitering. I detta sammanhang har du alltså fel, Gunvor G Ericson.

Anf. 263 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Vad som är rätt och fel i det här, Solveig Zander, tror jag inte att vi är ense om.

I den nya lagen står det att man efter sex månader ska prövas mot hela arbetsmarknaden. Det innebär ju att om man inte kan omplaceras inom det egna företaget kommer man att riskera att åka därifrån.

Det är väldigt viktigt vilka signaler man sänder. Att man har tagit bort arbetsgivarnas ansvar för rehabiliteringsutredning är vi överens om. Men ansvaret för att utreda behöver inte betyda att arbetsgivarens ansvar ska upphöra. Arbetsgivaren behöver ha ett reellt ansvar. Det innebär att man ska medverka till att anpassa arbetsplatsen.

Men det handlar inte bara om de individer som blir sjuka. Företagarförbundet har sagt att det som behövs är också hjälp på arbetsplatsen med att inplacera.

Anf. 264 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson tar upp osäkerhet och ökad rädsla. Såvitt jag förstår vill du möta denna osäkerhet och denna rädsla med en sorts garanti för långvarig sjukskrivning eller långvarig ersättning. Det är den tryggheten det handlar om.

Men jag vill säga som Chatrine Pålsson Ahlgren: Det är ett annat tänkesätt vi formulerar i den nya sjukförsäkringen. Det är att människor ska få tillit till sig själva, att de ska få känna den självrespekt som det är att vara subjekt i sina liv också som sjuka. Var finns din tro på människan i din tes?

Anf. 265 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Ja, Helena Rivière, det är ett systemskifte som ni genomför. Men man kan inte få människor att känna tillit genom att skapa osäkerhet och rädsla. Man kan få människor att känna tillit genom att människor känner till vilka spelregler som gäller, känner att det finns en möjlighet att påverka, känner delaktighet och inflytande.

Nej, det vårt förslag innebär, det min människosyn bygger på, är att skapa förutsättningar, att samhället har ett ansvar för att skapa förutsättningar för att människor ska kunna få en verklig arbetslivstrygghet. Där tycker vi att saken ska ligga, inte att pressa människor hårdare genom sänkta ersättningar.

Anf. 266 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Förutsättningarna för människor ligger just i att de själva får bidra till att ta hand om sin sjukdom i samarbete med Försäkringskassan, med arbetsgivaren och med alla inblandade. Den enda verkliga trygghet som finns är tryggheten i den egna förmågan och tilliten till sig själv.

Anf. 267 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Människor kan och vill om de ges förutsättningar att få göra det. Det står till och med i Miljöpartiets partiprogram. Det är den människosynen som präglar mig.

Vad är det då att ge de här förutsättningarna? Det är inte att skapa en ekonomisk och social otrygghet. Det är att skapa stabila försäkringsregler så att man vet: Det här är vad jag har rätt till, det här är mina skyldigheter, det här är en trygghet om jag blir sjuk. Det är inte att som nu känna: Vad är det för regler som gäller egentligen?

Den här oron är verklig. De människor som inte får förlängd ersättning, som blir utförsäkrade från arbetslöshetsförsäkringen, som blir utförsäkrade från sjukförsäkringen, tvingas gå till socialen. De känner ett verkligt utanförskap.

Anf. 268 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Monika säger till Helsingborgs Dagblad i veckan: Plötsligt öppnas en möjlighet. Jag har förtidspension, men nu kanske jag kan få börja studera och förkovra mig, nu när det blir möjligt efter nyår.

Olle arbetar som busschaufför och har en sjukersättning på 50 procent. Han berättar att han tvingas säga nej när arbetsgivaren har frågat om han kan ta en extra körning någon dag över sina 50 procent. Men det har Olle inte vågat, även om hälsan den dagen hade medgivit det.

Risken hade varit att med de regler som finns i dag, fram till den 1 januari 2009, bli klassad som helt arbetsför. Dagens regler straffar alla dem som trots viss ohälsa vill försöka.

I dag är människor rädda att riskera hela sin försörjning. Den risken vågade Olle inte ta. Men efter nyår kan Olle, om riksdagen beslutar som regeringen hoppas, ta den där extra dagen när han känner att han kan jobba utan att riskera sin inkomst. Tvärtom kommer han då att kunna tjäna över 42 000 kronor per år utan att ersättningen alls minskar.

En kvinna frågar om hon med de nya reglerna kan få studera på universitetet med sjukersättning. Ja, självklart kommer hon att få det. Det

kan vara hennes möjlighet att få komma tillbaka till arbetsmarknaden. Hon kan till och med få starta eget.

Är det då rättvist, frågar någon, att man får studera med sjukersättning? Är det rättvist att både få jobba med lön och få behålla sin sjukersättning? Visst kan man ställa sig de frågorna. Men ja, jag tycker att det är rättvist. Vi har en skuld till många av de människor som förtidspensionerats på grund av samhällets och politikernas tillkortakommanden. Man har inte fått hjälp. Tiden har bara gått. Insatserna har lyst med sin frånvaro. Att få känna sig behövd och vara delaktig är en viktig del av våra liv.

Fru talman! De som berättar om sina positiva reaktioner är några av alla de 600 personer med sjukersättning som jag har mött de senaste veckorna. Dessutom har flera hundra personer under denna korta tid ringt till departementet för att fråga vidare om sina möjligheter. Behovet är enormt.

Bakgrunden till att regeringen har lagt fram förslaget om att man med sjukersättning ska kunna få arbeta, studera eller engagera sig ideellt utan att rätten till sjukersättning någonsin kommer omprövas är alliansens absoluta löfte. Det är, förutom kloka synpunkter från många människor, också rapporter från bland annat Riksrevisionen och Socialförsäkringsutredningen, som tillsattes av den socialdemokratiska regeringen.

Riksrevisionens rapport heter *Förtidspension utan återvändo*. I den redovisas att mindre än en procent av de nästan 550 000 personerna med sjukersättning lämnar försäkringen för att arbeta. Det är vanligare att man lämnar försäkringen på grund av att man går in i ålderspension eller avlider.

Socialförsäkringsutredningen, som alltså tillsattes av den förra regeringen, hade enligt direktiven i uppdrag att göra "en genomgripande analys av socialförsäkringarna i ett brett perspektiv" och vidare "analysera socialförsäkringarna, deras brister och förtjänster". Den utredningen överlämnades till mig för två år sedan. Jag kan bara konstatera att bristerna stod som spön i backen. Förtjänsterna lyste med sin frånvaro.

Jag läser i utredningen att sjukförsäkringen har tillåtits bli en parkeringsplats för problem som den inte var avsedd för. Att vara långtidssjukskrivna var som att gå ned i ett svart hål av väntan. När det gällde att beskriva hur rehabiliteringen fungerade jämför man den med "ett lidandets historia". Det är en ohygglig sanning som väldigt många i dag tvingas leva med.

Med de regler som tidigare rådde skulle alla prövas mot en sådan här sjukersättning inom ett år. Detta resulterade i, som vi har hört tidigare i debatten här, att 140 personer om dagen i tio år fick ett beslut om sjukersättning – oftast för att de hade klart behov av det och hade en klart nedsatt arbetsförmåga, men andra fick det mot sin vilja. Vi kan läsa i Aftonbladet i dag: "Kampen är över. Eva Borg tvingades till pension – nu får hon äntligen jobba igen."

En sjukersättning innebär att man får 64 procents ersättning. Man får inte delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Man får inte del av någon arbetslivsinriktad rehabilitering. Det är ett sakligt skäl för uppsägning. Här fick arbetsgivarna ett redskap som säkert många som jobbade och hade ont inte önskade sig. Många låstes in i ett permanent utanförskap – kom ihåg att det var 1 procent av de 550 000 som kom tillbaka – och

man kastade bort nycklarna. Anna i Uppsala sade till Dagens Nyheter i tisdags: ”Vi är bortglömda.”

Fru talman! För många har det känts otryggt att ta steget från sjuksättning till arbete eller studier. Det handlar självklart om ekonomi och trygghet, men också om att man är osäker på vad man faktiskt orkar. Tidigare har man inte vågat pröva, med risk för att förlora sin ersättning, för så var reglerna, och så var det för Olle.

Om två veckor kommer förhoppningsvis en enig riksdag att bifalla den proposition som regeringen har lagt fram. Det innebär att det för alla de drygt 430 000 personerna med permanent sjuksättning beviljad före den 1 juli ska vara möjligt att arbeta, studera eller engagera sig ideellt med bibehållen rätt till sjuksättning. Förslaget är generöst, flexibelt och tryggt.

Det handlar om att ge alla dessa personer en ny chans. Det kan bli den vändpunkt som så många har efterfrågat. Jag hoppas och tror att vi kan få ett klart besked redan i dag i denna kammare, så att jag när jag går ut och träffar nya grupper med förtidspensionärer ska kunna säga att det står en enad riksdag bakom beslutet.

Jag blev orolig när jag hör hur Gunvor G Ericson svävar om att detta ska utvärderas. Då säger hon samtidigt: Vi får se vad utvärderingen säger.

Ge de här grupperna, som har farit så illa, en andra chans!
(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c) samt Ulf Nilsson (fp) och Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Anf. 269 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Tack, Cristina Husmark Pehrsson, för ett utomordentligt bra anförande! Jag kan bara lägga till att jag har mött de kvinnor och män som inte ens har vågat engagera sig ideellt av rädsla för att bli av med sin förtidspension. Det är ju hemskt! Vad skulle dessa människor göra?

Jag vill ta upp en fråga som jag har ägnat mig en del åt. Det gäller sjukgymnasternas roll i rehabiliteringen. Vi vet att ju tidigare vi kommer in, både förebyggande och behandlande, desto bättre är det jämfört med att vänta länge och få rehabilitering efter inaktivitet. Min åsikt är att sjukgymnasternas kompetens har vi tagit för lite till vara, inte minst på arbetsplatser för våra äldre.

Min fråga är: Hur ser Cristina Husmark Pehrsson på att förstärka sjukgymnasternas ställning på olika sätt?

Anf. 270 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan, Chatrine!

När det gäller rehabilitering är sjukgymnasterna en väldigt viktig aktör. Därför har också regeringen avsatt 3,4 miljarder kronor för rehabiliteringsgaranti och företagshälsovård. Jag ser flera aktörer, inte minst sjukgymnasterna, som väldigt viktiga i det arbetet.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Jag har också fått en försäkran från Sveriges Kommuner och Lands-
ting om att man arbetar intensivt med att nu implementera rehabilite-
ringsgarantin ute i landstingen. Man har varit ute med en enkät för att se
hur långt man har kommit och eventuellt vad man kan stödja upp.

Jag ser företagshälsovården som ett nav: Man är nära den enskilde
och har också ett viktigt arbetsmiljöansvar.

Chatrine Pålsson och jag är sköterskor båda två. Jag har jobbat tolv år
som företagssköterska, så jag vet hur viktigt det är med ett tidigt ingri-
pande, att koppla ihop ohälsan med arbetsmiljöarbetet. Där tror jag att
sjukgymnasterna, som är en väldigt viktig grupp, kan göra väldigt myck-
et.

Anf. 271 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Jag tror också att vi behöver, kanske mer
nu än förr, se hur olika personalgrupper och professioner kompletterar
varandra och också hur vi kan underlätta så att vi gör det vi är bäst på.

Därför vill jag avsluta med att ställa frågan: Kan också Cristina Hus-
mark Pehrsson tänka sig att testa att man i högre grad skulle kunna dele-
gera? Sjukgymnaster skulle exempelvis kunna sjukskriva om någon har
ont i ryggen eller vad det kan vara. Det handlar både om läkaren, som
annars kanske måste göra detta och ha olika diskussioner med sjukgym-
nasten, och om att vi visar på ett ökat förtroende. Sjukgymnasten har ju
också en legitimation och ett eget yrkesansvar. Vi har också sett att det
har varit oerhört positivt när man till exempel har delegerat uppgiften att
skriva recept till sjuksköterskor.

Anf. 272 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) re-
plik:

Fru talman! Vi diskuterar just företagshälsovårdens nya roll, och vi
diskuterar denna kraftfulla satsning på rehabilitering, inte minst när det
gäller kvinnor, rörelseapparaten och lättare psykisk ohälsa.

Jag vill inte gå in och ge Chatrine Pålsson ett klart besked i denna
fråga i dag. Vi har däremot sagt att vi kanske ska titta på om det ska
tillåtas att bli olika modeller i landet, så att vi kan titta och göra jämförel-
ser och se vad som kan vara bäst. Gör alla lika får vi ingen jämförelse.

Teambildningen är väldigt viktig. Sätt patienten i centrum och låt alla
kompetenser hjälpa till på sitt sätt! Varför inte också låta det bli lite olika
över landet?

Anf. 273 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag var på SKTF Direkt häromdagen. Dit kan alla med-
lemmar i ST och SKTF samt deras elevorganisation ringa. Flera hör nu
av sig om vilka regler som gäller för dem, eftersom Försäkringskassan
har en kampanj med information. Man kan inte svara entydigt på frågan
om vilka regler som gäller.

Hur är det för den man, 63 år, med obotlig cancer som kanske har ett
eller två år kvar att leva men som nekats sjukpenning?

TCO har, som jag sade förut, skrivit till Husmark Pehrsson. Min fråga
är: Kommer Cristina Husmark Pehrsson att tillgodose TCO:s önskemål
om att man ska tillsätta en översynsgrupp för att klargöra bristerna i da-

Anf. 274 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson pratar mycket om spelregler och att det ska vara klart och tydligt. Det kan jag hålla med om. Däremot blir jag lite förvånad när Gunvor Ericson på något sätt bollar över frågan till mig.

Jag ska gärna svara, men jag tycker att det är märkligt att Gunvor Ericson pratar om fasta spelregler. Under den tid som ni har stöttat Socialdemokraterna har ni åtta gånger, sedan 1993, ändrat SGI, sjukpenninggrundande inkomst. Den var 2003 och 2004 nere i 77 procent.

Detta har tydligen Gunvor Ericson glömt bort. Åtta gånger ändrades den sjukpenninggrundade inkomsten under de år som ni stödde regeringen.

Jag vet att Gunvor G Ericson också är ansvarig, kan jag säga, för alla de 140 personer som blev sjukskrivna, som fick förtidspension under tio år.

Trasig överrock, sade Gunvor G Ericson. Ja, men varför gjorde inte Miljöpartiet någonting åt det?

Visserligen är både Gunvor G Ericson och jag sköterskor. Men vi ska inte ställa några diagnoser. Det ska vi låta läkarna göra tillsammans med patienten. Därför är det väldigt bra att vi nu har riktlinjer som Försäkringskassan, läkarna och Socialstyrelsen gemensamt har kommit överens om.

Anf. 275 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag är helt överens med Cristina Husmark Pehrsson om att det är bra att vi har fått de här riktlinjerna från Socialstyrelsen. Det har Miljöpartiet inte haft någonting emot. Det är så med alla riktlinjer att man har dem som ett stöd i sin verksamhet. Men det är också viktigt att den individ som söker hjälp inte har tre olika handlingsplaner, fyra olika handläggare och själv måste ta ett jättestort ansvar för att verkligen få den hjälp hon eller han behöver.

Jag ställer min fråga igen, eftersom jag inte uppfattade att Cristina Husmark Pehrsson svarade: Kommer regeringen att tillgodose TCO:s önskemål om att man ska tillsätta en översynsgrupp? Och när kommer den parlamentariska utredning som vi har varit överens om?

Anf. 276 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, det är en annan fråga som Gunvor G Ericson har misslyckats med i sitt samarbete med Socialdemokraterna, att få till stånd det.

När det gäller propositionen står det väldigt tydligt att de som har våra sjukdomar, tumörsjukdomar, ALS och så vidare, ska ha en förlängd sjukpenning på 80 procent, och det finns ingen borte gräns för det. Det står också att regeringen noga följer detta arbete.

Det är ju lite intressant, med tanke på att vi inte får några svar från vare sig Gunvor G Ericson eller övriga oppositionspartier, vad ni har att erbjuda alla de här sjuka personerna som alla förfasar sig över. Men jag

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

noterar vad Gunvor G Ericson sade: Vid nästa val kommer vi att skriva ihop oss med Socialdemokraterna.

Tydligen lämnar ni Vänsterpartiet utanför också där.

Anf. 277 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för att hon är här i kammaren i dag. Jag tycker att det är viktigt. Jag uppskattar också att ministern har ett väldigt tydligt och politiskt anförande.

Jag kommer inte att ägna de här 46 sekunderna åt att ösa adjektiv och förstärkningsord över min syn på de försämringar som har införts i sjukförsäkringsreglerna. Det är uppenbart för alla och envar var jag står där. Däremot vill jag säga att de här förändringarna har inneburit att förutsättningarna blir sämre när det gäller att komma fram till en bred överenskommelse om någonting som är så viktigt för människors trygghet. Det säger vi allihop. Det handlar om fasta spelregler och trygghet.

Då är min mycket konkreta fråga: När avser socialförsäkringsministern att återkomma för att presentera direktiv och bjuda in till en parlamentarisk utredning om socialförsäkringarna?

Anf. 278 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, som sagt var, hade Socialdemokraterna gjort det, precis som Gunvor G Ericson sade, när det beslutades i denna kammare att tillsätta en parlamentarisk utredning hade vi kanske varit framme nu.

Det finns en vetskap om att 140 personer om dagen blev förtidspensionerade, en vetskap om att 770 000 totalt var långtidssjukskrivna eller förtidspensionerade. Många fick slåss för att komma tillbaka. De fick ingen hjälp. Många lämnades i sticket. Med tanke på det hade det varit oansvarigt av denna regering att inte göra någonting. Det handlar bland annat om att satsa 3,4 miljarder kronor på rehabilitering och förstärkt företagshälsovård, som jag vet att också Socialdemokraterna har varit emot tidigare.

Sedan var det detta med fasta spelregler. Ja, ni tillhör ju dem – jag har listan här – som har ändrat den sjukpenninggrundande inkomsten åtta gånger de senaste tolv åren. Åtta gånger ändrade ni den sjukpenninggrundade inkomsten. Ni var nere i 77 procent på 2000-talet. Det kan jag inte kalla för fasta spelregler.

Men jag skulle vilja ställa en fråga till Veronica Palm: Kan Veronica Palm och Socialdemokraterna lova landets förtidspensionerade att vi aldrig kommer att ompröva deras rätt? Det handlar om att de nu får studera, att de nu får arbeta och jobba ideellt.

Anf. 279 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Nu blir jag än mer orolig än vad jag var i tisdags när vi hade utskottssammanträde.

Oppositionen lägger fram ett förslag till tillkännagivande om någonting som jag trodde att vi alla var överens om. Jag trodde att vi var överens med ministern, med hela Finansdepartementet och alla om att det ska tillsättas en parlamentarisk socialförsäkringsutredning. Då väljer man att säga nej till det.

Då tänker jag: Ja, de kanske inte är så modiga, men de kanske ändå vill detta och tycker det i grunden. För den enda skillnad som ett tillkännagivande från riksdagen skulle göra är att den borgerliga majoriteten i den här kammaren skulle kunna visa att det är i det här huset som lagar stiftas. Det är det här som är rikets högsta beslutande organ. Men då väljer man i stället att låta regeringen göra det.

Då ställer jag den enkla frågan: När får vi se direktiv? När får vi möjlighet att börja arbeta? För jag vill vara med. Förutsättningarna är sämre. Det blir svårare och svårare att komma överens, men än så länge är det viktigt för den gemensamma tryggheten.

Nu blir jag än oroligare om socialförsäkringsministern inte svarar på den frågan.

Anf. 280 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Veronica Palm blir orolig för att vi inte tillsätter en socialförsäkringsutredning, även om den kommer att komma före jul. Men det hade varit klädsamt om Veronica Palm i stället hade oroat sig för de 770 000 personer som blev sjukskrivna och inte fick hjälp under er tid.

Det hade varit mer klädsamt om Veronica Palm nu hade gått ut till landets förtidspensionerade och sagt: Vi tycker att regeringens förslag är fantastiskt generöst, flexibelt och tryggt. Vi kommer att stödja det till fullo.

Det gör inte Socialdemokraterna och Veronica Palm. Det oroar mig våldsamt.

Jag läser er rapport som ni arbetar med, *Investera i vår välfärd*. Där står det följande, och det tycker jag är anmärkningsvärt: För de under 50 år vill vi helt avskaffa sjuk- och aktivitetsersättning som inte är tidsbegränsad. Att döma en ung eller medelålders med många år kvar i arbetsför ålder till en livslång passivitet är omänskligt för den enskilde och förödande för samhället.

Men det är precis detta ni har gjort.

Anf. 281 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att under den korta stund vi har vi kan ägna oss åt den politik som regeringen är ansvarig för att driva nu. Då tänker jag ställa några korta frågor.

Varför prioriterar man ned resurserna för Finsam? Det är egentligen ett skolexempel på att man samordnat hjälper de allra svagaste i vårt samhälle. Varför prioriterar man ned det, i strid vill jag påstå med det beslut som den här riksdagen har fattat när det gäller Finsam?

Den andra frågan som jag skulle vilja ställa handlar om varför människor inte har fått stöd. Jag skulle vilja fråga: Varför är det så att i de utredningar som gjordes för en tid sedan väldigt många säger att de inte känner att de får komma tillbaka till arbetsplatsen, att de känner ett motstånd från arbetsgivaren mot att få komma tillbaka till det arbete som de har när de är sjukskrivna och långt innan de får sin pension?

Har inte arbetsgivaren varit huvudansvarig för rehabiliteringen under alla år? Varför förstärker man inte det som är den allra viktigaste insatsen för att människor ska komma tillbaka?

Anf. 282 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! När Socialdemokraterna hade makten för tio år sedan gjordes det en rehabiliteringsutredning. Den gjorde man ingenting åt. Den lade man i papperskorgen. Nu tar man upp Gerhard Larssons utredning igen och föreslår den i något som heter Kraftsam tror jag. Individen ska få ansöka om att få bli delaktig i Kraftsam. Det står det uttryckligen i rapporten.

Det tycker jag är fel. Jag tycker att rehabilitering ska kunna finnas för alla människor, och det ska vara tidigt i processen. Veronica Palm har talat om tidigt i processen, och det kan jag instämma i. Men problemet är att rehabilitering inte har förekommit förrän långt i slutändan, och då har den nästan inte gjort någon nytta.

Det handlar om tidig rehabilitering. Därför avsätter vi tillsammans med företagshälsovården pengar, 3,4 miljarder kronor.

När det gäller Finsam får Försäkringskassan i dag genom det nya beslutet lov att köpa rehabiliteringstjänster av landstinget.

Anf. 283 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Av den kontakt jag har med de personer som arbetar med de här frågorna framgår att resurserna inte räcker till Finsam i den budget som regeringen har lagt fram.

När det gäller den rehabiliteringsgaranti som man pratar om skulle jag gärna vilja ha ett exempel. Vad är det för garanti vi pratar om egentligen?

Jag skulle också gärna vilja ha en dagsrapport. Vad händer med den företagshälsovård som man nu har gett resurser för att utveckla? Händer det något på det här området i dagsläget?

Jag är den första att säga att företagshälsovården borde ha funnits långt tidigare. En orsak till det är att det har varit svårt att få arbetsmarknadens parter att ställa upp på det gemensamt. De skulle vara mycket viktigare när det gäller Finsam och även företagshälsovården. I stället lägger man det i sjukvården. Det är ett felaktigt sätt att tackla bekymren. Det är ju på arbetsplatsen man löser de allra flesta frågorna. Varför ger man inte mer resurser riktade mot arbetsplatserna i den budget som man nu lägger fram?

Anf. 284 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Inte mer resurser? 3,4 miljarder kronor på tre år tycker jag är väldigt mycket pengar. Vi säger att vi stärker företagshälsovården. Vi har nästan dagliga samtal med Sveriges Kommuner och Landsting i de här frågorna. Jag är lika angelägen som Kurt Kvarnström är att det nu verkligen händer någonting med utvecklingen av företagshälsovården och rehabiliteringsgarantin. Detta ska göras tillsammans med våra landsting. Varken Kurt Kvarnström eller jag kan mer än önska, påverka och ligga i för att denna utveckling ska ske.

När det gäller just rehabilitering kan jag också läsa i den rapport som jag hänvisar till, Socialdemokraternas rapport *Investera i vår välfärd*. Där står det så här: Vi vill att det ska finnas tydliga tidsgränser för när parternas ansvar för rehabilitering upphör.

Jag håller inte med Socialdemokraterna och Kurt Kvarnström i att det på något sätt ska finnas tydliga tidsgränser när parternas ansvar för rehabilitering upphör. Det ansvaret kan inte upphöra.

Därför tycker jag att det är så roligt att både LO och Svenskt Näringsliv har legat på mycket i frågan om företagshälsovård. Jag är, som sagt var, mycket angelägen om att vi snabbar upp den här processen, för den behövs.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 285 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi ska vara lite försiktiga när vi hänvisar till rapporter av olika slag. Vi ska veta vad vi har framför oss. Det ministern hänvisar till är ett öppet rådslag som Socialdemokraterna har i partiet. Du är naturligtvis varmt välkommen att lämna dina synpunkter.

Inga av de där förslagen är klubbade och klara. Vi kommer att behandla en del av förslagen. Vi får väl se vad partimedlemmar och andra tycker på vår partikongress. Jag kan lugna dig med det.

Sedan kan man ställa lite frågor om den politik som du själv ansvarar för. Jag undrar om det inte känns lite jobbigt att ge olika besked. Å ena sidan menar ni att hårdare krav, sänkta ersättningar och mer rättsosäkerhet gör de sjukskrivna mer friska. Å andra sidan ska de med förtidspension få behålla pensionen även om de studerar och jobbar. För här menar ni att samhället har stängt in dem i utanförskap, och de behöver trygghet tillbaka.

Det senare är också vi i oppositionen positiva till, för det följer vår människosyn att trygga människor vågar. Men ni har lite problem. Varför är trygghet bra ibland men ibland inte?

Anf. 286 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Socialdemokraternas människosyn är att människor ska våga. Då kan jag bara fråga varför det bara är 1 procent av dem som är förtidspensionerade som har kommit tillbaka, trots att vi hela tiden får rapporter och utredningar, från Karolinska Institutet och många fler, som säger att de inte vågar gå ut.

I måndags träffade jag 300 förtidspensionerade i Helsingborg. De kom dit därför att de ville lyssna på vilken chans de har. Det ringde ett hundratal personer på telefon efter det mötet, de som inte kom dit eller som ville veta mer. De ville komma tillbaka.

Jag pratar om Mona. Jag pratar om Olle. Jag skulle kunna fortsätta här i timmar och beskriva att människor nu vill våga försöka komma ut, för de känner en trygghet.

Men de känner ingen trygghet om inte Socialdemokraterna här tydligt kan tala om att de kommer att låta dem som var förtidspensionerade före den 1 juli få lov att behålla sin sjukersättning och att de aldrig kommer att ompröva den. De har rätt att få komma ut.

Anf. 287 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tror att människor är allra mest intresserade av att höra vad man får för besked från den regering som nu sitter vid makten och styr spakarna. Men det känns bra att du är väldigt angelägen om att också Socialdemokraterna ska få komma ut med sin politik.

Du svarade inte på min fråga. Varför är trygghet bra ibland men ibland inte?

Jag undrar lite. Det kanske är för att jag har människor i min närhet som hör till dem som har förtidspension. Jag undrar om ministern anser att det finns några i dag som har förtidspension som faktiskt är sjuka, som får stöd via våra trygghetsmodeller precis som de ska? Är det deras rätt till pension som är problemet?

Det är min enkla fråga. Anser du att några av dem som i dag är förtidspensionerade faktiskt är sjuka? De slipper stå med mössan i hand och bocka och buga för brukspatron trots att ryggen värker. Det fick man göra förr i världen i Sverige i ett hårt och kallt klassamhälle. Det handlar om att man får den rätt till välfärd som man har också om man är sjuk.

Anf. 288 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Då är det skönt att de 600 förtidspensionerade som jag har träffat inte känner så. De applåderar faktiskt förslaget. De känner inte att det är ett klassamhälle. De känner att det är ett frivilligt system för dem som kan och vill och orkar.

Jag har det i mitt anförande, och jag säger det hela tiden. Jag uppmanar till att läsa protokollet där jag säger att det är väldigt många som inte orkar vare sig studera, jobba ideellt eller arbeta. Men det handlar om dem som kanske gör det.

Jag kan bara påminna om vad det stod i Socialdemokraternas egen socialförsäkringsutredning, att sjukförsäkring har varit en parkeringsplats för problem som den inte var ämnad för. Det har många gånger varit, säger analysen i utredningen, en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Jag kan bli förvånad över att jag inte ska ta rådslaget på allvar trots att det har varit presskonferens om det och att det inte finns någon debatt när jag hör att man vill höja taket för de rika och inte gå med på skattesänkning för låginkomsttagare. Det säger man är Socialdemokraternas människosyn.

Anf. 289 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Försäkringskassan är en myndighet som de flesta av de nio miljoner invånarna i det här landet kommer i kontakt med antingen någon gång eller ganska ofta. En del av dem som i somras hade kontakt med myndigheten kommer att ha ett minne för livet. En del var tvungna att ta lån, att vända sig till socialkontoret eller i värsta fall också till kyrkan för att klara av uppehållet.

Tidigare i debatten med statsrådet har jag påpekat att myndigheten i och med den omorganisation man genomför nu till och med har varit tvungen att tejpa igen brevlådor för att få bort onödiga besök.

Jag har en fråga. Det här gäller människor som i somras drabbades av att den statliga myndigheten inte kunde leva upp till det som den egentligen behöver göra. Kommer statsrådet att agera så att samma sak inte händer i fortsättningen?

Anf. 290 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Som vi alla vet har vi en ordning som den här riksdagen har beslutat om – att Försäkringskassan är en egen myndighet med en självständig styrelse och en ordförande. Det är nog ingen här som vill ändra på den ordningen. Vi kan styra med regleringsbrev, budget, uppföljning och utvärdering. Det tror jag att vi är helt överens om.

Jag accepterar självfallet inte väntetider. Det tillhör Försäkringskassans kärnuppgifter att se till att människor får den ersättning de har rätt till i tid. Vi är helt överens om det.

För att på något sätt hjälpa Försäkringskassan i det arbetet får de nu mer pengar i budgeten än vad de åskade. Jag måste säga att det var en rätt så förvånad styrelse som tog emot det beslutet. De har bett om 240 miljoner i tilläggsbudgeten i år; de får 250. De bad om 240 miljoner nästa år; de får 250. De får dessutom behålla enprocentigt sänkta arbetsgivaravgifter som motsvarar 43 miljoner kronor. Vi trodde nämligen inte att de åskanden Försäkringskassan gick in med skulle räcka. Jag är helt överens med Jasenko Omanovic om att utbetalningar i tid är en kärnuppgift för Försäkringskassan.

Anf. 291 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Det är jättebra att man ökar anslaget till Försäkringskassan. Det finns faktiskt många anställda där som upplever att de inte räcker till. De räcker inte till för de medborgare de ska stå till tjänst för. Därför är det viktigt att man aldrig mer hamnar i den här situationen. Medborgare har rätt till en försäkring och har bidragit till en försäkring – det gör vi ju alla solidariskt – och sedan faller den inte ut när man behöver den. Medborgare måste gå och låna. De måste vända sig till kyrkan och socialkontoret. Det tycker jag är mycket anmärkningsvärt.

Anf. 292 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara tillägga att vi är överens. Jag kan också tillägga att med de kontakter jag har med Försäkringskassan i frågan, där jag också har framfört de här synpunkterna, är Försäkringskassan klart medveten om det. Man jobbar hårt, och man har tagit in extra personal.

Så här ska det inte vara, och jag har förvissat mig om att inte heller Försäkringskassan anser att det här är acceptabelt. Vi är alltså helt överens.

Anf. 293 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Det har hänt mycket under de två år som har gått sedan alliansen fick svenska folkets förtroende att leda landet. Mycket har hänt på sjukförsäkringsområdet. Jag har fått vara med om att genomföra det som jag brinner för och det som var anledningen till att jag kom till riksdagen. Det är detta som är viktigt för mig och för oss i Centerpartiet. Det kan uttalas kort och gott: rehabilitering.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Vi i alliansen visste vad vi ville ändra på. Vi ville gå människor till mötes och förbättra för dem som var sjuka, förtidspensionerade och bortglömda av den socialdemokratiska regeringen. Den nuvarande regeringen tror på människors förmåga och vill stoppa det som gällde sommaren 2006 då, som vi tidigare har hört, 140 personer förtidspensionerades varje dag. Det var utsortering. De dumpades. Tusentals sjukskrivna hamnade mellan stolarna. De fick inte den hjälp och den rehabilitering av sjukvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och arbetsgivarna som de behövde. Det var helt enkelt katastrof, och helt oförsvarligt.

Vad har vi då gjort, vi i alliansen, inom sjukförsäkringsområdet? Vi har fått en fungerande sjukförsäkringslagstiftning som innebär att människan sätts i centrum. Det är precis det som Veronica Palm nyss sade: Människan, individen, ska få en möjlighet. Personens förmåga ska tas till vara för att komma tillbaka till jobbet efter att man har varit sjukskriven. I ärlighetens namn – eller i rättvisans namn, kanske man ska säga – är vårt generösa välfärdssystem skyldigt svenska folket en trygghet och en rättighet att känna sig trygga.

Men jag ska vara ärlig och erkänna att det är mycket som återstår att göra. Man hinner inte med allt på två år, och Rom byggdes inte på en dag. Men framtiden ter sig ljusare nu än den gjorde i slutet av 1990-talet när högkonjunkturen blomstrade och sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna skenade rakt upp. Så är inte fallet nu, för vi har vidtagit åtgärder som har gjort att 70 000 människor har kommit tillbaka från sjuk- och förtidspensionering.

Det är ett helt paket vi har att erbjuda, och det paketet är viktigt. Jag har tagit fasta på sex punkter av paketet.

Den första är den reformerade sjukskrivningsprocessen, som vi har diskuterat. Den möjliggör för människor att i tre steg komma tillbaka till jobbet. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har drivit en propaganda emot den nya sjukskrivningsprocessen. De har talat om hur fruktansvärt dålig den är. Socialdemokraterna har stått här i talarstolen och i medierna och riktigt yvts över hur förskräckligt det är och hur människor kommer att få det mycket sämre. Jag ser fram emot att läsa i budgetpropositionen för 2009 vad ni har för nya förslag. Men vi har ju hört nu att det inte finns några andra förslag. Ni tycks stödja det förslag vi har. Jag måste säga att det är mycket prat och lite verkstad. Jag undrar givetvis vad det nu är som har fått er att acceptera detta och inte komma med några andra förslag. Hur motiverar ni ert ställningstagande till den sjukskrivningsprocess som ni nu tycker är bra?

Den andra punkten är rehabiliteringsgarantin och att vi ska få en evidensbaserad möjlighet till hjälp för rörelseorganen och för den psykiska ohälsan. 3,4 miljarder är avsatta till rehabilitering.

Den tredje punkten är företagshälsovården, som vi har pratat om. Den ska förändras, förbättras och utvecklas.

Den fjärde punkten är Finsam, som vi hörde att man ställde frågor om här. Också där ska det bli en förändring och förbättring.

Den femte punkten jag tar upp är den steglösa avtrappningen för förtidspensionärer. Vi har hört hur oerhört välvilligt den tas emot av alla dessa förtidspensionärer som inte har haft en chans.

Den sjätte och sista punkten som jag tycker är viktig att lyfta fram är de alternativa satsningarna som man vill pröva för att få de långtidssjuk-

skrivna tillbaka. Det handlar om att stödja och pröva terapiinsatser. Det betyder alltså att för framtiden ser jag hur kulturen i vården kan få en plats och hur forskningen visar att deltagande i kulturlivet är viktigt – precis som naturen i vården är viktig. Det står just om detta med kulturen i budgetpropositionen för 2009. Det är angeläget att lyfta fram.

Fru talman! Jag och alliansen fortsätter att lyssna på människor. Vi tror på deras förmåga. Vi vill fortsätta att förbättra och förändra sjuk-skrivningslagstiftningen så att den mer svarar mot människors behov. Jag ser fram emot att fortsätta jobba med detta.

Anf. 294 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa några frågor. Jag hade svårt att få svar nyss av ministern. Kan Solveig Zander förklara vad rehabiliteringsgarantin består av? Min andra fråga är: Vem får garantin i det förslag som regeringen har?

Min tredje fråga baserar sig på att Solveig Zanders partikamrater i olika sammanhang runt om i landet har talat sig varma för att Finsam borde få en utökad ram med 10 procent. Det talade man mycket om på en del Finsamkonferenser redan i fjol. Varför har Centerpartiet accepterat att det till och med blir mindre resurser till Finsam än dem riksdagen har beslutat om tidigare?

Anf. 295 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det var bra att Kurt Kvarnström ställde dessa frågor. Jag ska försöka svara på dem.

Vad består rehabiliteringen av? Jo, det första är att man från dag ett ska få hjälp av sin arbetsgivare att möjliggöra och pröva andra jobb inom den nuvarande arbetsgivaren. Det andra är att man ska prövas på hela arbetsmarknaden efter en tid. Det tredje är att man ska få medicinsk rehabilitering. Kurt Kvarnström känner väl till denna sjukskrivningsprocess.

”Vem” har jag skrivit här, men jag kommer inte ihåg varför. Jag får ta det i nästa omgång. Din tredje fråga gällde Finsam. Det hann jag inte heller svara på. Du får återkomma, Kurt.

Anf. 296 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det uppräknade tog inte någon del av de 3,4 miljarder som man har omfördelat inom de ekonomiska ramarna. Det är omfördelade pengar och inte nya satsningar man talar om.

Vem får garantin i rehabiliteringsgarantin? Det som räknas upp kostar inga pengar för staten. Det är åtgärder på arbetsplatsen som skulle ha gjorts tidigare men som tyvärr inte har blivit gjorda på arbetsplatserna av arbetsgivarna. Det var en stor brist tidigare att det saknades initiativ från arbetsgivarna.

Varför blev det inte 10 procent till finansiell samordning som Centern har talat om?

Anf. 297 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! De 3,4 miljarder som vi har med i budgeten är nya pengar, Kurt Kvarnström. Det är inte några omfördelningar.

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Vem får garantin? Jo, det är alla människor som blir sjukskrivna. De får en garanti att i vår nya rehabiliteringskedja få en möjlighet till rehabilitering.

Kurt, det du sade att jag inte hade tagit med är det vi nu satsar på, nämligen företagshälsovården och förändringarna på det området.

Frågan om Finsam vill jag svara på. Det var den socialdemokratiska regeringen som införde att 5 procent av sjukskrivningspengarna skulle gå till Finsam. Det kvarstår. När nu sjukskrivningarna blir färre blir det också mindre pengar till Finsam. Men det finns skäl, Kurt Kvarnström, att se över detta. Det vill jag hävda.

Anf. 298 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Det var klargörande, Solveig Zander, att en del av garantin är att man ska prövas på hela arbetsmarknaden. Det visste vi redan. Det vet de som prövas på hela arbetsmarknaden. Det vet hela fackföreningsrörelsen och alla remissinstanser.

Det för mig osökt in på min fråga. Solveig Zander står i riksdagens talarstol och säger att Socialdemokraterna har varit kritiska. Ja, det har vi. Tror Solveig Zander att vi har lurat hela fackföreningsrörelsen, hela näringslivet, alla remissinstanser, Försäkringskassans personal, de organ som behandlar människor när de behöver rehabilitering, alla som har varit kritiska? Säg någon förutom de som är medlemmar i något av de fyra högerpartierna som styr landet som har varit positiv? Tror Solveig Zander att Socialdemokraterna har lurat alla andra?

Anf. 299 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tror verkligen att Socialdemokraterna har lurat fackföreningsrörelsen och alla människor som du pratar om, Veronica Palm. När ni har gått ut och talat om hur förskräckligt detta är men inte har något konkret motförslag har ni verkligen lurats. I er budgetproposition borde ni ha kommit med massor av nya förslag. I stället fortsätter ni att slå på dem som är längst ned, de som har lägst inkomster. I ert budgetförslag vill ni höja ersättningen och ta bort den bortre gränsen. Det betyder, Veronica Palm, att de som tjänar mest tjänar på detta. Alltså är det de som har lägst inkomster som förlorar. Ni har lurats.

Anf. 300 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Det som om möjligt gör mig mest bedrövad i detta är att ni med just det resonemanget har lurat de stackars folktopisterna. Man trodde ju att de hade en liberal ådra någonstans. Vi har några här i kammaren. Jag har ett djupt förtroende för det engagemang som Folkpartiet tidigare haft i socialförsäkringsfrågor, men här har några lurats.

Vi är tydliga i vår text med några saker där vi säger att vi vill gå vidare. Precis som Solveig Zander säger handlar det om en legitimitet för försäkringen, hög ersättning, möjlighet att komma tillbaka och inga stupstockar. Vi säger också åtta veckor för avstämningsmöten, ökat arbetsgivaransvar, bättre arbetsmiljö, tydligare inriktning på tidig rehabilitering och samordnade insatser runt individen.

Vi har inte lurats. Det finns en massiv kritik mot det som sker nu. Det fanns en massiv kritik före beslutet. Det fanns en massiv kritik när beslutet

tet togs. Nu finns det en massiv kritik och ett massivt utanförskap som ökar genom de beslut som fattades i denna kammare.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 301 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Veronica Palm har fel i att utanförskapet ökar. Det sjunker. Du vet lika bra som jag att 180 000 människor har gått från arbetslöshet till arbete. Du vet lika väl som jag att 70 000 människor har gått från sjukersättning och förtidspension tillbaka till arbetsmarknaden. Då kan jag inte säga att det är tvärtom, som du säger.

Det är så intressant att du, Veronica Palm, inte kan försvara att ni satsar på dem som har de högsta inkomsterna och slår på dem som har de lägsta. Det är den kritik ni har haft mot oss. Ändå fortsätter ni att verka på det sättet och gör det ännu mer. Då kan jag inte säga annat än att det är att luras. Jag tror att de med lägst inkomster hade förväntat sig något annat. De kan dock lita på oss i alliansen.

Anf. 302 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för att jag vill ställa två frågor till dig, Solveig Zander. Du talar mycket om att värna den enskilda människan. Varför har ni då inte gett makt till den enskilda människan att begära avstämningsmöten?

Vill du, Solveig Zander, ha en bred överenskommelse om direktiven till den kommande Socialförsäkringsutredningen?

Anf. 303 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson säger att individen ska ha makt. Det är precis det som vi nu säger. De får makten att pröva andra jobb utan att mista sin sjukersättning. Det är att ha makten. Tidigare hade de inte den makten. Den hade inte den förra regeringen gett dem.

Ni säger att man ska ha makten. Gunvor G Ericson, ni talar ofta om rehabilitering och stöder det. Varför har ni då en motion tillsammans med Socialdemokraterna och inte stöder oss i detta med rehabilitering och de möjligheter som finns? Det är en fråga.

När det gäller den socialförsäkringsutredning som alla väntar på fick ni tydliga besked från ministern.

Anf. 304 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på min fråga, och jag ställer den därför igen. Min fråga gällde makt att begära avstämningssamtal, inte makt över huvud taget utan just denna specifika fråga.

Jag hoppas att Solveig Zander också hinner svara på frågan om direktiven och om hon vill ha en bred överenskommelse om direktiven till Socialförsäkringsutredningen.

Anf. 305 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Avstämningsmöten gav ju inga resultat. Folk blev sjukskrivna och förtidspensionerade tidigare trots att man hade avstämningsmöten. De ledde inte till någonting.

I stället är det rehabiliteringen från dag ett som möjliggör att man kan återgå från sjukskrivning till jobb. Den möjligheten får individen, alltså

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

att kräva av sin arbetsgivare att från dag ett få en rehabilitering. Det är det som den nya sjukskrivningsprocessen innebär. Det är att ge den enskilda människan makt.

Ni fick tydliga besked från ministern att Socialförsäkringsutredningen kommer. Om jag inte hörde fel lovade sjukförsäkringsministern att det skulle komma något förslag före jul. Det litar jag på, för jag tror på henne.

Anf. 306 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Det finns verkligen många exempel på människor som under de senaste 10–15 åren har blivit utestängda från att arbeta på grund av en dålig rehabiliterings- och sjukförsäkringspolitik.

Jag kan ta ett exempel på en yngre person. Martin som är 28 år fick förtidspension när han var 22 år. Han har ett lätt psykiskt handikapp, men han har klarat skolan ganska bra. Men när arbetslösheten steg i början av 2000-talet tillhörde han dem som nästan automatiskt blev förtidspensionerade. Han fick inte längre vara med och tävla om de jobb som fanns. Han säger själv att han har problem med självkänslan. Han har inget riktigt jobb att gå till. Men han är samtidigt inte sjuk.

Många unga är i samma situation, men också många medelålders. Eva som är 52 år var länge långtidssjukskriven på grund av muskelsmärk. Det första försöket till rehabilitering kom först efter sju månader. Då hade avståndet mellan sjukskrivning och arbete redan ökat, och det blir ett jättesteg att försöka ta sig tillbaka till jobbet igen. Efter två år erbjöds hon förtidspension och accepterade det. Men hon säger att hon hellre hade velat ha behandling och rehabilitering än långa sjukskrivningar och i alla fall fått försöka komma tillbaka till arbete en gång till.

Fru talman! Det är alldeles för många både unga och gamla som är i den situationen i dag – långa sjukskrivningar, lite behandling, lite rehabilitering och till slut förtidspensionering.

Vi har haft ett seminarium här i riksdagen, och alla säger att det är mycket viktigt med rehabilitering tidigt i processen. Men i Sverige har människor ibland fått vänta i år på någon vettig rehabilitering. Därför var det i det gamla systemet som vi faktiskt hade ett utsorteringsystem, för att använda ett missbrukat ord från oppositionen, där man inte mötte människor med respekt, medkänsla och uppmuntran.

I det nya systemet som riksdagen har beslutat om finns det tydliga tidsgränser för uppföljning och avstämning – tre, sex och tolv månader. Arbetsgivaren ska ha samma rehabiliteringsskyldighet som tidigare. Men nu ska det inte vara bara på papperet. Och på begäran ska arbetsgivaren kunna visa vilka åtgärder som vidtas.

Anställningstryggheten har stärkts, i motsats till vad flera från oppositionen här har sagt. Det finns en ny lag om rätt till tjänstledighet om man vill pröva ett annat arbete under sjukledigheten.

I det gamla systemet var det obligatoriskt att Försäkringskassan skulle pröva förtidspensionering redan efter tolv månader. Nu kan man få förlängd sjukpenning med betydligt högre ersättning än den gamla förtidspensioneringen, eller sjukersättningen som den egentligen heter, innebar.

Det är alltså två viktiga inslag i regeringens politik som vi ser och som jag är väldigt glad över. Det ena är insatsen med snabb rehabilite-

ring. Det andra är att hjälpa många av dem som har tvingats in i förtidspensionering att komma tillbaka.

Vi har en stor grupp människor, som jag nämnde som exempel i början, som mer eller mindre ofrivilligt har hamnat i en sådan situation att de inte kan pröva att komma tillbaka igen. Därför är vi väldigt glada över att vi äntligen har gett förtidspensionerade ett frivilligt erbjudande att pröva att öka arbetstiden eller att studera utan att förlora sjukersättning.

Man ska inte heller ha de väldigt hårda gränserna när det gäller att vara förtidspensionerad på 25, 50, 75 eller 100 procent.

Det är många människor som vi är skyldiga att ge denna chans eftersom de på ett alltför lättvindigt sätt blev förtidspensionerade i det tidigare systemet.

Oppositionen har i många fall målat upp skräckbilder av regeringens politik. Men man har inte själv visat någon självkritik mot sin egen gamla politik som i årtal innebar att människor hamnade i utanförskap. Och i verkligheten har ni inte beklagat den låt-gå-attityd som lämnade många människor utanför.

Det viktigaste för mig och för Folkpartiet med regeringens nya politik är just att fler människor nu får möjlighet att komma tillbaka till arbete och att fler människor får möjlighet att komma tillbaka till ett aktivt liv i gemenskap med andra människor.

Anf. 307 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns några saker som Ulf Nilsson och jag egentligen är överens om. Tidig rehabilitering är vi alla överens om. Den allra viktigaste funktionen i detta sammanhang är arbetsgivarens agerande på arbetsplatsen.

Kan Ulf Nilsson peka på något som har medfört att situationen förbättras för människor i det förslag som ni har lagt fram jämfört med det som har gällt tidigare?

Under tidigare perioder har Ulf Nilssons partikamrater agerat kraftfullt för att utveckla Finsam som ett väldigt bra sätt att hjälpa dem som har de kanske svåraste bekymren att komma tillbaka. Det var precis dessa personer som Ulf Nilsson beskrev. Varför faller Folkpartiet undan i diskussionen om att faktiskt utveckla en rehabilitering nära människorna utifrån deras förutsättningar genom att ge mindre resurser till Finsam nu än tidigare?

Anf. 308 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Rehabiliteringen har förbättrats på så sätt att vi nu får tydliga krav på avstämningar. Försäkringskassan har rätt att kräva in en redovisning av vad arbetsgivaren har gjort för att åstadkomma förändringar på arbetsplatsen så att man kan prövas mot denna. Man får också en aktivare rehabilitering mot arbetslivet i och med att man får rätt till tjänstledighet för att pröva annat arbete.

Detta med Finsam, den finansiella samordningen över de gamla gränserna med Försäkringskassan, sjukvården och så vidare, har verkligen varit en hjärtefråga för oss i Folkpartiet. Socialdemokraterna var i många år obegripligt oförstående till att de här gränserna borde rivas och till att resurser kunde föras emellan.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Vi fortsätter nu med det som Socialdemokraterna till sist gick med på och lade in en summa för detta. Jag instämmer med Solveig Zander om att vi naturligtvis framöver får pröva om den resursen ska öka i budgeten. Vi är i alla fall överens om att Finsam är en viktig verksamhet som ska fortsätta.

Anf. 309 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för det konkreta beskedet, men verkligheten är väldigt påtaglig i det här sammanhanget. Det vi inom vår ram satte av – 5 procent av sjukförsäkringsanslaget – har i och för sig sjunkit. Men det där var väldigt kraftfullt riktat i det riksdagsbeslut som fattats här just för att samordnat jobba med alla de olika samhällsnivåerna – med den enskilde i centrum.

Nu är signalen att det inte räcker med den prioritering som även Folkpartiet står bakom. Pengarna räcker inte till att nästa år bedriva Finsamverksamhet på samma nivå som i år. Hur kan man då fortsätta att föra en diskussion om att höja nivån till 10 procent?

Den viktigaste rehabiliteringen för mig är ändå arbetsgivarens insats. Den kommer väldigt långt före tremånadersgränsen – den första gränsen vi satt. Sedan är det väl ändå så att det inte finns något krav i lagstiftningen på att arbetsgivaren ska redovisa något som helst skäl. Det enda arbetsgivaren har att redovisa är om det finns tillgång till arbete utifrån den enskildes förmåga.

Anf. 310 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi är, som sagt, överens om att detta med Finsam är en viktig fråga. Vi har gjort jättestora satsningar i vår budget. Vi talar om 3,4 miljarder till sjukvård och företagshälsovård exempelvis. Allt kan dock inte få utrymme samtidigt. Men jag ser fram emot att nu för tiden få Socialdemokraternas stöd med att framöver utveckla den här finansiella samordningen, för den diskussionen kommer att fortsätta.

Arbetsgivaren har samma rehabiliteringsansvar i dag som tidigare. Skillnaden är att det nu blir tydliga avstämningspunkter, att arbetsgivaren kan avkrävas att lämna information om vad arbetsgivaren har gjort. Arbetsgivaren har till exempel skyldighet att betala ut lön fastän en person inte kan arbeta hos honom om det går att visa att arbetsgivaren *inte* har försökt pröva olika typer av arbetsplatsförändringar. Alla de skyldigheterna finns kvar precis som i det gamla systemet.

Anf. 311 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag tolkar Ulf Nilssons anförande som att han är för arbetslinjen. Då blir det, fru talman, lite konstigt för mig att Ulf har röstat för någonting som kallas för vårdnadsbidrag, alltså för en bidragslinje. Samtidigt har Ulf partikamrater i Järfälla som faktiskt vill avskaffa vårdnadsbidraget. De känner att det är en kvinnofälla. I Härnösand, min hemkommun, finns det även några kloka moderater som säger att vårdnadsbidraget är en kvinnofälla.

Ulf pratar så mycket om arbetslinjen och om att man måste göra sitt yttersta för att folk ska komma ut på arbetsmarknaden. Därför undrar jag hur Ulf kunde ställa upp på ett bidrag för att faktiskt hålla kvinnor borta från arbetsmarknaden.

Anf. 312 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jasenko Omanovic får nog inse att man ibland måste ha flera bollar i luften samtidigt. Det är viktigt att föräldrar kan utforma tillvaron med sina barn på ett sätt som passar dem. Samtidigt är det viktigt att människor har en plats på arbetsmarknaden. Nu är det ju sjukförsäkringar som den här debatten handlar om. Men jag kan inte se någon motsättning i sammanhanget. Det är ungefär som om jag frågade om Jasenko Omanovic tycker att garantidagarna i föräldraförsäkringen strider mot arbetslinjen. Så är det naturligtvis inte.

Självklart har vi olika system för olika saker. Valfrihet för föräldrar är viktigt. Föräldraförsäkringen är viktig. Jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen är viktig. Sjukförsäkringen är viktig. Man ska inte blanda ihop de sakerna.

Anf. 313 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Ja, man kan ha flera bollar i luften. Man kan bolla med både arbetslinjen och bidragslinjen. Men Ulf verkar inte svara helhjärtat nu. Jag noterade att Ulf i sitt anförande var för arbetslinjen och för att göra allt för att människor ska komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Förvisso kan det ibland passa att unga mammor kan vara hemma med sina barn och inte vara med på arbetsmarknaden. Visst är det mycket viktigt att diskutera den frågan i samband med försäkringar eftersom det kan leda till sämre pension och karriärutveckling för kvinnor och också till en sämre SGI. Allt detta påverkar faktiskt även försäkringen för dem som nu väljer att ha nämnda möjlighet.

Det finns, som sagt, kloka folkpartister och andra som vill avstå från vårdnadsbidraget. Jag hoppas att Ulf Nilsson lite närmare kan svara på frågan om hur han tänker. Har han omprövat sin tanke?

Anf. 314 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Precis som Jasenko Omanovic säger finns det väldigt mycket i alliansregeringens politik som på ett mycket klokt sätt stöder arbetslinjen. Men det hindrar naturligtvis inte – lika lite som det har hindrat Socialdemokraterna – att man inför olika möjligheter, till exempel att vara föräldraledig, utan att det är ett brott mot arbetslinjen generellt.

Vårdnadsbidraget är en ganska begränsad reform som ger de allra flesta föräldrar möjlighet att under en kort tid överlappa några veckor kanske i väntan på en dagisplats eller när semestern på sommaren drar över och så vidare. Man får en något större frihet att anpassa hur man vill vara hemma med sina barn, men det är absolut ingenting som hindrar den massiva politiska satsning på arbetslinjen som vi gör inom a-kassan, inom sjukkassan och över huvud taget. Dessutom handlar det om lågskat-tepolitik.

Anf. 315 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag vill lyfta in barnen i den här debatten, för jag blir bara inte riktigt klok på borgerligheten och dess nonchalans mot barnen.

Man har infört ett kommunalt vårdnadsbidrag. Föräldrar – mammor – förväntas ersätta full lön med ett bidrag på 3 000 spänn. Trots att man inte ens vågade göra en barnkonsekvensanalys av vårdnadsbidraget har det här höjts till skyarna av flera borgerliga företrädare. Man försöker

hävda att man gör detta för barnen. Men samtidigt sänker samma borgerlighet ersättningen för de föräldrar som vårdar sjukt barn. Vad ger det för konsekvenser för barnen?

I budgetpropositionen skriver borgerligheten att barnfamiljers inkomster i huvudsak kommer från förvärvsarbete och att konjunkturläget har stor betydelse för barnfamiljerna. Jag vet och håller med.

Men om vi samtidigt kan konstatera sedan länge kända tecken på en lågkonjunktur med nästan 10 000 varsel bara i september och mer därtill – att lågkonjunkturen redan är här – blir det helt orimligt att den borgerliga regeringen inte på något sätt tar ansvar för just barnfamiljerna, inte ens nu när lågkonjunkturen rullar in över landet. I stället lämnas barnen åt sitt öde i ett hårdare och kallare Sverige där barnen nu med all tydlighet är de som hårdast drabbas av regeringens orättvisa politik.

Fru talman! Sedan den borgerliga regeringen tillträdde har en halv miljon lämnat a-kassan. Ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen har markant sänkts. I en familj där båda föräldrarna görs arbetslösa – vilket faktiskt kan bli verklighet, inte minst i Västra Götaland – är risken stor att man får gå från två heltidsinkomster till en arbetslöshetsersättning motsvarande bara en inkomst, om man ens har någon a-kassa alls. Det kommer att påverka barnen.

Familjer kan komma att tvingas flytta därför att de inte har råd med sitt boende. Barn kan komma att tvingas sluta med hockey, i kulturskolan eller i andra fritidsverksamheter därför att familjen inte längre har råd med sådant.

Hur hjälper regeringens skattesänkingspolitik alla dem som riskerar att bli eller som redan har blivit uppsagda? Jag frågar mig också: Vem i den borgerliga riksdagsgruppen eller regeringen känner ett ansvar för barnen till de föräldrar som är eller som görs arbetslösa? Vad är egentligen poängen med den reform som så fundamentalt slaktade vår gemensamma arbetslöshetsförsäkring? Var det någon som anlade ett barnperspektiv på de allt hårdare tagen i arbetslöshetsförsäkringen?

Fru talman! Det är ovärdigt och skamligt att det är barnen som får ta den största smällen för borgarnas utsorteringspolitik. Det blir inte minst tydligt när vi pratar om de nya och rättsosäkra sjukreglerna. Oron är stor inte minst hos dem som är eller blir sjuka en längre tid. Oron är stor inte minst hos de barn vars föräldrar är eller riskerar att bli utförsäkrade. Bara hemma i min kommun i Hallsberg kan vi räkna med att 111 personer riskerar att bli utförsäkrade. Det känns hårt, och det känns svårt. Försäkringskassan har rapporterat att 50 000 människor riskerar att utförsäkras. Det känns än allvarigare när jag frågar mig hur många av dessa 50 000 personer som har barn. Vad blir konsekvenserna för barnen? Jag frågar mig: Varför ska barnen drabbas bara för att de råkar vara barn till en mamma eller en pappa som blir utförsäkrad?

Jag tycker att det skulle vara ansvarsfullt om någon från den borgerliga kanten kunde svara på frågan om man ens har brytt sig om att ta reda på hur många barn som finns hos de personer som riskerar utförsäkring. Känner ni något ansvar för de barnen?

Fru talman! Jag tror att det svenska folket har genomskådat borgerlighetens politik, och det är jag mycket glad för. Sverige har råd med jobb, solidaritet och rättvisa. Vi socialdemokrater vill investera i människors kraft. Det ska löna sig att våga, och det ska märkas att Sverige är

ett välfärdsland. Vi utgår ifrån att människor vill och kan försörja sig genom arbete. Våra trygghetsförsäkringar ska vara broar mellan jobb. De ska vara en standardtrygghet som garanterar att den som är sjuk eller arbetslös kan koncentrera sig på att bli frisk eller att få ett nytt jobb. De ska garantera att barnen inte drabbas, för barn har rätt till trygghet även med föräldrar som är sjuka eller arbetslösa.

Den generella välfärden ska stärkas till förmån för barnen. Vi vill vidareutveckla vår mycket bra föräldraförsäkring där inkomst ges utifrån det inkomstbortfall du haft. Vi vill ge barnbidrag till alla barn, och vi menar att barnbidraget ska höjas med 100 kronor. Det är rätt i en lågkonjunktur. En höjning av barnbidraget går direkt till alla barn och blir en direkt stöttning till konsumtion för barnens skull, och det behövs i en lågkonjunktur.

Vi ser att ensamstående med barn behöver mer av vårt stöd. Därför ska underhållsstödet höjas med 100 kronor. Studerande med barn behöver också mer av vårt engagemang. Därför ska studerandetillägget för studenter med barn höjas rejält.

Utöver detta tänker vi stärka kvaliteten i förskolan. Vi vill ge föräldrar rätt att få barnomsorg den tid de behöver oavsett tid på dygnet. Vi ser barnen, alla barn, och vi ser konsekvenserna av borgerlighetens nonchalans gentemot barnen. Sverige, föräldrar och barn tjänar på rättvisa.

Anf. 316 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Matilda Ernkrans inledning på det här anförandet där hon sade föräldrar, hör mammor. Det är att leva kvar i en förgången tid. För mig är föräldrar både pappor och mammor. Det betyder att vårdnadsbidraget, som är en del i alliansens paket med fyra ingredienser, har ett barnperspektiv. När föräldrarna får bestämma över hur barnen ska ha det mår de bäst. I det sammanhanget håller jag inte med Matilda Ernkrans om att det här är fientligt.

Ni satsar på bidrag, bidrag och bidrag som ska göra allting. Vilka fler jobb skapas då? Det betyder ju färre jobb. Om fler ska leva på bidrag får vi mindre pengar till välfärden. Hur går det ihop, Matilda Ernkrans?

Anf. 317 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Solveig Zander säger att om föräldrar själva får bestämma blir det bäst för barnen. Det är jättebra, men varför låter ni inte de föräldrar som riskerar att bli arbetslösa eller sjuka bestämma? Ni drar ju undan mattan för de föräldrarna. De kommer inte att kunna bestämma själva hur de vill ha det för sig och sina barn eftersom ni ändrar förutsättningarna för de föräldrarna.

Vi som kan och vet hur föräldraförsäkringen ser ut vet att 80 procent av föräldraförsäkringen tas ut av mammor. Vi vet att de pappor som tar ut föräldraförsäkringen gör det dag för dag allteftersom de får ersättning utifrån det inkomstbortfall de har haft.

Berätta för mig, Solveig Zander, hur många pappor och, vilket också är intressant, hur många mammor som kan ersätta en full heltidslön med 3 000 spänn i månaden! Det känns oerhört konstigt att en kvinna kan stå här i kammaren och hävda någonting sådant.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 318 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag står gärna här och talar om det finns någonting i alliansens förslag när det gäller familjepolitik som heter jämställdhetsbonus. Den talar sitt tydliga språk. Den syftar till att få jämställdhet mellan pappor och mammor när det gäller att ta hand om barnen. Det är en oerhörd stimulans till föräldrarna.

Dessutom sade Matilda Ernkrans att 50 000 personer riskerar att utförsäkras. Ja, så hade det varit om man hade fortsatt att driva den linje som Socialdemokraterna drev. Men nu när vi tror på människors förmåga och satsar mer pengar på Arbetsförmedlingen och tror på människors kreativitet kommer det att bli tvärtom, Matilda Ernkrans. Men hur många människor tror du, med er bidragspolitik, kommer att gå till ett jobb om de vet att de får en ersättning utan att man tar till vara deras kreativitet?

Anf. 319 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Det finns många grundläggande skillnader, Solveig Zander. Du talar om att du tror att människor blir mer kreativa, mer friska och mer arbetsföra om man rycker undan pengarna för dem och gör dem fattigare. Jag tror inte det. Jag tror att det handlar om trygga människor som vågar, vill och kan vara nyfikna.

Jag blir oerhört upprörd när du säger bidrag, bidrag och bidrag. Jag pratade om arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen. Det är pengar som löntagarna har avstått i lön för att finansiera en försäkring som ska finnas där när man får barn, när man blir sjuk och när man blir arbetslös. Det är inga bidrag, Solveig Zander. Det är ovärdigt att säga det.

Det är Försäkringskassan som har räknat ut att 50 000 människor riskerar att utförsäkras. Det är ingenting som jag står här och hittar på.

Det går faktiskt att finansiera jobb, solidaritet och rättvisa. Det handlar om att man beskattar efter bärkraft och ger tillbaka efter behov, tvärt emot vad ni gör.

Anf. 320 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! När den här debatten började ställde jag en fråga till Matilda Ernkrans partikamrat Veronica Palm. Jag fick tyvärr inte svar på frågan, så jag hoppas att Matilda Ernkrans kanske kan svara på frågan i stället. Jag undrade varför Socialdemokraterna införde en automatisk förtidspensionering av den som hade varit sjukskriven i ett år. Varför förpassade man ut 140 människor per dag i förtidspension med 64 procents ersättningsnivå och ett permanent utanförskap? Varför, för att använda Veronica Palms vokabulär, förde man fram de här 140 personerna varje dag till stupstocken?

Anf. 321 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att det bara är Gunnar Axén som, för sin historieskrivning, är intresserad av detta. Jag tror inte ens att människor funderar på det i dag. Jag tror att man funderar på och är orolig över vad som sker här och nu med en moderatledd regering vid rodret. Vad är det som händer mig här och nu? Jag blir bekymrad.

Jag ställde en fråga till socialförsäkringsministern och fick inte heller något svar. Jag funderar ärligt på om det finns någon av de människor

som är förtidspensionerade som ni anser är sjuka. Jag tycker att det är en högst väsentlig fråga. Finns det någon som har rätt till och kan kräva vårt gemensamma stöd? Är det pensionen det är fel på? Är det samma diskussion som vi hade här i riksdagen långt bakåt i tiden när vi började diskutera pensioner för arbetare och vi, inte minst från moderat håll, kunde höra att man inte var mycket för det där med ålderspension för arbetare, för hur skulle det då gå med arbetsmoralen?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 322 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag har noterat att inte heller Matilda Ernkrans vill svara på frågan varför man införde en automatisk förtidspensionering efter ett års sjukskrivning. Och jag förstår att Socialdemokraterna kanske skäms för vad de ställde till med, för när man förtidspensionerade bort människor efter ett års sjukskrivning i permanent utanförskap gav man också personens arbetsgivare rätt att säga upp personen. Man fräntog personen all rätt till arbetslivsinriktad rehabilitering. Man ställde personen utanför med 64 procent i ersättning i stället för 80 procent i sjukpeng.

Jag är inte den enda som undrar varför man införde den automatiska förtidspensioneringen. Det är många av landets förtidspensionärer i dag som undrar varför de ställdes utanför alla rättigheter till rehabilitering av Socialdemokraterna bara för att de hade varit sjukskrivna i ett år och inte fått rätt till tidiga, aktiva rehabiliteringsinsatser.

Anf. 323 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Det beror väl på hur man ser på detta att ta ansvar för sin politik, lära av historien och se framåt. Vi ser framåt. Vi har båda fötterna på jorden här och nu och ser framåt: Vad kan vi förändra och vad kan vi förbättra? Men Gunnar Axén får gärna fortsätta att grota tillbaka i vad som hände tidigare, varför och varför inte. Du kan ju också fundera på att gå lite längre tillbaka.

Vi hade ett 1990-tal då vi fick ägna all vår kraft och tid åt att sanera svensk ekonomi. Det kan ha varit en del saker som vi socialdemokrater inte orkade med under den tiden men som vi faktiskt, när vi hade fått ordning på ekonomin, tog krafttag för att förändra. Vi var de som satte upp som mål att halvera ohälsotalet. Vi var de som gav redskapen för att jobba med det. Vi har nu också sett resultatet. Eller menar du att det är era förändrade sjukregler sedan den 1 juli som har gett det här resultatet i september-oktober, en månad efteråt? Det kan du ju inte svara på, eftersom du inte har någon mer replik.

Anf. 324 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Nej, men den här debatten är inte slut. Och jag tror att det är bra att den fortgår, för debatten om våra trygghetssystem är viktig för många människor som vill känna en trygghet i att det finns en sjukförsäkring som fungerar och finns till hands när man har behov av den.

Jag tror, fru talman, att vi alla härinne vet hur tungt det är att vara sjuk – ni vet den där frustrerande känslan av att inte kunna prestera sitt allra bästa eller att helt enkelt inte kunna arbeta alls, att under en tid inte vara en del av den sociala gemenskapen vare sig på jobbet eller på fritiden. För över en halv miljon människor är det inte någonting som drabbar dem då och då under kortare perioder. För över en halv miljon män-

niskor, de som är förtidspensionerade, varav de flesta kvinnor, är detta en vardag.

Många av de här människorna har det väldigt svårt. De är sjuka, de har funktionsnedsättningar och kan inte jobba eller delta i samhällslivet på annat sätt. De måste kunna känna en trygghet i att förtidspensionen finns där för att stötta dem när de inte kan arbeta.

Många har också som sin allra högsta önskan att kunna få komma ut och jobba igen, engagera sig ideellt eller studera, om så bara någon timme i veckan. Dessa personer har Socialdemokraterna fullständigt vänt ryggen i årtal. I stället för att ge dem en hjälpende hand och rehabilitering i ett svårt skede i livet har Socialdemokraterna diskvalificerat dem nästan fullständigt från allt fortsatt arbete och förpassat dem till ett liv i utanförskap. Och, som Matilda Ernkrans var inne på i sin avslutande replik, detta gjorde man för att man ville halvera ohälsotalen. Det var den cyniska politiken som Socialdemokraterna genomförde. För att få ned antalet sjukskrivna införde man en automatisk förtidspensionering efter ett års sjukskrivning. På det sättet minskade antalet sjukskrivna. Men antalet förtidspensionerade ökade drastiskt, med 140 personer om dagen under hela tiden som Socialdemokraterna satt vid makten. De sorterades ut därför att Socialdemokraterna och deras stödpartier – inget av dem är kvar här i kammaren nu, tyvärr – inte hade förmåga att genomföra de reformer som kunde ge de här människorna verkningsfulla, tidiga rehabiliteringsinsatser under sjukskrivningstiden. För att återigen använda Veronica Palms vokabulär, fördes 140 personer om dagen fram till stupstocken av Socialdemokraterna. De förpassades ut i permanent utanförskap utan rätt till arbetslivsinriktad rehabilitering, från 80 procent i sjukpeng till 64 procent i förtidspension.

Inget land i världen har så många förtidspensionerade medborgare som Sverige har i dag, och det är på grund av den cyniska politik som Socialdemokraterna och deras stödpartier förde. Samtidigt är vi ett av de länder i världen som har bäst hälsa och högst medellivslängd. Det borde vara uppenbart för alla att någonting gick helt fel under Socialdemokraternas styre.

Jag och mina kolleger i Allians för Sverige kan inte acceptera att det ser ut på det här sättet. Vi sträcker nu ut en hjälpende hand till de hundratusentals människor som Socialdemokraterna ställde utanför för att hjälpa dem att finna en väg tillbaka till arbetsgemenskap, till social gemenskap.

Vi genomför nu en reform så att människor som är förtidspensionerade får möjlighet att arbeta, engagera sig ideellt och utbilda sig utan att deras rätt till förtidspension ifrågasätts. I stället för att tvinga människor till passivitet och utanförskap öppnar vi nu en möjlighet för dem att förvärvsarbeta, engagera sig ideellt eller studera i den omfattning de vill med fortsatt rätt till förtidspension. Vi vill ge dem en möjlighet att bryta sitt utanförskap utan att de ska behöva vara oroliga för sin framtida försörjning.

För de förtidspensionärer som väljer att förvärvsarbeta kommer inte de första 42 000 kronorna som de tjänar att påverka förtidspensionen alls. För varje krona därutöver räknas förtidspensionen ned med 50 öre. Det betyder att det blir lönsamt för den som vill arbeta att göra det, om så bara någon timme i veckan, några timmar i månaden. Dessutom, och

framför allt, behöver han eller hon inte vara rädd för att Försäkringskassan ska dra in rätten till förtidspension, för vi ser inte det här som ett tillfälligt försök som man från oppositionen säger att man gör.

Jag skulle verkligen vilja vädja till oppositionen: Lugna nu dem som är på väg att ta steget tillbaka till arbetsgemenskap, till social gemenskap, genom att ge besked om att ni inte kommer att riva upp den här reformen om ni, vilket jag hoppas aldrig kommer att ske, skulle få en möjlighet att göra det. Lugna de här människorna och säg: Vi har en skuld till er. Vi ställde er utanför. Nu är vi generösa och skapar en trygg och flexibel sjukersättning som ger er möjlighet att på ett tryggt sätt ta er tillbaka till en social gemenskap, till en arbetsgemenskap.

Anf. 325 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Gunnar Axén är ordförande i socialförsäkringsutskottet och därigenom utskottets kanske främste företrädare. Då har jag en vädjan till Gunnar Axén att vara lite mer försiktig med vokabulären.

Att prata om att 140 personer fördes fram av socialdemokratin till stupstocken är förnedrande, inte minst för Gunnar Axén själv. Jag möter många av dessa människor som har fått sjukersättning som ser detta som en möjlighet att leva. De som har fått partiell sjukersättning ser det som en förutsättning för att finnas kvar på arbetsmarknaden på den övriga delen av sin tjänst. Att kalla detta för att föra fram människor till stupstocken är förnedrande.

Jag upplever att det är mest förnedrande för Gunnar Axén själv som den främste företrädaren i socialförsäkringsutskottet.

Det kanske är så vi ska föra debatten när vi ska möta en eventuell parlamentarisk socialförsäkringsutredning.

Anf. 326 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Nu var det inte jag som förde in begreppet stupstock i den här debatten. Jag hade aldrig tagit det begreppet i min mun om det inte hade varit så att utskottets vice ordförande, socialdemokraten Veronica Palm, börjat tala om stupstock inom socialförsäkringarna.

Jag tycker att det är drastiskt. Jag har använt mig av det begreppet just av den anledningen att jag tycker att det var ett drastiskt begrepp. Kan vi rensa debatten och hyfsa den framöver ser jag gärna att vi gör det. Men då vill jag också att man från Socialdemokraternas sida visar prov på att inte ta till den typen av överdrifter i debatten någon mer gång framöver.

Jag kan försäkra Göte Wahlström att jag kommer att slå vakt om att sjukersättningen, förtidspensionen, är en trygg försäkring för den som inte kan arbeta på grund av funktionsnedsättningar, sjukdom eller andra skador. Det kommer jag att slå vakt om. Men jag vill också öppna dörren för dem som vill försöka ta sig tillbaka till en social gemenskap att få den möjligheten.

Anf. 327 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Gunnar Axén försäkrar. Jag har lyssnat till Gunnar Axén vid ett antal tillfällen då vi har diskuterat dessa frågor. Det är exakt samma argumentation, exakt samma siffror han använder sig av vid varje tillfälle för att slå undan benen på de människor som jag försökte besk-

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

riva ser sjukersättningen, eller förtidspensioneringen, som en möjlighet att leva vidare.

Jag tycker att det är förnedrande av Gunnar Axén att fortfarande använda detta och återopa att det skulle vara andra partier som skulle ha lyft fram frågeställningen. Jag har lyssnat till Gunnar Axén. Vi kan plocka fram protokollen där Gunnar Axén har använt precis den här argumentationen, eller som alldeles nyligen att hundratusentals människor ställdes utanför och andra begrepp. Jag vädjar till Gunnar Axén att vara något mer försiktig med de siffror och den argumentation han använder sig av om han ska företräda socialförsäkringsutskottet och om vi sedan ska kunna föra en bra diskussion i en socialförsäkringsutredning.

Anf. 328 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Det är lite synd att den här debatten ska komma att handla om begreppet stupstock, ett begrepp som infördes i debatten av socialdemokratiska vice ordföranden Veronica Palm lite tidigare i kväll. Jag kan lova att jag inte kommer att använda det begreppet igen. Men då vill jag inte heller höra det begreppet någon mer gång från oppositionens sida, åtminstone inte från Socialdemokraternas sida.

Att jag använder samma siffra i debatt efter debatt – 140 personer om dagen som under Socialdemokraternas tid förtidspensionerades bort i ett permanent utanförskap utan rätt till rehabilitering, som blev uppsagda från sina arbeten och som ställdes utanför bara för att Socialdemokraterna inte hade förmåga att se till så att de fick tidiga, aktiva rehabiliteringsinsatser – beror på att det var den siffran som uppstod under den tiden. Därför kommer jag att fortsätta att använda den siffran.

Anf. 329 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Om vi ska koncentrera oss på det som Gunnar Axén och den borgerliga alliansen har ansvar för just nu, det är ju ni som förändrar villkoren för människor just nu i Sverige, kan vi väl fundera lite till mans på om en förtidspension för en människa som är sjuk är att förpassas till ett permanent utanförskap eller om det är en rättighet att faktiskt kunna få ett värdigt liv även om man har råkat drabbas av en kronisk sjukdom.

Med det sagt vill jag tillägga, som vi har sagt tidigare i den här debatten, att vi är positiva till den del av förslaget som alliansen lägger fram som handlar om att ge möjlighet för människor i förtidsersättning att gå tillbaka till arbetet. Vi är däremot mycket kritiska till att ni inte lägger något ansvar på arbetsgivaren och arbetsplatsen. Många säger att det faktiskt är där som de behöver mera stöd för att komma tillbaka. Hur kommer det sig att arbetsgivarna går fria?

Anf. 330 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag är glad för att Socialdemokraterna stöder den reform som vi kallar Från sjukersättning till arbete och som öppnar möjligheter för förtidspensionerade att söka sig tillbaka till social gemenskap och arbetsgemenskap. Jag skulle bara uppskatta om Socialdemokraterna också kunde säga: Detta ser inte vi som ett tillfälligt försök utan som en permanent möjlighet för alla dem som har förtidspensionerats bort under Socialdemokraternas tid vid makten.

När det gäller arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering måste jag säga att vi har förstärkt det genom de reformer vi nu har genomfört. Jag är oroad över det som Socialdemokraterna nyligen presenterade i en rapport – en välfärdsgrupp som Socialdemokraterna har – där man säger att man ska dra en borte gräns för när arbetsgivaren inte längre ska ha ansvar för rehabilitering. Med införandet av rätt till tjänstledighet och borttagandet av den automatiska förtidspensionen efter ett års sjukskrivning har vi snarare stärkt arbetsgivarnas ansvar för rehabilitering.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 331 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Jag fortsätter att prata om det som faktiskt är politik här och nu så får människor besked om vad som gäller för dem här och nu med en borgerlig regering vid makten.

Jag försökte lyfta in barnen i mitt anförande. Det var inte så många från den borgerliga kanten som hakade på. Det förstärker det jag känner, att det finns en nonchalans gentemot barnen. Man tar dem faktiskt inte på allvar och bryr sig inte riktigt om de barn som blir mest utsatta i ert Sverige. Därför ställer jag frågan igen: Vet ni hur många av de 50 000 personer som riskerar att utförsäkras som har barn? Har ni tänkt något på hur det ska gå för de här barnen? Känner ni något ansvar för dem över huvud taget?

Anf. 332 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Vi har nu genomfört den största rehabiliteringsreformen på kanske 15–20 år. Vi inför en rehabiliteringskedja som syftar till att ersätta långa, passiva sjukskrivningar med tidiga, aktiva rehabiliteringsåtgärder så att människor inte ska behöva fastna i sjukskrivningar eller än värre gå vidare till förtidspension. Man ska få en möjlighet att tidigt få de åtgärder man har behov av för att kunna komma tillbaka till arbetslivet.

Om man inte lyckas med rehabiliteringen, om man permanent inte har någon arbetsförmåga ska man vara trygg i förvisningen om att vi har en sjukersättning som tar vid och fungerar för dem som har behov av den.

Några siffror på hur många som skulle komma att bli utförsäkrade är bara antaganden och påståenden. Det har vi inte sett någonting av än. Jag hoppas med de tidigare rehabiliteringsinsatser som vi föreslår och genomför att det inte ska gå så långt i sjukskrivningarna för de allra flesta.

Anf. 333 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Gissningar, påståenden och vi vet ingenting. Det vi kan luta oss mot, det vi brukar luta oss mot när vi diskuterar i den här kammaren är ju kvalificerade myndigheters prognoser. Försäkringskassans senaste prognos pekar på 33 000 sjukskrivna som 2010 kommer att försäkras ut och på 19 000 människor med tidsbegränsad sjukersättning som kommer att bli av med den när den försvinner 2010. Det blir 52 000 människor som kommer att stå utanför försäkringssystemet.

Då måste jag ju ställa frågan till Gunnar Axén: Vad händer med dem?

Anf. 334 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Den rehabiliteringsreform som vi har genomfört syftar ju till att man ska få tidiga, aktiva rehabiliteringsåtgärder så att man inte ska behöva fastna så länge i sjukskrivning.

Vi har satsat 3,4 miljarder kronor på en förstärkt företagshälsovård och en rehabiliteringsgaranti. Man kan fråga sig hur det ser ut när väl de första eventuellt når upp till 30 månaders sjukskrivning. Jag hoppas att det inte ska behöva gå så långt för någon utan att man ska få möjlighet att komma tillbaka till arbetsgemenskapen i stället.

Vi har sagt att det ska finnas lösningar för dem inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin. De ska få möjlighet till aktivitet, sysselsättning och en fortsatt rehabilitering i syfte att komma tillbaka till arbetsgemenskap i framtiden. Några antaganden om hur många som det kommer att vara aktuellt för när vi väl är där tror jag inte går att göra i dag.

Anf. 335 VERONICA PALM (s) replik:

Herr talman! Ska jag tolka Gunnar Axén så att han inte litar på Försäkringskassans prognoser? Jag gör det. Låt oss säga att det inte är 33 000 eller 52 000 totalt. Låt oss säga att det är 40 000 eller till och med 60 000 – oavsett måste du kunna svara dessa människor vad som händer. Det är symtomatiskt för den majoritet som styr riket nu att den slarvar, hafsar och gör ideologiska överväganden. Det sker kraftiga försämringar för dem som har det tuffast i samhället. Vi kan ta skattesänkardiskussionen någon annan gång, men man har inte svar på vad som händer.

Gunnar Axén säger att man ska lösa detta eller hitta någon form av åtgärd eller aktivitetsersättning. Ministern har tidigare sagt att man kommer att ha någon form av aktivitet kopplad till någon form av ersättning. Det funkade inte så i det här landet. I det här landet hade man jobb, en trygg välfärd och lön efter kollektivavtal. Nu är det något annat.

Låt oss säga att det inte är fråga om 52 000 – oavsett hur många det är, vad händer med dessa människor? Du måste också få frågorna.

Anf. 336 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Det är beklagligt att Veronica Palm och Socialdemokraterna med den här debatten bidrar till att oroa så många människor. Det sker bland annat genom att förespegla dem att det inte finns något trygghetssystem som tar vid om de trots tidiga aktiva rehabiliteringsåtgärder har varit sjukskrivna i 30 månader. Vi har sagt att det kommer att finnas på plats till årsskiftet 2009/10. Det ligger en bit fram i tiden. Vi kommer att presentera åtgärderna.

Genom att lyfta fram dessa siffror och göra människor osäkra tror jag att ni bidrar till att öka ohälsan ute i samhället. Många människor oroar sig över vad de får höra från er – som inte är sant.

En annan sak som oroar många förtidspensionärer är om den reform som ska genomföras kommer att bestå eller kommer att rivas upp om Socialdemokraterna – vilket jag inte hoppas – får möjlighet att styra landet.

Anf. 337 JASENKO OMANOVIC (s):

Herr talman! Under den annalkande lågkonjunkturen och den ekonomiska krisen har bland annat statsministern upptäckt den svenska mo-

dellen. Regeringen pratar om den men verkar inte riktigt förstå vad det handlar om. Att det finns jämbördiga parter på arbetsmarknaden som sedan 70 år tillbaka avtalar om villkoren på arbetsmarknaden verkar vara okänt. Lika okänt är det att löntagare på den svenska arbetsmarknaden ställer solidariskt upp för varandra.

Den svenska modellen är fantastisk. Vi har i samförstånd byggt upp vårt välfärdssamhälle. Den svenska modellen är vida omtalad ute i världen där den ses med beundran. Det är välkommet att också regeringen har upptäckt den, men det är synd att regeringen inte respekterar denna goda ordning. I stället omyndigförklarar regeringen arbetsgivarna och de fackliga organisationerna genom att sätta förhandlingsresultat ur spel. Löntagare har avstått från löneutrymme för att skapa sig en trygghet i händelse av arbetslöshet eller sjukdom. Detta löneutrymme används till det som officiellt kallas arbetslöshets- och sjukförsäkringen. Det är vad ni borgerliga kallar bidrag.

Ni har ingen respekt för löntagarnas sätt att solidariskt ta riskerna i arbetslivet. Trots högkonjunkturen valde regeringen och den borgerliga majoriteten i riksdagen att införa stora begränsningar i dessa försäkringar. De behövde ha råd med skattesänkningar för de friska, som dessutom är de mest förmögna i Sverige. Detta är, herr talman, att inte visa respekt för löntagare.

Ytterligare exempel på avsaknad av respekt för arbetsmarknadens parter är begränsningsregeln i sjukersättningen. Avtalet om att komplettera gällande försäkring anser regeringen är för mycket för den sjuke, och därför ska den begränsas. Återigen är det fråga om att omyndigförklara den svenska modellen.

Bakom dessa förändringar ligger synen på den svenska arbetaren som en fuskare. Försämrade villkor i försäkringen ska leda till att fuskets minskar, säger regeringen. Därför har man valt att bestraffa sjuka och arbetslösa kollektivt. Om försäkringen erbjuder mindre trygghet blir fuskare både friskare och hungrigare på att jobba.

Herr talman! Det som regeringen missade i sammanhanget var att de som fuskar i våra trygghetssystem är en försvinnande minoritet. Undersökning efter undersökning visar att det faktiskt är så.

Riksdagens borgerliga ledamöter har beslutat om betydande försämringar och dessutom helhjärtat applåderat sig själva och det mod de visar med att bekämpa fuskets. Nu när Försäkringskassan ska tillämpa den nya lagstiftningen blir den statliga myndigheten omyndigförklarad av socialförsäkringsministern. Försäkringskassan måste göra sin läxa, brukar det låta när ministern kommenterar i medierna när det gäller cancerpatienter och andra allvarligt sjuka som riskerar att förlora sin sjukpenning och försäkring.

Försäkringskassan har fått mindre personalresurser samtidigt som arbetsbördan har ökat. Detta har nästan lett till kaos under sommaren. Sjuka och föräldralediga fick inte sin ersättning i tid. För att kunna betala hyran och köpa mat till barnen har många tvingats låna pengar eller vända sig till socialkontoret. Det är hög tid att regeringen och riksdagens borgerliga majoritet tar ansvar för egna beslut. Det är ynkedom att skylla på myndigheter. Deras uppgift är att genomföra beslut även om de drabbas enskilda och familjer som är i behov av stöd och som framför allt har rätt till de försäkringar som de redan har betalt för.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Anf. 338 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag förstår att jag kan upplevas som lite tjugig i kväll, men jag har försökt att få svar från de socialdemokratiska ledamöterna om varför man införde den automatiska förtidspensioneringen efter ett års sjukskrivning. Jag vill ge Jasenko Omanovic en möjlighet att ge mig ett svar på den frågan.

Anf. 339 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Gunnar Axén är ordförande i socialförsäkringsutskottet. Men efter den här debatten känns det som om han aspirerar på att bli programledare i Jeopardy.

Jag kommer från, Gunnar Axén, det som ni i Moderaterna brukar kalla Bidrags-Sverige.

Jag har träffat väldigt många och har många runt omkring mig som är beroende av förtidspension och som faktiskt är sjuka. Tidigare talare, bland annat Matilda Ernkrans, har också sagt det. För dem är det den enda utvägen för att de ska kunna ha ett dragligt liv.

Anf. 340 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jasenko Omanovic utnämnde mig till programledare i Jeopardy. Då ska jag göra så att jag säger svaret, och så får Jasenko Omanovic ställa frågan.

Den automatiska förtidspensioneringen efter ett års sjukskrivning infördes av Socialdemokraterna för att man ville få ned sjukskrivningstalen.

Anf. 341 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Svaret är att Gunnar Axén, ordförande i socialförsäkringsutskottet, försöker fly från sanningen, försöker fly från ansvaret. Det är han, som är ordförande i socialförsäkringsutskottet och som står som främste man för majoriteten i riksdagen, som inte vill ta ansvar för det som görs i dag. Han har applåderat besluten här.

Vi har en socialförsäkringsminister som måste göra brandkårsuttryckningar varenda gång när Försäkringskassan, den statliga myndigheten, ska tolka den lagstiftning som Gunnar Axén har varit med om att rösta igenom och applåderat. Nu är vi i den situationen att socialförsäkringsministern måste göra brandkårsuttryckningar för att rätta till det beslut som Gunnar Axén har varit med om att fatta.

Anf. 342 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag lyssnade med stort intresse för att höra vad Jasenko Omanovic sade om den svenska modellen, som går ut på att man ska kunna leva på sin lön. Det är ju väldigt viktigt att man ska kunna göra det. Du nickar och håller med mig.

Både du och jag har träffat många låginkomsttagare som önskar att deras lön ska bli högre. Vi har infört jobbskatteavdraget, som gör att lönen blir högre för dem som jobbar, och det är viktigt.

Då undrar jag hur du förklarar det för dem när ni nu höjer inkomstskatten i sjukförsäkringen och låter den vara hur länge som helst, det vill

säga att de som är sjuka får en högre inkomst än de som jobbar och sliter. Hur förklarar du den svenska modellen för dem?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 343 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Här kommer det fram som jag tog upp i mitt anförande. Hur länge som helst – man ska ha sjukförsäkring hur länge som helst. Man får sjukförsäkring när man saknar arbetsförmåga. Det är då man får sjukförsäkringen. Det är inga fuskare vi pratar om som vill ha försäkringen hur länge som helst, utan det är folk som är sjuka.

Säg det till de cancersjuka och andra som nu håller på att bli utförsäkrade från sjukförsäkringen att de vill ha försäkringen hur länge som helst, Solveig Zander!

De vill inte ha försäkringen hur länge som helst. De vill ha en försäkring när de behöver det, när de är sjuka. Och alla vi i den här salen, hoppas jag, vill erbjuda svenska medborgare, 9 miljoner invånare i det här landet, en försäkring när de är sjuka. Det är det den svenska modellen går ut på.

Anf. 344 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag har inte hittat på det här. Det är ni själva som har skrivit det i ert budgetförslag. Ni har skrivit att ni vill höja sjukförsäkringen, att ni inte vill nedtrappa och inte har någon borte gräns. Det betyder att man kan leva på en sjukpenning hur länge som helst utan att få någon nedtrappning.

Då frågar jag igen: Vad säger du till den låginkomsttagare som jobbar och sliter varje dag men som inte får en högre inkomst än den som är sjuk, som ju får mycket mer? Hur förklarar du för honom att ni inte heller vill ha jobbskatteavdraget? Det är en dubbel bestraffning.

Anf. 345 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Ja, vi säger att du ska kunna nyttja försäkringen så länge du behöver den. Så länge du saknar arbetsförmåga ska du ha försäkringen. Det är det som är skillnaden mellan oss och er, Solveig. Ni vill föra bort folk från försäkringen. Försäkringskassan säger själv att det är flera tusentals människor som kommer att bli utförsäkrade på grund av att ni inte accepterar att folk kan behöva nyttja försäkringen när de behöver den. Det är det som är skillnaden.

Hos oss är grundideologin i politiken att man ska bidra efter sin förmåga och få efter behoven. Det är grundskillnaden. Ni vill att folk inte ska ha tryggheten så länge de behöver den. Det är grundskillnaden mellan oss och er, Solveig.

Anf. 346 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! Jag ska väl inte försöka summera debatten, men ibland känner man sig lockad att göra det när man är siste talare.

Jag hoppas att jag inte ska provocera Matilda Ernkrans alltför mycket, men jag tror att vi ska titta tillbaka lite på historien ändå. Det förklarar en hel del av den debatt vi har hört i dag och de olika utgångspunkter vi har. Jag tänkte göra det.

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

Nu tror jag inte att Matilda Ernkrans blir alltför provocerad av två bilder av det sjukförsäkringssystem som vi lämnar bakom oss – om man så vill den sjukförsäkring som gällde under Socialdemokraternas tid. Lyssna nu, för ni kommer inte att bli så upprörda. Den första beskrivningen lyder så här:

Sverige har under en lång tid haft en av världens bästa och mest effektiva sjukförsäkringsmodeller. Den bygger på den grundläggande principen om att alla är med om alla bidrar och alla får ta del av nyttan. Då skapas den bästa tryggheten för var och en av oss. Det skapar en stabil och hållbar modell som är effektiv och som alla kan lita på träder in när man behöver. Den är bra för samhällsekonomin. Den stimulerar till arbete och ger trygghet för förändring i ett arbetsliv som präglas av snabba omställningar och högt arbetstempo.

Det kanske låter ironiskt, men det här var alltså en beskrivning av den sjukförsäkringsmodell som vi hade.

Det finns en annan verklighetsbeskrivning av samma sjukförsäkringsmodell som låter så här:

Alltför många blev kvar i sjukersättning för länge, utan att få stöd för att snabbt komma tillbaka. För alltför många blev sjukförsäkringen en långvarig försörjning i stället för en väg vidare. Alltför många fick förtidspension utan att först ha fått en verklig chans att delta i arbetslivet. Dålig samverkan, byråkratier och krångliga regelverk gjorde att människor kom i kläm och inte fick det stöd de har rätt till.

Beroende på vilken verklighetsbild man har landar man i olika slutsatser om vad som behöver göras. Då tror jag att det är rätt viktigt att man går tillbaka och funderar: Hur såg det ut i Sverige? Hur såg det ut när det var 140 personer per dag? Det kanske var någonting som var bra – det kanske man inte ska bli upprörd över. Men man ska nog bestämma sig för vilken verklighetsuppfattning man har.

Den första beskrivningen som jag läste upp kommer, kanske föga förvånande, från Socialdemokraternas *Rådslag Välfärd*, s. 22.

Den andra beskrivningen som jag läste upp, som är diametralt motsatt, som mer eller mindre slaktade systemet och sade att det här inte fungerar, kommer från Socialdemokraternas *Rådslag Välfärd*, s. 22.

Det är alltså diametralt motsatta beskrivningar som finns på samma sida i samma dokument.

Vad är då skillnaden? Någon skillnad måste det väl vara? Ja, det är det faktiskt. I den första beskrivningen, där allting är guld och gröna skogar, vill man visa hur de hemska borgarna vill förstöra och radera det system som fungerar. Den andra beskrivningen, några rader ned, är en beskrivning av det system som man själv skriver att det egna partiet skapade, och man vill ha det som utgångspunkt för att förändra ett system som har misslyckats.

I ett och samma dokument finns diametralt motsatta uppfattningar.

Jag tror att det är rätt bra. Jag ska inte raljera för mycket om att man inte har landat, att det här är ett rådslag och att det är en arbetsgrupp. Det finns ett ordspråk, *ordo ab chaos*, ur kaos kommer ordning. Då ska man nog ha klart för sig att man just nu befinner sig i ett väldigt kaotiskt tillstånd och att det förhoppningsvis kommer en ordning.

Då tror jag att det är rätt viktigt att Matilda Ernkrans faktiskt försöker fundera över varför Socialdemokraterna ville ha automatisk förtidspens-

ionering efter ett år. Det är oerhört centralt. Om inte annat slipper hon det genanta påståendet att vi tar bort arbetsgivarens ansvar när det i själva verket visar sig vara exakt tvärtom.

Jag tror att den verklighetsuppfattning som man har kommer att ligga till grund för de åtgärder man vill föreslå. Om man inte klarar av att säga att ett system på sju steg där 70 procent efter ett år fortfarande är kvar på första steget inte fungerar kommer man heller inte att förstå poängen med vare sig rehabiliteringskedja eller rehabiliteringsgaranti.

Dock förstår inte jag hur man i sin budgetmotion kan skriva att det här är en utsorteringskedja och att det hela är så dåligt samtidigt som man faktiskt föreslår att det ska finnas kvar.

Anf. 347 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Jag och Mats G Nilsson vet att socialdemokratin är ett reellt regeringsalternativ. Det är därför som han så noga läser vår politik på det här området. Vi uppskattar det.

Vi tycker att det här är så viktigt att vi under hela den här debatten har hävdat att allt inte var bra förut. Vi är beredda att ompröva delar av vår politik, och vi är mitt uppe i det arbetet: vi har ett öppet, brett rådslag där vi samtalat med så många människor vi kan om hur vi kan göra det här bättre. Men under tiden sitter Mats G Nilssons parti tillsammans med tre andra borgerliga riksdagspartier och förändrar och försämrar – som vi uppfattar det – våra standartrygghetsmodeller varje dag. Det måste vara vår uppgift att opponera oss mot det.

Anf. 348 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Matilda Ernkrans berömmar oss mer än vi förtjänar. Vi förändrar inte riktigt varje dag. Vi försöker hålla ett högt tempo, men inte riktigt så högt.

Huruvida ni är ett regeringsalternativ eller inte är en diskussion som jag inte ska dra i gång. Den blir väl lite genant efter de senaste veckorna. Men ja, jag läser vad oppositionen tycker. Jag läser alla oppositionsparti-ers förslag. Det tycker jag att man ska göra inför debatten om man har detta som heltidsjobb.

Jag raljerar inte över att ni inte har landat, tvärtom tycker jag att det är bra. Nu har du väl sista chansen, Matilda Ernkrans. Kan du svara ja eller nej på frågan: Är du beredd att ompröva den socialdemokratiska hållningen om obligatorisk förtidspensionering efter ett år?

Anf. 349 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Herr talman! Ja, jag tar chansen att ge en kommentar.

Kanske kan det ha varit så att vi litade på de läkare som sade att de här människorna är sjuka, inte har arbetsförmåga och inte kan ta sig ut på arbetsmarknaden. Det kan ha varit så att en del av dessa människor faktiskt var sjuka. Är man sjuk har man också rätt till en pension i det socialdemokratiska svenska välfärdslandet.

Du får nu ta chansen att svara på min fråga. Jag har också sagt flera gånger att vi samtidigt välkomnar det initiativ som den borgerliga regeringen nu tar för att ge människor en trygghet att våga komma tillbaka från förtidspension och sjukersättning. Vi tycker att det är bra, för det är

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Sjukförsäkringsfrågor

klart att det finns människor där som kan och vill göra mer. Det ska vi ta till vara.

Då har du nu sista chansen att svara: Tycker ni att det finns någon bland alla de människor som är förtidspensionerade som faktiskt är sjuk?

Anf. 350 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Svaret på den frågan är mycket enkelt: Ja. Men vi tror inte att det var 550 000 personer 2006. Anledningen är mycket enkel: Varje dag får vi per e-post eller telefon höra människor berätta att de vill komma från sin förtidspension och komma ut i arbetslivet igen.

Jag litar också på läkare, men jag tror att det är rätt mycket i historieskrivningen som Matilda Ernkrans behöver läsa på. Jag repeterar: 70 procent var kvar i första steget. Det är tusentals människor som aldrig fick den läkarkontakt eller den vård eller rehabilitering som de borde ha fått innan ditt parti förtidspensionerade bort dem. Det är där det stora problemet ligger.

Den nya rehabiliteringskedjan ser till att de får denna kontakt och möjlighet. Därför finns det heller inget skäl att systematiskt förtidspensionera bort någon.

Utbildning och forskning

Anf. 351 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Sverige saknar en framtidsstrategi för högre utbildning. Om detta vill jag tala i dag. Sverige har tyvärr en högskoleminister, Lars Leijonborg, som helt verkar sakna ambitioner och visioner om hur Sverige ska möta kunskapssamhället.

Regeringen har uppenbarligen ingen tanke på att erbjuda fler människor möjlighet att studera vid universitet och högskolor för att möta framtiden starkare och friare. I stället handlar regeringens politik konsekvent om att ransonera högre utbildning.

Inte ens i dag, då varslen står som spön i backen, då ungdomskullarna växer och söktrycket ökar, vill regeringen ändra inriktning. Jag tror att detta kommer att visa sig vara ett historiskt misstag.

Lika uppseendeväckande är nog att det i den senaste budgeten från regeringen inte finns en enda krona mer till kvalitet i utbildningarna. Vilket historiskt svek av alla de löften som gavs i valrörelsen! Och det är ett märkligt besked till alla de studenter som undrar vart föreläsningar och handledare egentligen tagit vägen.

Det finns inte ett enda förslag från regeringen som minskar snedrekryteringen till högre utbildning, tvärtom. Arbetslivserfarenhet värderas inte längre, och kunskapskraven i gymnasieskolan ska sänkas för alla som studerar vid praktiska program.

Det finns inte ett enda förslag för att öka internationaliseringen genom att fler svenska studenter också ska kunna studera utomlands. Det finns inte ett enda förslag som ökar arbetslivskopplingen i utbildningarna. Listan kan göras lång.

Varför vill högskoleministern så lite? Tror ministern verkligen att Sverige kommer att klara konkurrensen bättre med en sämre utbildad arbetskraft? Vilket är egentligen det föregångsland man vill apa efter? Vilket annat industriland drar ned på utbildningsmöjligheter och försvä-

rar ett livslångt lärande för sina medborgare? Jag har svårt att hitta något internationellt exempel på detta.

Sverige är i behov av ett tydligt ledarskap och en högskolepolitisk vision inför framtiden. Vi socialdemokrater har en tydlig sådan vision och dessutom en sammanhängande och långsiktig politik för att investera i människor, för att utveckla samhället, frigöra människan, fördjupa demokratin och klara jobben. Utgångspunkterna för en sådan framtidsinvestering är följande.

Den första punkten är en öppen högskola. Sverige ska vara en ledande kunskapsnation. Då måste också målet för högskolepolitiken sättas högt. Alla människor som har behörighet och som vill studera borde få möjlighet att studera vidare vid universitet och högskolor i framtiden. Sverige har ingenting att vinna på att ransonera kunskap.

I sin budget föreslår Socialdemokraterna fler högskoleplatser. Vi är tydliga med att vi vill styra dessa utbildningar till de områden där sökt-rycket är högt och där det råder bristsituation på arbetsmarknaden.

Den andra punkten är att investera i högre kvalitet i utbildningarna. Resursfördelningssystemet måste göras om. Där pågår ett arbete som regeringen kommer att återkomma till. Men det krävs också ökade resurser för att garantera kvalitet i undervisningen och säkra vetenskaplig grund.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har presenterat ett kvalitetspaket där 400 miljoner kronor varje år ska avsättas i syfte att öka andelen lärar-ledd tid. Vår utgångspunkt är att studenterna har rätt till fler föreläsningar, fler disputerade lärare, fler seminarier och mer tid med sina handledare. Satsningen riktas särskilt mot samhällsvetenskap, humaniora, teologi och juridik. Det är en omfattande satsning som skulle kunna ge studenterna – bara för att ta ett räkneexempel – 60 ytterligare föreläsningar varje år.

Den tredje punkten är att förbättra utbildningarnas arbetslivskoppling. För att öka kvaliteten i grundutbildningen och samtidigt ge fler studenter bättre kontakter och nätverk i arbetslivet föreslår vi en riktad satsning på praktik under studietiden.

Vi vill erbjuda 10 000 nya praktikplatser varje år, som också kommer att underlätta för dessa studenter att få jobb efter sin examen.

Det fjärde är att vi vill bredda rekryteringen till högskolan. Fortfarande är det tyvärr långt vanligare att barn till högutbildade studerar vidare än barn till vanliga arbetare. Det är ett stort slöseri att inte ta vara på alla människors begåvningar och talanger.

Jag är övertygad om att ökad mångfald och mer blandade studentgrupper också berikar utbildningskvaliteten. Självklart ska därför arbetslivserfarenhet vara meriterande vid antagningen till högre utbildning.

Självklart måste vuxenutbildningen rustas upp igen, efter regeringens neddragningar. Men det måste också bli lättare att välja rätt utbildning. Det borde ske genom öppna och tydliga jämförelser av både kvalitet och inriktningar på jämförbara utbildningar.

Det femte handlar om att se högskolor och universitet som tillväxtmotorer. Därför måste bra utbildning och viktig forskning bedrivas i hela Sverige. Alla högskolor kan och ska inte bli universitet med bred forskningsbas, men alla högskolor kan och ska profilera sig för att bli riktigt duktiga inom sina profilområden.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Vi socialdemokrater kommer att slå vakt om starka och profilerade högskolor som utgör motorn i det regionala utvecklingsarbetet.

Det sjätte handlar om att förbättra de ekonomiska villkoren för studenterna. Många studenter har svårt att få ekonomin att gå ihop. Särskilt utsatta är de allt fler studenter som har eller skaffar barn under sin studietid. Därför föreslår vi ett höjt studiemedel och kraftigt förstärkta barn-tillägg, för att högskolestudier ska vara en möjlighet för alla.

Avslutningsvis, sist men inte minst, handlar det om att investera i forskning. Grundutbildningens kvalitet handlar också om att satsa på forskning. Men vi väntar med stor spänning, och också viss oro, på den forskningspolitiska propositionen. Därför har jag valt att inte koncentrera mitt inlägg här i dag på forskningspolitiken. Den återkommer vi till om ett par veckor.

Herr talman! Så här kan man beskriva några av de viktigaste delarna i en socialdemokratisk framtidsstrategi för högre utbildning i Sverige.

Tyvärr har vi en högskoleminister och regering som uppenbarligen saknar visioner och ambitioner på detta område.

Herr talman! Sverige kan bättre.
(Applåder)

Anf. 352 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det låter väldigt fint när Mikael Damberg står i talarstolen och pratar. Men jag undrar hur det kommer sig att Socialdemokraterna nu plötsligt har gjort en sådan vändning när det gäller den högre utbildningen.

Sedan gäller det den kvalitetsförstärkning som Mikael Damberg pratar om. De håll i fråga om kvalitetsförstärkningar som finns i dag i landets lärosäten är det ju Mikael Damberg och hans socialdemokratiska parti som står för. Så är det därför att Socialdemokraterna under alldeles för lång tid hade stora skygglappar och bara hade kvantitet framför ögonen i stället för att se att det ska gå hand i hand med kvalitetsförstärkningar.

Varför satsar Socialdemokraterna nu så stort på enbart en ytterligare, hypotetisk, kvantitetsförstärkning i stället för att satsa på kvalitet?

Anf. 353 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det var lite svårt att få det där att gå ihop. Antingen var det båda delarna som du först kritiserade mig för, eller så var det den ena före den andra.

Vi har både-och. Det finns i vår budget. Det är en satsning för att förbereda dagens ungdomsgeneration för framtiden men också en kvalitetssatsning.

Det som jag kritiserar regeringen och högskoleministern för är att det saknas både-och. Man offrar en generation ungdomar, krasst uttryckt, som inte får de chanser till högre utbildning som andra har fått tidigare. Samtidigt sviker man sitt vallöfte om satsningar på kvalitet.

Än så länge har vi sett väldigt lite kvalitetssatsningar från den här regeringen. Det har varit tricksande med anslag, mellan olika poster i budgeten.

Universitet och högskolor har varit ute och förklarat: Det här är inga kvalitetspengar. Räknar vi igenom det här är det minus i budgeten på slutet, därför att kostnadsökningarna är större än de extrapengar vi får från regeringen, som de har tagit från oss från början.

Vi visar att det finns en annan väg för Sverige, att man kan bygga Sverige starkt genom att satsa på kvalitet men också ge unga människor chansen att studera.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Anf. 354 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det som har hänt under många år, under socialdemokratisk regering, är att vi har byggt ut den högre utbildningen, vilket är bra. Det har Centerpartiet stått bakom.

Men vi har ju försökt trycka på för att man samtidigt skulle stärka kvaliteten. Det lyckades inte Socialdemokraterna med. Det gör den här regeringen. Hittills har regeringen stärkt med närmare 400 miljoner kronor. Socialdemokraterna lyckades inte under sina år.

Det den nuvarande regeringen gör – det är också något som Socialdemokraterna inte lyckades med – är att se till att fler får möjligheten att komma vidare till högskolan, att vi får en bättre grundskola, en bättre gymnasieskola. Då får fler möjligheten att komma in på högre utbildning. Det är inte den utslagning som Socialdemokraterna står för.

Varför vill ni fortsättningsvis ha era skygglappar på er och inte se att vi behöver en bra gymnasieskola och en bra kvalitetsstärkning i stället för enbart kvantitet?

Anf. 355 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag återkommer gärna till gymnasieskolan när Sofia Larsen har haft sitt inlägg. Det kan vi tala om då.

Jag talade nu om högskolan och påtalade bristerna i er gymnasiepolitik, som kommer att leda till att ännu färre ungdomar kommer att söka till universitet och högskolor framöver och att den sociala snedrekryteringen kommer att växa ännu mer. Det är ett problem i sig.

Sedan är det detta med kvalitetssatsningar. Ni har lite problem med det här, ärligt talat, eftersom Sveriges universitetslärarförbund har sagt att regeringens påstådda satsningar på kvalitet inom högre utbildning och forskning bara är tomma ord. Det var den förra satsningen ni gjorde. SFS sade: Det går inte att fiffla med kvaliteten. Det är långsiktighet som krävs, inte kreativ bokföring.

I vår budget visar vi hur man kan bedriva utbildningspolitik när det gäller högre utbildning genom att satsa på kvalitet. Det handlar inte bara om att öka med de här 400 miljoner kronorna utan också om att satsa 100 miljoner kronor på ökad praktik och arbetslivskoppling och dessutom coachning för att ge unga människor en chans att lättare få jobb efteråt.

Det här går att göra om man menar allvar med en högskolepolitik som ger unga människor chansen att studera och där man också satsar på kvalitet. Tyvärr gör regeringen ingetdera.

Anf. 356 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det är mycket intressant att höra att man tänker på ett mer strategiskt sätt än vad man har gjort tidigare. Det vill jag ge en eloge för, att man faktiskt tar till sig det.

Men precis som Sofia Larsen var inne på finns det en stor diskrepans mellan hur man tidigare har agerat, med bara kvantitet, och hur det är nu, då man gör en viss satsning på kvalitet. Det du inte nämner är att man också har den här kvantitativa ökningen även i år – eller du kanske nämnde det. Den finns ju kvar.

Det vill jag ställa en fråga om. Vi vet i dag att det finns oändligt många tomma platser på våra högskolor. Det handlar om i storleksordningen 1 miljard i kostnad för sådant som inte nyttjas. Då vill jag fråga varför det är så viktigt att i det skedet ändå plussa på och öka antalet platser på högskolan.

Anf. 357 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Förra regeringen gjorde också kvalitetssatsningar i paritet med, kan jag säga, de kvalitetssatsningar, netto, som den här regeringen har lyckats prestera under den här mandatperioden. Det är inte så mycket pengar ni har lyckats plussa på. Ni har tricksat mellan kontona.

Det här är en kvalitetssatsning utöver någonting av det vi har sett tidigare. Det är egentligen ½ miljard i kvalitetssatsningar på både utbildning och arbetslivskoppling. Det är ett lyft som vi inte har sett i Sverige på väldigt länge.

Vi gör detta därför att vi tror att det behövs, för att kvaliteten behöver det. Det är en fortsättning på den förra mandatperioden men en utveckling av vår politik. Vi omprövar, och vi tänker till, och vi går vidare.

Moderaterna har alltid motarbetat utbyggnaden av högskolan. Det är ingenting nytt. Det är samma politik jämt. Det är aldrig så att fler människor ska få chansen att förverkliga sina utbildningsdrömmar. På något sätt måste man ransonera kunskap för att det ska fungera i Moderaternas högskolepolitik. Vi har aldrig köpt den varianten.

Men det finns också en brist. Det är en brist på arbetsmarknaden, och det finns ett högt söktryck till exempel när det gäller sjuksköterskor, ingenjörer, beteendevetare och biomedicinska analytiker. Det vi säger i vår motion är: Var lite nytänkande! Använd nya styrmedel! Rikta platserna dit, och ge fler människor möjlighet att förverkliga sina drömmar!

Anf. 358 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte får något riktigt svar på varför man väljer att öka ytterligare när det finns så mycket tomma platser.

Jag tycker inte att du är riktigt ärlig, för vi har i alla fall lagt 360 miljoner på kvalitetssatsningar, under ett och ett halvt år. Du beskriver att högskoleförbund säger att det inte är tillräckligt. Det beror ju på den utarmning av anslagen som ni genomförde under de föregående tio åren. Man talade ju om en utarmning på 20 procent mellan år 1995 och 2006. Det är klart att vi inte kan bygga tillbaka allt detta på en gång.

Men låt mig återkomma till de platser som du talar om. Om det nu är viktigt att helt plötsligt öka dem där det faktiskt finns behov av nya yrkesverksamma – jag tänker till exempel på läkartrycket, som är så

enormt hårt – undrar jag: Hur har ni stillatigande kunnat sitta och se alla som vänder sig utomlands för att få den utbildningen?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 359 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Vi får återgå till det. Ni får argumentera mot högskolorna, inte mot oss, när man pratar om att ni inte har genomfört några kvalitetssatsningar av något större mått. Det har blivit mindre satsningar än de kostnadsökningar man har. Det är väl ert problem. Det är inte mitt problem.

Det handlar om att man måste investera nu i högskolesektorn brett. Då tror jag att man måste se vad Svenskt Näringsliv har sagt, att de har gjort jättemånga misslyckade rekryteringsförsök. Företag har inte kunnat rekrytera den arbetskraft de behöver i Sverige. Det bromsar Sveriges utvecklingsmöjligheter samtidigt som det gör att människor stannar kvar i arbetslöshet.

Nu rasar konjunkturen, och varslen står som spön i backen. Tyvärr kommer unga människor, tror jag, att stå först i kön att gå ut i arbetslöshet eller att inte få nya jobb. Då gäller det att vara lite smart som politiker. Hur rustar man de unga människorna bäst inför framtiden?

Öppna de bristutbildningar som nu finns, där vi ser att det finns behov inför framtiden, där söktrycket är högt! Gör något för de här unga människorna så att de kan få studera vidare! Det handlar inte bara om att räkna utbildningsplatser. Det handlar om att räkna utbildningsplatser som faktiskt ger jobb och där ungdomar vill studera.

Anf. 360 FINN BENGTSSON (m) replik:

Herr talman! Med 22 sekunder kvar av sin talartid väljer Mikael Damberg att inte kommentera forskningspolitiken med motivet att man väntar på den kommande forskningspropositionen. Det är väl i sig ett klokt besked med tanke på att det enda vi vet är att det är den största finansiella satsningen i modern tid på forskning med 15 miljarders tillskott. Det kan leda till att man kan fundera lite grann själv.

Däremot tycker jag att det är intressant om Mikael Damberg trots allt vill reflektera lite över socialdemokratisk forskningspolitik som har varit. Att en sådan här forskningsproposition kommer fram över huvud taget är ju resultatet av att Sverige kroniskt har halkat efter jämförbara länder i forskningsligan under de år som Socialdemokraterna har styrt.

Då är min fråga: Vad är det som Mikael Damberg ser har varit problemet med att vi har halkat efter i forskning under den tid som Socialdemokraterna har lett och lagt fram forskningspropositioner för det här landet? Och har du några förslag, så vi kan stämma av det när forskningspropositionen kommer, om hur du vill se framtiden? Någonting måste ni ha tänkt efter misslyckandet.

Anf. 361 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Sverige är ett land som har satsat oerhört mycket på forskning. Mycket av den forskningen bedrivs i stora och framgångsrika svenska företag. En mindre del bedrivs som statlig forskning.

Jag tror att det är oerhört viktigt att se att den socialdemokratiska regeringen satte upp ett ambitiöst mål och började tala om enprocentsmålet som var någonting nytt i svensk debatt. Jag är glad att allt fler partier nu

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

ansluter sig till det och säger att det är en målsättning för Sverige att komma upp i de nivåerna för att kunna bedriva en framgångsrik forskning igen.

Varför väntar jag med att diskutera forskning i dag? Varför väntar jag med det? Jo, därför att det är väldigt oklart vad den forskningspolitiska propositionen ska innehålla. När jag pratar med människor som är aktiva i forskningsvärlden verkar det fortfarande bedrivas full dragkamp om pengarna. Man vet inte om det kommer att hamna i branschprogrammen, i den näringslivsinriktade forskningen eller om alla pengar ska hamna på fakulteterna.

Vi får väl se vad den borgerliga regeringen presenterar för forskningsproposition innan vi kan diskutera ifall den är bra eller dålig. Jag väntar med spänning, och jag ser fram emot många och långa debatter om forskning. Om det är något som är viktigt för Sverige är det att satsa på forskning och utveckling.

Anf. 362 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Det var ett elegant sätt att undvika min fråga. Här talar Mikael Damberg just om kvantitet och försummar kvalitet. Det faktum som kvarstår är att den proposition som nu läggs fram läggs mot bakgrund av att vi successivt har förlorat mark i forskningen. Det bygger kanske på att man primärt har haft ett kvantitetstänkande som enligt min bedömning och även alliansregeringens bedömning inte har slagit väl ut. Konsekvenserna är att vi halkar efter i forskning. Så alla de argument som Mikael Damberg just nu nämnde kan rimligtvis inte vara giltiga.

Jag undrar lite grann som forsknings- och utbildningspolitiskt ansvarig om Mikael Damberg ändå har någon filosofi om att fylla denna kvantitet, hans en procent, med något innehåll, det vill säga kvalitet. Kan vi få höra några fräscha förslag som vi kan ta upp och diskutera när väl forskningspropositionen kommer med alla sina fräscha förslag? Eller behöver du läsa in dem först för att kunna stämma av de idéer du kanske inte har om du inte ger oss dem här och nu?

Anf. 363 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Nej, jag behöver inte läsa in mig på någonting. Däremot tror jag att man ska konstatera att i forskningsvärlden är inte kvantitet i statliga forskningssatsningar oväsentligt. Det är inte den signal jag får när jag möter forskare ute på fältet: Det spelar ingen roll hur mycket ni i riksdagen avsätter till forskning. Den reaktionen möter jag väldigt sällan, ska jag säga, i forskarvärlden.

Därför är jag glad över att den socialdemokratiska budgetmotionen innehåller 3 miljarder kronor mer under de här åren för forskningssatsningar. Så det är väl bra.

När det handlar om innehållet hade vi en diskussion i Sverige under flera år där vi gick längre och längre i att försöka konkurrensutsätta medel, att verkligen värna kvalitet i forskningen, att dra ut projekten och göra dem längre så att det inte blev så mycket småsökande i forskning som innebar att forskarna i stället för att forska ägnade sig åt att skriva ansökningar om att få medel till forskningen.

Vi gjorde också något nydanande som jag förstår är lite hotat nu i de här tiderna av borgerliga forskningspropositioner. Vi startade ett samar-

bete med Svenskt Näringsliv om strategiska forskningsprogram för att bygga Sverige starkt och skapa jobb. Jag tror att det är viktigt med båda delarna.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 364 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag får tacka alla åhörare denna ganska sena timme. Eftersom vi har högskoleministern här tänkte jag uppehålla mig mycket kring högskole- och studentfrågor.

Jag börjar med att ta upp en fråga som även Mikael Damberg, föregående talare, var inne på, nämligen frågan hur vi får den miljö som gör att vi får våra framtida forskare. Hur får vi högpresterande studenter på våra högskolor? Om skolan är till för eleverna är högskolan till för studenterna, för framtidens skull.

Det är en viktig bit. Om vi återgår till frågan om kvalitet skulle jag vilja säga: Som man bäddar får man ligga. Det som förra året gjorde högskolevärlden besviken på alliansregeringens budget var delvis det som Mikael Damberg var inne på, den omfördelning av medel som man gjorde – det var inga nya pengar – av outnyttjade platser, och delvis utnyttjade platser, vilket orsakade ännu mer vrede i högskolevärlden. Den kvalitetssatsningen föregicks av betydligt större löften. Man pratade om miljarder och så vidare, lite lättsamt, tyvärr lite väl lättsamt.

För det konfronterades då med en ekonomisk verklighet hos budgetministern. Det verkar inte som om budgetministern gillar högskolan något vidare, för någon större kvalitetssatsning blev det ju inte.

Därför är jag väldigt glad över att vi i Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna nu har föreslagit 400 fräscha miljoner, inte omfördelade från outnyttjade platser. Det är dessutom väldigt bra vid en tidpunkt då avgångskullarna från gymnasieskolan blir större och större och när varslen duggar tätt.

Det var väldigt tacksamt för alliansregeringen att inte alla platser utnyttjades, eftersom man då kunde omfördela dem till Västra Götalandsregionen. Så ni använde dem ändå. Det kommer tyvärr att behövas ännu fler.

Som man bäddar får man ligga. Hur den moderatledda regeringen hanterar ekonomin är intressant också när det gäller en annan bit som handlar om studenterna. Det har jag debatterat många gånger med Lars Leijonborg. Det handlar om studiebidragen.

Nu utlovade faktiskt statsministern i tisdags i tv att det skulle komma någon höjning någon gång. Det var ju trevligt att höra, får jag säga. Tidigare har han sagt att det var så roligt för honom att leva på ravioli och halvt om halvt på hungerlön när han själv studerade. Anders Borg har sagt liknande saker.

Det är märkligt när personerna på de två poster som har störst betydelse i en regering, statsministern och finansministern, hänger sig åt minnen av sin egen studietid i stället för att fundera på hur man ska kunna ge våra studenter i dagens läge rimliga studieförutsättningar så att de inte måste jobba bredvid studierna, så att de kan ägna sig åt dem på heltid.

I stället ger man dem en bonus som gör att de kanske får jobba ännu mer för att uppnå den bonusen. Det vore vettigare att ge dem en rimlig ersättning så de kan koncentrera sig på sina studier.

*Utbildning och
forskning*

Vi i Miljöpartiet har gjort det. I tre budgetar i rad har vi lagt fram ett konkret förslag om 900 kronor i månaden i studiebidragshöjning. Vi tycker att studenterna är värda det. Det oroar mig ännu mer när man helt enkelt lite nostalgiskt utgår från sina egna gamla erfarenheter i stället. Jag kan också vara nostalgisk över min studietid och tänka att jag levde ungefär på luft och kärlek. Men det främjar inte studierna i dag. Det främjar inte våra studenters möjligheter.

Våra studenter i Sverige i dag behöver kvalitet. De behöver mer lärarledd undervisning som finansieras rakt av och inte genom indragna studieplatser. De behöver rimliga ekonomiska förutsättningar. Swedbank räknade ut att de behöver 898 kronor till i månaden. Det stämmer ganska väl med Miljöpartiets satsning som vi bestämde oss för redan för tre år sedan – 900 kronor. SFS säger samma sak.

När kommer alliansregeringen att uppfylla de löften som tre av fyra partier gav? Med statsministerns medgivande är det nu kanske fyra. Men måste studenterna vänta tills det blir valflask? Varför kom det inte i år? Det kommer inte att bli mer pengar, snarare mindre med den nu anströmmande lågkonjunkturen.

Anf. 365 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Mats Pertoft börjar sitt anförande med att fråga hur vi får en miljö för duktiga framtida forskare och högpresterande studenter i vårt högskolesystem. Då skulle jag vilja fråga Mats Pertoft: Hur tror egentligen ni att man får dessa högpresterande forskare?

Det som är det stora problemet är faktiskt inte pengarna i sig utan hur de fördelas. Vi har ett högskolesystem som innebär fler högskolor och lärosäten per invånare än i de flesta andra länder. Det säger sig självt att vi inte får fram pengar som kan skapa de kreativa miljöerna, utan vi måste i stället ge pengar till forskningsmiljöer som kan lyfta fram och producera de framtida duktiga forskarna.

Anf. 366 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Vad vi från Miljöpartiet vill göra är just att satsa på studenterna i första hand. Jag ansluter även där till Mikael Dambergs argumentation.

När det gäller forskningsmiljöer kommer vi från Miljöpartiet att ta ställning till det när vi ser forskningspropositionen och då gå vidare in på det. För oss är det dock grundläggande att studenterna får rimliga förutsättningar i alla högskolemiljöer och att de kan ägna sig åt de studier de har valt i stället för att vara tvungna att sidofinansiera dem med halvtidsarbeten på olika sätt. Det kan inte vara rimligt att studierna bara ska bedrivas på halvtid.

Anf. 367 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag var inne på frågan om hur man får bra miljöer för de här studenterna. Ni var med i majoriteten i åtminstone tolv år. Aldrig någonsin presenterades en fördelningsmodell för pengar till de olika lärosätena så att studenter får lika möjligheter oavsett var i landet de studerar – det har varit långt ifrån en verklighet.

Forskningspropositionens innehåll är fortfarande en hemlighet, men ambitionen har ändå varit att råda bot och få en rättvisa i högskolesyste-

met. Hur tänker ni fördela de extra pengar ni lägger på så att det verkligen ska bli rättvist?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 368 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Framför allt satsar vi på kvalitet. Vi har under flera år satsat på extra lärarledd timtid, och det menar vi skapar miljöer. Å ena sidan får nämligen studenterna möjlighet att faktiskt koncentrera sig på sina studier, å andra sidan finns det utbildade lärare, forskare och så vidare som kan ge dem det stöd och den vägledning de behöver. Detta är det på tok för lite av i dag, det kan jag hålla med om.

Vi hade gärna gjort dessa satsningar tidigare, men det är faktiskt de sista åren högkonjunkturen har kommit, och jag är besviken över att alliansregeringen inte har gjort dessa satsningar på ett vettigt sätt. En och en halv sida finns det skrivet om kvalitet i den senaste budgeten, men inga pengar. Man radar bara upp vad man har gjort, och det är på tok för lite.

Anf. 369 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Mats Pertoft nämner studiemedlen och höjningen av studiemedlen. Det väljer jag att inte kommentera eftersom det faktiskt sitter en studiesocial utredning som diskuterar dessa frågor just nu.

Däremot vill jag kommentera det du nämner om att de 360 miljoner som vi tillförde under ett och ett halvt år inte var någon satsning med friska kvalitetspengar. Du talar om en omfördelning av resurserna. Men faktum är att det sker en avräkning av antalet helårsprestationer som genomförs under ett år, så bara för att man har förskottat de här pengarna är det inget som säger att man därmed har lämnat dem vind för våg. Det är ju ett lån man ger till högskolorna, så det tycker jag att du bör dra tillbaka.

Arbetslivskopplingen tycker jag är positiv, men det är faktiskt också ett uppdrag som ligger i högskolornas arbete. Det står i regleringsbrevet att de ska väga in detta, och det finns många högskolor som är duktiga på det.

Jag vill ställa frågan: Hur når vi de högpresterande studenterna? Kan du också gå ned på grundskolenivå?

Anf. 370 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! När det gäller kvalitetspengarna kan jag notera att man förra året omfördelade pengar av icke utnyttjade, som jag sade. Det är klart att det var icke utnyttjat. Men i år finns ingenting i den riktningen, trots en och en halv sida, s. 113, i budgetpropositionen.

När det gäller arbetslivskoppling är jag naturligtvis också väldigt glad över den del där vi och socialdemokraterna är överens om att faktiskt införa en praktik, en prövning av en rättighet för studenterna att ha praktik. Det finns högskolor i Sverige där man har gjort det här – Kristianstad är ett mycket gott exempel. Där tror jag att vi kommer att komma mycket längre.

Jag får ursäkta mig, min talartid räcker inte till att gå in på grundskolan.

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Anf. 371 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det var ju skönt att vi blev överens om kvalitetsfrågan.

Jag skulle vilja komma tillbaka till de högpresterande studenterna och hur vi når dit, för det handlar om att börja i tid. Jag skulle vilja att Mats Pertoft förklarar lite hur ni ser på skolpolitiken och hur vi ska nå bättre resultat och ge eleverna redskapen för att nå bättre resultat. Eller ska vi vara tillfreds med resultaten i dag?

Socialdemokraterna har här gjort en markant omsvängning. De går mer och mer i våra ledband och följer i dag till kanske 90 procent de reformförslag som vi har lagt fram. Vi läser inte ut samma sak från era rapporter, och jag tycker att det vore intressant att höra om det.

Jag har också en fråga om förkunskapskraven till högskolan. Anser Miljöpartiet att de ska skärpas i den nivå vi har i dag eller ska man göra en återställare?

Anf. 372 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag ska åtminstone försöka hinna med någon av dessa frågor på den resterande tiden.

När det gäller grundskolepolitiken är Miljöpartiets främsta målsättning just nu att ställa skolpolitiken på en vetenskapligt baserad forskningsgrund. Jag, Peter Eriksson och Maria Wetterstrand har haft ett antal debatter med utbildningsministern i den frågan där han tyvärr har avböjt att ställa utbildningspolitiken på en vetenskaplig grund. Om man till exempel tar belöningssystem och utvärderingssystem finns det ett flertal forskare som pratar om skriftliga omdömen och betyg som instrument för att gallra inför avslutningsklasserna. Det är också vad Miljöpartiet har sagt: Vi vill ha skriftliga omdömen. Vi vill ha betyg i årskurs 9 och sista året i gymnasiet.

Anf. 373 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Herr talman! Mats Pertoft manar till mer kvalitetstänkande i reformeringen av högskolan. Det är mycket bra. I mitt meningsutbyte med samarbetspartnern Socialdemokraterna fick vi höra att när det gäller forskning står kvantitetstänkandet i fokus, och enprocentsmålet är heligt trots att vi halkar efter i forskningsligan internationellt.

Mats Pertoft och jag besökte nyligen Island tillsammans med Sällskapet riksdagsledamöter och forskare. Vi blev då varse att där satsar man hela 3 procent av sin bruttonationalprodukt på forskning. Det är tragiskt när man har en beläning av tio gånger sin bruttonationalprodukt. Att leva upp till 3-procentsmålet ter sig just i dagsläget inte realistiskt. Det liknar mest de låtsaspengar som nu utlovas av Socialdemokraterna i skuggbudgeten.

Min fråga till Mats Pertoft i samarbete med Socialdemokraterna blir: Betonar Miljöpartiet lika mycket det kvantitativa måttet på den här procenten eller tänker ni även där i kvalitetstermer, precis som när det gäller högskolan, för utbildningssyftet?

Anf. 374 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! I den frågan har vi ännu inte satt ned foten helt. Vi är dock mycket intresserade av kvalitetstanken. Däremot är frågan hur man gör detta. Det har varit en lång debatt i högskolevärlden om hur man skapar ett kvalitetssystem när det gäller fördelningsmodeller och så vidare. Det är inte helt enkelt. Jag är mycket nyfiken på vilka förslag regeringen kommer att lägga fram. Det verkar som om vad man än väljer har man ändan bak i den frågan. Det finns rejäla faror om man främjar de miljöer som i dag är framstående. Då kanske man försvarar för nya miljöer att växa fram.

Detta går inte att besvara på en minut. Jag skulle vilja ha en längre debatt i frågan. Det hoppas jag att vi får när förslaget äntligen kommer.

Anf. 375 FINN BENGTSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar Mats Pertoft för ett mycket klargörande svar trots att det var under minuten. Man hör tydligt hur ni satsar och tänker på kvalitet, samtidigt som resurserna sätts av. Min förhoppning är att med den satsning på 15 miljarder – den största i modern tid – som nu kommer i forskningspropositionen har vi en mycket ljus framtid att tillsammans med Miljöpartiet diskutera kvalitetsfrågorna – där uppenbarligen er samarbetspartner verkar stänga dörren.

Anf. 376 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Vad ska man säga efter en sådan vänlig replik? Jag är intresserad av vad regeringen kommer att föreslå. Däremot har vi inte diskuterat innan vad ni kommer att föreslå. Det är därför svårt för oss att ta ställning till det. En förhandling sker knappast efter det att regeringen har lagt fram sin proposition.

För att återgå till min inledning tycker jag att det är märkligt att det inte har skett mer satsning på kvalitet på studentsidan. Det hoppas jag att den moderatledda regeringen kommer tillbaka till senast nästa år eftersom det nu saknas helt.

Anf. 377 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft sade i sitt anförande att det inte går att leva på enbart luft och kärlek. Det verkar dock som att Miljöpartiet ändå försöker med det. Tittar man i er budgetmotion ökar ni antalet platser inom vuxen- och högskolan, men ni ökar inte studiemedlet i den takt som ni ökar antalet platser. Det gör att ni inte gör den ökning som ni säger er göra. Hur står det till med det egentligen? Är det studiemedlet som ska ökas eller antalet platser?

Anf. 378 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att studiemedlet ska öka. Vi står också bakom en ökning av antalet platser. Om det har skett en felräkning på den punkten får vi rätta till det. Jag litar helt på Mikaela Valtersson och vår finanspolitiska avdelning. Vi har länge drivit frågan om studiemedel.

Vi driver nu också, tillsammans med Socialdemokraterna, frågan om en utökning av platser. Vi har en speciell situation med större avgångsklasser från gymnasiet än någonsin tidigare. Vi har också en mycket allvarlig arbetsmarknadssituation där vi måste vara beredda att ställa upp i stället för att stänga dörren.

Anf. 379 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det är positivt att Miljöpartiet vill stärka studiemedlen. Centerpartiet arbetar också för detta. Det är en viktig del. Det blir dock lite konstigt när det enligt våra beräkningar fattas ungefär 1,7 miljarder i er budget. Det stämmer inte överens.

Socialdemokraterna gjorde likadant förra året. Nu ökar man på studiemedlen men höjer samtidigt budgettaket. Jag hoppas att Miljöpartiet inte gör det inför nästa år utan ser till att öka studiemedlen i stället. Jag hoppas att vi kan nå en överenskommelse om detta.

Anf. 380 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det vore trevligt om vi kunde komma överens om en ökning av studiemedlen. Det skulle vara glädjande, för det har jag saknat i åtminstone två år från de partier som utlovade det i valrörelsen. Studenterna är inte precis glada över att det har dröjt så länge och att det har hänvisats till den studiesociala utredningen när det tidigare fanns ett löfte till studentföreningarna att man inte skulle behöva avvakta utredningen när det gällde höjning av studiemedlen. Det fanns inte ens riktigt med i direktiven till utredningen. Här verkar det som att ni i den borgerliga majoriteten har dragit fötterna efter er. Det beklagar jag mycket. Jag tar med mig frågan och ska se över siffrorna.

Anf. 381 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Efter veckor av hysterisk finanskris är det uppfriskande att få delta i en debatt som handlar om hur vi ska stärka Sveriges kunskapsbas och rationaliteten och långsiktigheten i samhället.

Mot den bakgrunden är det tillfredsställande att kunna notera att alliansregeringen har offentliggjort ambitionen att lägga ett forskningsprogram för de kommande fyra åren som höjer nivån för svensk forskning med 5 miljarder kronor. Som redan nämnts är det den i särklass största forskningssatsning som någonsin har gjorts i Sverige. Jag kan också säga att det är den största utgiftsreform som alliansregeringen, i varje fall hittills, har presenterat under denna mandatperiod.

Frågan är vad man ska jämföra med. Oppositionen framför nu sina skuggbudgetar som alternativet till detta. Det blir en vidsträckt debatt där vi får svara med skattechock och sådant. Vad gäller Socialdemokraterna ligger det ändå närmare till hands att jämföra med vad ni presterade när ni verkligen hade möjlighet att åstadkomma något. Jämför man med det är det ganska patetiskt att framställa den jättesatsning som för liten. Denna forskningsproposition är större än alla de forskningspropositioner som ni lade fram under era tolv år under den period ni senast hade makten.

En detalj i sammanhanget som är nog så viktig är också att vi gör den största satsningen det första året. Det innebär att de ackumulerade resurserna till forskningsfältet blir långt större än med den modell som Social-

demokraterna ofta valde, nämligen att göra den största satsningen det sista året i perioden.

Det var bra att Mikael Damberg fokuserade så mycket på begreppet kvalitet. Det är fullständigt centralt i det vi nu talar om. Det blir alltmer så i världen att det är en jakt på de mest begåvade hjärnorna. Begåvade studenter, duktiga lärare och framstående forskare erbjuds mycket goda villkor om de vill flytta till andra länder. Det är på en kunskapsmarknad vi konkurrerar. Är man inte redo att göra väldigt mycket för att nå kvalitet, eller excellens som det brukar heta i dessa sammanhang, är man illa ute.

Vi jobbar med kvalitetssystem i både forskningen och grundutbildningen och räknar med att i propositioner inom en snar framtid presentera modeller på båda dessa fält.

Mats Pertoft sade att vi inte har satt ned foten, att detta är besvärligt och att man hur man än vänder sig har ändan bak. Jag håller med om att det är besvärligt. Men det är inte likgiltigt om man gör detta eller ej, och det är inte precis som förut när man har gjort det, vilket menas med denna metafor om ändan bak. Jag är övertygad om att detta i stor utsträckning handlar om att gå framåt, nämligen att inte nöja sig med att man mobiliserar nya ekonomiska resurser utan också inse att dessa satsningar måste kombineras med systemlösningar som driver fram kvalitet.

Den första modellen kommer i forskningspropositionen. Den som gäller grundutbildning kommer i en högskoleproposition om ett antal månader. Båda modellerna bygger på att en del av de anslag som utgår blir beroende av vad man presterar i form av kvalitet.

Jag ska i detta sammanhang också skjuta in att jag är väldigt glad över den stora forskningssatsningen i Lund som vi vill göra på en partikelaccelerator – European Spallation Source. Det arbetet går framåt. Det som har skett på sistone är att EU har gjort en utvärdering av de tre aktuella alternativen. Det är Lund, Bilbao och en stad i Ungern. Denna utvärdering kan bara läsas på ett sätt. Även om man uttrycker sig diplomatiskt och försöker vara snäll mot alla kandidaterna kan man bara läsa rapporten som ett klart förord för Lund. Även det ser jag som en delframgång för regeringens forskningspolitik. Men på det området kvarstår huvudmatchen att verkligen få fram ekonomiska resurser från andra länder så att vi kan trycka på knappen och starta detta byggprojekt.

Jag har lite svårt att hänga med i Mikael Dambergs argumentation om kvalitetssatsningar. I och för sig är det naturligtvis så att om man har obegränsat med pengar, som oppositionen tycks ha – det har man tack vare att man vill genomföra en skattechock – kan man naturligtvis göra vad som helst. Det är klart att det är strålande att lägga mycket pengar på kvalitet. Men gör man egentligen det? Man påstår att de 360 miljoner som vi har tillfört bara är felräkningspengar. Sedan hänvisar man till att intressenter säger att det inte motsvarar pris- och löneomräkningen. Men vi gör en riktig satsning, säger Mikael Damberg.

Då måste jag för tydlighetens skull fråga er: Vill ni gå ifrån det system som en socialdemokratisk regering införde en gång i tiden och som innebär att man gör en pris- och löneomräkning men också ställer krav på ökad effektivitet i offentlig verksamhet? Om Mikael Damberg här säger att ni fredar högskolorna från effektivitetskravet, då har ni något att komma med som bemöter kritiken från till exempel SFS. Men om ni inte

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

gör det är era 400 miljoner inte så förfärligt mycket mer värda än våra 360.

Det sägs att vi skulle ha tagit fram dessa pengar genom att ha färre platser. Men det är ju fler och fler platser som står tomma. Det är så att säga som bespisningsundret. Vi satsar på kvalitet. Det stämmer att vi det första året använder pengar som kommer från tomma platser. Men det är ännu fler platser efteråt. Så det är i så fall fantastiskt.

Jag håller med de alliansföreträdare som har ställt följande fråga här: När det nu finns minst 14 000 tomma platser inom högskolan, varför är det då ett angeläget krav i det korta perspektivet att tillföra fler? Vi ska naturligtvis kunna omfördela, vilket vi gjorde senast i helgen då vi gjorde en satsning på platser i Västsverige, så att till exempel personer som har blivit uppsagda från Volvo och som har behörighet ska kunna plugga på högskolan. Men totalt sett behövs det i det korta perspektivet inte fler platser.

När det gäller kvalitet har jag också tagit ett steg som har direkt bäring på kvalitet, nämligen att deklarerat att vi är redo att införa avgifter för utomeuropeiska studenter. I dag kostar dessa studenter 200, 300 eller 400 miljoner beroende på hur man räknar. Jag räknar med att dessa avgifter ska tillföras högskolan för kvalitetssatsningar.

Dessutom är det så att när vi sjösätter det nya fördelningssystemet är det en väldigt rimlig tanke att man underlättar det genomförandet med ett resurstillskott så att inga lärosäten behöver gå på minus. Som det står i budgetpropositionen är det två reformer i faggorna som sannolikt kommer att innebära att lärosätena får ökade medel för kvaliteten.

Sammantaget är det en oerhört bred reformverksamhet på gång på högskoleområdet. Jag är mycket stolt över det som vi hittills har gjort. Forskningspropositionen kommer att innebära ett trendbrott. Vi når en-procentsmålet. Vi bryter en växande modstulenhets ut i Forskar-Sverige. Vi siktar framåt, och det känns oerhört bra att få vara med om detta.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Hans Backman och Ulf Nilsson (alla fp) Finn Bengtsson och Marianne Watz (båda m) samt Yvonne Andersson (kd).

Anf. 382 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Statsminister Fredrik Reinfeldt kallar höstens budgetproposition för ett superpaket. Jag håller inte med, och jag kan lova högskoleministern att Sveriges studenter inte heller håller med om detta.

De borgerliga partierna lovade nämligen dyrt och heligt i valrörelsen 2006 att om man vann valet skulle man höja studiemedlen, ta bort fribeloppet och göra stora kvalitetssatsningar. I höstens budgetproposition ser vi resultatet – inte en enda krona till detta. Detta sker trots att studenterna har det svårt ekonomiskt och har svårt att få ekonomin att gå ihop.

Min fråga är: Varför sviker högskoleministern landets studenter? Tycker han att de har det bra ekonomiskt? Eller är det kanske så, om man tänker på den skolpolitik som alliansen för fram, att studenter som inte har stöd hemifrån inte ska plugga?

Anf. 383 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Sveriges studenter får de studiemedel som Socialdemokraterna gav dem 2006, indexuppräknade. Detta belopp ligger inte still, utan det har höjts år från år.

Vi har sagt att vi ska höja studiemedlen under mandatperioden. Men det är två år kvar av mandatperioden. Innan man talar om svek och löftesbrott måste man väl ändå låta den tid gå under vilken vi har lovat att göra detta?

Jag håller med om att Sverige ska ha ett bra studiemedelssystem. Vi har tillsatt den studiesociala utredningen. Det kommer att komma en höjning. Vi har hittills prioriterat till exempel ett jobbskatteavdrag som har fått fart på jobben, så att de som pluggar vet att chansen är stor att de får ett jobb när de är färdiga.

Anf. 384 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! De borgerliga partierna har alltså prioriterat dem som redan har det bra i stället för dem som kanske skulle behöva en extra slant per månad.

Vi socialdemokrater föreslår en höjning av studiemedlen med 375 kronor i månaden. Vi föreslår också en höjning med 50 procent av tillägget för studenter med barn och en höjning med 10 procent av fribeloppet.

Även om mandattiden är fyra år har Sveriges studenter svårt att få ekonomin att gå ihop. En höjning av studiemedlen skulle också vara en kvalitetssatsning med tanke på att över hälften av landets studenter faktiskt också jobbar vid sidan av. Jag tror att det är viktigt att man kan fokusera på sina studier och därmed kanske också uppnå ett bättre studieresultat.

Jag vill därför fråga högskoleministern igen: När kommer höjningen av studiemedlen? Jag tycker att det har lovats ganska mycket ganska länge, och jag vill ha ett svar.

Anf. 385 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att man ska jobba så mycket att man inte klarar sina studier. Jag tycker samtidigt att den enskilda individen ska kunna göra det valet: Jag klarar mina studier och vill utnyttja min fritid antingen till att förbättra min ekonomi eller också till att skaffa mig kontakter på arbetsmarknaden.

Mikael Damberg som sitter bredvid Magdalena Streijffert har tidigare i dag här talat om vikten av bryggor mellan studierna och arbetslivet. Att jobba medan man pluggar är en sådan brygga. Jag skulle gärna se att vi i en studiemedelsreform också kunde ha med en rejäl höjning av fribeloppet eftersom jag tycker att individen ska kunna välja att jobba under studietiden.

Anf. 386 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Socialdemokraternas alternativa budget går ihop. Den har till och med ett bättre saldo än regeringens. Pratet från ministrarnas sida om en skattechock är bara trams. Det är en typ av propaganda som väl inte ens ministern själv tror på.

Ministern kommer aldrig undan det faktum att vi har 3 miljarder mer till forskning än vad regeringen har.

Den förra regeringen jobbade med branschprogram kring flyg- och rymdindustrin och metallurgiindustrin. Dessutom gällde det fordon, skog och trä, läkemedel, bioteknik, medicinsk teknik samt IT och telekom. De här branscherna står för ungefär 80 procent av det svenska näringslivets satsning på forskning och utveckling och ger 550 miljarder i exportinkomster och innebär 600 000 arbetstillfällen.

Blir det någon satsning på branschprogram, och kommer du, Lars Leijonborg, att kanalisera forskningspengar till sådant här och att stödja den här typen av utvecklingsarbete? Det är en mycket viktig fråga.

Anf. 387 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Den tillämpade företagsnära forskningen – den behovsstyrda forskningen, som man ibland säger – är oerhört viktig. I regeringen är det statsrådet Olofsson som har ansvaret för den, men som övergripande ansvarig för all FoU-aktivitet har jag ett så kallat 5 §-förordnande. Vi i regeringen står gemensamt för att den delen av Forsknings-Sverige är oerhört viktig.

Man kan ha en del kritik mot branschprogrammen. Vi kommer att komma med vad vi kallar för strategiska satsningar som är mycket större och mycket uthålligare men som delvis, till exempel när det gäller fordonsindustrin, har samma effekt som branschprogrammen. Vi är alltså helt överens om att grundforskningen är viktig, men tillämpad forskning samt företagsnära forskning och utveckling är också viktiga.

Anf. 388 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag finner en viss otydlighet i ministerns beskrivning. Jag möter nämligen synpunkter på det här från branscher och från människor och aktiva inom sektorn. Man känner en stark oro inför vad regeringen kommer att göra. Man känner inte alls att det är en trygg situation när det gäller den här typen av arbete.

Jag tycker inte att ministerns mer allmänna formuleringar om uthållighet och strategiska satsningar ger särskilt mycket av vägledning om eller hänvisning till vilken framtid vi har att vänta oss. Jag skulle därför vilja ge ministern ytterligare en chans att här utveckla sina formuleringar och sin argumentation och att möjligen vara något mer konkret så att det finns ett budskap från denna debatt, inte bara ett töcken.

Anf. 389 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! När man har 5 miljarder att fördela kan man göra de flesta glada. Jag kan också göra Peter Hultqvist glad. Vi gör nämligen satsningar till exempel på Vinnova som ju ansvarar för mycket av den företagsnära forskningen. Vi förstärker forskningsråden och fakulteterna. Många fakulteter har ett bra samarbete med olika företag. Vi lägger 1,8 miljarder på strategiska satsningar. Ett av motiven för dessa är just att stödja svenskt näringsliv. Jag är övertygad om att de blir mycket glada när de läser propositionen.

Anf. 390 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till högskoleministern. Frågan anknyter till en fråga som jag för en stund sedan fick av Betty Malmberg. Hon frågade vilken grund som Miljöpartiets skolpolitik står på.

Under de senaste månaderna har jag konfronterats med ett problem när man i det här landet debatterar skolpolitik, nämligen att det finns väldigt olika uppfattningar om vad den pedagogiska forskningen egentligen kommer fram till. Vi politiker så att säga slår varandra om öronen med olika resultat.

Det kunde vara lämpligt att högskoleministern tar initiativ till en sammanställning av forskningsrapporterna så att man kan se var den större andelen forskningsresultat finns, vad forskningen leder till – detta för att få en mer saklig debatt. Det är väl någonting som högskoleministern lite grann har i sin hand. Till exempel kan Utbildningsvetenskapliga kommittén ges i uppdrag att göra en sammanställning.

Anf. 391 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Om den utbildningsvetenskapliga forskningen kommer Sigbrit Franke att ha ett förslag när hon om några veckor presenterar sin lärarutbildningsutredning, så hur den framöver ska utformas vill jag återkomma till.

Det har varit en del kritik kring utbildningsministerns bedömningar av läget i den svenska skolan. Men jag kan säga att han och jag gemensamt har skrivit boken *Skolstart*. Den kom för ett par år sedan, och där har vi ett kapitel om vår bedömning av läget i den svenska skolan – i och för sig läget för ett par år sedan, men det gäller fortfarande i rätt stor utsträckning. Den enkla slutsatsen där är att resultaten är för dåliga i förhållande till vad Sverige satsar på sitt skolväsen.

Anf. 392 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag är säker på att boken är mycket intressant. Däremot tror jag inte att jag instämmer i slutsatserna där. Problemet är att vi här, liksom när det gäller högskoleministerns svar, har olika åsikter.

Jag är väldigt intresserad av en översikt av de forskningsresultat som forskarna kommer fram till. I stället för att ta än den ena forskaren, än den andra forskaren vore det, tror jag, för samhällsdebatten ett positivt tillskott om man kunde få fram en sammanställning av utbildningsvetenskapliga resultat och då på en mer saklig grund än vad vi förtroendevalda med våra olika åsikter kan ta fram. Det är vad jag efterfrågar, inte en bok till av två folktoparter.

Anf. 393 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Utbildningsminister Björklund har gett Skolverket i uppdrag att göra en sådan sammanställning. Jag hoppas att Mats Pertoft med stort intresse tar del av den sammanställningen och motverkar alla försök att pricka utbildningsministern för detta i KU. Olyckligtvis har det tagits initiativ till det här i riksdagen. Men det är väl bra att få den kunskapssammanställning som Mats Pertoft efterlyser.

Anf. 394 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att högskoleministern blir lite stressad av debatten om kvalitet. I mitt inledningsanförande sade jag att utbildningsministern saknar visioner och någon form av idé om vart Sverige ska i kunskapssamhället.

Problemet för dig, Lars Leijonborg, är att du lovade väldigt mycket. Du lovade att man skulle satsa 1 procent på civil forskning. Det var ni i Folkpartiet ensamma om att kräva. Ni ligger långt ifrån det. Jag tror att det var ett ganska orimligt löfte. Problemet är, som sagt, att du i valrörelsen gav det löftet.

Du lovade också att göra en miljardsatsning på kvalitet i högskoleutbildningen, men det har inte blivit någon miljardsatsning.

Du lovade Sveriges studenter att de skulle få höjda studiemedel, men det har inte blivit någon höjning av studiemedlen.

Det problemet möter du nu. När vi visar att det går att göra en kvalitetssatsning – 400 miljoner kronor för att få höjd kvalitet och 100 miljoner för en ökad arbetslivskoppling och för att studenterna ska få större möjligheter att få jobb – blir du lite stressad. Du vill hellre ha en debatt om begreppet ”kvalitet”. Jo, det kan man nog ha, men jag tror att de ute på högskolorna också vill se lite konkreta åtgärder.

Anf. 395 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att Mikael Dambergs inlägg här tillförde särskilt mycket. 360 miljoner kronor är ändå 360 miljoner kronor. Det har lett till kvalitetsförbättringar ute på våra lärosäten. Det kan finnas saker som gör mig stressad men definitivt inte socialdemokratisk kritik om att vi gör för lite för kvaliteten.

Min debattposition är ganska tacksam därför att det är ett etablerat faktum i Högskole-Sverige att ni socialdemokrater under årtal satsade på kvantitet och glömde kvaliteten. Det var motiverat under ett långt skede att bygga ut antalet högskoleplatser. Men när man gjorde det borde man också ha sett till att studentpengen hängde med så att kvaliteten kunde bevaras. Det är ni som har skapat de svarta hålen som har nämnts tidigare i debatten.

Anf. 396 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Om man inte tricksar med siffrorna utan räknar nettopengar till sektorn blir det väldigt lite kvar av de högskolesatsningar som du talar om. Då ligger era satsningar i paritet med den förra regeringens satsningar, och det kanske inte är så mycket att yvas för eftersom du hävdar att det inte var några satsningar på kvaliteten.

Det vi gör i vårt omprövningsarbete är att visa hur man kan bygga en strategi som är mer långsiktig för Sverige, en vision om hur Sverige ska ta sig an kunskapssamhället. Där ingår det att möta de många människor som i dag, ganska stora ungdomskullar, går ut från gymnasieskolan och möter en arbetsmarknad som tvärstannar. Hur ska man möta den situationen? Ni gör ingenting.

Ni gör heller ingenting i budgetpropositionen åt kvaliteten i högskoleutbildningarna, något ni lovade i valrörelsen. Det är klart att det blir lite jobbigt att möta en opposition som klarar av att göra båda delarna därför att vi väljer att prioritera det som är viktigt för Sverige.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 397 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Innan man anklagar någon för ett löftesbrott bör man vara ganska noga med vad som har utlovats och framför allt huruvida den tid som löftesställaren har på sig att infria löftena har löpt ut. Vi har lovat saker som vi ska åstadkomma under denna mandatperiod. Det är fortfarande fullt möjligt att vi, med de 360 miljoner som vi redan har satsat, med avgift för utländska studenter, med de tillskott som kan komma i samband med det nya resursfördelningssystemet, når till de nivåer som Mikael Damberg talar om.

Vad gäller enprocentsmålet ville Folkpartiet gå ännu längre. Nu når regeringen det enprocentsmål som Europeiska unionen har satt upp enligt Lissabondeklarationen. Det har ingen annan regering i det här landet gjort.

*Utbildning och
forskning*

Anf. 398 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Det är mycket positivt att ministern i sitt anförande nämner ESS-anläggningen, som ju är en viktig anläggning för Sverige och som vi hoppas ska kunna lokaliseras till Lund. Där finns alldeles utomordentliga förutsättningar för att en sådan anläggning ska fungera.

Ministern sade också att det snart kan bli dags att trycka på knappen.

Min fråga blir om ministern har någon uppfattning om tidtabellen framöver. När kan vi trycka på knappen i Lund?

Anf. 399 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag önskar att jag kunde svara på den frågan. Vi arbetar nu – och jag är glad att kunna säga att min främsta medarbetare i detta avseende är den förra socialdemokratiska finansministern Allan Larsson – med att värva europeiskt stöd. Den här anläggningen kostar 13 miljarder kronor. Ett enskilt land kan inte bygga den själv, utan många måste komma samman. Lika irriterad som jag var på Allan Larssons envishet när han var min motståndare, lika glad är jag över denna envishet när han för min räkning åker som en skottspole i Europa för att värva de länders stöd vi behöver.

Jag ska själv på tisdagen delta i invigningen av den nya anläggningen i Cern. Den är visserligen trasig, så jag vet inte hur det påverkar stämningen vid invigningen, men jag ska dock vara där. Mitt huvudsyfte med att åka till denna trasiga maskin är att få bidrag till ESS.

Anf. 400 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Vi är glada för att regeringen har denna insikt att Lund är den bästa platsen. Jag kommer ihåg att vi hade en debatt om detta för några år sedan. Då nämnde ministern att Arlanda var ett alternativ, men nu förstår jag att ministern också insett att Lund är det verkliga alternativet.

Anf. 401 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik:
Herr talman! Det är väl det enda realistiska alternativ som kvarstår.

Anf. 402 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Herr talman! Det är många elever som inte klarar de grundläggande kunskapsmålen efter att ha gått nio år i grundskolan. Det finns forskare som menar att det är ända upp mot 25 procent av eleverna i den svenska skolan som har bristfälliga färdigheter när de går ut ur grundskolan.

Det gäller tyvärr inte bara den svenska grundskolan utan i högsta grad även fortsättningen på utbildningen, nämligen gymnasieskolan. I dagarna har det kommit fram en rapport från Skolverket som visar på kunskapsbrister. Det gäller ända upp mot 30 procent av de elever som går ut från gymnasieskolan.

Hur kunde det bli så här? Alltsedan grundskolereformen, som infördes på 1960-talet, har det funnits en vision om att alla elever ska ha samma förutsättningar och möjligheter att få utbildning och kunna få läsa vidare – i sanning en bra och god vision. Men när på denna resa sedan 1960-talet kom man på denna befängda tanke att alla människor är stöpta i samma form och ska utbildas på samma sätt i ungefär samma ämnen?

En skola för alla är enligt mitt förmenande en skola som tar hänsyn till de individuella olikheterna och intressena, som ser olikheter hos människor som tillgång i stället och som skapar en nyfikenhet att gå vidare på de områden varje elev är bäst på. Jag blir så arg när jag hör vuxna människor som är ansvariga för skolverksamheten – det kan vara politiker här eller lokala politiker – bara skylla på hemförhållanden och dåliga lokaler. Detta har naturligtvis betydelse, men tv-serien om klass 9 A visar väl om något vikten om skolans eget inre arbete.

Vi vet att det som gör skillnad om man har välutbildade och pedagogiska lärare. Vi vet att det gör skillnad med professionellt ledarskap, kontinuerliga utvärderingar redan tidigt, gott samarbete med hemmen, höga förväntningar på eleverna, program mot mobbning och positivt arbetsklimat. Detta borde inte vara en nyhet för någon, men ändå finns många skolor som definitivt inte lever efter denna sanning.

Vi moderater har flera gånger påpekat att antalet mål i skolan är alldeles för stort. Man kan inte fokusera på allting, för då tappar man kanske det viktigaste. Fokus ska vara på kunskap, och det ska det vara redan i förskolan. Där ska lärarna, förutom den självklara pedagogiska omsorgs- och lekdelen, också tänka på läsinlärning, tänka på skrivinlärning och tänka på matteinlärning och mer än nu ta till vara små barns förmåga och lust att vilja lära. Redan i årskurs 1 kan så gott som alla lära sig läsa om bara läraren har fokus på det och inte på en massa annat. Förr kunde de flesta barnen läsa före jul i årskurs 1. Varför är det inte så i dag på alla skolor?

Det har alltid förvånat mig att det är så viktigt hur många minuter varje elev får ha matte på schemat, men egentligen bryr man sig om hur mycket matte eleven lär sig. Man har inte gjort uppföljningar, eller haft det, under de tidigare åren.

Alla måste rätta sig efter timplaner, alla ska börja skolan på hösten det året de fyller sju år. Vem vet hur lång tid det tog för oss som sitter här inne att lära oss läsa, cykla och åka skidor? Huvudsaken är inte hur lång tid det tog utan att vi lärde oss.

Hur ofta pratar vi om det livslånga handikapp många människor har som inte fick de här grunderna i att läsa, skriva och räkna? Hur ofta sam-
talar vi om vilka politiska företrädare eller skolor som ansvarar för att vi
faktiskt släpper igenom barn och ungdomar utan att dessa fått de grund-
läggande kunskaperna? Hur ofta pratar vi om vilka medel vi ska använda
för att i grunden ändra på detta?

Herr talman! För ett par veckor sedan skrev tidningen Dagens Sam-
hälle om hur Haninge kommun lyft eleverna på ett mycket påtagligt sätt
genom att införa nationella prov och kontroller av läskunnighet. Den
tidigare ordföranden i barn- och utbildningsnämnden, socialdemokraten
Robert Noord, är mycket nöjd och vill att statsrådet Jan Björklund forts-
ätter på den inslagna vägen att till och med att göra kontroller redan i
förskolan.

Det finns många andra positiva exempel från hela Sverige som visar
det egentligen helt självklara, att ju tidigare man har riktiga uppföljningar
av våra barn, desto bättre är det. Det kan vara betyg, det kan vara någon
annan typ av skriftlig uppföljning. Namnet är inte så viktigt, bara det
görs.

Därför är jag mycket nöjd med att den nya alliansregeringen äntligen
börjar göra förändringar till det bättre på många områden, alltifrån en
mer pedagogisk förskola till fler kunskapsuppföljningar och betyg i den
vanliga skolan så tidigt som möjligt och en förbättrad lärarutbildning,
som vi hörde är på gång, och även till speciallärare. Gymnasieskolan
kommer att göras om från grunden. Det kommer äntligen att bli en tydlig
yrkes- och lärlingsutbildning.

Det är bra att Socialdemokraterna närmat sig alliansens förslag inom
skolområdet. Jag tror att det är oerhört viktigt att grunderna i skolpoliti-
ken har ett stöd hos en bred majoritet i riksdagen som håller i många år.
Detta är självklart inte minst viktigt för Sveriges barn och ungdomar men
också för Sveriges framtid.

(Applåder)

Anf. 403 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det var mycket som var självklart i inlägget från min
kollega här, så det var mycket som jag kunde hålla med om. Men det var
en sak som jag reagerade lite på när han talade om Haninge, den kom-
mun som jag bor i, och jag känner Robert Noord som intervjuades i tid-
ningen.

Det är ganska intressant att följa utvecklingen i Haninge på det sättet
att man skapar positiva förväntningar när det gäller barn och ser ganska
omedelbara positiva resultat. Man gör systematiska utvärderingar av hur
rektorer och lärare fungerar i skolan, som kan påverka resultaten otroligt
mycket. Det är den positiva sidan.

Men vi ska inte glömma bort att det råder en ganska stor politisk strid
i Haninge, som handlar om att Moderaterna just nu genomför ganska
kraftiga nedskärningar i skolorna. Haninge kommun är en av de kommu-
ner där barngrupperna i förskolan ökar mest i hela Sverige. Det går inte
att bara fokusera på de delar som man vill se. Man måste också ge lärare
och skolor förutsättningar att jobba med barnen och nå resultat. Om det
är vi inte överens i Haninge och uppenbarligen inte i Sveriges riksdag.

Anf. 404 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att Haninge kommun är ett intressant exempel, men det finns många andra intressanta exempel i hela Sverige. Haninge kommun hade mycket dåliga resultat i skolutbildningen innan de startade upp detta, och det vet Mikael Damberg om någon.

Genom att man införde nationella prov, kontroller av läskunnighet och så vidare lyfte man eleverna i Haninge, men inte bara här. Jag har också erfarenhet nerifrån min egen kommun Lysekil, där jag satt i barn- och utbildningsnämnden. Vi införde också läskontroller, skriv- och mattekontroller tidigt i skolan. Och Lysekil är en av de kommuner som faktiskt har utmärkt sig, inte bara genom låga kostnader för skolan utan också för att våra elever har kunnat lära sig betydligt bättre än genomsnittet i Sverige.

Den politik som vi nu håller på att genomföra nationellt är alltså utprovad i många kommuner, inte bara i Haninge och Lysekil utan i många andra, och där fungerar den och ger eleverna det som vi är ute efter.

Anf. 405 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att tidigare uppföljningar och en kontroll av hur skolorganisationen fungerar, hur rektorer och lärare tar sitt uppdrag på allvar, vilka förväntningar man har på barnen spelar stor roll. Men man kan inte bryta ut bara den delen av Haninges resa. Problemet för Haninge var att den var en kriskommun som satsade nästan minst på skolorna av alla kommuner i hela landet. Haninge kommun bestämde sig för att göra stora satsningar ekonomiskt för att göra det möjligt att nå de bra resultaten. Det handlar alltså både om en bra styrning och om de resurser man har, men det handlar också om en ambitionshöjning.

Problemet i Haninge är att man nu genomför en återgång med kraftiga besparingar i skolorna och en kraftig ökning av barngrupperna i förskolan – någonting som jag tror på sikt kommer att förstöra en del av de resultat som vi har sett i Haninge. Om det råder det konflikt i Haninge mellan den tidigare socialdemokratiska och den nuvarande moderata majoriteten.

Också i Sveriges riksdag har vi förslag om att satsa 3 miljarder mer på skolan för att kunna utveckla kvaliteten. Det är någonting som vi tyvärr har en konflikt kring i Sveriges riksdag. Jag tror att man behöver både styra, satsa och investera i skolan.

Anf. 406 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Det är klart att Mikael Damberg känner till Haninge. Men det är nämligen så att Dagens Samhälle har intervjuat rektorer, Robert Noord som är kollega till Mikael Damberg och så vidare, och där kommer det inte fram att Haninge är på stark tillbakagång. Tvärtom är man stolt över sin kommun Haninge och verkligen berättar om skillnaden nu mot ett antal år tidigare. Vad jag vill säga med detta är hur viktigt det är med tidiga uppföljningar, för det har inte varit någon självklarhet. Nu har vi inte Vänsterns företrädare här. Men man är fortfarande total motståndare till skriftliga utvärderingar, kalla det betyg eller något annat, vilket egentligen alla i dag, inklusive Socialdemokraterna har jag förstått,

faktiskt anser är bra och ger eleverna tidigt en utvärdering så att de får rätt kunskaper.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Anf. 407 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag läser inte bara tidningar, utan jag besöker frekvent olika skolor, pratar med lärare och elever. En form av utvärdering som sker mycket tidigt, mycket nyanserat, frekvent och regelbundet är utvecklingssamtalen mellan elever, lärare och föräldrar. Det är en metod som har utvecklats under många år. Vad är du beredd att göra för att bidra till att utveckla den metoden? Den är effektiv och den är också bra. Den glöms bort, men den existerar.

Min bild är att det som sker i klassrummet mellan läraren och eleven i den praktiska vardagen, i undervisningssituationen, är det som är det viktiga för inläringen.

Varför anslår inte regeringen mer pengar till lärare, fler vuxna och personal i skolan? Varför satsar inte regeringen på mer tid för att rektorerna ska få möjlighet att verkligen utöva ett pedagogiskt ledarskap? Det är någonting som du måste svara på om dina resonemang ska vara trovärdiga.

Anf. 408 LARS-ARNE STAXÅNG (m) replik:

Herr talman! Först kan jag hålla med om att det är viktigt att åka ut i verkligheten, besöka skolor och så vidare, och jag gör det ofta. Jag var själv lärare på 80-talet.

Jag delar också uppfattningen att läraren i klassrummet kanske har den viktigaste funktionen för en god inläring, absolut. Hur många kvadratmeter det är per elev, hur ny skolan är och så vidare är viktigt, men det är faktiskt utbytet mellan lärare och elev som ger den allra bästa förutsättningen för en god inläring. Och det var precis det som jag hade som huvudtema i mitt anförande.

Mikael Damberg säger att det måste vara mer resurser till skolan. Jag menar att vi har en skola som vi kanske tillför mest resurser om vi räknar alla resurser till skolan. Ändå har vi rasat från ett ganska gott utgångsläge till ett betydligt sämre i dag. Jag hoppas att de åtgärder som regeringen och riksdagen nu genomför kan återföra oss till en topplacering igen.

Våra resurser är ganska bra resurser om vi utnyttjar dem bättre.

Anf. 409 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag besöker många skolor och pratar med många lärare och med personal. Jag får ett mycket bestämt intryck av att det i de flesta fall är resursfrågor som är avgörande. Man vill ha mindre undervisningsgrupper, man vill ha mer tid för barn som har större behov än andra barn. Därför föreslår vi i vår alternativbudget 3 miljarder kronor till en satsning på just personalfrågor.

Du nämnde inledningsvis pedagogiskt ledarskap i ditt anförande. Då är det mycket viktigt att du följer upp det. På vilket sätt är regeringen beredd att verka för att rektorerna ska få mer tid till just pedagogiskt ledarskap och verkligen leva upp till det som är innehållet i rektorsutbildningen? Det här är ett stort problem som de känner igen på skolor runt om i landet. Tala nu om på vilket sätt ni tänker ordna mer tid till rektorerna för det pedagogiska ledarskapet!

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Anf. 410 LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik:

Herr talman! Mer resurser till skolan – ja, men det är ju precis det som regeringen nu föreslår på olika sätt. Speciallärarutbildningen, som har varit nedlagd av den gamla regeringen, sätts nu i gång. Den gamla regeringen hade tolv år på sig att försöka lösa de saker som man nu i en skuggbudget lägger på 3 miljarder, alltså monopolpengar, efter att man avslutat sin sejour 2006. Det blir ju en skuggbudget där man satsar på en sak som man hade tolv år på sig att försöka förändra.

Nu lägger regeringen fram riktigt aktiva förslag till en ny lärarutbildning, till speciallärarutbildning och en massa andra åtgärder för att återföra oss till toppen i utbildningsväsendet i världen.

Anf. 411 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det är ingen underdrift att säga att det händer väldigt mycket inom svensk utbildningspolitik just nu. Regeringen har sett till att ta ett helhetsgrepp om allt från förskolan till forskningen. Speciellt inom den högre utbildningen och just forskningsområdet händer det väldigt många spännande saker just nu.

Först och främst är forsknings- och innovationspropositionen alldeles närstående. Vi har högskolepropositionen på väg fram. Den kommer under våren. Vi har den utredning som fortfarande pågår om lärosätenas självstyre och vi har den så väldigt viktiga studiesociala utredningen som den här regeringen orkade ta fram men som den förra regeringen mer eller mindre struntade i. Alliansregeringen tar ansvar för studenternas hela sociala situation, det som den tidigare socialdemokratiska regeringen tyvärr inte orkade med.

Det är ju efterlängtade delar, den ena delen efter den andra: forskning och innovation, kvaliteten i högskolorna, studenternas situation och autonomin för de enskilda lärosätena. Det är efterlängtade satsningar och efterlängtade delar som det också finns ett behov av. Det är klart att behovet är ganska stort, för det var stiltje under väldigt lång tid, flera år under tidigare regering.

Om Sverige ska vara en ledande kunskapsnation krävs det att vi stärker hela vårt utbildningssystem, att vi framför allt också gör det redan från grundskolan och de tidiga åren. Då kan vi inte fortsätta med den politik som var allenarådande under många år då vi såg att alldeles för många inte lyckades klara sig igenom grundskolan, då alldeles för många inte lyckades klara sig igenom gymnasieskolan. Det var en utslagnings- och sorteringspolitik som den tidigare regeringen stod för.

I dag vet vi tyvärr att var tredje 20-åring i Sverige inte har godkända betyg från gymnasiet – var tredje svensk 20-åring. Det är inte en rättvisepolitik. Det är en sorteringspolitik som den tidigare regeringen bär ansvaret för.

En av de viktigaste grunderna just för kvalitet i högre utbildning och för att ge möjlighet för så många som möjligt till en högre utbildning är att vi har en stark och bra grund- och gymnasieskola. Det är också det som regeringen är i full gång med att förbättra.

Grundstenen i den högre utbildningen är att vi ska vara en ledande kunskapsnation, att vi ska ha utbildning av hög kvalitet och att vi också ska ha möjlighet till lärande genom hela livet. Det handlar både om ett rättviseperspektiv och om ett tillväxtperspektiv. Rättviseperspektivet är

att de som har förkunskaper och kommer in på högskolan också ska kunna studera oavsett vilken bakgrund de har, vilka ekonomiska förutsättningar de har eller vilken typ av inriktning som de väljer. Det är en rättvisedel.

Tillväxtperspektivet handlar om att det är så otroligt viktigt för den ekonomiska tillväxten och för tillväxten i stort att vi har en bra utbildning i hela systemet. Men det är också viktigt att vi ser till att företag, myndigheter och andra får den kompetensförsörjning som de behöver. Utan företag och jobb stannar Sverige. Utan företag och jobb har vi inte råd med den välfärd som vi önskar.

Det är också viktigt att vi satsar på bra kvalitet i den högre utbildningen, som flera har varit inne på. Utbildning är ju en investering. Det är en investering i både tid och pengar för den enskilde studenten, men också för samhället i stort. Därför ska också den som väljer att bli student kunna ha jämförbara data mellan olika typer av utbildningar så att man kan välja. Passar den här utbildningen på just det lärosätet mig bäst eller ska jag gå på något annat lärosäte? Det är en typ av bra, jämförbara data som regeringen nu också tittar på för att studenterna ska kunna säkras den kvalitet de vill ha i utbildningen.

Själva utbyggnaden av högskoleplatserna har varit bra. Det trista är ju att Socialdemokraterna har haft skygglapparna på och ansett att det är kvantitet i stället för kvalitet som ska gälla. Det innebär också att det nu finns ett ganska stort hål för alliansregeringen att fylla, ett hål som vi har börjat fylla på ett mycket bra sätt och som vi kommer att fortsätta med i de olika delarna. Det är ett trenderbrott inom högskolepolitiken som alliansregeringen står för.

Snart kommer forsknings- och innovationspropositionen. Mycket spännande delar finns i den, väldigt viktiga delar som stärker ställningen för Sverige som forskningsnation och gör att vi klarar oss och har en god konkurrensförmåga i den globaliserade värld vi lever i.

Alliansregeringen har ju insett att det inte enbart går att luta sig mot gamla meriter. Det krävs kraftfulla tag. De tas nu. Det är en historiskt hög och stor satsning som görs på forskning. 2,4 miljarder redan första året. Totalt satsas 15 miljarder kronor för att stärka svensk forskning. Det är en historisk och fantastisk del som alliansregeringen arbetar med.

För att förbättra spetsforskningen och de excellenta miljöerna stärker vi basanslagen men också den stora satsning på strategiska forskningsdelar som någon har varit inne på tidigare. Regeringen kommer att fortsätta att satsa på två viktiga delar, bland annat med de propositioner som är på väg fram, för att stärka Sverige som en god kunskapsnation i den globaliserade världen.

(Applåder)

Anf. 412 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Först tror jag att det är rätt som Sofia Larsen säger, att vi ser ett trenderbrott i högskolepolitiken. Sverige halkar ju efter, både när det gäller våra ambitioner för arbetskraften och jämfört med andra länder. Man kan säga att det blir en paus i högskolepolitiken eller att det är en parentes i högskolepolitiken eftersom ingenting händer. Man omfördelar anslag inom ramen. Man gör ingenting nytt för framtiden.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och
forskning

Jag tolkar det nästan som att det var ett erkännande för att man har gjort fel den senaste tiden när man säger att det är viktigt att näringsliv och förvaltning får den kompetens som behövs. Var det då fel att dra ned på komvuxplatserna i den konjunktur vi befann oss i? Var det fel att dra ned på arbetsmarknadsutbildningen och högskoleplatserna, nu när vi hör att Svenskt Näringsliv säger att man misslyckades med 90 000 rekryteringsförsök? Hade det inte varit bättre att de människorna hade kommit i jobb i stället för att stanna kvar i arbetslöshet?

Anf. 413 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Om Mikael Damberg menar att den här regeringen har tryckt på pausknappen vad gäller högskolepolitiken var det en totaltryckning på stoppknappen under den förra regeringens styre därför att det var så mycket stiltje på området. Det finns en otrolig förhoppning, en otrolig förväntan och en glädje över det som alliansregeringen hittills har gjort och för de stora propositioner som är på väg fram, eftersom den tidigare regeringen inte lyckades prestera, inte lyckades ge de enskilda lärosätena det självstyre som de behöver, den möjlighet till samverkan som de behöver, de ekonomiska förutsättningar som de behöver och möjligheten att profilera sig och vara excellent som de behöver, en mångfald och en profilering som gör att Sverige står sig starkt i den globaliserade värld vi befinner oss i. Det klarar alliansregeringen. Det klarade inte den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 414 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det jag menar med paus är att om man jämför Sverige med andra länder ser vi att vi halkar efter både när det gäller hur mycket resurser vi satsar på högskolesektorn och när det gäller andelen unga människor som går vidare till högre utbildning. Vi tappar kompetens i arbetskraften. Vi går ned jämfört med tidigare generationer. Det kanske är ett medvetet val. Jag tror inte att det är så Sverige möter framtiden. Jag skulle nog beskriva det som förlorade år i alla fall.

Oavsett detta kan du säga att det finns glädje där ute. Men det finns också en viss oro. Jag vill återknyta till någonting som sades förut. Jag tolkade det som Yvonne Andersson hävdade förut som att vi hade för många högskolor och universitet så att det blev problem för de unga forskarna. Delar Sofia Larsen den beskrivningen av svenskt högskolesystem?

Anf. 415 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag är den första att hålla med om att det är en tråkig utveckling att vi har så otroligt många tomma platser på våra högskolor och lärosäten. Över 1 miljard kronor är högskolorna tvingade att betala tillbaka. Det är inte bra. Vi behöver ha många som utbildar sig. Men att i det läget när det finns så många tomma platser endast säga att den stora lösningen för svensk utbildningspolitik är att lägga på ytterligare tomma platser är inte lösningen. Lösningen är att satsa på grundskola, att satsa på gymnasieskola och att satsa på vuxenutbildning så att fler kan ta sig in till den högre utbildningen.

Det är vad den tidigare regeringen inte lyckades klara av. Det är därför så många inte ens är behöriga till en högre utbildning men hade kanske velat gå en sådan utbildning. Det är en utslagning och social snedrekrytering som den tidigare regeringen i mångt och mycket är ansvarig för.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Anf. 416 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det målas upp en bild av att det görs oerhört mycket på olika områden. Men det man gör är att tillsätta utredningar – lärarutbildning, studiemedel, rektorsutbildning, gymnasieskola, villkor för olika skolformer, skollag, ökad frihet för lärosäten, resurstilldelning och en hel del annat. Vad det ska bli av allt utredande har vi inte klart för oss. Men vi kan ändå känna igen en del strukturer i förslagen.

Ni har inte heller tillfört undervisningen i grundskolan och gymnasiet mer resurser. Utredandet har i stället bidragit till oro, funderingar och viss turbulens. Skolans kvalitet har inte påverkats av era åtgärder. Det är anmärkningsvärt att vi kan se i direktiven och i viss mån av val av utredare att mycket av inspirationen till utredningarna har hämtats i gamla tiders skolsystem. Varför söker ni så många av era idéer i tider som varit?

Anf. 417 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Peter Hultqvist har helt rätt i att regeringen har tillsatt många utredningar, men det finns också ett stort behov av det efter Socialdemokraternas tidigare stora misslyckande vad gäller grundskolan och gymnasieskolan.

Det är inte rättvist att närmare 25 procent av grundskolans elever inte lyckas ta sig igenom själva grundskolan. Det är inte rättvist att så många inte klarar sig igenom den gymnasieskola vi har. Därför måste vi hitta nya typer av system som ser framåt, som ger en bättre utveckling och ger rättvisa för de elever som finns i grund- och gymnasieskolan. Det är en politik som alliansregeringen står för. Det är inte den utslagningspolitik som Socialdemokraterna står för. Däremot välkomnar jag det ena steget efter det andra till alliansregeringens förmån, som Socialdemokraterna nu verkar ta.

Anf. 418 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det där var en ytskiktets argumentation som inte gav särskilt mycket vägledning i praktiken.

Vad är det som är modernt med att skapa en lärarutbildning där utbildningen blir kortare ju yngre barn man ska ta hand om? Vad är det som är modernt med det? Vad är det som är modernt med att göra det svårare för dem som går yrkesprogrammen att gå vidare till andra studier om de vill göra så? Vad är det som är framtidsinriktat i att bygga en gymnasieskola som mer liknar den jag gick i en gång i tiden än den som behövs i dagens läge?

Glöm inte att vi ger 3 miljarder mer i resurser för vuxna och för lärare i skolan. Det är en kvalitetssatsning. Men ni har inte satsat ett öre. Det är mycket snack och lite verkstad.

Anf. 419 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Det som är modernt, men framför allt rättvist, är att se till att de barn som kommer in i grundskolan ska få det stöd och den hjälp de behöver så att de klarar sig och får den kunskapsnivå de behöver för att ta sig vidare i systemet. Det som är modernt och framför allt rättvist är att de elever som träder in i gymnasieskolan ska klara sig igenom systemet. Det som är modernt och rättvist är att se till att de som vill gå vidare till en högre utbildning ska få möjlighet till det men också att de som vill gå ut i jobb ska få den möjligheten. Det är en modern och rättvis politik att ha valfrihet till kunskap, jobb eller fortsatt utbildning.

Anf. 420 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag har nu suttit i riksdagen i tio år, och med andra ord firar jag tioårsjubileum i höst. Innan jag blev riksdagsledamot var jag forskare och såg med de ögonen på den verksamhet som jag så småningom lärde mig att se från en politisk utgångspunkt.

Nu har vår utbildningsminister gått hem och tar förmodligen praktiskt ansvar genom att förhöra sin son på läxor eller annat. Men jag tänker ändå lyfta fram en del som har med forskning att göra. Inom en snar framtid får vi en proposition på riksdagens bord som gäller forskning. Jag väntar med spänd förväntan på vad den ska innehålla. Under de åtta år som jag satt i opposition hade vi anledning att mer än en gång från talarstolen tala om att vi var missnöjda. Det gällde friheten, resursfördelningen eller styrningen. Det var många olika delar. Jag kan inte instämma i att det inte gjordes något, men det som gjordes var alldeles för lite och en del som gjordes gick åt fel håll.

Fru talman! Nu finns ett antal prioriteringar som jag skulle vilja lyfta fram. Jag är angelägen om att lyfta fram dem därför att de är precis vad som inte har gjorts tidigare men som nu kommer att göras.

En prioritering gäller organiseringen av forskningsråden. Det gjordes en utredning och omorganisering för mindre än tio år sedan. Det är viktigt att den får sätta sig, får finnas kvar och hitta sina former i ett slags frihet. Vi behöver inga ytterligare organisationer som ska centralisera vår forskningsorganisation. Vi behöver mångfald inom forskningen. Det har vi nu, och det kan vi satsa vidare på.

Det som inte finns i vårt land och som vi borde ha haft tidigare, men som jag hoppas att vi får fart på nu, är ett råd inom ramen för den politiska organisationen. Många länder som har varit framgångsrika när det gäller forskning och utveckling har en sådan rådsfunktion, ofta med statsministern eller motsvarande som ordförande, till exempel det globaliseringsråd som finns nu. Som exempel kan nämnas Finland, Japan, Korea, Nederländerna, Spanien, USA och andra länder. Varför finns detta? Huvudmotivet är att stärka underlaget för och kvaliteten i de övergripande nationella forsknings- och innovationspolitiska prioriteringarna i regering och parlament.

En annan viktig del är att stärka den myndighet vi har för att bygga broar mellan forskning och företagande – innovationer. Vinnova är överlägset i fråga om att samla aktörer i projekt så att vi blir framgångsrika med våra idéer till företagande. Därmed stärks de långsiktigt kvalificerade jobben. De strategiska satsningarna ministern talade om måste garanteras vara adekvata för både forskare och näringsliv. Vinnova har en

kvot på 1,4. Det innebär att 1 miljon från staten via Vinnova är lika med 1,4 miljoner från näringslivet. Då blir det en stor samlad resurs. Därför är det jätteviktigt att näringslivet får vara med och bestämma vilka strategiska satsningar som ska göras.

Vi måste ombesörja att vi får den delen för att säkra de långsiktigt kvalificerade jobben i Sverige, och de behövs för att Sverige ska vara en stark forskningsnation på sikt.

Jag vill samtidigt självklart lyfta fram den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen. Den är viktig. För oss kristdemokrater, ett värdeorienterat parti, är forskningen på de områdena grunden till vår ideologi. Därför är fakultetsanslagen viktiga. Jag nämnde i ett tidigare replikskifte att vi inte har haft någon som helst modell över hur pengarna har fördelats. Nu hoppas jag att vi i vår forskningsproposition kan komma fram till en modell som är öppen så att våra lärosäten kan veta hur man värderar dem.

Fru talman! När det gäller det jag nämnde i ett replikskifte och som Mikael Damberg lyfte fram – att vi har för många högskolor i förhållande till befolkningsunderlaget i relation till nationen – hann jag egentligen inte utveckla den idén. Vi har inte för många högskolor. Vi är en kunskapsnation. Vi skulle kunna ha många fler. Men vi har inte råd att ha tomma platser. Vi har inte råd att ge alla de medel som behövs för att ha excellent forskning.

En väg att gå är precis det ministern sade och som jag är glad att jag kan ställa upp på – att ta betalt av utländska studenter.

Anf. 421 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är många här som är spända inför forskningspropositionen, för det är nog en av mandatperiodens viktigaste propositioner som vi har att behandla i kammaren.

Det finns både förhoppningar och en del farhågor från vissa håll, men i forskningspolitiken har vi ju kunnat bli överens om ganska mycket i Sverige. Sverige är ett ganska litet land, så jag tror att det finns stora poänger med att skapa långsiktighet kring forskningspolitiken, gärna på längre sikt än bara fyra fem år. Yvonne Andersson har nämnt några områden som är viktiga.

Jag läste en artikel av Per Omling. Jag vet inte om Yvonne Andersson såg den, men han var lite oroad. Artikeln har rubriken ”Utan infrastruktur stannar forskningen”. Per Omling pekar där på att budgetpropositionen än så länge är lite osäker när det gäller infrastruktursatsningen. Hans bedömning är att om Sverige inte satsar på infrastruktur för alla vetenskapsområden tvingas vi stiga åt sidan då framtida infrastrukturer byggs gemensamt Europa. Intresset för att verka i Sverige kommer att minska hos utländska forskare och företag. Beslut om finansiering måste tas på central och strategisk nivå, skriver han.

Kan du glänta lite på förlåten till den proposition som kommer? Kommer det här att lösa sig?

Anf. 422 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att infrastrukturen kommer att behandlas i propositionen. Vi är väl medvetna om att det faktiskt behövs verktyg för att klara av det.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Jag vill ändå gå över till det jag fick lov att avsluta på grund av tidsbrist. Vi har en EU-överenskommelse som innebär att den situation som en svensk student har ska också en europeisk student som kommer till Sverige ha. Detta innebär att vi i dag har betalat för våra svenska studenter till ett EU-land där man tar betalt för utbildning. Samtidigt har vi stått för betalningen för motsvarande student från det landet när denna kommit till vårt land.

Det här har vi inte råd med, utan vi måste lösa ut den situationen. Vi ska naturligtvis betala för våra studenter på samma sätt som andra gör gentemot de studenter som kommer hit. Där kan också pengar till systemet och infrastrukturen komma.

Anf. 423 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det var en felsägning av Yvonne Andersson när hon talade om EU-medborgare, för dem har vi väl inte talat om. Jag tror inte ens att regeringen har velat ta ut avgifter för EU-medborgare, utan det är medborgare utanför EES-området det handlar om. Det är i alla fall det regeringen har signalerat att man vill göra.

Det kan man ha olika synpunkter på, men om regeringen tror att dessa avgifter skulle finansiera de infrastruktursatsningar vi behöver kommer det inte att gå. Jag möter rektorer som säger att det där kan man väl pröva och diskutera, men det kommer att kosta lika mycket som det smakar att få ordning på systemet. Det är alltså en grov överdrift från regeringens sida om man tror att de möjliga intäkterna från länderna utanför EES ska bidra till att finansiera det svenska forskningssystemet. Det kommer inte att gå!

Anf. 424 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! I den utredning som Socialdemokraterna gjorde under sin tid var Storbritanniens näst största intäktskälla just att ta in studenter, men den utredningen begravde Socialdemokraterna eftersom det resultatet inte var tillfredsställande.

Jag tror inte alls att det är en så liten källa. Totalt sett tror jag verkligen att vi har en så gedigen kunskap i det här landet att vi mycket väl kan exportera den och hjälpa till, vi som har byggt upp en sådan infrastruktur för kunskap och har haft alla dessa uppbyggnadskostnader.

Det jag lyfte fram var ett problem som faktiskt handlar om EU-länder, även om jag är fuller väl medveten om att dem vi satsar på kommer från länder utanför EES-länderna. Men vi måste också lyfta blicken och se till att vi får ett rättvist förhållande när det gäller utbildningssituationen även inom EU-länderna.

Anf. 425 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! En av de första åtgärderna som den borgerliga regeringen genomförde var att slå sönder, sönderdela och lägga ned Arbetslivsinstitutet. Från den tidigare samlade och kraftfulla forskningsmiljön har denna forskning nu spridits ut på olika projekt vid en lång rad lärosäten.

Jag tycker att det här är mycket allvarligt. Här hade vi alltså en mycket bra och kvalificerad forskningsmiljö. Vi var internationellt sett i framkant. Vi hade ett bra renommé. Nu är vi ett av få länder som avvecklar detta.

Hur är och blir det med kraften i arbetslivsforskningen i framtiden? Det ska bli intressant att höra några synpunkter på det. Vad har vi för garantier för att nivån, kvaliteten och långsiktigheten i den nya typ av konstellationer som växer fram blir minst lika bra som det var tidigare?

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 426 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Peter Hultqvist tycks inte känna till insidan i det här alls. Det var ingen långsiktighet; det var därför vi var tvungna att flytta över forskningen till lärosätena.

Arbetslivsforskningen hade ingen forskarutbildning kopplad till sig, och därmed kunde man inte fortleva och få långsiktighet. Därför såg vi till att denna forskning kom i den miljö där excellensen fanns, och där vi kunde få fortsatt tillväxt inom forskargrupperna med postdoktorer.

Det här var alltså en jättebra satsning, med den avsikt som Peter Hultqvist talar om. Det var precis det som var argumenten. Ingenting är heller sönderslaget. Den goda kvalitativa forskningen har fortsatt och har befruktats i dessa miljöer, och jag som känner till temainstitutionerna vid mitt hemuniversitet vet mycket väl att det här var en otroligt lyckad satsning.

*Utbildning och
forskning*

Anf. 427 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Man kan ha olika verklighetsbeskrivning av det som har skett, för jag tror inte att de forskare och den personal som jobbade inom Arbetslivsinstitutet över huvud taget delar den uppfattning som Yvonne Andersson här försöker redovisa.

Jag har frågat: Vad har vi för garantier för att det här blir bättre? Då kräver jag alltså något mer i svar än bara en allmän formulering om att det här blir jättebra. Jag tror att det här ska utredas i botten där man ställer det som nu växer fram på elva lärosäten som avvecklingsorganisationen har avtal med tydligt i jämförelse med det som var tidigare.

Det skulle förvåna mig mycket om det som Yvonne Andersson här redovisar stämmer. Du bör nog utveckla och göra resonemanget mer konkret än de allmänna formuleringar du använder här. Dem köper jag inte!

Anf. 428 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte kommit hit för att tillfredsställa Peter Hultqvists krav. Däremot har jag kommit hit för att tala om att vid Linköpings universitet finns det rapporter som tydligt och klart visar på många lyckade satsningar sedan Arbetslivscentrum avslutades. Det finns sådana rapporter på andra ställen också, och jag vill gärna rekommendera Peter Hultqvist att ta del av den vetenskapliga litteratur som finns inom området. Om man är hyfsat vetenskapligt skolad kan man nog också värdera vad som har blivit bättre.

Det kan förstås hända att Peter Hultqvist har träffat en och annan som kanske inte hade för avsikt att gå vidare och bli mer kompetent inom området genom att söka befruktningssamverksamheter inom den excellenta forskningsmiljö som finns på våra läroanstalter. Det är möjligt. Det kan jag inte avgöra, men finns det några områden där jag har kontakter är det bland forskarna.

När jag säger detta är det alltså inga allmänna, svepande ordalag. Det var väldigt konkret – mer konkret än vad som har sagts tidigare i kväll här i talarstolen.

(Applåder)

Anf. 429 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Grunden för socialdemokratins utbildningspolitik är det livslånga lärandet. Det börjar i förskolan, fortsätter i grundskolan, gymnasiet, högskolan, vuxenutbildningen och i olika typer av fortbildning under hela yrkeslivet. För att upprätthålla konkurrenskraften i näringslivet och ge människor ett stort antal valmöjligheter i livet krävs en stark och fungerande utbildningssektor. Kunskap och kompetens är det som bygger framtiden. Satsningarna på detta måste vara breda och nå ut till mycket breda grupper av befolkningen.

För den som ställer kunskap och kvalitet i centrum är sådant som resurser till fler lärare och annan personal i skolan viktig. Samma sak gäller för barnskötare och förskollärare i förskolan. Men det handlar också om att skapa förutsättningar för ledarskapet inom såväl förskola som skola.

I alltför hög grad går tiden åt till administrativa arbetsuppgifter i stället för till pedagogiskt ledarskap. Det är i mötet mellan förskolläraren och barnet, mellan eleven och läraren, som kvaliteten i utbildningen avgörs. Just metodutvecklingen och förmågan att ge undervisningen ett intressant innehåll är därför något som borde stå i centrum för den skolpolitiska debatten. Men så är det inte.

Regeringen är i stället fixerad vid hur barnen i olika utbildningsskedena ska vägas och mätas. Där lägger man ned kraften. Vi vill att det som sker i skolans vardag, i klassrummet, i relationen mellan hem och skola, i lärarnas möjligheter till utveckling och i ledarskapet ska stå i centrum. Det är där som pengarna ska läggas.

Skolans sätt att fungera kommer att prägla framtidens samhälle. Nu är idéerna att lärarutbildningen ska delas upp och göras olika för olika stadier och att skillnaden mellan så kallade högskoleförberedande program och yrkesinriktade studier på gymnasiet ska göras tydligare. Sökandeunderlaget till universitet och högskolor ska bli snävare, skolledarutbildningen ska utformas så att förskolans lärare får en svårare väg till rektorstjänster och att vägande och mätande av elever växer sig starkare på bekostnad av pedagogisk utveckling. Då är det inte modernt tänkande som präglar politikens utveckling. I stället är det en äldre modell av skola som skapas – en skola som i mycket liknar den jag gick i på 1960- och 1970-talen. Den skolan har också utvecklats och förändrats. Man kan inte bygga det nya genom att gå tillbaka till det gamla, till stadier i utvecklingen som är passerade. Det är mossigt och ålderdomligt. Det är omodernt, och det är fel.

Risken är att vi med denna typ av utveckling inte heller i framtiden får en skola som står i relation till det näringslivet kräver och det konkurrenskraften för vårt land kräver.

För den som tror på ett livslångt lärande är det oerhört märkligt att regeringen skär ned på vuxenutbildningen. Sedan för man tillbaka en liten del och försöker lansera det som ett nytänkande, att man har gått in i en annan konjunktur. Man vuxenutbildning ska vara en långsiktig åtgärd. Den kommer i framtidens samhälle – om man eftersträvar ett modernt

samhälle – att vara mycket viktig för människors möjligheter till nya arbeten och nya livschanser. Dessutom kommer den att vara en viktig faktor för näringslivets utveckling.

Jag vill ta upp några viktiga principer. Avsätt större resurser till skolan. Vi föreslår nu en satsning på 3 miljarder. Det är inte nålpengar. Det är verkningsfulla medel som man behöver i skolan, och det är mer pengar än vad ni i den borgerliga alliansen föreslår.

Inled en riktad satsning på förskolan, med riktade statsbidrag som ska användas till personal i förskolan och inte till någonting annat. Det är ett krav som vi för fram och som vi kommer att driva under kommande år.

Inför en lärarauktorisering som ett grundläggande kvalitetskrav.

Skapa nationella regler som utgår från att pengarna inom skolan ska fördelas så att elever med stora behov också garanteras den hjälp de behöver.

Sätt kvalitetsfrågorna i centrum, i stället för de administrativa frågorna. Det ger mer resultat, och det skapar inte mer byråkrati.

Se vuxenutbildningen som en långsiktig investering och inte som en arbetsmarknadsåtgärd.

Det är också av utomordentligt stor vikt att vi ser till att värna om de lokala och regionala högskolorna. De har gett människor över hela landet möjligheter till studier. De har höjt kompetensen, kunskapsnivån, i regionen. De har bidragit till näringslivets konkurrenskraft. Jag vill bara påminna om ett faktum som vi inte ska glömma bort, nämligen att delar av borgerligheten har varit emot denna utveckling och aktivt motverkat de regionala högskolornas utveckling.

Nu växer ungdomskullarna. Då sätter man stopp för antalet platser på högskolan. I praktiken får det här en effekt på sikt, nämligen att andelen som börjar på högskolan kommer att minska rejält under året. Detta med omfördelning av platser inom högskoleväsendet riskerar också att få negativa effekter.

Kombinationen av en återgång till ett gammaldags tänkande som gäller gymnasiets uppbyggnad, nedrustning av vuxenutbildning, försvårande för elever med arbetslivsbakgrund att komma in på högskolan och stopp för nya platser riskerar att leda till en försvagning av lokala och regionala högskolor men också till ökad social snedrekrytering. Vi ska komma ihåg att i omvärlden expanderar man utbildningarna.

Anf. 430 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! I Peter Hultqvists moderna samhälle behövs inga svetsare eller rörmokare som fixar avloppsrören hos Peter Hultqvist, det har vi lärt oss. Men vi har försökt råda bot på det här, och i dag letar vi med ljus och lykta efter en svetsare eller någon som har handens kunskaper, praktiska kunskaper. Vi vet att det beror på att Socialdemokraterna i alla tider har förnekat arbetets värde.

Det här är skrämmande. När Peter Hultqvist talar om kunskap är det som att alla ska ha teoretisk kunskap. Gud bevare mig, säger jag, för jag vill leva i ett samhälle där vi har alla typer av kunskaper – allt från handens kunskap till teoretisk kunskap.

Hur kan ett arbetarparti som Socialdemokraterna förneka den kunskap som vilket modernt samhälle som helst behöver och vill ha? Det

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

tillhör faktiskt livsnödvändigheterna. I dag har vi arbetslöshet för att ni inte har accepterat detta.

Anf. 431 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det där, Yvonne Andersson, är bara dumheter och rena osakligheter från din sida.

Vi vill ha bra yrkesprogram med kombination av teori och praktik, bra samarbete med branschen och på det sättet utveckla moderna utbildningar, i stället för att ta inspiration av den typ av utbildning som fanns när jag gick på gymnasiet. Då hade vi en mycket tydlig uppdelning mellan yrkesprogrammen och de högskoleförberedande programmen.

Inse att yrkena har utvecklats och kräver mer i dag än de gjorde tidigare! Backa inte in i framtiden när ni ska utforma framtidens utbildningssystem.

Åk och titta på de yrkesprogram där man har klarat av att få eleverna godkända, vilket är mycket vanligt. Där klarar man både den teoretiska och praktiska delen. Man samarbetar med branschen och använder det praktiska som en hävstång för att klara det teoretiska. Det finns många exempel på detta i verkligheten som kan vara nyttiga att ta del av innan man kommer med osakliga fördomar.

Anf. 432 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har varit och tittat på dem. Kvar finns att ni har förorsakat att vi i dag i tillverkningsindustrin får bristande arbetsresurser på grund av att det finns människor som inte tillräckligt har fått träna denna kunskap, för ni har undervärderat handens kunskap, den praktiska kunskapen.

I mitt kunskapsperspektiv är alla kunskaper viktiga. Människor har olika förutsättningar och förmåga att ta till sig de olika typerna av kunskap. Där borde Socialdemokraterna kunna våga vara lite ödmjuka i stället för att påstå att jag far med osanning.

Anf. 433 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det hela blir inte bättre i ditt andra inlägg.

Du är mycket välkommen till Borlänge kommun för att besöka Hus-hagsgymnasiet tillsammans med mig. Då kan du träffa representanter för yrkesprogrammen, titta på hur man har jobbat ihop med branschen och hur man har utvecklat förmågan att förena teori och praktik. I praktiken har man bevisat att er teori om hur det här ska klaras ut är mossig och gammalmodig.

Det är ingen tillfällighet att man just inom tillverkningsindustrin har ställt sig mycket frågande till vad det är ni sysslar med när ni ska göra era förändringar inom just yrkesprogrammen. Man är rädd för att det här kommer att leda till någonting som är omodernt och att man inte inser att det också krävs en teoretisk kunskap för att klara den här typen av praktiska jobb i det näringsliv som nu växer fram.

Ni söker tyvärr era modeller i förgången tid och tänker inte framtidsinriktat och modernt. Ni måste också se att de här yrkena behöver en utveckling.

Anf. 434 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Det här var ett mycket intressant anförande. I morse när Peter Hultqvist och jag satt på utbildningskommitténs sammanträde låg nämligen Socialdemokraternas motion där. Den speglade nog en helt annan verklighet än den som framkommer i detta anförande.

Det som fanns med där var den omsvängning som faktiskt Socialdemokraterna, åtminstone vissa, tillstår. Man säger ja till den allmänna förskolan. Man säger ja till tidigare betyg, till nationella prov och till uppföljning. Man vill inte, som vi borgerliga, säga att vi ska ha skolin-spektioner vart tredje år. Nej, här talar man om varje år.

Jag måste säga att den framställning som nu görs här i kammaren av Peter Hultqvist rimmar mycket illa med detta. Då är frågan: Har Socialdemokraterna gjort en 180-gradare en gång till?

Anf. 435 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det var ett mycket intressant inlägg av Betty Malmberg. Just de frågor som du berör har jag nämligen inte på något vis tillbakavisat i mitt anförande, inte på en enda punkt.

Det här var en mycket intressant retorisk svängning och ett knep från din sida för att skapa lite förvirring i just den här diskussionen. Men – jag är ledsen – du lyckades inte.

Anf. 436 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Jag blev inte så mycket klokare av detta. Då vill jag säga så här:

Peter Hultqvist! I den budgetmotion som jag refererar till i dag ser vi att ni har anammat mycket av allianspolitikens reformer. Jag skulle vilja säga att ni nu säger ja till kanske 90 procent av dem.

Du talar om retoriska knep. Något som jag slås av är hur ni, helt plötsligt, verkligen använder retoriska knep. Ni säger att alliansregeringen mäter och sorterar. Men när ni går in med ytterligare skolinspektioner eller har tätare uppföljningar och utvärderingar heter det att Socialdemokraterna mäter och satsar. Detta skulle jag gärna vilja få en förklaring till.

Sedan undrar jag över en annan sak. Den politik som ni nu för fram är inte helt i linje med vad vare sig Miljöpartiet eller Vänsterpartiet har visat på. Det skulle vara intressant att få en förklaring till det.

Anf. 437 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag räknade i en tidigare debatt här upp alla utredningar som ni har tillsatt. Det är en lång rad utredningar. De har ännu icke varit föremål för riksdagens behandling. Det är något tidigt av Betty Malmberg att innan propositionen är framlagd komma och säga vad vi har accepterat och vad vi inte har accepterat. Den typen av analyser lär nog vänta tills eventuella riksdagsbeslut och propositioner föreligger, så att vi har någonting att ta ställning till.

Sedan handlade det om att mäta och sortera. Vad jag försöker fokusera på är vad som är centrum i debatten. Vi tycker att det är viktigt att föra in det som händer i klassrummet i centrum i debatten. Det handlar om relationen mellan lärare och elev. Det är mycket viktigt. Därför föreslår vi mer resurser till skolan. Det handlar om fler som kan vara med och hjälpa till i klassrummen och vara bra pedagoger. Där tycker vi att en

tyngdpunkt ska ligga. Ni ägnar bara kraften åt hur man ska väga och mäta.

Jag tycker att man visst ska ha skolinspektion. Man ska ha uppföljning. Men glöm inte att det är lärarens relation till eleverna som avgör vad det blir för resultat på de här proven, vilka betyg de kommer att få och vad de lär sig i skolan.

Anf. 438 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Att barn och ungdomar undervisas av utbildade lärare är oerhört viktigt. Vi vet också att vi har stora pensionsavgångar den närmaste tiden när det gäller lärare födda på 1940-talet. Men tyvärr verkar det som om dagens ungdomar inte är så inspirerade att välja just lärarutbildningar.

Man kan undra varför det har blivit så här. Är det möjligtvis så, Peter Hultqvist, att den under många år förda socialdemokratiska skolpolitiken har resulterat i att ungdomar inte vill bli lärare?

Anf. 439 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är en intressant fråga. Det finns mycket som man kan fundera på om detta.

Jag ska referera till ett samtal som jag hade med personer som just sysslade med lärarutbildning. De sade så här till mig – det har också exponerats i den allmänna debatten i andra sammanhang: Varför svartmålar Jan Björklund och alliansen den svenska skolan? De skapar ju ett läge där man tror att situationen är sådan att det inte går att jobba i den här verksamheten.

Man bidrar alltså genom en propaganda till att göra någonting betydligt svartare, mörkare och eländigare än vad det är. Samtidigt kan man se att när debatten nyanserades genom radioinslag för ett antal veckor sedan var det en helt annan nyans i diskussionen. Då började till och med Björklund lugna ned sig i sammanhanget och inta en mer nyanserad hållning.

Ni kanske själva skulle fundera över på vilket sätt ni bidrar till att popularisera lärarutbildningarna och läraryrket och tona ned lite grann av den svartmålning som har pågått.

Anf. 440 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! En av alliansens viktiga målsättningar med skolpolitiken är att vi ska få en skola med ordning och reda och kunskapskontroll, att vi ska få en skola med både ramar och kramar. Då tror vi att också dagens ungdomar kommer att få ett mycket större intresse för lärarutbildningen än vad som har varit fallet under tidigare år.

Anf. 441 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi ska ha en skola med ordning och reda. Vi ska ha en skola där man följer upp och utvärderar. Men vi ska också ha en skola där man satsar på pedagogisk utveckling, där det finns resurser, där lärarna har tid att ägna sig åt barn med särskilda behov och där man kan få ned klasstorlekarna något. Det kräver att man satsar pengar. Men det gör inte ni.

Vi har 3 miljarder i vår alternativbudget. Vi har också satsat på Wärnerssonpengar tidigare, som den dåvarande borgerligheten var emot.

Det handlar också om resursfrågor. Hur mycket pengar är man beredd att investera i barns kunskap? Framför allt handlar det om, vilket jag har berört tidigare i debatten, hur man är beredd att frigöra pedagogiskt ledarskap hos rektorerna, bland annat, och utveckla det. Det är någonting som är oerhört viktigt för skolans resultat.

Allmänna termer om bara ordning och reda ger kanske en del i en utåtriktad bild och approach, men det som betyder något när man kommer till kärnan är vad man gör i klassrummet, hur man utvecklar pedagogiken, vad barnen lär sig.

Anf. 442 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! I Peter Hultqvists utopi är alla vuxna medborgare professorer i kärnfysik, och medlet för att nå dit är kvantitet och en strömlinjeformad utbildning till högsta nivå.

Hotet är mångfald och kvalitet i det egna valet av både kompetens och det yrke man önskar.

Peter Hultqvist talar om den gamla mossiga skolan. Ibland kan stenar med mossor vara lika vackra som, och till och med vackrare än, stenar utan mossor. Man måste ibland fundera lite grann på om just hänvisningen till den gamla alltid är mossig. Det är faktiskt så att kvaliteten i mycket av det som gjordes i den gamla skolan är någonting som det är värt att bevara – åtminstone visade resultaten detta.

Jag undrar om Peter Hultqvist till fullo har med sig sitt parti i beskrivningen att detta med kvantiteten i utbildningen står före kvaliteten när det gäller det önskade valet av kompetens och yrke.

Anf. 443 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag undrar om Finn Bengtsson har försökt ta åt sig lite grann av den information som jag har försökt ge. Jag har betonat just kvaliteten väldigt mycket och det centrala. Det handlar om läraren kontra eleven och fler resurser i klassrummet. Det är där jag tror att själva kärnan i kunskapsinhämtningen ligger. Det är där vi ska satsa.

Kvalitetsfrågor är just det som jag har ägnat mycket tid och kraft åt i dag. Därför är jag lite förvånad över Finn Bengtssons oförmåga att uppfatta just detta. Finn Bengtsson är kanske mer fast i det som Moderaterna och andra nu ska försöka med, att lite floskelartat få in någon sorts bild här, att vi inte pratar om kvalitet utan bara kvantitet. Det är struntprat.

Sedan var det gamla tider. I gamla tider, någon gång i början av 50-talet, var det 15 000–20 000 personer i det här landet som gick i så kallad högre utbildning. I dag är vi uppe i 300 000. Det är en viss skillnad. Jag tror nog att ett modernt samhälle, ett framtida samhälle, måste bygga på det vi har uppnått i dag och inte på drömmar om det som har varit.

Anf. 444 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! Jag ska ge Peter Hultqvist en lektion i det livslånga lärandet som vi säkert delar båda två, men jag tror att Peter Hultqvist har fått det om bakfoten.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Under Socialdemokraternas regeringsperiod var det en lastbilschaufför som i ett radioprogram nämnde hur han hade blivit stimulerad just av att hans yrkesroll inte var tillfredsställande. Sagt och gjort, på kvällstid läste han in en juristexamen. När den väl var avklarad efter sex år och dryga skulder fick han inget jobb. Han blev de facto avskedad från sin lastbilsfirma. De vågade inte ha honom kvar, för han var sannolikt den som först skulle gå när han fick ett jobb som jurist, vilket han aldrig fick.

Detta var konsekvensen av ett enfaldigt tänkande och en stimulans som egentligen var en fara för medborgaren.

Anf. 445 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Bevisar det exemplet på något vis att vi skulle dra ned på antalet platser på högskolan, att det var bättre på 1950-talet och att stenar som är gamla är bättre än stenar som är nya? Vad är det som diskussionen handlar om?

Jag tror att vi ska ha rejält med platser på högskolan. Jag tror till och med att vi ska bygga ut. Jag tror att vi ska satsa på kvalitet i skolan, på lärarens möte med eleven. Jag vet egentligen inte vad ditt så kallade exempel här bevisade.

Jag kan också ge exempel. När jag under Kunskapslyftet, som Moderaterna aktivt röstade emot här i riksdagen, besökte en utbildning var där en kvinna som jobbat på städsidan i många år. Hon utbildade sig till något nytt och sade: Det här skulle jag ha gjort mycket tidigare. Det här är verkligen en kick för mig i livet.

Men vuxenutbildningen har ni dragit ned på. Det var en av era första åtgärder. Nu har ni försökt komma undan det genom att lägga dit en liten slant. Men inte duger det i det här konjunkturläget.

Anf. 446 MARIANNE WATZ (m):

Fru talman! När jag framhåller att svenska ska vara undervisningsspråk inom svensk utbildning möts jag av förvåning. Svenska som undervisningsspråk är ju en självklarhet för de flesta. Att framhålla detta är att slå in öppna dörrar. Många medborgare lever nämligen i okunnighet om att det i våra friskolor finns tusentals elever som får hälften av sin skolundervisning på engelska, och kommunala grundskolor kan ha hälften engelska som försöksverksamhet.

På universiteten är en stor del av kurslitteraturen på engelska, och alltmer av undervisningen sker på engelska. Till exempel ges 75 procent av alla magister- eller masterkurser på engelska. Man kan alltså helt klart tala om engelskans framträngande som undervisningsspråk på alla nivåer, grundskola, gymnasium och universitet.

Alla tycker förstås att vi ska lära oss bra engelska. Det är ju ett av världens viktigaste språk. Det tycker jag också, och just för att det är så viktigt vill jag ha en förstärkt undervisning i engelska men med kunniga och välutbildade lärare i engelska språket. Det är detta som ger goda kunskaper, inte att svenska lärare i matematik, historia och geografi ska förmedla sin kunskap på mer eller mindre begränsad, kanske ibland bristfälligt, engelska.

Det är den ena sidan av myntet, de svenska lärarnas helt naturligt begränsade kunskap i engelska. För vi ska väl ha svensktalande lärare i svenska skolor och inte behöva importera lärare från engelsktalande

länder? Begränsade kunskaper i engelska förmedlar inte bara bristfällig engelska till eleverna utan begränsar också kunskapsöverföringen i de olika ämnena.

Den andra sidan av myntet är de svenska elevernas begränsade kunskaper i engelska som hindrar deras förmåga att förstå och deras förmåga att interagera med läraren. Det finns rapporter och studier som visar detta.

I Skolverkets undersökning *SPRINT* från 2001 om språkintegrerad undervisning, det vill säga undervisning i olika skolämnen på engelska i grund- och gymnasieskolan, redovisas en sammanställning av effekten av denna undervisning. Den visar en marginell ej statistiskt säkerställd ökning av färdigheten i engelska, något försämrade svenskkunskaper och mer lärarstyrda och lärarledda lektioner.

Att eleverna blir tystare och mindre aktiva är helt naturligt, eftersom de inte behärskar språket och därför inte kommer med frågor eller gör spontana utvecklingar, just detta som ger liv åt undervisningen. Forskaren Maria Falk visar i sitt avhandlingsarbete att duktiga elever med engelska som undervisningsspråk klarar sig ändå, trots detta, men att eleverna skulle lära sig mycket mer med samma arbetsinsats om undervisningen var på svenska.

Fru talman! Samma sak framkommer på universitetsnivå. I en studie genomförd med studenter som deltog i fysiklektioner både på engelska och på svenska framkom att även om studenternas egen uppfattning var att språkvalet spelade väldigt liten roll upplevde de ett antal problem som orsakades av språkvalet. Studenternas vilja att fråga och svara på frågor blev mycket begränsad när undervisningen skedde på engelska. Det blev en minskad interaktion mellan lärare och studenter men många frågor till läraren efter lektionerna.

Varför då satsa på detta? Elevernas föräldrar vill så gärna ge den magiska nyckeln till sina barn som heter nyckeln till den internationella världen. Och när eleverna blir äldre vill många själva skaffa denna nyckel, nyckeln till att kunna ta sig fram i världen utanför Sverige där alla, enligt vad man tycks tro, talar engelska.

Man förstår inte att den nyckel som bättre kan öppna den internationella världen heter goda språkkunskaper, i engelska men också i andra viktiga språk, som man får genom förstärkt undervisning av kompetenta språklärare. Det är en nyckel som samtidigt ger tillgång till goda ämneskunskaper genom att de olika ämnena studeras på svenska.

Goda ämneskunskaper är helt väsentligt för att ta sig fram i en globaliserad värld med knivskarp konkurrens med andra européer, med kineser, japaner, amerikaner och indier. Vi behåller då också möjligheten att utveckla vårt eget språk, vilket är en nödvändighet för dem som ska använda svenska på olika nivåer i arbetslivet, till exempel lärare, jurister och inte minst journalister.

Ett misstag är att tro att världen utanför Sverige är helt engelskspråkig i den meningen att man alltid tar sig fram på engelska. Ingen som inte har en kristallkula kan heller säga att engelska är världsspråket också i framtiden. Spanska talas av 387 miljoner modersmålstalande, jämfört med engelskans 364 miljoner, och är det snabbast växande språket i USA. Kina, ett av världens folkrikaste länder, är nu också en ekonomisk stormakt. Arabiska språk talas av 280 miljoner.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Fru talman! Vi bör hejda och stoppa engelskans framträngande som undervisningsspråk i Sverige genom att satsa på en väl utvecklad svenska som grund för kreativitet och goda ämneskunskaper och en förstärkt professionell språkundervisning som satsar mycket på engelska men också på andra viktiga språk. I en kommande språklag bör regleras att huvudregeln är att svenska ska vara undervisningsspråk på samtliga stadier inom utbildningsväsendet.

Anf. 447 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Den svenska förskolan håller en hög internationell klass även om gruppstorleken ökat och personaltätheten minskat under det senaste decenniet. Vi har ett förhållandevis jämnt och jämställt samhälle med hög levnadsstandard och god fysisk folkhälsa.

Våra barn borde må bra, till och med riktigt bra. Men alla gör inte det. En statlig utredning, SOU 2006:77, visar att den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar snabbare i Sverige än i elva andra jämförbara länder.

Vad beror detta på? Ingen vet exakt svaret, och utvecklingen oroar eftersom psykisk ohälsa ofta går i arv och kan förvärras från generation till generation.

Det verkar också som att intresset att ta reda på orsaken är svalt. Finns det något samband mellan den allt tidigare debuten på förskolan under flera timmar och den ökade psykiska ohälsan hos svenska barn och ungdomar? Frågan är känslig, mycket känslig, men man behöver ställa den. Det handlar om en av de största framtidsfrågorna, morgondagens psykiska hälsa.

Fru talman! I dag går ca 85 procent av alla ett- till femåringar på förskolan, och någon ordentlig utvärdering av denna stora sociala förändring har aldrig skett.

Det finns bara några mindre studier från 1980-talet. Sedan dess har många stora utländska studier gjorts på tusentals barn. Dessa studier sätter frågetecken inför förskolan som en idealisk omsorg för alla barn, med den tidiga separation från föräldrarna som det innebär.

Nya rön från hjärnforskningen väcker också frågor om konsekvenserna av tidig stress för små barn. Trots sin stolta forskartradition har Sverige hittills inte gjort någon uppföljande studie på denna dramatiska förändring i barns tidiga liv. Jag har ställt frågan till RUT om de kan hitta några svenska studier som kan ge svar på dessa frågor. Svaret var kort och enkelt: Nej, det finns det inte.

Folkhälsoinstitutet har gjort en ny sammanställning av de befintliga svenska och internationella studierna om förskolans effekter. De konstaterar att dessa studier inte räcker för att säga något om förskolans effekter på barn mellan 12 och 36 månaders ålder. Vi pumpar alltså årligen in 40 miljarder i en omsorgsform vars effekter vi inte vet något om.

Fru talman! Jag menar att en ordentlig studie måste göras av effekterna av den svenska barnomsorgsmodellen. Det finns frågor som behöver svar. Hur påverkas barns utveckling av olika omsorgsformer? Finns det några skillnader mellan förskola, dagmamma och hemmet och vid vilka åldrar? Hur påverkar gruppstorleken och personaltätheten på förskolan? Kan man se en påverkan av den tidiga omsorgen uppe i åldrarna? Finns

det ett samband mellan den nuvarande familjepolitiska modellen och den ökande psykiska ohälsan?

Denna empiriska kunskap behövs av minst tre skäl:

1. Vi måste få veta hur det är. Kunskap måste fram av tillräcklig kvalitet så att den accepteras av alla som deltar i debatten.
2. Föräldrarna måste få veta vilka val de gör för att kunna avgöra vad som är bäst och rätt för dem och deras barn.
3. Förskolan behöver verkligen kunskapen för att kunna kvalitetssäkras. Förskolan måste hålla tillräckligt hög kvalitet för att de föräldrar som väljer denna omsorgsform ska kunna känna sig trygga och veta att deras barn får det de behöver för sin utveckling och inte ska behöva bli stressade av oro för hur deras barn har det på dagis.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag som Centerkvinna är stolt över den svenska förskolan och hur den skulle kunna vara. Centerkvinnan Karin Söder har varit med och arbetat hårt för att bygga upp barnomsorgen i Sverige. Jag är övertygad om att Karin Söder, precis som andra som var föregångare i kampen, också ville och kanske till och med förutsatte att den skulle utvärderas och forskas på med jämna mellanrum för barns skull.

Anf. 448 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att säga att förskolan i Sverige är en frivillig verksamhet som föräldrar väljer för sina barn och gör det i väldigt stor utsträckning. Det är också den offentliga verksamhet vi har i Sverige som föräldrar är mest nöjda med och som man anser har bäst kvalitet.

Jag ska inte säga att detta är en vetenskaplig undersökning, men jag som har barn i både förskola och skola får bevis för hur bra förskolan kan vara i Sverige när jag hör barn mitt i sommaren säga: När får vi börja i förskolan igen? De längtar tillbaka på helgen. Det är ett gott betyg till den svenska förskolan. Man blir ganska förundrad över hur mycket barnen lär sig i förskolan.

Jag tror att det behövs mer forskning och studier kring förskolan. I de studier som finns på utbildningsområdet är det spännande att se att de barn som har gått i förskolan klarar studierna bättre i skolan. Vi har sett att i områden där barnen har haft dåliga språkkunskaper från början är den av stor betydelse.

Gärna mer forskning, men det finns ett underliggande drag av kritik mot förskolan som jag hoppas inte ska tolkas in i anförandet.

Anf. 449 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, det är några saker som är mina akilleshälar. Jag blir galen när någon tror, tycker, tänker och känner. Det stämmer, Mikael – det sade jag inte. Jag talar om att vi kan finna forskningsresultat på vilka stövlar som är bäst för våra barn, vilka som är bäst i regnväder, vilka som är bäst när det är kallt ute, men vi kan inte hitta en rad av forskning på vad som händer med våra små barn – 13 ettåringar i ett rum med tre personal som kanske inte ens är samma som i går. Där har vi inte samma intresse som när det gäller hur stövlarna fungerar när det regnar.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Anf. 450 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Då finns den underliggande kritiken och misstänksamheten mot förskolan som form att ta hand om barn. Jag tycker att man också ska se den stora nöjdhet som finns hos föräldrarna och faktiskt se att förskolan är bra för barnen och att de trivs i verksamheten.

Men jag kan ge dig ett rätt, och det är att barns och ungdomars hälsoläge är knappt beforskat i Sverige. När killarna börjar i lumpen börjar man på allvar intressera sig för hälsoläget hos barn och ungdomar. Det är ett stort hål i svensk forskning, så det tycker jag att man ska forska på. Men att det just är förskolebarn som vi inte har koll på stämmer inte. Vi har inte någon bra forskning om skolbarnen heller, och jag tror inte att någon skulle resa sig upp och fundera på: Vad gör vi med våra barn när de går i skolan? Det är inte riktigt den diskussion vi brukar ha i den här kammaren.

Anf. 451 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag fick ett rätt.

Vad är hotet med att man forskar? Vad är hotet med att man tar reda på konsekvenserna av det man gör med barnen? Vad är hotet med att man ifrågasätter om 13 ettåringar i ett rum med tre personal är lämpligt? När man bygger ett hus lägger man ut en ritning. Man börjar ordentligt med grunden. Man är väldigt noga med det. Skulle vi omsätta det i att lägga ut ritningen för hur man bygger ett barn ser det ibland ut som att man börjar med balkongen. Det är lika viktigt, om inte viktigare, att göra rätt med barnen. Därför är det viktigt att vi vet. Det är viktigt att också förskolan har den kunskapen så att den kan göra det som är bäst för barnets utveckling.

Jag ifrågasätter inte förskolan som system. Jag ifrågasätter att man i dag pratar mer om kön än om kvaliteten.

Anf. 452 FINN BENGTTSSON (m) replik:

Fru talman! Maria Kornevik Jakobsson beskriver på ett väldigt elegant sätt många intressanta frågeställningar och problem därmed som inte är lösta när det gäller förskolans situation.

Samtidigt belyser hon vilka resurser vi stoppar i det som vi tror levererar någonting till oss. Det är väl befogat att fråga: Hur kan vi komma vidare med någonting som i dag delvis betraktas vara i forskningens strykklasse och ofta blir kritiserat?

Det ena sättet är att säga att vi inte ger något mer till forskningen, och så får det komma upp någonting först när det blir bra. Ett annat, mer offensivt sätt är att diskutera lösningar där man prioriterar den här typen av forskning. Ett sådant förslag som också berör skolan är att satsa på pedagogisk forskning som ett eget ämnesråd inom till exempel vetenskapsrådet.

Min fråga till Maria Kornevik Jakobsson är om hon tror att det möjligtvis kan vara en lösning för att få lite fart på den forskning där det i dag enligt de flesta debattörerna här brister.

Anf. 453 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Det är ett förslag som är så gott som något. Den rationella vetenskapen och den rationella politiken är den som vi förstår. Vi behöver få ett mått på allt vad vi gör, och då får man försöka omvandla detta.

Ja, Finn Bengtsson har en stor poäng i att det vore en bra lösning, eller en av lösningarna.

Anf. 454 FINN BENGTSSON (m) replik:

Fru talman! Tack, Maria Kornevik Jakobsson. Jag tycker att det är viktigt att få det till riksdagsprotokollet att det finns folkvalda som önskar en förändring i den riktningen – att vara mer offensiv, och kanske få fram en pedagogik som vi sedan mer seriöst kan debattera kring, än att vara mer passiv och säga: Vi får vänta tills pedagoger kommer ut med någonting som är trovärdigt.

Vi har samtidigt ett problem som du så väldigt tydligt och elegant beskriver. Det görs en stor insats från samhället. Vi tror att det är bra, men vi vet inte. Det är klart att det behövs en satsning på detta.

Anf. 455 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Det som vi gör med våra barn i dag – det låter som en klyscha – får vi se i det samhälle som vi får i morgon. Det kan hända att det här är det bästa, och det kan hända att det här är det ultimata för barnen. Men vi vet inte, och det är det som är poängen. Vi har en massa bekymmer.

Som psykoterapeut har jag suttit mycket med barn och ungdomar som inte har en aning om de existentiella frågorna, som de egentligen borde känna till. De känner att de inte har någon att prata med. De vet väldigt lite om sitt eget inre. Det har slagit mig några gånger att en bidragande orsak kan vara att de faktiskt aldrig har knutit an ordentligt till någon vuxen. Detta behöver man reda upp lite i.

Anf. 456 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Maria Kornevik Jakobsson tar upp ett viktigt ämne, nämligen den svenska förskolan. Som morfar till fem härliga barnbarnspojkar har jag haft anledning att intressera mig lite för den de senaste åren eftersom samtliga fem går i förskolan.

Jag funderar över vistelsetiden och undrar om Maria Kornevik Jakobsson har några tankar om vistelsetidens betydelse för barnens psykiska hälsa.

Anf. 457 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Som mormor till sex barnbarn vill jag säga att det har den självklart. Allt hänger ihop. En bra förskola, bra utemiljö, bra förskollärare och barnskötare som stannar länge och som barnen hinner lära känna och en liten grupp – självklart hänger det ihop. Det är just detta vi måste få in.

På 70-talet övertog kommunen ansvaret för barnomsorgen. När samhället övertar ansvaret för barnen är det inte budgeten i balans som är det viktigaste utan det enskilda barnets utveckling. Barnet måste ha rätt att göra det som behövs för att barnet ska bli det som det var tänkt att bli och inte formas i en fyrkant som ska passa samhället. Det kan inte vara rätt.

Anf. 458 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Alliansregeringen satsar nu 1,8 miljarder på att stärka yrkesutbildningen. Bland annat har alliansregeringen beslutat att den 1 juli 2009 inrätta en yrkeshögskola där eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte finns inom högskolan ska samlas. Det gäller utbildningar som i dag finns inom kvalificerad yrkesutbildning, påbyggnadsutbildningar och vissa kompletterande utbildningar.

Regeringen tillför också medel för att skapa nya platser inom yrkeshögskolan som kommer att innehålla utbildningar av olika slag. Det är utbildningar som är kvalificerade men inte akademiska.

Jag är mycket glad över satsningen på en yrkeshögskola. Jag anser att det finns ett antal goda argument för att en sådan yrkeshögskola med inriktning mot träteknik skulle förläggas till Hälsingland och Gävleborgs län.

I huvudsak är det dock viktigt att vi uppvärderar yrkesutbildningarna i Sverige. Alla ungdomar vill inte bli akademiker. Den eftergymnasiala utbildningen ska därför stöpas om. Jag ser yrkeshögskolan som ett viktigt led i detta arbete. I yrkeshögskolan bör yrkesinriktade eftergymnasiala utbildningar som inte redan finns inom ramen för universitet och högskola ingå. Många yrken som förr var enkla är i dag mer kvalificerade. Det vet vi alla. Dessa kräver kvalificerad utbildning även om de inte har akademiska inslag.

Jag är övertygad om att yrkeshögskolan kommer att innebära just en kvalitetssatsning, som det har talats så mycket om under utbildningsdebatten här i kammaren. Det är enormt viktigt för Sverige och vår konkurrenskraft att vi har yrkesutbildningar som håller hög kvalitet. Ska företag och organisationer överleva i en globaliserad värld behöver företagen yrkeskunniga personer. Företag och organisationer behöver högutbildade med spetskunskaper och förmågor, inklusive entreprenörskap, som direkt kan omsättas i praktisk handling.

Det är också viktigt att yrkeshögskolorna anpassas till behoven på arbetsmarknaden och ska så göra. De måste förstås också ha en nära koppling till det omgivande näringslivet. De kan då förse arbetsmarknaden med en yrkeskicklig eftergymnasialt utbildad arbetskraft med hög kompetens och god problemlösningsförmåga inom sitt gebit.

Fru talman! Mellan juli 2006 och juli 2008 minskade utanförskapet i Sverige med 173 000 personer. Också i Gävleborg, som jag kommer från, har läget på arbetsmarknaden förbättrats betydligt de senaste två åren. Kurvorna pekar alltså åt rätt håll. Den totala arbetslösheten har sjunkit med 13 procent och ungdomsarbetslösheten med 30 procent. Fortfarande finns det dock många som inte har ett jobb och som vill komma in på arbetsmarknaden och få ett jobb.

Arbetslösheten i Gävleborg är näst högst i landet och har så varit under lång tid. Den positionen har vi kvar trots att det har gått jämförelsevis

bra de senaste åren. Det finns företag som är beredda att anställa. 21 procent av företagen i Gävleborg tror på nyanställningar i närtid, men det är ett problem att många av de arbetslösa inte har rätt yrkeskompetens för de lediga jobben.

Med en bra högre yrkesutbildning i länet får företagen i Gävleborg lättare att rekrytera kvalificerade medarbetare och de arbetslösa lättare att få jobb. Det betyder också möjligheter för nyföretagande. Men om vi inte höjer utbildningsnivån i länet riskerar vi att få ha kvar den olyckliga kombinationen av arbetslöshet och brist på kvalificerad personal. Just det är ett argument för att ha en yrkeshögskola i Hälsingland i Gävleborg.

Undersökningar visar att näringslivet efterfrågar en ny form av träteknisk utbildning. Det ska vara en utbildning som ligger på en nivå mellan den treåriga gymnasieutbildningen inom industriprogrammet med inriktning på träteknik och träingenjörsutbildningen.

En yrkeshögskola i Hälsingland skulle kunna möta det lokala näringslivets behov samtidigt som den skulle kunna ge inspiration åt de unga i närområdet så att fler än i dag ser möjligheter att vidareutbilda sig och därmed också få lättare att få ett jobb.

Fru talman! En yrkeshögskola med inriktning på träteknik är också ett tydligt exempel på hur Hälsinglands unika egenskaper och det lokala näringslivets behov skulle kunna tillvaratas. En ordentlig satsning på attraktiva utbildningar som lockar studenter, utbildare och företag från hela landet kan dessutom ge en ovärderlig skjuts framåt för ett län som Gävleborg i sin helhet. Det är bland annat det som en yrkeshögskola ska vara till för. Den ska stärka arbetsmarknaden i kombination med god kontakt med näringslivet.

Det finns alltså ett antal viktiga argument för att en yrkeshögskola med inriktning mot träteknik ska etableras i just Hälsingland i Gävleborg.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (fp).

Anf. 459 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tänker inte ha några synpunkter på placeringen. Den lämnar jag åt andra att bedöma.

Däremot vill jag uppmärksamma det brev som har skickats till regeringen och som också vi riksdagsledamöter har fått. Vi startade utredningen om yrkeshögskolan som paraply för alla dessa utbildningar. Det är positivt att det nu kommer till stånd. Problemet är att när man nu lanserar yrkeshögskolan gör man det lite olyckligt, vilket man inte minst inom kvalificerad yrkesutbildning har påtalat.

De facto innebär regeringens budgetförslag att 100 skolor som bedriver kvalificerad yrkesutbildning inte kommer att fullfölja sina utbildningsuppdrag. Det innebär en minskning med 6 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning i Sverige. Arbetsgivarna har skrivit brev till alla oss.

Min förhoppning är inte att du ska reda ut detta just nu, Hans Backman. Men vi är oroad över detta. Vi tror att kvalificerad utbildning är en mycket effektiv utbildningsform som ger många människor jobb. Jag hoppas att du tar med frågan och påverkar regeringen. Det krävs snabba beslut för att ändra detta.

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utbildning och
forskning

Anf. 460 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag tar med mig frågan. I grunden är det viktigt att alla förslag och åtgärder blir bra i praktiken. Det är positivt med den här tredelade satsningen. Här ingår förbättrade lärlingsutbildningar med yrkesinriktning på gymnasieskolan, yrkesvux som kommer att komplettera möjligheten att utbilda sig inom olika yrkesområden som vuxen och yrkeshögskolan. Totalt kommer det att ge en positiv och bra effekt både kvalitetsmässigt och platsmässigt. Inte minst tycker jag att det här med yrkesvux är positivt. Det har varit mycket teoretiskt på många komvux-utbildningar tidigare. Det är en möjlighet.

Jag tar förstås med mig frågan som Mikael Damberg tog upp.

Anf. 461 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror också att yrkesvux är bra. Däremot riskerar kvalificerad yrkesutbildning att gå in i en lågperiod och tappa ett antal platser i onödan för att regeringen verkar ha gjort något fel med budgeten. Jag hoppas att regeringen inte har gjort det medvetet. Nu gäller det dock att rätta till det, annars kommer yrkeshögskolan att få en start med ett minskat antal yrkesplatser i stället för ökat antal yrkesplatser. Det vore väl ett fiasko?

KY-myndigheten har inte riktigt samma uppfattning som du om den tredelade gymnasieskolan. Det vore olyckligt för dem om man sänker behörighetskraven för att komma in på KY. Det säger något om handens och hjärnans kunskap.

Anf. 462 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag känner själv att det är bra att vi är inne på den vägen att vi stärker yrkesutbildningen på flera nivåer. Det har ändå varit ett stort problem i gymnasieskolan att så många har hoppat av de teoretiska utbildningarna och även yrkesutbildningarna, som man upplever har väldigt mycket teori. Dessa problem måste vi lösa. Jag ser att vi nu är på rätt väg och gör det som många har efterfrågat. Inte minst när man träffar lärare och andra som jobbar inom skolvärlden säger de att detta är en god möjlighet att se varje elev som en individ.

Med facit i hand måste vi nog förändra den tyvärr i många stycken mindre lyckade politik på yrkesutbildningsområdet som Socialdemokraterna förde.

Anf. 463 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Hans Backman nämnde att det är viktigt att vi får en yrkeshögskola. Jag är den förste att instämma i detta. Han vill också ha den lokaliserad till Gävleborg. Då vill jag påminna om att det i Skåne finns ett alternativ. Jag tänker på staden Hässleholm, som har alldeles ypperliga förutsättningar för en etablering – närheten till Lund, Köpenhamn och så vidare.

Anf. 464 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag är själv sommarskåning så jag ska inte argumentera alltför mycket mot just önskan om en yrkeshögskola även i Skåne. Där-
emot skulle man kunna tro att en viktig orsak till att jag talar just för
Gävleborg är att jag kommer från detta län som också är fantastiskt. Men
det är det inte. Orsaken är att Gävleborg länge har legat så högt i fråga
om arbetslöshetssiffror. Gävleborg är det län i Sverige som har näst högst
arbetslöshet. Jag känner att vi har ett stort behov av att få en kick uppåt i
sysselsättningen. Jag är övertygad om att en yrkeshögskola skulle kunna
ge en sådan effekt. Om man höjer utbildningsnivån bland många gävle-
borgare kan de lättare få ett jobb, särskilt som vi har många företag som
söker arbetskraft. Arbetskraft finns men har tyvärr inte rätt kompetens.
Då ser jag yrkeshögskolan som en väg att uppnå detta, så att man kan
matcha in arbetskraften på de jobb som finns.

Migrationspolitik

Anf. 465 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Partiledardebatten i går gav olika avtryck i medievärlden,
alltifrån poängsättning av debattörerna till hur de retoriskt kunde hantera
sina debattmotståndare.

Men sanningen att säga gjorde man naturligtvis också bedömningar
av det politiska innehållet i respektive partiföreträdares anföranden.

I en av tidningarna som gjorde bedömningar av partiledardebatten
lyftes under en rubrik avsaknaden av de migrationspolitiska frågorna
fram, och då framför allt flyktingpolitiken. Läser man protokollet från
debatten kan man konstatera att rubriksättaren hade rätt. Skälet till att så
var fallet har givetvis naturliga förklaringar – den ekonomiska utveck-
lingen i världen, den dramatiska ökningen av varsel på den inhemska
arbetsmarknaden, det ökande antalet arbetslösa och försämrade villkor i
socialförsäkringssystemet. Det är förståeligt att partiledarna med kraft
ville lyfta fram problematiken respektive försvara den förda politiken i
relation till dessa problemställningar.

Men det är inte svårt att förstå att man som invandrare i Sverige och
med kontaktnät bland flyktinggrupper saknade partiernas förhållningssätt
till migrationspolitiken.

Det är därför värdefullt att statsrådet Billström finns med oss här i
kväll och att vi kan föra en diskussion om migrationspolitiken.

Vi kanske ändå ska förtydliga att det inom socialförsäkringsutskottet
förs en ganska bred diskussion om de migrationspolitiska frågorna vad
gäller det nationella perspektivet, EU-perspektivet och det globala per-
spektivet.

Under dagen har utskottet behandlat bland annat budgetarbetet och
frågor kopplade till utgiftsområde 8 om migrationspolitik och det kom-
mande ställningstagandet i fråga om arbetskraftsinvandring från tredje-
land, det vill säga arbetskraft från länderna utanför EU, Schweiz och de
nordiska länderna. Vi kommer att ha en debatt om dessa frågor under
november.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Utbildning och
forskning*

Migrationspolitik

Fru talman! Den fråga som jag vill lyfta fram i denna allmänpolitiska debatt har sin bäring på den positionsförskjutning som skett såväl vad gäller den svenska hållningen totalt sett men framför allt vad gäller några av de i regeringen ingående partierna.

När det gäller den andra delen kan man säga att situationen är något märklig när vi minns hur debatten var här i kammaren för bara några år sedan. Utfästelser om agerande för amnestier och förändringar i utlänningslagstiftningen skapade oro inom politikområdet. Jag vill påstå att det knappast stärkte situationen för många asylsökande i landet.

Den andra positionsförskjutningen gör mig mer orolig. När man tittar på det svenska agerandet i arbetet med de Europagemensamma flyktingpolitiska frågorna har vi fått en mer anpasslig och mindre pådrivande roll.

Sveriges roll som en garant för en mer humanitär flyktingpolitik har förändrats. Anpassningen till den mer restriktiva sydeuropeiska hållningen är uppenbar. Vi ser det i den svenska hållningen till de EU-dokument som tas fram men också i kontakterna med partivänner inom Europeiska gemenskapen.

När man läser en del av de uttalanden som företrädare för regeringen gör i medierna skräms man av hur det kan bli i förlängningen.

Vi har här i kammaren från samtliga partier uttalat glädje över att det inte finns något främlingsfientligt parti i Sveriges riksdag.

Men jag har under den senaste tiden dock tagit del av en del uttalanden som kan skapa grund för en förändring på detta område.

När statsministern så sent som under gårdagen i Sveriges Radio gjorde gällande att det är ”flyktingar som ökar socialbidragskostnaderna” ger det en signal till främlingsfientliga krafter och späder på en av flera myter.

Det må vara ett försök att undgå kritik för den förändrade sjukförsäkringen eller a-kassan som riskerar att förändra kommunernas socialbidragskostnader. Men uttalandet fick dock stora rubriker och var kanske inte helt genomtänkt.

Även migrationsministern har i sina ambitioner att lyfta fram arbetskraftsinvandringens positiva effekter spätt på med citat som kan tolkas på olika sätt. Han sade att den förda politiken har ”skapat en bild av att invandrare inte i första hand är människor som kommit hit för att genom arbete skapa sig ett liv”.

Jag är orolig för denna förskjutning därför att den förändrar positionerna på olika sätt.

Vi väntar på den migrationspolitiska skrivelsen för att få diskutera ett bredare perspektiv. Men vad står politiken för? Vad har hänt, och vad räknar vi med att regeringen ska göra framgent?

Migrationspolitik är ett viktigt men också känsligt område. En bred förankring av politiken här i riksdagen är viktig. Det är därför viktigt att vi på olika sätt agerar för att ha en sammanhållen politik som har en stark förankring här i riksdagen för att kunna stå pall för den diskussion och de främlingsfientliga krafter som vi vet finns ute i samhället och som utifrån de uttalanden som jag har redogjort för säkert ser förutsättningar att komma in i diskussionen på ett helt annat sätt.

Anf. 466 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Göte Wahlström talar om uttalanden här utan att egentligen precisera med så många citat. Om jag vore i hans kläder skulle jag vara lite försiktig med tanke på att ledande socialdemokratiska företrädare i bland annat Malmö och Göteborg har talat om att hindra människor – invandrare – från att flytta till de kommuner som de skulle vilja flytta till. Det är uttalanden som verkligen i värsta fall kan stödja grupper som har en mycket negativ inställning.

När det gäller EU-politiken är väl Göte Wahlström medveten om att vi från alliansens sida med en bred riksdagsmajoritet bakom oss vill ha en gemensam asylpolitik med rättssäkra regler som syftar till att öka Europas kapacitet att ta emot flyktingar.

Min fråga till Göte Wahlström är varför Socialdemokraterna är så skeptiska till den arbetskraftsinvandring som regeringen nu föreslår.

Anf. 467 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har två saker att säga om det Ulf Nilsson här uttalat.

Dels ser naturligtvis också vi ett värde i en gemensam europeisk flyktingpolitik. Vad vi är oroliga för är den förskjutning av politiken som vi upplever är på väg att skapas. Vi upplever att Sveriges roll som pådrivande har förändrats till att nu bli mer undfallande för den debatt som finns i de sydeuropeiska länderna. Vi har alltså en gemensam syn på behovet av en samordnad europeisk flyktingpolitik.

Dels har Ulf Nilsson tydligen inte läst på den utredning om arbetskraftsinvandring som avlämnades i samband med regeringsskiftet 2006. Vi hade en ganska sammanhållen bedömning. Vi hade till och med det förhållandet att Folkpartiet företrädde den majoritet som överlämnade utredningen till arbetsmarknadsministern. Jag tror alltså att vi har en ganska bra gemensam syn på de här frågorna.

Anf. 468 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! I det förslag om arbetskraftsinvandring som nu ligger i riksdagen sägs det att man med så lite krångel som möjligt ska låta arbetsgivaren bedöma behovet av arbetskraft. Samtidigt säger man i propositionen att lagar och avtal – kollektivavtal och så vidare – ska gälla.

Hittills har Socialdemokraterna när det gäller arbetskraftens rörlighet inom EU accepterat att vår svenska modell klarar av det. Varför blir det plötsligt så mycket farligare bara för att några från länder utanför EU eventuellt kommer hit för att arbeta här så att vi måste skapa antingen ett fackligt monopol eller ett arbetsförmedlingsmonopol för att avgöra dessa tillstånd? Jag tycker att man här uppfattar en gradering av arbetskraften: En del kan vi ha att göra med, men en del är lite farligare. Så låter det ju när Socialdemokraterna säger nej till det nu liggande förslaget.

Anf. 469 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson hörde säkert att jag sade att vi inom en månad kommer att få debatten om arbetskraftsinvandringsfrågan. När det gäller just arbetsmarknadsprövningen samt när det gäller effekter och behov fanns det en samsyn med Folkpartiets representant i utredningen. Också Folkpartiet framförde där behovet av en arbetsmarknadsprövning. Den uppfattningen lämnade man sedan i samband med regeringsbildan-

det då man fick ge avkall på sin uppfattning för att kunna inlemmas i alliansregeringen.

Vår rädsla för det här bygger egentligen på samma kritik som den som en stor del av remissinstanserna framfört, på fackliga organisationers syn på frågan och på den breda förankring som tidigare beslut och ställningstaganden om arbetskraftsinvandringen baserats på – det vill säga på en bred politisk överenskommelse och en bred överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter.

Anf. 470 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! På den offentliga hearingen om arbetskraftsinvandring sade historikern Dick Harrison att behovet på arbetsmarknaden alltid kommer före regleringar. Han fick stöd av Jan O. Karlsson som sade att modern arbetsmarknad är så komplicerad att det med tiden kommer att visa sig utsiktslöst att reglera invandring efter arbetsmarknadens behov. I propositionen om arbetskraftsinvandring säger man att behovet av arbetskraft ska prövas av arbetsgivaren, av just nämnda skäl. Detta motsätter ni er.

Med hänsyn till dels vad Dick Harrison och Jan Olof Karlsson sagt, dels den mycket låga arbetskraftsinvandring som varit när det har prövats av myndighet kan man på goda grunder tro att vi kommer att få väldigt få människor till Sverige som vill arbeta här om ert förslag blir gällande. Men i framtiden kommer det att vara ett skriande behov av att fler arbetar – detta just för att värna vår välfärd. Inte minst blir det tydligt nu i skuggan av finanskrisen.

Är ni socialdemokrater beredda att ta konsekvenserna av ett förslag av nämnda slag för till exempel pensioner och pensionärerna?

Anf. 471 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I den utredning som avlämnats framgår att det fanns en mycket brett förankrad tanke på hur arbetskraftsinvandringen ska fungera. Egentligen var det på två områden som det skilde mellan oss. Den debatten lär vi vid ett senare tillfälle få återkomma till.

Jag har en förståelse här och har, trots att jag inte deltog i den hearing som utskottet anordnade, tagit del av utskriften från hearingen. Där kan jag utläsa just den bredd och den bild som både Harrison och Jan O. Karlsson lyft fram. Jag har också i ett nordiskt perspektiv kunnat se hur vi ser på frågeställningarna och den demografiska situationen i hela västvärlden, framför allt i Europa.

Vad jag vill ha för att det ska fungera på ett bra sätt är ordning och reda på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter ska ha det inflytande som de är berättigade till för att kunna påverka situationen för den individ som kommer hit som arbetssökande.

Anf. 472 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det var kanske inte så mycket till svar på min fråga, så jag byter lite grann. Reglerad invandring är vi överens om att vi ska ha. Det innebär att inte alla kan stanna här. Men nu rycker LO ut och vill ge stöd till de människor som befinner sig i vårt land och som inte har rätt att arbeta eller att vara här. Det kan i all hast tyckas vara en human tanke.

Men jag tror att man riskerar att cementera ett skuggsamhälle och att undergräva trovärdigheten i den nya instans- och processordningen.

Jag tycker att oseriösa arbetsgivare ska lagföras. Men jag förstår inte hur man ska kunna hjälpa en person som jobbar svart samtidigt som man vill bekämpa hans eller hennes arbetsgivare. Vem vill be om hjälp eller få hjälp av någon som gör att man förlorar arbetet? LO:s initiativ känns som ett slag i luften.

Eftersom LO:s ordförande sitter med i Socialdemokraternas partiledning måste jag få ställa en fråga till Göte Wahlström: Håller ni socialdemokrater med om att det LO gör är bra, och hur är det i så fall tänkt att fungera?

Anf. 473 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Den fackliga organisationens arbete med att tillvarata medlemmens eller den anställdes intressen är centralt. Det är ett av skälen till att man också agerar när det gäller de personer som i dag utnyttjas av skrupelfria arbetsgivare. Det kan vara papperslösa och arbetsgivare som vet att de här människorna kan utnyttjas på ett väldigt ofördelaktigt sätt. Då vet man att det är viktigt att den fackliga organisationen tillvaratar den enskildes intressen gentemot de här arbetsgivarna.

I det perspektivet är det helt naturligt att ett fackligt engagemang för alla anställda ute på arbetsplatserna är viktigt och att man därigenom jobbar för en hög organisationsgrad för att på allra bästa sätt kunna tillvarata medlemmarnas och de anställdas intressen.

Det är ett av skälen till att vi är väldigt lyhörda när det gäller de fackliga organisationernas ställningstaganden. Det är också ett av skälen till att vi här i kammaren var väldigt lyhörda när vi träffade en väldigt bred överenskommelse efter tidigare arbetskraftsinvandring. Politiskt och partsmässigt träffades en överenskommelse för att ha en stabil och säker situation för de anställda och på arbetsmarknaden i stort.

Anf. 474 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Göte Wahlström tog i sitt anförande upp frågan om positionsförskjutningar. Jag skulle vilja ställa en fråga angående bibehållna positioner. Då handlar det naturligtvis om frågan om generell flyktingamnesti.

Det förekom ju flera sådana krav från era samarbetspartier under förra mandatperioden. Det är inte så länge sedan dessa krav förnyades. Det är faktiskt bara en månad sedan Vänstern och Miljöpartiet på nytt krävde generell flyktingamnesti.

Ansluter sig Socialdemokraterna till dessa krav eller inte?

Anf. 475 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tobias Billström kan vara säker på att vi står fast vid vår tidigare uppfattning på området. Vi vill ha en säker hantering av de här frågorna. Således står vi fast vid de ställningstaganden som vi har gjort och vid tidigare uppgörelser med partier som nu ingår i regeringen om att skapa en stabilitet på området. På det här området behöver Tobias Billström inte vara orolig. Här står vi fast vid detta med att ha en stabil situation.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Migrationspolitik

Anf. 476 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag tackar Göte Wahlström för det klargörande beskedet. Därmed följer också regeringsalternativet på det här området liksom på så många andra områden. Eftersom migrationspolitiken över huvud taget inte finns med i de arbetsgrupper som ni tillsatt för att inom vänsterkartellen komma överens om nya politikområden får vi väl utgå från att ni kommer att erbjuda väljarna samma rödgröna röra på det här området som den vi upplevde fram till regeringsskiftet 2006. Jag tackar alltså så mycket för det beskedet.

Anf. 477 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tobias Billström borde ha ett bättre minne av debatten. Tobias Billström borde veta att några i de partier som man nu bildar regering med var de som stod ute på gator och skrek om amnesti. De ropade och gav löften, och de skapade situationer som var ganska svårhanterliga för både Tobias Billström och mig när vi skulle diskutera hur vi skulle hålla en stabil situation och en majoritet här i kammaren. Jag tror att Tobias Billström ska vara lite försiktigare med situationen.

Det går inte, som man från några allianspartier i debatten här i dag gjort, att säga: Det var tidigare partiföreträdare som vid de tillfällena stod här i kammaren.

Partierna har ett ansvar, och det ansvaret står vi upp för. Tobias Billström gör det. Se också till att han har sina andra allianspartier med sig i att stå upp för denna politik i det fallet!

Anf. 478 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Göte Wahlström tog i sitt anförande upp de siffror som nämndes i partiledardebatten. Sammanknytningen mellan socialbidrag och försäkringssystemet gjordes inte av statsministern utan av Socialdemokraterna. Det var fullständigt självklart att man då redovisade hur delarna i utbetalningar av socialbidrag såg ut.

Jag tror att vad den svenska debatten har saknat när det gäller migrationsfrågorna är att tala mer i klartext. Det är därför vi har fått de här fientliga stämningarna.

Anf. 479 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ungefär så resonerar också de krafter som finns utanför den här kammaren. Det är därför det är så viktigt att vi har linjen klar, vad det handlar om, är försiktiga med de uttalanden som görs och använder siffrorna på rätt sätt.

Vad jag är orolig för är den förskjutning och den vokabulär som användes i diskussionen, därför att den kan få andra konsekvenser än de som vi här inne har räknat med, vi som säger oss stå för en human flyktingpolitik. Det var det som var skälet till min oro inför framtiden. Fler av dessa typer av uttalanden kan få en konsekvens som vi inte vill ha.

Anf. 480 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Jag håller med Göte Wahlström om att det är väldigt viktigt att vi är försiktiga med vokabulär och ord. Då tror jag också att det är väldigt viktigt att Göte Wahlström tar en diskussion med de två social-

demokratiska flaggskeppskommunerna, nämligen Göteborg och Malmö. Den vokabulär och de ord som används där är inte de vi vill ha för att förhindra främlingsfientlighet.

Prot. 2008/09:14
16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Migrationspolitik

Anf. 481 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att ni ska vara oroliga för att vi från socialdemokratisk sida inte står upp och ser till att vi kan bevaka en human flyktingpolitik. Vi tar de diskussionerna med våra partivänner i de kommuner som väldigt starkt får ta på sig ett ansvar för flyktingpolitiken, beroende på att ett antal kommuner inte vill ta på sig det ansvaret. Det är klart att kommuner blir väldigt ansträngda i olika situationer.

Jag läste i dag på Migrationsverkets hemsida att man vädjar till kommuner att ta emot ensamkommande barn. Vi vet att ett antal kommuner fortfarande vägrar, näst intill av ideologiska skäl.

Vi ska ta den diskussionen. Var inte orolig! Jag hoppas att ni i så fall kan ta tag i de företrädare som har gjort uttalanden som kanske inte var så väl genomtänkta i den allmänna debatten.

Anf. 482 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Det må vara att timmen är sen, men det gläder mig att kunna komma till kammaren så här halvvägs in i mandatperioden för att debattera migrationspolitik med riksdagens ledamöter. Jag är glad därför att jag kan säga att regeringen under de två år som gått vidtagit fler åtgärder på detta område än vad Socialdemokraterna gjorde under sina tolv år i regeringsställning. På ett välbehövligt sätt har vi visat öppenhet mot vår omvärld och tagit ett helhetsgrepp om migrationspolitiken.

Regeringens politik har på många sätt inneburit en breddning. Man kan säga att vi har gått från en endimensionell till en mångdimensionell migrationspolitik. Det är ofta som bara asylpolitiken hamnar i fokus när migrationspolitiken debatteras. Men att människor till följd av den ökade globaliseringen i större utsträckning rör sig över gränser är i grunden något positivt.

För att visa att vi menar allvar när vi säger detta har regeringen föreslagit nya mål för migrationspolitiken, bland annat att vi ska underlätta rörligheten över gränserna, främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och tillvarata migrationens utvecklingseffekter.

Behovet av arbetskraftsinvandring är en central del av migrationspolitiken. Det är något som gäller i såväl hög- som lågkonjunktur, i såväl tider av finansiell oro som tider av stabilitet.

Det finns en stor brist på arbetskraft i Sverige, i yrken som svetsare, sjuksköterskor, eltekniker, lastbilsmekaniker, läkare och ingenjörer, för att nu bara nämna några yrkeskategorier. Brist på arbetskraft i ett yrke riskerar att hindra företag från att växa och därmed nyanställa även inom andra yrken. Det är förstås något särskilt allvarligt när konjunkturläget försämras.

Sverige måste också vara rustat inför framtiden. Det är väl känt att vi står inför en demografisk utmaning. Ökad arbetskraftsinvandring är en av flera nödvändiga åtgärder för att säkra att det finns tillräckligt många händer i svenska företag, men också i vården och i äldre- och barnomsorgen.

Det är därför som regeringen efter en överenskommelse med Miljöpartiet har lämnat förslag till nya regler för arbetskraftsinvandring till Sveriges riksdag.

Det ska bli lättare för människor att komma till Sverige för att arbeta. Det ska bli lättare för arbetsgivare att rekrytera arbetskraft från länder utanför Europa, och detta utan att kompromissa med reglerna på den svenska arbetsmarknaden eller kontrollen av vem som kommer och under vilka villkor.

Det här är en av de största invandringsreformerna på årtionden. En väg till Sverige som varit stängd alltför länge öppnas återigen. Vi låter inte längre vänsterns rädsla för utländsk arbetskraft stå i vägen för ett öppnare Sverige. Jag ser fram emot att komma tillbaka till kammaren inom kort för att delta i debatten om ett av världens öppnaste regelverk för behovsstyrd arbetskraftsinvandring.

Vi ser också att med den ökade globala rörligheten har följt ett behov av nya synsätt och förändring även inom EU och internationellt. Det finns ett behov av att utveckla även den EU-gemensamma migrationspolitiken för att öka möjligheterna till legal invandring till Europa.

Snarare än att försöka hejda migrationen ska vi hantera och reglera den på ett sätt som gynnar såväl dem som migrerar som ursprungs- och destinationsländer. För att tillvarata globaliseringens positiva effekter är sambandet mellan utveckling och migration ett område som regeringen vill lyfta fram. Ett exempel på en positiv effekt är de pengar som migranter skickar tillbaka till sina hemländer.

En utveckling mot stängda gränser och murar kring Europa måste undvikas. Jag vill att Sverige ska vara en föregångare för övriga Europa.

Vad gäller asylpolitiken har även den en viktig europeisk dimension. Sverige ska förstås ta sin del av ansvaret för det internationella skyddet av flyktingar, men om Sverige får ta ett oproportionerligt stort ansvar för flyktingsituationer i vår omvärld i förhållande till jämförbara länder kan detta i förlängningen leda till att hållbarheten i vårt asylsystem ifrågasätts. En fortsatt harmonisering av asylpolitiken inom EU är därför viktig.

Att gemensamma EU-regler på asylområdet är viktigt har vi lärt oss under de senaste åren då antalet asylsökande i Sverige varit mycket stort. År 2007 sökte mer än 36 000 personer asyl i Sverige, och hälften av dem kom från Irak. Det innebär att Sverige under 2007 tog emot mer än 60 procent av alla asylsökande irakier som kom till Europa. I år har antalet asylsökande dock minskat, samtidigt som det har ökat i andra europeiska länder. Det visar med all önskvärd tydlighet på behovet av ett gemensamt regelverk.

Prognosen för de närmaste åren är att antalet asylsökande åter kommer att minska. Det beror förstas på förändringar i vår omvärld som vi inte kan påverka. Det svenska asyl- och mottagandesystemet måste därför vara väl rustat för att kunna möta dessa stora variationer i antalet asylsökande.

På asylprövningssidan har betydande framsteg redan gjorts vad gäller rättssäkerhet och öppenhet med den nya instans- och processordningen.

Det är dags för asylmottagandet härnäst. Den nuvarande ordningen för mottagande av asylsökande infördes 1994 genom lagen om mottagande av asylsökande. Migrationsverket hade fram till dess ordnat boen-

den i exempelvis före detta sjukhus, militärförläggningar eller lägenheter inom ett geografiskt avgränsat område, så kallat förlägningsboende.

Enligt de nya bestämmelser som infördes blev det möjligt för de asylsökande att själva välja var de ville bo under den tid deras asylansökan prövades. De allra flesta valde att bosätta sig i storstadsområdena och företrädesvis i de redan invandratäta områdena.

Erfarenheterna av det egna boendet har för många asylsökande varit positiva och bidragit till en större möjlighet att leva ett normalt liv. De asylsökande kan bo tillsammans med släkt och vänner, rå sig själva och leva i en normal omgivning.

Det egna boendet har tyvärr också medfört vissa sociala problem, såsom till exempel trångboddhet. Berörda storstadskommuner har under många år påtalat de olika problem som anses förknippade med asylsökandes boende.

Då inga initiativ tagits sedan 1994 tillsatte regeringen i fjol en utredning som ska se över hela mottagandet av asylsökande. De asylsökandes boende är en viktig del av denna utredning.

Det finns ett behov, anser vi från regeringens sida, av att se över vilka incitament som kan användas för att påverka de asylsökandes val av boendeort. Det kommer att leda till en minskad koncentration av asylsökande i landets storstäder och storstadskommuner och att den enskilde i stället väljer att bosätta sig i regioner med goda förutsättningar för bostäder, arbete och utbildning.

Att däremot helt avskaffa det egna boendet, som vissa har föreslagit, skulle vara ett stort intrång i dessa personers liv. Efter Socialdemokraternas långa tid av tystnad och passivitet i den här frågan har nu ett förslag som närmast liknar kommunarrest lagts fram. Vi fick till exempel höra av Mona Sahlin i de debatter som tidigare talare har tagit upp här att asylsökande numera inte ska få bosätta sig var de vill. Man kan bara undra vad Vänstern och Miljöpartiet säger om detta. Det kommer vi säkert att få anledning att komma tillbaka till här i kammaren.

I stället för att stimulera människor till att flytta till delar av landet där det finns sysselsättning och bostäder tycks tydligen Socialdemokraterna vara inne på något slags kvotsystem för fördelning mellan alla landets kommuner. Frågan som uppkommer är förstås om det verkligen bidrar till att bryta det utanförskap som många nyanlända känner att hänvisas till en kommun någonstans i landet utan hänsyn tagen till förutsättningarna där. Vi tror inte att det kan vara en lyckad lösning på integrationsproblemen att hindra människor från att röra sig fritt.

I stället pågår andra reformer som regeringen har igångsatt med sikte på att förbättra situationen för dem som ska bosätta sig i Sverige. Ett försörjningskrav vid anhöriginvandring ska införas. Det är rimligt att den som vill ta hit sina anhöriga först kan ordna arbete och bostad innan detta tillåts.

Med ett försörjningskrav tas ytterligare ett steg för att stärka drivkrafterna för arbete, för att föra arbetslinjen in i migrationspolitiken där den ska finnas liksom på alla andra områden som regeringen ansvarar för. Därmed kommer vi också att minska riskerna för att nyanlända fastnar i utanförskap.

Försörjningskravet kommer också att skapa incitament för den enskilde att bosätta sig där det finns förutsättningar för arbete och bostäder.

Prot. 2008/09:14

16 oktober

Allmänpolitisk debatt

Migrationspolitik

Det är ett viktigt instrument i arbetet med att skapa goda förutsättningar för integration.

Detta är avslutningsvis, fru talman, nya perspektiv på migrationspolitiken, öppenhet, samstämmighet och tydlighet – ett helhetsgrepp helt enkelt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt och Inge Garstedt (alla m) samt Ulf Nilsson (fp).

Anf. 483 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att det är av stor vikt att Sverige är drivande för att en harmonisering av Europeiska unionens flyktingpolitik ska leda till ett mer rättssäkert och mer öppet system som värnar asylrätten och som inte riskerar att leda till ett mer slutet Europa. Men vi vet också att det finns främlingsfientliga krafter i Europa som vill annorlunda.

Vi ser att de direktiv och förslag som nu diskuteras och beslutas inom EU också går i en mer restriktiv riktning. Det handlar om asyl- och invandringspakten, där det finns förslag om familjeåterförening som Tobias Billström tog upp i sitt anförande, som jag inte tycker är acceptabel. Det handlar om Frontex, gränsövervakningssystemet som ska få mer resurser och befogenheter och som har kritiserats starkt av många internationella organisationer för att inte värna asylrätten. Det handlar om återvändandedirektivet, som innebär att människor, även barn, ska kunna sättas i förvar i upp till 18 månader.

Ser inte Tobias Billström ett problem med att vi går mot en mer restriktiv flyktingpolitik i Europa?

Anf. 484 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Den allt överordnade uppgiften är att se till att vi får en samstämmighet om tillämpningen av regelverket i Europeiska unionen. Vi kan diskutera detaljer i detta regelverk. Det är lite för kort tid att på en minut här i kväll reda ut detta gigantiska område. Men jag tycker att alla de frågor som Magdalena Streijffert lyfte fram i sin replik har ett gemensamt, att det trots allt, även om det finns vissa skillnader i synsättet, finns någonting som förenar alliansen och Socialdemokraterna, nämligen uppfattningen att det behövs en gemensam asylpolitik och gemensamma regler.

Problemet, Magdalena Streijffert, är bara att ni ämnar gå till val tillsammans med två partier som inte alls vill ha något gemensamt asylsystem och som återkommande i EU-nämnden och här i kammaren talar om att de inte vill ha några gemensamma regler över huvud taget.

Även om vi har detaljuppfattningar som skiljer oss åt, hur ämnar Magdalena Streijffert skapa ett regeringsalternativ tillsammans med Miljöpartiet och Vänstern, två partier som inte vill ha gemensamma regler över huvud taget?

Anf. 485 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Jag tycker kanske inte riktigt att det är i detaljer som vi skiljer oss åt, utan det finns skillnader i ganska många principiella åsikter mellan Moderaterna och Socialdemokraterna.

Tobias Billström vet också, som framkom i ett tidigare inlägg, hur det är att samarbeta med andra partier som man inte alltid är överens med i alla frågor. Men man kanske har någonting gemensamt som man tycker är viktigt. Utifrån det kan man också forma en politik. Mycket av den kritik som vi har framfört från Socialdemokraternas sida instämmer Miljöpartiet och Vänsterpartiet i.

Vad jag förstår är inte Tobias Billström alls orolig över den utveckling som sker i Europa i dag och den flykting- och asylpolitik som förs. Jag tycker att det är djupt beklagligt. Sverige borde vara drivande för att flykting- och asylpolitiken bör vara mer rättssäker och mer öppen i stället för att gå i den riktning som den nu gör.

Anf. 486 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Ingen som har följt den här regeringens inlägg på europeisk nivå eller här i kammaren kan sväva i tvivelsmål om att regeringen har för avsikt att göra allt den kan för att skapa rättvisa och solidariska ansvarsfördelningsmekanismer i EU när det gäller flyktingmottagandet. Vi står upp för den rättssäkra prövningen på europeisk nivå och vill säkerställa att de människor som behöver skydd inom Europeiska unionen kan få detta. Ingen kan sväva i tvivelsmål därom.

Jag konstaterar att även om Magdalena Streijfferts inlägg är fullt av brasklappar och hänvisningar hit och dit, är det likväl så att Socialdemokraterna väl fortfarande är överens om grunduppfattningen att det behövs gemensamma regler. Hur ska ni då få ihop ett alternativ med Miljöpartiet och Vänstern när dessa inte vill ha någon form av harmonisering över huvud taget? Den frågan fick vi inget svar på. I stället fick vi höra en utläggning om relationerna med de två partierna. Jag är intresserad av fakta, och jag hoppas kunna få reda på det av Magdalena Streijffert i andra debatter framöver.

Anf. 487 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tydlighet, stabila förutsättningar och annat är viktigt på det här området. Det har jag framfört både i replikskiften och i mitt anförande. Tobias Billström vet av erfarenhet – annars kan han fråga Gustaf von Essen, Sten Tolgfors eller Per Westerberg – att moderater och socialdemokrater tillsammans har format en politik för att just skapa stabilitet och tydlighet. Där behöver man inte vara orolig.

Däremot tycker jag att det är lite oroande när Tobias Billström på något sätt negligerar de signaler som kommer från kommunala företrädare ute i landet, från kommuner som tar stort ansvar för flyktingmottagandet, om de problem som finns när det gäller exempelvis boendefrågan. På vilket sätt tar Tobias Billström upp signalerna från Södertälje, Göteborg och andra kommuner som tar ett väldigt stort ansvar i förhållande till Vellinge och andra kommuner som inte alls vill vara med och ta det ansvar som vi tycker att de borde ta?

Anf. 488 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det gör vi på flera olika sätt. Först och främst har vi satt i gång det utredningsarbete som kanske borde ha gjorts betydligt tidigare, under de tolv åren som ni styrde Sverige, för att se hur vi kan förändra lagen om mottagande av asylsökande som infördes 1994. I det arbetet ingår också att se över boendesituationen för de asylsökande, något som jag klargjorde i mitt anförande.

Jag har en motfråga till Göte Wahlström: Hur blir det nu? Ni har ju sagt nej till försörjningskravet som krav för anhöriginvandring. Samtidigt fick vi i våras höra från Mona Sahlin att hon i stället vill se utökade möjligheter för asylsökande att få ta hit sina släktingar. Vilken dialog för Göte Wahlström med sina kommunala kolleger om de utökade kostnader som detta kommer att medföra? Det skulle jag vara väldigt intresserad av att höra, och det tror jag att kammaren också skulle värdesätta.

Anf. 489 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tobias Billström behöver inte oroa sig över det kontaktnät som finns inom det socialdemokratiska partiet. Det är det som bland annat ger utrymme för de motioner vi lägger fram i riksdagen, för vårt arbete och vårt ansvarstagande är i riksdagen. Där behöver inte Tobias Billström vara orolig.

När Tobias Billström signalerar om det utredningsarbete och den process som pågår i Regeringskansliet är jag naturligtvis lite nyfiken på när vi kan förvänta oss förslag på det område som angavs här. Ligger tankar om slussar och annat i verksamheten för att mottagningssystemen ska kunna fungera? Vad finns det för tankar och funderingar som vi redan nu kan bjudas på i det arbete som vi kan förvänta oss kommer?

Anf. 490 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! När utredningen är färdig i februari kommer vi naturligtvis omedelbart att ta hand om den i Regeringskansliet och påbörja lagstiftningsarbetet. Det är den här regeringens målsättning att förändra förutsättningarna när det gäller de asylsökandes boende. Vi kommer också att länka in arbetet på att införa ett försörjningskrav för anhöriginvandring i det här arbetet.

Jag är inte så oroad över kontakterna i det socialdemokratiska partiet, Göte Wahlström. Jag är mer oroad över konsekvenserna av att utöka förutsättningarna för de asylsökande att ta hit sina släktingar, som Mona Sahlin lovade i våras. Vilka kostnader, Göte Wahlström, kommer detta att medföra när det gäller äldreomsorg, när det gäller medicinsk vård och när det gäller kostnader som kommunerna kommer att få på sitt bord? Den dialogen tror jag att ni bör sätta i gång ganska snabbt. Jag är rätt övertygad om att många kommunpolitiker där ute kommer att ha många synpunkter på sådana förslag när de väl konkretiseras. Vi får väl utgå från att någonting som utlovats av er partiledare ändå omsätts i handling och verklighet.

(forts. prot. 15)

Anmälades och bordlades

Propositioner

2008/09:40 Vissa förenklingar på företagsskatteområdet

2008/09:41 Övertagande av skogskonto och skogsskadekonto vid generationsskifte

Motioner

med anledning av prop. 2008/09:22 Vissa socialförsäkringsfrågor

2008/09:Sf1 av Veronica Palm m.fl. (s)

2008/09:Sf2 av LiseLotte Olsson m.fl. (v)

2008/09:Sf3 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2008/09:35 Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt

2008/09:T3 av Alf Eriksson m.fl. (s)

2008/09:T4 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (s)

2008/09:T5 av Agneta Lundberg m.fl. (s)

2008/09:T6 av Christer Engelhardt (s)

2008/09:T7 av Mikael Damberg och Bosse Ringholm (s)

2008/09:T8 av Ibrahim Baylan m.fl. (s)

2008/09:T9 av Lars Ohly m.fl. (v)

2008/09:T10 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2008/09:11 Frihet från förtryck – skrivelse om Sveriges demokratibistånd

2008/09:U5 av Hans Linde m.fl. (v)

2008/09:U6 av Urban Ahlin m.fl. (s)

2008/09:U7 av Bodil Ceballos m.fl. (mp)

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 16 oktober

2008/09:36 Försenade utbetalningar från Försäkringskassan

av *Veronica Palm* (s)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:37 Jerusalems framtida status

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:38 FN:s barnkonvention i Palestina och Israel

av *Monica Green* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:39 Folkkrätten och israeliska bosättningar

av *Peter Hultqvist* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:40 Situationen på Gazaremsan

av *Tone Tingsgård* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:41 Ekonomi och arbetares rättigheter i Palestina

av *Christina Zedell* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:42 Fastighetsboxar som arbetsmiljöfråga

av *Gunvor G Ericson* (mp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:43 Involvering av parterna i fredsprocessen mellan Israel och Palestina

av *Thomas Strand* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:44 Investeringar i besöksnäringen

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:45 Murbygge på ockuperad mark

av *Marie Granlund* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:46 Allvarliga arbetsmiljöbrott

av *Torbjörn Björlund* (v)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 oktober.

11 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 16 oktober

2008/09:96 Biståndet till Ryssland

av *Kent Härstedt* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 oktober.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 85 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 161 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 247 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 326 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 411 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Avsägelse	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
3 § Utökning av antalet suppleanter i försvarsutskottet	1
4 § Val av extra suppleant i försvarsutskottet	1
5 § Anmälan om ny ersättare för statsråd	1
6 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan	1
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
8 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 13)	1
<i>Miljö och klimat</i>	<i>1</i>
Anf. 1 ANDERS YGEMAN (s)	1
Anf. 2 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	2
Anf. 3 ANDERS YGEMAN (s) replik	3
Anf. 4 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	3
Anf. 5 ANDERS YGEMAN (s) replik	3
Anf. 6 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik	3
Anf. 7 ANDERS YGEMAN (s) replik	3
Anf. 8 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik	3
Anf. 9 ANDERS YGEMAN (s) replik	4
Anf. 10 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	4
Anf. 11 ANDERS YGEMAN (s) replik	4
Anf. 12 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	4
Anf. 13 ANDERS YGEMAN (s) replik	4
Anf. 14 WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	4
Anf. 15 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	5
Anf. 16 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	5
Anf. 17 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	6
Anf. 18 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	6
Anf. 19 JAN LINDHOLM (mp)	6
Anf. 20 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	7
Anf. 21 JAN LINDHOLM (mp) replik	7
Anf. 22 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	7
Anf. 23 JAN LINDHOLM (mp) replik	7
Anf. 24 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	7
Anf. 25 JAN LINDHOLM (mp) replik	7
Anf. 26 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	7
Anf. 27 JAN LINDHOLM (mp) replik	8
Anf. 28 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	8
Anf. 29 CARINA OHLSSON (s) replik	9
Anf. 30 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik	9
Anf. 31 CARINA OHLSSON (s) replik	9
Anf. 32 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c) replik	10
Anf. 33 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	10

Anf. 34 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	10
Anf. 35 CHRISTINA AXELSSON (s) replik	10
Anf. 36 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	10
Anf. 37 ANDERS YGEMAN (s) replik	10
Anf. 38 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	11
Anf. 39 ANDERS YGEMAN (s) replik	11
Anf. 40 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	11
Anf. 41 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	11
Anf. 42 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	11
Anf. 43 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	11
Anf. 44 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	11
Anf. 45 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	11
Anf. 46 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	12
Anf. 47 WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	12
Anf. 48 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	12
Anf. 49 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	12
Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	12
Anf. 51 JAN LINDHOLM (mp) replik	12
Anf. 52 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	13
Anf. 53 JAN LINDHOLM (mp) replik	13
Anf. 54 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	13
Anf. 55 SINIKKA BOHLIN (s) replik	13
Anf. 56 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	13
Anf. 57 SINIKKA BOHLIN (s) replik	14
Anf. 58 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	14
Anf. 59 JACOB JOHNSON (v) replik	14
Anf. 60 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	14
Anf. 61 JACOB JOHNSON (v) replik	14
Anf. 62 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	
replik.....	14
Anf. 63 SOFIA ARKELSTEN (m)	14
Anf. 64 ANDERS YGEMAN (s) replik	15
Anf. 65 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	16
Anf. 66 ANDERS YGEMAN (s) replik	16
Anf. 67 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	16

Anf. 68	CARINA OHLSSON (s) replik	16
Anf. 69	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	16
Anf. 70	CARINA OHLSSON (s) replik	17
Anf. 71	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	17
Anf. 72	WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	17
Anf. 73	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	17
Anf. 74	WIWI-ANNE JOHANSSON (v) replik	17
Anf. 75	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	17
Anf. 76	TINA EHN (mp) replik	17
Anf. 77	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	18
Anf. 78	TINA EHN (mp) replik	18
Anf. 79	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	18
Anf. 80	JAN LINDHOLM (mp) replik	18
Anf. 81	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	18
Anf. 82	JAN LINDHOLM (mp) replik	18
Anf. 83	SOFIA ARKELSTEN (m) replik	19
Anf. 84	ANITA BRODÉN (fp)	19
Anf. 85	JAN LINDHOLM (mp) replik	19
Anf. 86	ANITA BRODÉN (fp) replik	20
Anf. 87	JAN LINDHOLM (mp) replik	20
Anf. 88	ANITA BRODÉN (fp) replik	20
Anf. 89	SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	20
Anf. 90	CARINA OHLSSON (s) replik	21
Anf. 91	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	21
Anf. 92	CARINA OHLSSON (s) replik	21
Anf. 93	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	21
Anf. 94	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	21
Anf. 95	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	21
Anf. 96	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	22
Anf. 97	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	22
Anf. 98	JAN LINDHOLM (mp) replik	22
Anf. 99	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	22
Anf. 100	JAN LINDHOLM (mp) replik	22
Anf. 101	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	22
Anf. 102	HELENA LEANDER (mp) replik	23
Anf. 103	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	23
Anf. 104	HELENA LEANDER (mp) replik	23
Anf. 105	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	23
Anf. 106	CHRISTINA AXELSSON (s)	23
Anf. 107	JAN LINDHOLM (mp) replik	24
Anf. 108	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	24
Anf. 109	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	24
Anf. 110	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	24
Anf. 111	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	24
Anf. 112	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	25
Anf. 113	JACOB JOHNSON (v)	25
Anf. 114	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	26
Anf. 115	JACOB JOHNSON (v) replik	26
Anf. 116	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	26

Anf. 117	JACOB JOHNSON (v) replik	26	Prot. 2008/09:14
Anf. 118	HELENA LEANDER (mp).....	26	16 oktober
Anf. 119	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	27	
Anf. 120	HELENA LEANDER (mp) replik	27	
Anf. 121	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	28	
Anf. 122	HELENA LEANDER (mp) replik	28	
Anf. 123	ANNICKA ENGBLOM (m)	28	
Anf. 124	CARINA OHLSSON (s) replik.....	29	
Anf. 125	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	29	
Anf. 126	CARINA OHLSSON (s) replik.....	29	
Anf. 127	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	29	
Anf. 128	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	29	
Anf. 129	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	29	
Anf. 130	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	30	
Anf. 131	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	30	
Anf. 132	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	30	
Anf. 133	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	30	
Anf. 134	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	30	
Anf. 135	ANNICKA ENGBLOM (m) replik.....	30	
Anf. 136	INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	31	
Anf. 137	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	31	
Anf. 138	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	32	
Anf. 139	CHRISTINA AXELSSON (s) replik	32	
Anf. 140	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	32	
Anf. 141	JAN LINDHOLM (mp) replik	32	
Anf. 142	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	32	
Anf. 143	JAN LINDHOLM (mp) replik	32	
Anf. 144	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	32	
Anf. 145	SINIKKA BOHLIN (s)	32	
Anf. 146	JAN LINDHOLM (mp) replik	33	
Anf. 147	SINIKKA BOHLIN (s) replik	33	
Anf. 148	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	33	
Anf. 149	SINIKKA BOHLIN (s) replik	34	
Anf. 150	SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	34	
Anf. 151	SINIKKA BOHLIN (s) replik	34	
	<i>Försvars- och säkerhetspolitik.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 152	ANDERS KARLSSON (s).....	34	
Anf. 153	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	35	
Anf. 154	ANDERS KARLSSON (s) replik	35	
Anf. 155	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	35	
Anf. 156	ANDERS KARLSSON (s) replik	36	
Anf. 157	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	36	
Anf. 158	ANDERS KARLSSON (s) replik	36	
Anf. 159	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	36	
Anf. 160	ANDERS KARLSSON (s) replik	36	
Anf. 161	STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	36	
Anf. 162	ANDERS KARLSSON (s) replik	37	
Anf. 163	STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	37	
Anf. 164	ANDERS KARLSSON (s) replik	37	

Anf. 165	PETER RÅDBERG (mp).....	37
Anf. 166	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	38
Anf. 167	PETER RÅDBERG (mp) replik	38
Anf. 168	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	38
Anf. 169	PETER RÅDBERG (mp) replik	38
Anf. 170	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	38
Anf. 171	PETER RÅDBERG (mp) replik	39
Anf. 172	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	39
Anf. 173	PETER RÅDBERG (mp) replik	39
Anf. 174	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	39
Anf. 175	PETER RÅDBERG (mp) replik	39
Anf. 176	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	39
Anf. 177	PETER RÅDBERG (mp) replik	39
Anf. 178	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	40
Anf. 179	ANDERS KARLSSON (s) replik	41
Anf. 180	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	41
Anf. 181	ANDERS KARLSSON (s) replik	42
Anf. 182	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	42
Anf. 183	PETER RÅDBERG (mp) replik	42
Anf. 184	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	42
Anf. 185	PETER RÅDBERG (mp) replik	42
Anf. 186	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	43
Anf. 187	FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	43
Anf. 188	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	43
Anf. 189	FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	43
Anf. 190	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik	43
Anf. 191	STAFFAN DANIELSSON (c).....	43
Anf. 192	PETER RÅDBERG (mp) replik	44
Anf. 193	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	45
Anf. 194	PETER RÅDBERG (mp) replik	45
Anf. 195	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	45
Anf. 196	ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	45
Anf. 197	ANDERS KARLSSON (s) replik	46
Anf. 198	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik.....	46
Anf. 199	ANDERS KARLSSON (s) replik	46
Anf. 200	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik.....	46
Anf. 201	PETER RÅDBERG (mp) replik	47
Anf. 202	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik.....	47
Anf. 203	PETER RÅDBERG (mp) replik	47
Anf. 204	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik.....	47
Anf. 205	LAGE RAHM (mp)	47
Anf. 206	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	48
Anf. 207	LAGE RAHM (mp) replik	48
Anf. 208	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	48
Anf. 209	LAGE RAHM (mp) replik	48
Anf. 210	FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	48
Anf. 211	LAGE RAHM (mp) replik	49
Anf. 212	FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	49
Anf. 213	LAGE RAHM (mp) replik	49

Anf. 214	STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	49
Anf. 215	LAGE RAHM (mp) replik	49
Anf. 216	STAFFAN DANIELSSON (c) replik.....	50
Anf. 217	LAGE RAHM (mp) replik	50
Anf. 218	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	50
Anf. 219	LAGE RAHM (mp) replik	50
Anf. 220	GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	50
Anf. 221	LAGE RAHM (mp) replik	50

Prot. 2008/09:14
16 oktober

<i>Sjukförsäkringsfrågor.....</i>	<i>50</i>
Anf. 222 VERONICA PALM (s).....	50
Anf. 223 MATS G NILSSON (m) replik.....	51
Anf. 224 VERONICA PALM (s) replik.....	51
Anf. 225 MATS G NILSSON (m) replik.....	52
Anf. 226 VERONICA PALM (s) replik.....	52
Anf. 227 ULF NILSSON (fp) replik.....	52
Anf. 228 VERONICA PALM (s) replik.....	52
Anf. 229 ULF NILSSON (fp) replik.....	52
Anf. 230 VERONICA PALM (s) replik.....	52
Anf. 231 FINN BENGTSSON (m) replik.....	53
Anf. 232 VERONICA PALM (s) replik.....	53
Anf. 233 FINN BENGTSSON (m) replik.....	53
Anf. 234 VERONICA PALM (s) replik.....	53
Anf. 235 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	53
Anf. 236 VERONICA PALM (s) replik.....	53
Anf. 237 FREDRICK FEDERLEY (c) replik.....	54
Anf. 238 VERONICA PALM (s) replik.....	54
Anf. 239 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	54
Anf. 240 VERONICA PALM (s) replik.....	54
Anf. 241 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	54
Anf. 242 VERONICA PALM (s) replik.....	54
Anf. 243 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	55
Anf. 244 VERONICA PALM (s) replik.....	55
Anf. 245 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	55
Anf. 246 VERONICA PALM (s) replik.....	55
Anf. 247 GUNVOR G ERICSON (mp).....	55
Anf. 248 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	56
Anf. 249 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	56
Anf. 250 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	56
Anf. 251 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	56
Anf. 252 FINN BENGTSSON (m) replik.....	57
Anf. 253 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	57
Anf. 254 FINN BENGTSSON (m) replik.....	57
Anf. 255 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	57
Anf. 256 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	57
Anf. 257 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	58
Anf. 258 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	58
Anf. 259 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	58
Anf. 260 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	58
Anf. 261 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	58

Anf. 262 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	58
Anf. 263 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	58
Anf. 264 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	59
Anf. 265 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	59
Anf. 266 HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	59
Anf. 267 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	59
Anf. 268 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	59
Anf. 269 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	60
Anf. 270 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	60
Anf. 271 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik.....	61
Anf. 272 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	61
Anf. 273 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	61
Anf. 274 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	61
Anf. 275 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	61
Anf. 276 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	61
Anf. 277 VERONICA PALM (s) replik	62
Anf. 278 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	62
Anf. 279 VERONICA PALM (s) replik	62
Anf. 280 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	62
Anf. 281 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	62
Anf. 282 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	63
Anf. 283 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	63
Anf. 284 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	63
Anf. 285 MATILDA ERNKRANS (s) replik	63
Anf. 286 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	63
Anf. 287 MATILDA ERNKRANS (s) replik	64
Anf. 288 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	64
Anf. 289 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	64
Anf. 290 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	64
Anf. 291 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	64
Anf. 292 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	65
Anf. 293 SOLVEIG ZANDER (c).....	65
Anf. 294 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	65
Anf. 295 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	66
Anf. 296 KURT KVARNSTRÖM (s) replik	66
Anf. 297 SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	66

Anf. 298	VERONICA PALM (s) replik.....	66	Prot. 2008/09:14
Anf. 299	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	66	16 oktober
Anf. 300	VERONICA PALM (s) replik.....	66	
Anf. 301	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	66	
Anf. 302	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	67	
Anf. 303	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	67	
Anf. 304	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	67	
Anf. 305	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	67	
Anf. 306	ULF NILSSON (fp).....	67	
Anf. 307	KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	68	
Anf. 308	ULF NILSSON (fp) replik.....	68	
Anf. 309	KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	68	
Anf. 310	ULF NILSSON (fp) replik.....	68	
Anf. 311	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	68	
Anf. 312	ULF NILSSON (fp) replik.....	69	
Anf. 313	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	69	
Anf. 314	ULF NILSSON (fp) replik.....	69	
Anf. 315	MATILDA ERNKRANS (s).....	69	
Anf. 316	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	70	
Anf. 317	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	70	
Anf. 318	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	70	
Anf. 319	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	70	
Anf. 320	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	71	
Anf. 321	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	71	
Anf. 322	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	71	
Anf. 323	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	71	
Anf. 324	GUNNAR AXÉN (m).....	71	
Anf. 325	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	72	
Anf. 326	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	72	
Anf. 327	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	72	
Anf. 328	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	73	
Anf. 329	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	73	
Anf. 330	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	73	
Anf. 331	MATILDA ERNKRANS (s) replik.....	73	
Anf. 332	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	73	
Anf. 333	VERONICA PALM (s) replik.....	74	
Anf. 334	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	74	
Anf. 335	VERONICA PALM (s) replik.....	74	
Anf. 336	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	74	
Anf. 337	JASENKO OMANOVIC (s).....	74	
Anf. 338	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	75	
Anf. 339	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	75	
Anf. 340	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	75	
Anf. 341	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	75	
Anf. 342	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	75	
Anf. 343	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	75	
Anf. 344	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	75	
Anf. 345	JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	76	
Anf. 346	MATS G NILSSON (m).....	76	

Anf. 347	MATILDA ERNKRANS (s) replik	76
Anf. 348	MATS G NILSSON (m) replik	77
Anf. 349	MATILDA ERNKRANS (s) replik	77
Anf. 350	MATS G NILSSON (m) replik	77
<i>Utbildning och forskning</i>		77
Anf. 351	MIKAEL DAMBERG (s)	77
Anf. 352	SOFIA LARSEN (c) replik	78
Anf. 353	MIKAEL DAMBERG (s) replik	78
Anf. 354	SOFIA LARSEN (c) replik	79
Anf. 355	MIKAEL DAMBERG (s) replik	79
Anf. 356	BETTY MALMBERG (m) replik	79
Anf. 357	MIKAEL DAMBERG (s) replik	79
Anf. 358	BETTY MALMBERG (m)	79
Anf. 359	MIKAEL DAMBERG (s) replik	80
Anf. 360	FINN BENGTTSSON (m) replik	80
Anf. 361	MIKAEL DAMBERG (s) replik	80
Anf. 362	FINN BENGTTSSON (m) replik	80
Anf. 363	MIKAEL DAMBERG (s) replik	81
Anf. 364	MATS PERTOFT (mp)	81
Anf. 365	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	81
Anf. 366	MATS PERTOFT (mp) replik	82
Anf. 367	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	82
Anf. 368	MATS PERTOFT (mp) replik	82
Anf. 369	BETTY MALMBERG (m) replik	82
Anf. 370	MATS PERTOFT (mp) replik	82
Anf. 371	BETTY MALMBERG (m) replik	82
Anf. 372	MATS PERTOFT (mp) replik	83
Anf. 373	FINN BENGTTSSON (m) replik	83
Anf. 374	MATS PERTOFT (mp) replik	83
Anf. 375	FINN BENGTTSSON (m) replik	83
Anf. 376	MATS PERTOFT (mp) replik	83
Anf. 377	SOFIA LARSEN (c) replik	83
Anf. 378	MATS PERTOFT (mp) replik	83
Anf. 379	SOFIA LARSEN (c) replik	83
Anf. 380	MATS PERTOFT (mp) replik	84
Anf. 381	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	84
Anf. 382	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	85
Anf. 383	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	85
Anf. 384	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	85
Anf. 385	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	85
Anf. 386	PETER HULTQVIST (s) replik	86
Anf. 387	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	86
Anf. 388	PETER HULTQVIST (s) replik	86
Anf. 389	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	86
Anf. 390	MATS PERTOFT (mp) replik	86
Anf. 391	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	86
Anf. 392	MATS PERTOFT (mp) replik	86
Anf. 393	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	87
Anf. 394	MIKAEL DAMBERG (s) replik	87

Anf. 395	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	87
Anf. 396	MIKAEL DAMBERG (s) replik	87
Anf. 397	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	87
Anf. 398	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	87
Anf. 399	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	88
Anf. 400	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	88
Anf. 401	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp) replik	88
Anf. 402	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	88
Anf. 403	MIKAEL DAMBERG (s) replik	89
Anf. 404	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	89
Anf. 405	MIKAEL DAMBERG (s) replik	89
Anf. 406	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	89
Anf. 407	PETER HULTQVIST (s) replik	89
Anf. 408	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	90
Anf. 409	PETER HULTQVIST (s) replik	90
Anf. 410	LARS-ARNE STAXÄNG (m) replik	90
Anf. 411	SOFIA LARSEN (c)	90
Anf. 412	MIKAEL DAMBERG (s) replik	91
Anf. 413	SOFIA LARSEN (c) replik	91
Anf. 414	MIKAEL DAMBERG (s) replik	91
Anf. 415	SOFIA LARSEN (c) replik	92
Anf. 416	PETER HULTQVIST (s) replik	92
Anf. 417	SOFIA LARSEN (c) replik	92
Anf. 418	PETER HULTQVIST (s) replik	92
Anf. 419	SOFIA LARSEN (c) replik	92
Anf. 420	YVONNE ANDERSSON (kd)	92
Anf. 421	MIKAEL DAMBERG (s) replik	93
Anf. 422	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	93
Anf. 423	MIKAEL DAMBERG (s) replik	93
Anf. 424	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	94
Anf. 425	PETER HULTQVIST (s) replik	94
Anf. 426	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	94
Anf. 427	PETER HULTQVIST (s) replik	94
Anf. 428	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	94
Anf. 429	PETER HULTQVIST (s)	94
Anf. 430	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	95
Anf. 431	PETER HULTQVIST (s) replik	96
Anf. 432	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	96
Anf. 433	PETER HULTQVIST (s) replik	96
Anf. 434	BETTY MALMBERG (m) replik	96
Anf. 435	PETER HULTQVIST (s) replik	96
Anf. 436	BETTY MALMBERG (m) replik	96
Anf. 437	PETER HULTQVIST (s) replik	96
Anf. 438	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	97
Anf. 439	PETER HULTQVIST (s) replik	97
Anf. 440	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	97
Anf. 441	PETER HULTQVIST (s) replik	97
Anf. 442	FINN BENGTSSON (m) replik	97
Anf. 443	PETER HULTQVIST (s) replik	97

Anf. 444	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	98
Anf. 445	PETER HULTQVIST (s) replik.....	98
Anf. 446	MARIANNE WATZ (m).....	98
Anf. 447	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	99
Anf. 448	MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	100
Anf. 449	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	100
Anf. 450	MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	100
Anf. 451	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	100
Anf. 452	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	100
Anf. 453	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	100
Anf. 454	FINN BENGTTSSON (m) replik.....	100
Anf. 455	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	101
Anf. 456	LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	101
Anf. 457	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	101
Anf. 458	HANS BACKMAN (fp)	101
Anf. 459	MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	102
Anf. 460	HANS BACKMAN (fp) replik	102
Anf. 461	MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	102
Anf. 462	HANS BACKMAN (fp) replik	102
Anf. 463	LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	102
Anf. 464	HANS BACKMAN (fp) replik	102
	<i>Migrationspolitik</i>	103
Anf. 465	GÖTE WAHLSTRÖM (s)	103
Anf. 466	ULF NILSSON (fp) replik	104
Anf. 467	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	104
Anf. 468	ULF NILSSON (fp) replik	104
Anf. 469	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	104
Anf. 470	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	104
Anf. 471	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	104
Anf. 472	MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	105
Anf. 473	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	105
Anf. 474	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	105
Anf. 475	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	105
Anf. 476	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	105
Anf. 477	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	105
Anf. 478	INGE GARSTEDT (m) replik	105
Anf. 479	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	106
Anf. 480	INGE GARSTEDT (m) replik	106
Anf. 481	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	106
Anf. 482	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	106
Anf. 483	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	108
Anf. 484	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	108
Anf. 485	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	108
Anf. 486	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	108
Anf. 487	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	108
Anf. 488	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	109
Anf. 489	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	109
Anf. 490	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	109
	(forts. prot. 15)	109

9 § Bordläggning.....	109	Prot. 2008/09:14
10 § Anmälan om interpellationer.....	109	16 oktober
11 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	110	
12 § Kammaren åtskildes kl. 23.01.....	110	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008